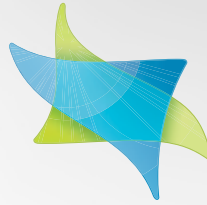

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

ערים בריאות בישראל

מדריך

לציון 25 שנות פעילות
של
רשת ערים בריאות בישראל

ינואר 2016

3	דברי ברכה
8	תקציר מנהלים
9	פתח דבר
10	תנועת הערים הבריאות
11	מהי "עיר בריאה"?
11	מהי "עיר בריאה ומקיימת"?
12	מנהל יחידת בריאות / תפקיד מתאם הבריאות
13	מהי רשת ערים בריאות?
14	רשת ערים בריאות בישראל:
15	תפקיד הרשת
16	מי חבר ברשת
16	איך מצטרפים לרשת
	חברים ברשת:
17	רשויות מקומיות ואזוריות
127	משרדי ממשלה וארגונים

ב"ה, ב' בשבט, התשע"ו
12 ינואר 2016

אני מברך את רשת ערים בריאות החוגגת 25 שנים של פעילות ברוכה לקידום בריאות אוכלוסיית ישראל בערים וברשויות ברחבי הארץ.

הרשת הוקמה כיוזמה של משרד הבריאות במהלך שהיה חדשני באותם ימים: שינוי המיקוד של שירותי בריאות מטיפול במחלות בלבד, לשמירה על הבריאות.

מדובר בשמירה על בריאות האזרחים כולם, ללא הבדל בין חלשים לחזקים. כדברי הרמב"ם, "כל עיר שאין בה עשרה דברים האלו, אין תלמיד חכמים רשאי לדור בתוכה; ואלו הן-רופא, ואומן, ובית המרחץ, ובית הכיסא, ומים מצויין כגון נהר או מעיין, ובית הכנסת, ומלמד תינוקות, ולבלר, וגבאי צדקה, ובית דין מכין וחובשין". זאת התמחותה של הרשת, בזאת ייחודה ובזה כוחה.

כיום, חצי יובל לאחר הקמת הרשת, אנו גאים במערכת בריאות טובה המספקת שירותי רפואה מתקדמים לכל אזרחי ישראל באופן שיוויוני ואיכותי. במקביל, משרד הבריאות מעודד פיתוח, טיפוח ושימור תנאי חיים אופטימאליים, המגנים על המשאב היקר ביותר שניתן לכל אחד ואחת מאיתנו – בריאות.

משימה זו מביאה להפחתת עלויות הטיפול הכבדות שנושא בהם משלם המיסים, אך יש לה מטרה חשובה בהרבה. מדובר בלא פחות מהצללת נפשות: אדם בריא הוא אדם שמח יותר הלוקח חלק פעיל בחייו הוא ובחיי משפחתו, תורם לקהילתו וחי חיים מלאים יותר.

משרד הבריאות מחוייב להמשיך ולפעול לקידום בריאות תושבי המדינה בשיתוף עם רשת ערים בריאות כשותף מוביל.

בכבוד רב,

הרב יעקב ליצמן, ח"כ
שר הבריאות

Minister of Health
Ministry of Health
P.O.B 1176 Jerusalem 91010
sar@moh.health.gov.il
Fax: 02-5655993 Tel: 02-5081325

שר הבריאות
משרד הבריאות
ת.ד. 1176 ירושלים 91010
sar@moh.health.gov.il
טל: 02-5081325 פקס: 02-5655993

ראשי הרשויות,

מדריך הערים הבריאות בישראל, הוא תוצר של 25 שנות פעילות מקצועית של רשת ערים בריאות בישראל, שבמסגרתה מתקיימת עבודה משותפת בין משרד הבריאות למרכז השלטון המקומי לקידום הבריאות בערים.

מרכז השלטון המקומי ומשרד הבריאות חברו יחד, הצטרפו ליוזמה של ארגון הבריאות העולמי והקימו את "רשת ערים בריאות בישראל", להבטיח את הזכות לבריאות לכל תושבי המדינה.

בראש רשת הערים הבריאות, עומדת מזה 24 שנה, ד"ר מילכה דונחין, ומובילה בעבודתה המקצועית את הרשת שפועלת כגוף מקצועי ומוערך. הרשויות המקומיות לומדות ממנו כיצד לפתח מדיניות בריאות מושכלת, תוך כדי שימת דגש על יצירת שותפויות רחבות.

ברכותי למר משה פדלון, ראש עיריית הרצליה ויו"ר ועדת הבריאות במרכז השלטון המקומי על שיזם והמליץ לרשת להכין מדריך זה, שמשמש כלי מקצועי לקידום בריאות עירוני לכל ראש רשות.

ברכותי לכל הרשויות החברות ברשת ופועלות באופן אקטיבי לקידום בריאות התושבים, צמצום פערי הבריאות בערים ופיתוח בר קיימא.

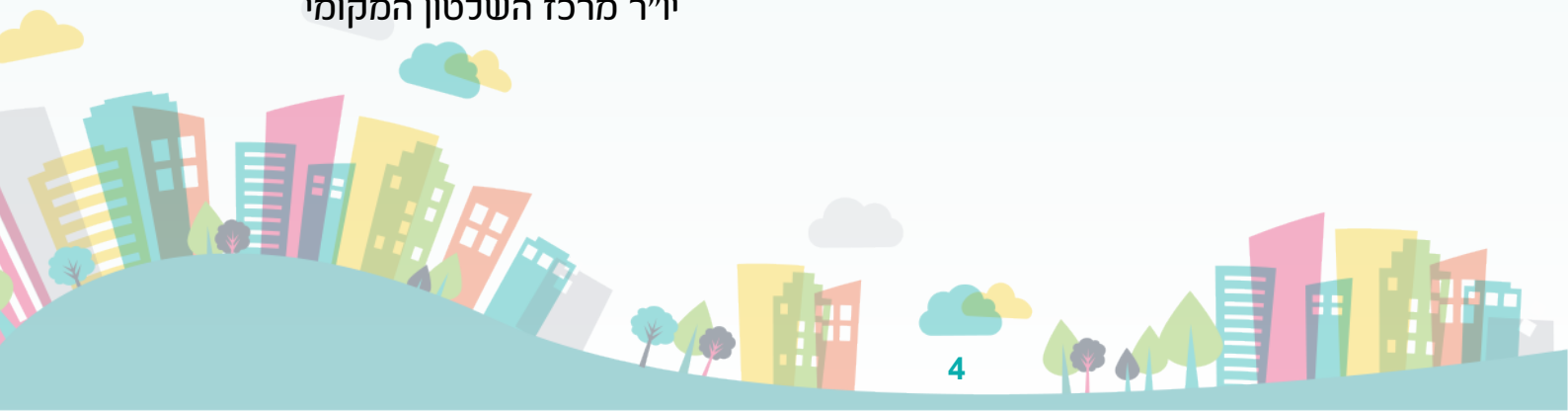
תודתי לשר הבריאות ולאנשי המקצוע באגף לבריאות הציבור, על פעילותו המשותפת לקידום מדיניות בריאות מושכלת ברשויות המקומיות.

אני קורא לכל ראשי הרשויות להצטרף לפעילות הרשת ולפעול יחד לקידום בריאות וקיימות בערים. יחד נמשיך לפעול לקידום הבריאות והקיימות, למען איכות חיי תושבי מדינת ישראל.

בברכה,

חיים ביבס

ראש עיריית מודיעין מכבים רעות
יו"ר מרכז השלטון המקומי

דבר יו"ר ועדת הבריאות במרכז השלטון המקומי וראש עיריית הרצליה, למדריך ערים בריאות בישראל

המדריך שלפניכם מאגד בתוכו מידע רב בנושאי קידום הבריאות ברשויות המקומיות ומשמש כלי עזר לראשי רשויות ולאנשי המקצוע בתחום כדי ליצור סביבה בריאה ומקיימת.

הדאגה לבריאות הציבור ופיתוח תשתיות ושירותים בתחום הם נדבך חשוב באיכות החיים. לשם כך, הרשויות בארץ, כל אחת לפי יכולותיה, מעמידות לרשות התושבים מתקנים ומסלולי הליכה, מפתחות תוכניות בריאות, מקיימות הרצאות וסדנאות המספקות מידע בנושאי תזונה, פעילות גופנית ועוד.

כך לדוגמה העיר הרצליה, שבראשה אני עומד, חרתה על דגלה את היותה עיר בריאה ופועלת בהתמדה להגברת המודעות והידע של התושבים בנושא בכל המסגרות העירוניות.

כיו"ר ועדת הבריאות במרכז השלטון המקומי, אני מבקש לקדם את מדיניות הבריאות ברשויות. לכן הנחיתי את "רשת ערים בריאות", המנגנון המקצועי המסייע לעשייה העירונית, להכין את המדריך ואני משוכנע שתמצאו בו עניין.

אני מברך את "רשת ערים בריאות" המציינת 25 שנות פעילות, את הערים החברות ברשת ואת השותפים לדרך, משרדי הממשלה: בריאות, חינוך וספורט, קופות החולים, האקדמיה והמגזר השלישי, וקורא לכל ראש רשות להצטרף ל"רשת ערים בריאות" ולפעול יחד לקידום הנושא החשוב.

בברכה

משה פדלון

יו"ר ועדת הבריאות במרכז השלטון המקומי
וראש עיריית הרצליה

ברכות לרשת ערים בריאות במלאת 25 שנה לפעילותה

בריאות האוכלוסייה בישראל על כל גווניה, נמצאת בראש סדר העדיפויות של משרד הבריאות. שירותי בריאות הציבור חרטו על דגלם להבטיח את הזכות לבריאות של כל תושבי המדינה.

כבר לפני 25 שנה זיהה השירות את החשיבות שבמפגש עם הציבור במקום שבו הוא חי, משחק, לומד ואוהב – בביתו. כדי לייצר את הקשר הבלתי אמצעי הזה, הוקמה "רשת ערים בריאות בישראל" כחלק ממרכז השלטון המקומי בישראל ובשיתוף עמו. במסגרת שיתוף הפעולה ארוך השנים עם שני גופים אלו, נוצר יש מאין מנגנון הממקם את הבריאות – ולא את החולי – על סדר היום ברשויות.

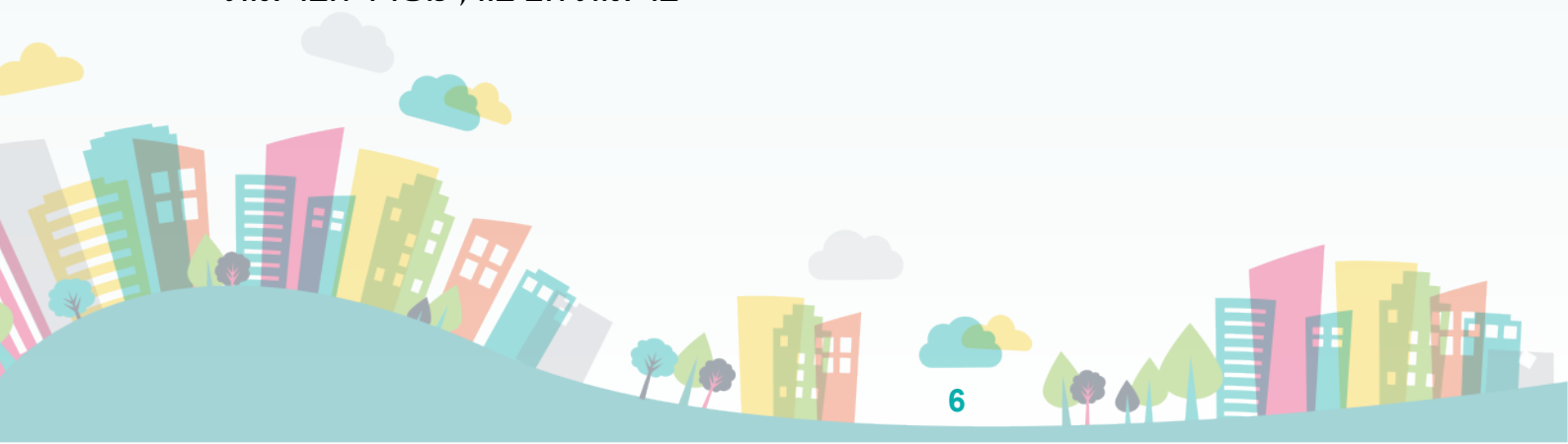
פעולותיה הברוכות של רשת ערים בריאות מבוססות על עקרונות אמנת אוטווה לקידום בריאות שמתמקדים בהפיכת הבחירה הבריאה לבחירה הקלה ביותר לתושבים. בשנים האחרונות, התרחבו פעולות הרשת: עירויות ורשויות מקומיות גם יחד מקצות משאבים להפיכת הסביבה לבריאה יותר – הן מקימות מתקני ספורט הפתוחים לקהל הרחב, מארגנות אירועי ספורט המוניים לנוער, למשפחות ולאזרחים ותיקים, פועלות להפחתת העישון במקומות ציבוריים באמצעות שילוט ואכיפה, מטפלות בנושא בריאות הסביבה ואיכותה, מגישות מידע, פעילויות ותמיכה לאזרחים ובכך מקדמות סביבה בריאה ופעילה יותר בשבילם. מתאמי הבריאות של הרשת, והעומדת בראשה, דר' מילכה דונחין, הביאו ליצירת שותפויות רחבות ומקיפות, ועבודה מקצועית הפונה למאפיינים הייחודיים לקהילות שבהן היא פועלת. בלעדיהן כל זאת לא היה מתאפשר.

משרד הבריאות תומך בפעילות הרשת הן ערכית והן בהענקת תמיכה מקצועית וכספית רציפה וארוכת טווח.

ברכותי שלוחות לכל העושים במלאכה, למרכז השלטון המקומי, לחברות הרשת, לארגונים השותפים, למתאמים, ולכל הנהנים מפירות העבודה המאומצת לקידום בריאות האזרחים במלאת 25 שנה – חצי יובל! – לרשת ערים בריאות בישראל. אני בטוח שהשנים הבאות יתבטאו בהמשך פורה ומוצלח אף יותר.

בברכה

פרופ' איתמר גרוטו, ראש שירותי
בריאות הציבור, משרד הבריאות

ברכות לרשת ערים בריאות

בתחילה רציתי להביע עד כמה אני נרגש שפניתם אלי לכתוב מילות ברכה במלאת 25 שנה להכרזת רשת ערים בריאות. לא הרבה ארגונים שהוקמו על בסיס התנדבותי מתקיימים זמן כה רב. ארגון זה המשיך אף שבמרוצת הזמן מתחלפים לא רק אנשי המפתח בישראל, הרכזים העירוניים של רשת ערים בריאות, ראשי הערים, סגניהם ומחזיקי תיקי הבריאות, אלא גם הרעיונאים, אנשי המקצוע שמרכזים את הרשת בעולם ובעיקר באזור האירופי של ארגון הבריאות העולמי. לי ולכם אין ספק כי הרשת היא בת קיימא, מפני שהיא התשובה לצורך קיים והוא קידום בריאות במקום שבו בני האדם חיים, פועלים, מקימים משפחות וקהילות - הרשויות המקומיות.

ראשית, התברכנו בישראל בד"ר מילכה דונחין שנטלה ממני את ההובלה של הרשת, שייסדתי בשנת 1990 עוד כשהייתי רופא מחוז ירושלים. כשנסעתי בסוף 1991 ללימודי תואר שני במנהל ציבורי באוניברסיטת הרווארד העברתי למילכה את השרביט וכשחזרתי לכהן כראש שירותי בריאות הציבור חשבתי כי מן הדין הוא שמילכה תמשיך לעמוד בראש הרשת כאישיות שבאה מפעילות עירונית ואקדמאית - מחוץ למשרדי הממשלה. במשך 24 שנים מנווטת מילכה ומנהיגה את רשת ערים בריאות, בימים טובים וטובים פחות, ברשויות המקומיות בכלל ובישראל בפרט, גם לאחר חידושי המנדט לחברות ברשת בימים שלאחר הבחירות. מגיע לה עיטור מיוחד מכולנו על עבודה ללא לאות, בהתנדבות ובמסירות אין קץ. יבורכו אנשי המרכז לשלטון מקומי שהבינו כבר בהתחלה את חשיבות הרשת של ערים בריאות והיו שותפים חשובים ומרכזיים לדרך. יבורכו אנשי המחלקה לחינוך וקידום בריאות ושירותי בריאות הציבור שמסייעים, תומכים, מדרבנים ואף מממנים פעילויות ותקנים ברשת. ברכות למשרדי הממשלה שנוטלים חלק בכך, אם ברמה המקומית או הארצית ובעיקר משרד התרבות והספורט.

והחשובים ביותר, ויסלחו לי ידידי ורעי על דברי, הם מרכזי הנושא ברשויות המקומיות, שמרימים את נס קידום הבריאות, תוך כדי מאבק בסדרי עדיפויות אחרים בעיר, בכפר או במועצה המקומית. יש לציין לשבח במיוחד את הרכזים וועדות ההיגוי שלהם היות שדיבורים וחשיבה יכולים להיעשות ברמה הארצית, אך העשייה בקידום הבריאות היא ברמה המקומית.

מה שנותר עתה הוא לחשוב יחדיו איך להמריץ ולעודד ארגון שקיים זה רבע מאה שנים ועוד ידו נטויה. רשת ערים בריאות הפכה למבוגרת צעירה בת 25 ועל כולנו מוטלת החובה והזכות להמשיך איתה לימים חדשים של תקווה ועתיד מזהיר!

בברכה

פרופ' אלכס לבנטל,

לשעבר מנהל המחלקה ליחסים בינלאומיים
וראש שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות

לרשת מתחייבת, בהחלטת מליאת המועצה, לאמץ את העקרונות והאסטרטגיות של הרשת, למנות ועדת היגוי, למנות מתאם בריאות עירוני (מנהל יחידת בריאות), לאמוד את הצרכים של כלל אוכלוסיות העיר ולתת להם מענים.

רוב הרשויות החברות ב"רשת ערים בריאות" מוצגות בחוברת זו. בסיכום של כל אחת מהערים מוצגים מאפייניה, מתואר אופן יישום העקרונות של עיר בריאה ומקיימת, מובאות דוגמאות של שותפויות והשתתפות התושבים, של פעילויות לשיפור הסביבה הפיזית ושל פעילויות לקידום הבריאות, בליווי תמונות. כל ארגון מוצג בשמו ומפורטים ייעודו, מאפייניו, עיסוקו בבריאות ובקיימות ותרומתו לערים הבריאות.

"רשת ערים בריאות בישראל" הוקמה ב-1990 כיוזמה משותפת של משרד הבריאות ומרכז השלטון המקומי. הרשת פועלת כחלק מתנועה עולמית, בהנהגת ארגון הבריאות העולמי, לקידום בריאות האוכלוסייה ולצמצום הפערים הבריאותיים שבה. זאת, באמצעות מדיניות מאפשרת ועבודה משותפת של הרשות המקומית עם עסקים, ארגונים ותושבים, כדי ליצור עיר חיה שטוב לחיות בה.

הרשת עוסקת בהנחלה והטמעה של העקרונות והאסטרטגיות של הערים הבריאות, מספקת הכשרה מקצועית, במה לקבוצות לימוד נושאות, למידה הדדית וליווי מקצועי בשטח.

כל עיר/רשות מקומית או אזורית המצטרפת

הכנס השנתי של רשת ערים בריאות בכנסת, 2010

דיווחים באתר האינטרנט של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נכון לסוף שנת 2014, מאתרי הרשויות ומוויקיפדיה.

מידע על הארגונים החברים ברשת התקבל מנציגי הארגונים, באמצעות שאלון מובנה למחצה.

ברצוני להודות לכל המתאמים העירוניים שעמדו במשימה, השלימו את השאלון וסיפקו את כל המידע הנוסף. שמם ופרטי ההתקשרות עמם רשומים בתחתית הפרק של כל עיר. תודה לכל נציגי הארגונים החברים ברשת ובראש ובראשונה למשרד הבריאות. תודות לגב' סימא ווצלר אשר סייעה באיסוף המידע, כחלק מעבודת המוסמך שלה בבריאות הציבור, בבית הספר לבריאות הציבור של האוניברסיטה העברית והדסה. תודה למירית אהרון, מתמחה של קרן אייסף אשר לקחה חלק נכבד בכתיבה ובעריכה של חוברת זו, תודות לחברי הוועד המתאם אשר סייעו בעריכה, תודות לעורכת הלשונית, גב' דינה צפירי ותודה למרכז השלטון המקומי על סיוע בהפקת החוברת ובהפצתה.

חוברת זו הופקה לציון 25 שנות פעילותה של רשת ערים בריאות בישראל, ביוזמתו של מר משה פדלון, יו"ר ועדת הבריאות של מרכז השלטון המקומי וראש עיריית הרצליה.

החוברת מציגה את המושגים והתפקידים של הערים הבריאות ושל הרשת כארגון, מפרטת את תפקידו של מנהל יחידת הבריאות ברשות המקומית (מתאם בריאות עירוני) ומציגה את העקרונות, הדרכים והכלים להובלת העיר הבריאה להשגת מטרותיה. מסמכי מהות וחברות הנחייה שהפיקה הרשת מצורפים כקישורים.

תיאור העשייה של רשויות מקומיות החברות ברשת נשען על דיווחם של המתאמים אשר השיבו לשאלון שנועד להעריך את מידת היישום של עקרונות העיר הבריאה לקידום בריאות וקיימות ברשות המקומית. המידע מתייחס בעיקר לפעילות בשנים 2013-14. מתאמי הבריאות של הרשויות שהצטרפו לרשת במרוצת 2015 תיארו את הנעשה בימים אלה.

המידע על מאפייני כל אחת מהערים, על גודלה והרכבה של האוכלוסייה, נלקח מתוך

דר' מילכה זונחין,

יו"ר הוועד המתאם, רשת ערים בריאות בישראל

מוגבלת בשל היעדר הגדרה ברורה של אחריות ותפקידן ביחס לבריאות תושביהן. לעתים הבעיה נובעת מחוסר ידע לגבי אפשרויות של יישום מדיניות אינטגרטיבית שמשפיעה על בריאות, או מהיעדר משאבים. הערים הבריאות פועלות להסרת מחסומים אלה באמצעות בניית שותפויות עם גופים ממשלתיים ולא-ממשלתיים ועם התושבים, בתהליך שיטתי ויצירתי.

כאמור, התוכנית כללה בתחילה 11 רשויות מקומיות באירופה שפעלו ישירות עם ארגון הבריאות העולמי. בתוך זמן קצר החלה התעניינות של ערים נוספות באירופה שהצטרפו לאותו פרויקט ניסיוני. (ערים אלה מכונות עד היום "ערי הפרויקט", ביניהן עריית ירושלים). כאשר הקבוצה מנתה 35 ערים, הוצע להקים רשת לאומית בכל מדינה שבה היתה עיר שותפה בפרויקט. כבר ב-1989 פעלו רשתות של ערים בריאות בשבע מדינות באירופה. היום יש רשתות של ערים בריאות ב-30 מדינות באירופה, הכוללות למעלה מ-1,500 רשויות. 20 רשתות, ובהן הרשת הישראלית, קיבלו הכרה מארגון הבריאות העולמי, כעומדות בדרישות הסף.

תנועת הערים הבריאות פועלת בכל העולם. לכל אזור דרך התנהלות משלו ותוכני פעולה המותאמים לצרכים ולנכסים האזוריים / מקומיים. ברחבי העולם יש למעלה מ-6,000 ערים בריאות.

תנועת הערים הבריאות היא תנועה עולמית המעלה לסדר היום הציבורי את הזכות לבריאות כאחת מהזכויות הבסיסיות של כל אדם שראשיתה באזור האירופי של ארגון הבריאות העולמי. הקמת התנועה היא פועל יוצא של סדרת יוזמות אירופיות וכלל-עולמיות בשנות ה-70 וה-80 של המאה הקודמת, אשר שינו את דרך החשיבה על בריאות. מדובר בהצהרת "בריאות לכל לשנת 2000", הצהרת אלמה-אטה, אמנת אוטווה לקידום הבריאות וקצת מאוחר יותר - "בריאות 21" ו"אג'נדה 21 לפיתוח בר-קיימא".

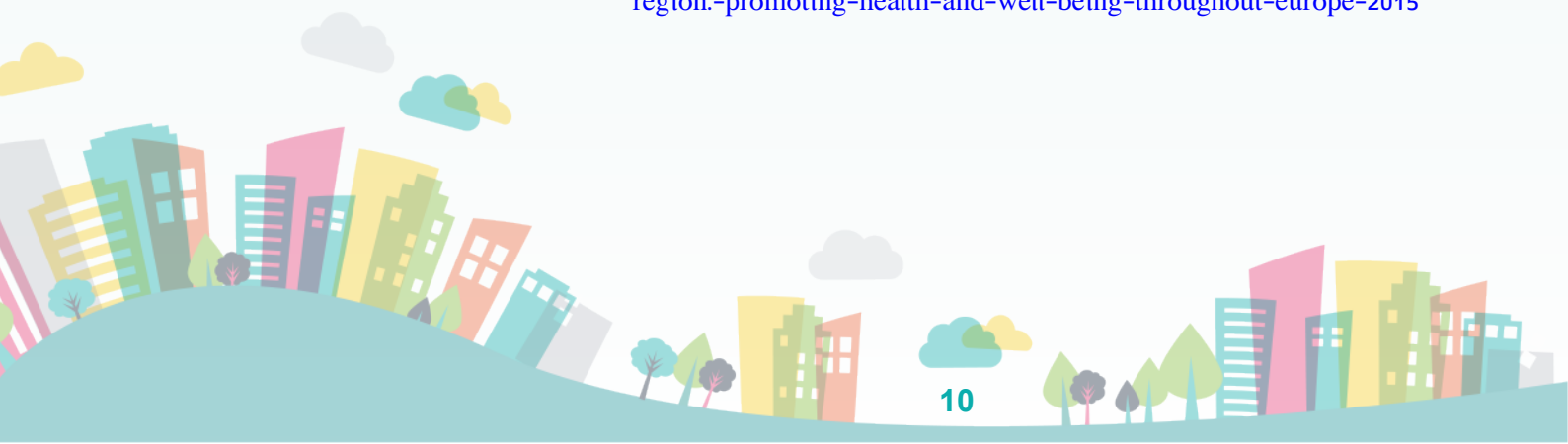
התוכנית הושקה ב-1987 כפרויקט ניסיוני שכלל 11 רשויות מקומיות באירופה, אשר התחייבו להעלות את הבריאות לסדר היום הפוליטי, חברתי, כלכלי וסביבתי של הרשות המקומית ולעורר את התעניינותו ומעורבותו של כל פרט ברשות במיזם.

היום ברור לכולם שלגורמים חברתיים יש השפעה ישירה על בריאות ולכן מובנת מאליה חשיבות תפקודן של ערים בהתמודדות עם מניעת מחלות. ערים הן מנוע כלכלי משמעותי המשפיע על פיתוח ברמה הלאומית. עם זאת הן האחראיות לזיהוי הצרכים החברתיים של התושבים, לשיתופם בסוגיות בריאות ולהעצמה ובנייה של קהילות לשם צמצום פערי בריאות.

הרשויות המקומיות אחראיות גם על מגוון רחב של שירותים המשפיעים ישירות על גורמים הקובעים את הבריאות (חינוך, רווחה, דיור, תעסוקה, סביבה ועוד), אולם פעולתן לעתים

¹מבוסס על פרסום של ארגון הבריאות העולמי: WHO, 2015, National healthy cities networks in the WHO European Region.

<http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/national-healthy-cities-networks-in-the-who-european-region.-promoting-health-and-well-being-throughout-europe-2015>

תהליך הכנת הפרופיל העירוני משמש מנוף ליצירת דפוסי עבודה משתפים - בין-מגזריים ועם התושבים.

פרטים נוספים אפשר למצוא באתר של רשת ערים בריאות www.healthycities.co.il

מהי "עיר בריאה ומקיימת"?

הרשת האירופית של הערים הבריאות אימצה ב-1998 גם את האג'נדה 21 לפיתוח בר-קיימא. כל עיר בריאה נקראת לשלב את עקרונות קידום הבריאות והקיימות במדיניות העירונית. בכנס הבינלאומי של הערים הבריאות בזגרב ב-2008, נוסחה ונחתמה הצהרת זגרב תחת הכותרת של: "בריאות והוגנות בבריאות בכל מדיניות". באמנה זו מצוין במפורש, בין היתר: "אנו מאשרים את המחויבות שלנו לעקרונות והערכים של ערים בריאות, בהקשר להוגנות (equity), העצמה, שותפות, סולידריות ופיתוח בר קיימא"²

חוברת ברוח זו פורסמה במשותף עם מרכז הֶשֶׁל והמשרד להגנת הסביבה ונמצאת באתר הרשת, בקישור:

<http://www.healthycities.co.il/siteFiles/13/109/6417.asp>

עיר/רשות מקומית או אזורית שבה קיימת **מחויבות פוליטית לעשיית חזון "בריאות לכול"** למציאות. הרשות מתחייבת לאמץ את העקרונות והאסטרטגיות לפיתוח הבריאות והקיימות למען יוכלו הדור הנוכחי והדורות הבאים ליהנות מבריאות ואיכות חיים טובה יותר. זאת באמצעות פעולה לשיפור הגורמים הקובעים את בריאות התושבים - גורמים סביבתיים, חינוכיים, חברתיים ואחרים. כמו כן קיימת מחויבות לפעול בשותפות עם כל המגזרים בחברה.

עיר בריאה היא גם עיר נקייה, ירוקה, מקיימת, נגישה, הוגנת, לומדת, דמוקרטית, בטוחה, פעילה.

על פי אחת ההגדרות - "עיר בריאה" - היא עיר שבה פועלים יחד כל המגזרים - תושבים, ארגונים, עסקים והרשות המקומית, כדי להבטיח שתהיה **לעיר היה שטוב לחיות בה**.

הצעד הראשון של כל רשות מקומית המאמצת את רעיון העיר הבריאה הוא מחויבות פוליטית - זו כרוכה בהחלטה של מליאת מועצת העיר. הצעדים הבאים הם: מינוי מתאם בריאות עירוני, הקמת ועדת היגוי בין-תחומית, הקמת צוותי פעולה מקצועיים, בניית תשתית ארגונית שמאפשרת פעולה בין-מגזרית והשתתפות תושבים והקצאת תקציב. צעד נוסף ומשמעותי בהתנהלות העיר הבריאה הוא **ביצוע פרופיל (בריאות) עירוני** אשר בו צילום המצב הקיים ברשות המקומית והוא הבסיס לתכנון אסטרטגי לקידום בריאות וקיימות בעיר/ברשות. הדוח מיועד לזהות תחומים הדורשים התערבות וממריץ לנקוט פעולה בנושא. כמו כן עשוי הדוח לאתר תחומים "חזקים" או קבוצות שעשויות לתרום לחוזקה של הרשות.

²הצהרת זאגרב:

http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0015/101076/E92343.pdf

תפקיד מנהל יחידת הבריאות / מתאם הבריאות העירוני

המבוססים על בסיסי מידע ובהתאם לצורכי האוכלוסייה ויישומם.

3. העלאת המודעות לבריאות התושבים ולהשפעת פערים על בריאותם בקרב מקבלי ההחלטות, ספקי השירותים והציבור הרחב.

4. רתימת גופים ציבוריים, ממשלתיים, עסקיים, התנדבותיים ואמצעי תקשורת לפעילות משותפת עם העירייה למען קידום בריאות וקיימות.

5. ניהול מערך בריאות בעתות חירום.

6. השתתפות בפעילות רשת ערים בריאות (ברשויות החברות ברשת ערים בריאות).

לאחרונה אישר משרד הפנים את תפקיד "מנהל יחידת בריאות" (מתאם בריאות עירוני) ופרסם זאת באתר המשרד³.

"ייעוד: הטמעת העקרונות של העיר הבריאה בתפקוד העירוני היומיומי, תוך כדי שימוש באסטרטגיות של קידום בריאות וקיימות, במטרה לשפר את בריאות כלל התושבים תוך כדי צמצום פערי בריאות".

תחומי האחריות של מתאם הבריאות העירוני/ מנהל יחידת הבריאות הם:

1. ניהול יחידת הבריאות הרשותית.

2. הובלה, תכלול וקידום תהליכי תכנון עירוניים, אינטגרטיביים, לקידום בריאות וקיימות

³ <http://www.moin.gov.il/OfficeUnits/LocalGovernmentAdministration/takfid-new/Documents/manager-unit-health.pdf>

מהי רשת ערים בריאות?

להשיג את המטרות והיעדים, בכל שלב של התוכנית של ארגון הבריאות העולמי. הערים הבריאות והרשתות הלאומיות הן האמצעי העיקרי ליישום המסגרת האסטרטגית של ארגון הבריאות העולמי ל-2020, ניתנות להן ההזדמנויות למנהיגות משתפת ברמות ממשל שונות, לשיפור ההוגנות בבריאות ולשיפור הבריאות ואיכות החיים בכל הרמות".⁴

כאמור, באירופה פועלות 30 רשתות לאומיות המאוגדות ברשת אירופית של רשתות, בהובלת ארגון הבריאות העולמי.

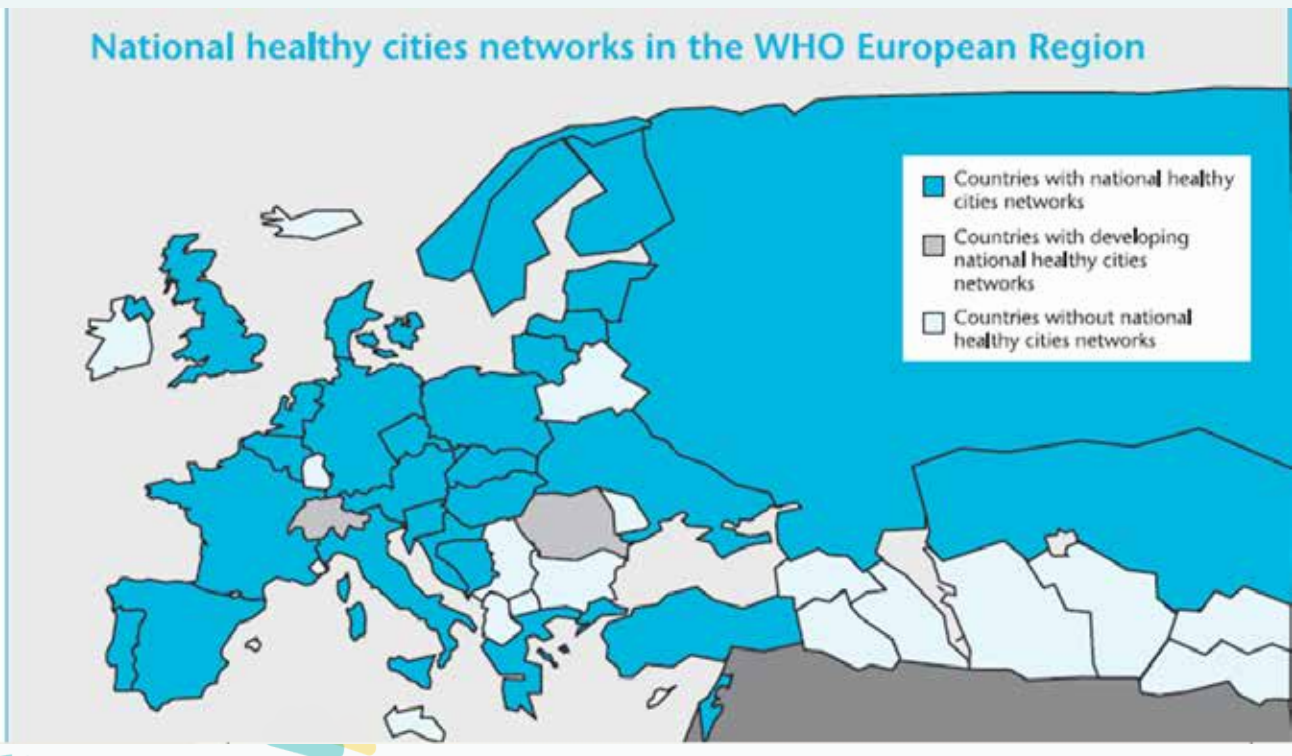
רב שיח במפגש העבודה של הרשת האירופית, קואופיו, פינלנד 2015

במפגש של ערים בריאות שהתקיים ב-1989 באינדהובן, הולנד, הגדירו את המושג "רשת לאומית של ערים בריאות": זהו "מבנה ארגוני אשר בא לעודד ולהמריץ רשויות להצטרף לתנועת הערים הבריאות, בא לסייע לרשויות בהחלפת מידע והתנסויות וכן בא ליצור תנאים חברתיים, פוליטיים, כלכליים ומנהליים המאפשרים יישום האסטרטגיות של ערים בריאות בארצו".

לאחרונה חידד ארגון הבריאות העולמי את תפקיד הרשתות הלאומיות וציין כי הן "המנוע לעידוד, המרצה וסיוע לערים באיזור האירופי

דדנה על מנהיגות ומשילות משתפת לקידום בריאות וקיימות, חיפה, 2013

⁴ http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0017/244700/Terms-of-Reference-and-accreditation-requirements-for-membership-in-the-Network-of-European-National-Healthy-Cities-Networks-Phase-VI-2014-2018.pdf?ua=1

לקראת השלב השישי חודשה ההכרה ברשת, לנוכח עמידתה בדרישות ולאחר שהתחייבה לאמץ וליישם את המסגרת האסטרטגית של ארגון הבריאות העולמי ל-2020.

המטרות האסטרטגיות של 2020:

- שיפור הבריאות לכול וצמצום אי השוויון בבריאות
- שיפור המנהיגות והמשילות המשתפת למען הבריאות

עבודה משותפת על 4 תחומי מדיניות מועדפים:

- השקעה בבריאות בכל מעגל החיים והעצמת אנשים
- התמודדות עם האתגרים המרכזיים באזור האירופי - מחלות לא מידבקות ומידבקות
- **בגישה אינטגרטיבית של כל הממשל וכל החברה**
- חיזוק גישת "אנשים במרכז"
- בניית קהילות בנות חוסן וסביבות תומכות

הוועד המתאם של הרשת, שבחרת האספה הכללית אחת לשנתיים, אחראי להכנת תוכניות העבודה של הרשת, לבניית יוזמות משותפות ולמעקב אחר ביצוע המשימות.

הוועד ניסח לפני כמה שנים את "אמנת העיר הבריאה", שחתמו עליה ראשי ערים עם הצטרפותם לרשת. הנוסח המעודכן נמצא בקישור שלהלן:

http://www.healthycities.co.il/upload/infocenter/info_images/18072015185737@amana2015.pdf

"רשת ערים בריאות בישראל" הוקמה ב-1990 כיוזמה משותפת של משרד הבריאות ומרכז השלטון המקומי. פרופ' אלכס לבנטל, לשעבר ראש שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות, בעת היותו רופא מחוז ירושלים, יזם את הקמת הרשת יחד עם דר' יהודה לנקרי, יו"ר ועדת הבריאות של מרכז השלטון המקומי וראש מועצת שלומי, דאז. הרשת פועלת כחלק מהתנועה העולמית, בהנהגת ארגון הבריאות העולמי, למען קידום בריאות האוכלוסייה וצמצום הפערים הבריאותיים שבה.

הרשת הישראלית מתנהלת כיחידה במסגרת מרכז השלטון המקומי בישראל ונסמכת על משרד הבריאות.

ארגון הבריאות העולמי מכיר ברשת כמי שעומדת בתנאי הסף, בכל תוכנית חומש/שלב (כל חמש שנים מתחיל שלב נוסף של תוכנית הערים הבריאות. ב-2014 החל השלב השישי).

קורס הכשרה למתאמי ערים בריאות, מרכז השלטון המקומי, 2014-15

מדריך ל"עיר פעילה" – ניתן להוריד מהקישור הבא:

http://www.healthycities.co.il/upload/infocenter/info_images/19022013204624@irpeila2012.pdf

צוות מקצועי של הרשת מלווה את הרשויות החברות בביצוע

"פרופיל עירוני", המשמש בסיס לתכנון אסטרטגי לפיתוח הבריאות והקיימות. פרטים על המדדים הנאספים ודרך איסופם נמצאים בקישור הבא: <http://www.healthycities.co.il/siteFiles/13/92/5036.asp>

צוות בין תחומי ורב-מקצועי פועל כעת גם לגיבוש קווים מנחים ליישום של "עיר מקדמת תזונה בריאה, בטוחה, הוגנת ומקיימת".

מה תפקיד הרשת?

הרשת עוסקת בהנחלה והטמעה של העקרונות והאסטרטגיות של הערים הבריאות, כפי שהטווח ארגון הבריאות העולמי. מספקת הכשרה למתאמים העירוניים, במה לקבוצות לימוד נושאות, למידה הדדית ולווי מקצועי של מתאמי הבריאות בשטח. הנהלת הרשת מפיצה חומרים מקצועיים של ארגון הבריאות העולמי ושל רשתות או ערים ברחבי אירופה ובישראל לכל חברי הרשת ושותפה לקואליציות בתחומי בריאות וקיימות.

ברשת פועלות קבוצות משימה בין-תחומיות ובין-מגזריות לגיבוש תפיסות ודרכים למימוש ברמה העירונית. באופן זה פורסמו עד כה קווים מנחים ליישום:

"עיר נקייה מעישון" – ניתן להוריד מהקישור הבא:

http://www.healthycities.co.il/upload/infocenter/info_images/11012015213959@nosmokecity.pdf

תצוגת כרזות בכנס השנתי של רשת ערים בריאות, אשדוד, 2014

מי חבר ברשת?

ברשת חברים "ערים בריאות", נציגי משרדי ממשלה, ארגונים, מוסדות ופרטים המעוניינים בקידום הבריאות ברמה המקומית בישראל.

הערים הבריאות

ערוכות על פי סדר מיקומן מצפון לדרום

משרדי ממשלה: משרד הבריאות משרד התרבות והספורט משרד החינוך	חולון שהם ראשון לציון מודיעין עילית רמלה נס ציונה מודיעין-מכבים-רעות מבשרת ציון ירושלים מעלה אדומים אשדוד גן יבנה מ.א. נחל שורק בית שמש אשקלון קרית גת שדרות מ.א. אשכול מ.א. בני שמעון רהט להבים באר שבע ירוחם	מ.א. גליל עליון קרית שמונה מ.א. גולן קרית שמונה מעלות תרשיחא קצרין עכו קרית ביאליק שפרעם חיפה יקנעם עילית אום אל פחם באקה אל גרבייה נתניה רעננה כפר סבא הרצליה אורנית פתח תקווה בני ברק גבעת שמואל רמת גן תל אביב
אקדמיה: בית הספר לבריאות הציבור ורפואה קהילתית של האוניברסיטה העברית והדסה		
קופות חולים: שרותי בריאות כללית מכבי שירותי בריאות קופת חולים מאוחדת לאומית שירותי בריאות		
ארגונים: ההסתדרות הרפואית בישראל האגודה למלחמה בסרטן ארגון "בטרם" לבטיחות ילדים האגודה לבריאות הציבור אנוש - העמותה הישראלית לבריאות הנפש קרן קיימת לישראל (קק"ל) אסותא מרכזים רפואיים עמותת נאמן, נפגעי אירוע מוחי		

איך מצטרפים לרשת?

רשות מקומית שמעוניינת להצטרף לרשת נדרשת להעביר החלטה במליאת מועצת העיר ובה מתחייבים לאמץ את מטרות הרשת ולפעול בהתאם למדיניותה ונהליה. על בקשת ההצטרפות חותם ראש העיר - ראה הנוסח בקישור:

http://www.healthycities.co.il/upload/infocenter/info_images/22092010123605@hitzcity.pdf

חברים ברשת

רשויות מקומיות

(על פי סדר א'-ב')

ומועצות אזוריות

העיר אום אל פחם, משתרעת על שטח של 22.5 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 2 (מתוך 10). העיר מונה 51,400 תושבים, 3.7% מהם בני 65 ומעלה, 47.2% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

עיר ערבית בנפת חדרה, מזרחית לכביש ואדי ערה. הכפר מוכר מ-1265, בשנת 1960 הוכרז הכפר כמועצה מקומית וב-1984 הוכרזה כעיר. העיר נחשבת למרכז של התנועה האסלאמית ובעלת השפעה חברתית ותרבותית חזקה בקרב התושבים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון העיר נאמר כי העיר אום אל פחם שואפת לשיפור וקידום בריאות כלל תושביה, במטרה לפתח סביבה שתאפשר רווחה חברתית, נפשית, פיזית וחינוכית, ובכך תאפשר לתושבים לחיות באווירה של בטחון, כבוד ושוויון הזדמנויות, לדור הנוכחי ולדורות הבאים.

עיריית אום אל פחם היתה בין הערים הראשונות שהצטרפו לרשת ערים בריאות, ב-1991. מתאמת הבריאות העירונית (מנהלת יחידת הבריאות), גב' נג'אח ג'בארין, מועסקת במשרה מלאה במסגרת מחלקת הבריאות. לרשותה תקציב ייעודי לקידום עיר בריאה ומקיימת הכולל סעיפי שכר ופעולות. בשנתיים האחרונות (עד סוף 2015) תוקצבה עיריית אום אל פחם בידי תוכנית "אפשריבריא", מה שאיפשר העסקת מקדמת בריאות ביחידה, מנהל לתוכנית והרחבת הפעילות הקיימת. ועדת היגוי עירונית (ועדת עיר בריאה) הוקמה ב 2010 ומלווה את העשייה העירונית.

בימים אלה נמצא פרופיל בריאות עירוני בתהליך ביצוע.

צעדת הדורות באום אל פחם

ושלושה בתי ספר על-יסודיים (חטיבה ותיכון, מתוך 10 בעיר) כמו כן שלושה בתי ספר של חינוך מיוחד (מתוךחמישה) ושלושה גני חובה.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת עיר בריאה) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט, הנדסה ותחזוקה, תכנון אסטרטגי וגזברות וכן נציגי תוכניות: "עיר ללא אלימות", תוכנית 360, הרשות הלאומית למלחמה בסמים והרשות הלאומית למניעת תאונות. שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, ארגוני מתנדבים, נציגי השכונות, ארגון בטרם, האגודה למחלמה בסרטן וחבר כנסת תושב המקום.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בנושא הגיל הרך ששותפים בו אגף הרווחה, הבריאות, החינוך, שירות פסיכולוגי ותוכנית 360. בצוות "בטרם בעיר" שותפים נציגי כל המחלקות הרלוונטיות.

מתנדבת מדריכה תלמידים כיצד לחבוש קסדה בעת רכיבה על אופניים

בשנתיים האחרונות עלו נושאי בריאות לדיון במליאת מועצת העיר, כמו למשל, התפרצות מחלת הברוצלוזיס באום אל פחם. מועצת העיר דנה בנושא עם הנורמים הרלוונטיים: משרד הבריאות, החקלאות, קופות חולים, מגדלי העדרים, אימאמים במסגדים, נציגי ציבור והוטרנריה. התקיים דיון על בטיחות ילדים לנוכח הנתונים שהתפרסמו על המצב בחברה הערבית, על בריאות גיל הזהב עקב ממצאי פרופיל האוכלוסייה הוותיקה וכן על אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים.

בעיר פועלים לשמירה על הגבלות העישון בעיקר באמצעות הסברה. בסוף 2014 הוקמה ועדת היגוי מיוחדת לנושא העישון.

קיימת מודעות למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות בעירייה מוגש כיבוד בריא. בעיר פועלים לעידוד שתיית מים בעזרת הסברה, התקנת מתקני מים במקומות הציבוריים ואיסור מוחלט על שתייה מתוקה בבתי הספר ובגני הילדים. קיימות תכניות לשיפור הרגלי התזונה ופעילות גופנית. במסגרת פיילוט, בבית ספר לחינוך מיוחד, נבנה תפריט בריא בשיתוף עם מנהלת בית הספר, ההורים, יחידת הבריאות ותזונאית קלינית. כמו כן פועלים לפיקוח על המזון המוגש בקפיתריות בבתי הספר העל-יסודיים. עובדי העירייה קיבלו תוכנית לשיפור אורחות חיים, באמצעות קרן מנוף של הביטוח הלאומי.

בשנת 2015 קיבלו 14 בתי ספר הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות, מהם 11 בתי ספר יסודיים (מתוך 14 בתי ספר יסודיים בעיר)

מקומי, חומרי הסברה בבתי הספר וקופות החולים, בחוגי בית, בתפילות במסגדים וכן ברשתות החברתיות.

מתקיימות בעיר פעילויות ביוזמת תושבים: הקמת גינה קהילתית, פרויקט לטיפול העיר, ציורי קירות וגדרות וניקיון אתרים ציבוריים.

שיפור הסביבה הפיזית

באום אל פחם, איכות הסביבה זוכה לקדימות בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק וקרטון).

ברחובות העיר הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר כ-5 ק"מ של מסלולי הליכה, חלקם מוארים ובטוחים, חלקם נוספו בשנתיים האחרונות במימון משותף של שירותי בריאות כללי, מכבי שירותי בריאות ותוכנית אפשריבריא.

באום אל פחם קיימות תחנות לניטור רעש ואיכות האוויר.

בחלק מהמדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

בצוות העוסק בחירום שותפים נציגי כל המחלקות בעירייה. בצוות העוסק באוכלוסיה הוותיקה שותפים אגף הרווחה, הבריאות, אשל של ג'וינט ישראל ועמותות לגיל הזהב. בצוות "ועד חינוך מיוחד" שותפים אגף הרווחה, נציגי הורים, ומשרד החינוך.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע, עם לשכת הבריאות, משרד החינוך והמתנ"ס העירוני. פעילות משותפת בפרויקטים מתקיימת עם קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, מד"א, ארגוני מתנדבים, החברה למתנ"סים וקרן מנוף של הביטוח הלאומי.

תושבים משתתפים בוועדות עירוניות רבות: בוועדת הרווחה, ועדת ערר, ועדת הנדסה, ועדת סביבה, ועדת מלחמה בסמים ואלכוהול, ועדת בריאות, ועדת מעמד האישה, ועדת מעמד הילד, ועדת הנחות וועדת מכרזים. בוועדות השונות משתתפים תושבים כנציגי ועדי השכונות, נציגי סניפי המפלגות בעיר וכן חברי מועצת העיר.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים באמצעות אתר האינטרנט של העירייה, עיתון

הדרכת נשים מנהיגות באום אל פחם

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות וסדנאות במגוון נושאים בתחום הבריאות והקיימות לקהל הרחב, כמו אורח חיים בריא ופעיל, מניעת תאונות, ארגונומיה, מניעת עישון, בריאות הפה והשיניים, מחלת הברוצלוזיס ועוד. מתקיימים קורסים של מנהיגות נוער, מנהיגות נשים וכן הכשרות למורים, לגננות וסייעות, כדי שיוכלו להוביל מסגרות מקדמות בריאות.

תוכניות רבות מתקיימות בעיר לקידום הבריאות, כמו בריאות השן לילדים, בטיחות ילדים, מועדון אופניים ובריאות לקשישים. כמו כן פועלים בעיר להתאמת התשתיות לפעילות גופנית. תוכניות בתחום התזונה ופעילות גופנית מתקיימות ברוב בתי הספר וגני החובה בעיר.

כמה תוכניות ראויות לציון:

מנהיגות תלמידים ונוער - תוכנית להעצמת התלמידים לעבודה קהילתית ומסוגלות עצמית, בניית חזון אישי, בניית פרופיל עירוני (מיפוי קהילתי) והובלת שינוי. בתוכנית משתתפים 24 נציגי בתי ספר בגילאי 13-17 וכן 30 תלמידי מועצת הנוער. המטרה היא הובלת פעילות לקידום בריאות בבתי הספר והקהילה.

מנהיגות נשים להדרכת נשים בקהילה - תוכנית

העצמה, מנהיגות ומסוגלות עצמית. הנשים שהוכשרו פועלות בקהילה בעיקר בהדרכת נשים. הן עוסקות בהעברת מידע בנושאים שונים כמו איכות הסביבה, בטיחות ילדים, תזונה, פעילות גופנית והתמכרויות. קבוצת נשים מתוך קבוצת הפעילות עוסקות עכשיו בהפעלת קבוצות הליכה לנשים.

בתי ספר מקדמי בריאות - הכשרה למורים וגננות במושגי יסוד בבריאות וקידום בריאות. בניית תוכנית בריאות בית-ספרית להפיכת בית הספר למקדם בריאות.

מועדון אופניים - פעילות משותפת של איגוד האופניים, עיר ללא אלימות, מחלקת הספורט בעירייה ומחלקת הבריאות. המטרה - קידום הספורט העממי של רכיבה על אופנים. נרכשו 50 זוגות אופניים לצורכי הדרכה.

חוג בית בהנחיית נשים מנהיגות

אום אל פתם עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1991
מתאמת הבריאות: גב' נג'אח ג'בארין
תואר התפקיד: מנהלת יחידת בריאות
כפיפות: למנהל מחלקת בריאות
כתובת: ת.ד. 4133 30010

טל. 04-9111755 נייד: 050-2040529, דוא"ל: njbareen@gmail.com

חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": מר מוסטפא אבו מאגד, יו"ר ועדת הבריאות ומחלקת הבריאות

אורנית, מיתגה עצמה כ"בית וקהילה בטבע".
משתרעת על שטח של 2.1 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 8 (מתוך 10).
היישוב מונה כ-8,100 תושבים, 5.5% מהם בני 65 ומעלה, 38% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני היישוב

היישוב אורנית הוא יישוב עירוני קהילתי במחוז יהודה ושומרון, במעמד של מועצה מקומית, השוכנת בשיפולים הדרום-מערביים של הרי השומרון, על גבול הקו הירוק, מצפון מזרח לראש העין.

אורנית הוקמה כהתנחלות בעקבות החלטת ממשלה ממאי 1983 בידי יזם פרטי, חברת "דלתא". בראשיתה תוכננה לכלול 1,200 יחידות דיור. ראשוני התושבים נכנסו לבתייהם בשנת 1985. היישוב זכה למעמד של מועצה מקומית בשנת 1990.

ביישוב קיים מרכז מסחרי שפועלים בו בתי עסק, כמו בנק, סופר מרקט, בית מרקחת, חנויות בגדים, מרכז מוסיקה, מספרות וקוסמטיקה, וטרינר, בתי קפה, קופות חולים ועוד.

בישוב קיימים מועדון ספורט, אולם ספורט, מגרש כדורגל, מגרשי כדורסל, מתחמי ספורט עממי, מגרשי משחקים לילדים ועוד.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

המועצה המקומית אורנית, בראשות מר שלומי נגור, חרטה על דגלה לדאוג לשיפור רווחתם ואיכות החיים של התושבים תוך כדי שיפור רמת השירות שהיא מספקת. התהליך האסטרטגי הוא הבסיס לתוכנית העבודה של המועצה לשנים הקרובות. במסגרת הפתיחות, השקיפות והשיתוף בין פעילות המועצה לתושבי אורנית נקראים התושבים ליטול חלק בתהליכי השינוי ביישוב.

בחזון ראש המועצה נכתב, כי "אורנית בית וקהילה בטבע". חזון זה מבטא את השאיפה שהיישוב יעניק לתושביו את תחושת **הבית** - החום והשייכות, שהם ממרכיבי היסוד ביישוב מסוג זה.

המועצה המקומית מבקשת להעניק לתושביה תחושה של קהילה, הן במענה הכולל והאינטימי של שירותי המועצה לתושבים והן בתחושת התושבים כלפי היישוב, עמיתיהם ושכניהם. לפי תפיסה זו התושב הוא חלק ממכלול הפרטים שבונים את היישוב, את אופיו וצביונו. הקהילה, שאליה משתייך התושב עוטפת ותומכת בפרטים המרכיבים אותה ביומיום ובעת הצורך, באופן שמעודד מחויבות ומעורבות.

תחושת הבית והקהילה משולבים בטבע והנוף שטובלת בהם אורנית ואשר טיפוחם ופיתוחם הם חלק מתפקידי המועצה במטרה להעניק לתושבים איכות חיים גבוהה. חזון זה של מועצת אורנית הוא הבסיס לכלל מטרות ופעילויות המועצה אשר נבחנות לאורו של חזון זה.

והינוך. פעילויות משותפות מתקיימות עם קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, ארגוני מתנדבים על בסיס פרויקטים ספציפיים או אירועים.

מתקיימות פעילויות ביוזמת תושבים: יונה ביער ובמערכת החינוך, תזונה בריאה במערכת החינוך, סיירת ניקיון ואירועים סביבתיים ביער. קבוצת "סובב יער חורשים" מקיימת פעילויות משותפות עם היישובים בסביבה. כמה פעמים בשנה מתקיימים ימים "ירוקים" בתוך היער, פתוחים לכלל הקהילה.

מידע מועבר לתושבים בעיקר באמצעות אתר האינטרנט של המועצה והמידעון האינטרנטי שנשלח לתושבים. בנוסף, מתקיימים מפגשים של ראש הרשות עם תושבים בשכונות.

שיפור הסביבה הפיזית

איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה באורנית. נעשית פעילות רבה בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, אריזות). יש התקני נגישות בכל מבני הציבור, הנמכת מדרכות ליד כל מעברי החציה וחניה ציבורית ליד כל מבני הציבור.

יש 4 ק"מ של מסלולי הליכה ולאורכם יש ברזיות ומתקנים שמאפשרים מתיחות. בנוסף ישנו מסלול בלתי סלול להליכה ורכיבה על אופניים לאורך גדר המערכת. תושבים רבים משתמשים במסלולים אלה.

יש ביישוב גם שישה מתקני "כושר בטבע", בחלקם עם הצללה.

עם ההצטרפות לרשת ערים בריאות, ב-2013, הוקמה ועדת היגוי (ועדת עיר בריאה), בראשות חברת המועצה, דר' איריס סלומון הר אבן. מתאמת הבריאות היישובית, גב' לינה עמית יהודה, קיבלה את תפקידה זה נוסף על היותה רכזת קהילה, רכזת מתנדבים, אחראית על תחום המחזור ואיכות הסביבה ומנהלת אתר המועצה. לא קיים תקציב ייעודי לנושא ופעילויות מתקיימות בעיקר בהתנדבות, בחלקן מתקציבי איכות הסביבה והתרבות.

קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של מחלקות החינוך ואיכות הסביבה. טרם הוחל בביצוע פרופיל בריאות עירוני. לא קיימת פעילות בתחום מניעת עישון. כיבוד בריא מוגש בחלק מהישיבות במועצה.

ארבעה גני ילדים אימצו את התפיסה של גן ירוק או גן מקדם בריאות. גן אחד מהם אימץ את התפיסה המשולבת של ירוק ובריאה. בתוכנית המועצה להפוך את כל 20 גני הילדים ביישוב לירוקים ובריאים.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של מחלקות המועצה: חינוך, איכות הסביבה, תרבות, ספורט, הנדסה, תחזוקה והתכנון האסטרטגי.

ההחלטות העיקריות שהתקבלו בשנה האחרונה התייחסו לתזונה בריאה בגני הילדים, יונה ביער לקהילה וכן סיורי טבע ולימודי קיימות.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים במועצה בנושאי איכות הסביבה

ומחלקת החינוך. המטרה היא לשפר את תזונת התושבים במסגרות קיימות. במסגרת גני הילדים התקיימה הכשרה של הגננות והסייעות באשר להרכב ואיכות המזון, הן בארוחת הבוקר בגן והן בצהרון. בבתי הספר מתקיימת פעילות במסגרת שיעורי מחנך, באמצעות אנשי מקצוע מתנדבים. נעשית פעילות בהקשר להזנה במחנות הקיץ עם בני הנוער הפועלים במסגרת הצופים או בני עקיבא. לקשישים המבקרים במועדון לגיל השלישי ניתנות הרצאות וסדנאות פעילות.

פעילויות לקידום בריאות

במועצה מתקיימות הרצאות וסדנאות בנושא תזונה נכונה, בריאות, בישול בריא, יוגה קהילתית וכיתתית בחטה"ב, קבוצות הליכה, זומבה ועוד. לאחרונה, אחת ממנהלות בתי הספר אימצה את "יוגה בחינוך" כדרך לשיפור האווירה החינוכית. החלה הכשרה למורים בנושא - מוכרת לגמול השתלמות.

תוכנית אחת ראוייה לציון:

"חזון המזון" - יוזמה של דר' איריס סלומון הר אבן, בשיתוף עם מנהלת מדור הגיל הרך

אורנית עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2013
מתאמת הבריאות: גב' לינה עמית יהודה
תואר התפקיד: מתאמת בריאות
כפיפות: למנכ"ל המועצה
כתובת: ד.ג אפרים 44813

טל: 03-9360465, נייד: 050-2035330, דוא"ל: lina@oranit.org.il
חברת המועצה האחראית ל"עיר בריאה": ד"ר איריס סלומון הר אבן.

אשדוד, העיר החמישית בגודלה בישראל והמובילה בקליטת עליה. משתרעת על שטח של 47.2 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 5 (מתוך 10). העיר מונה 218,000 תושבים, 14.3% מהם בני 65 ומעלה, 33.7% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

ב-1956 אושרה התוכנית להקמת העיר אשדוד על שטחי החולות שלחוף הים התיכון. ב-25 בנובמבר 1956 הגיעו למקום המתיושבים הראשונים, 22 משפחות עולים ממרוקו. בתחילת 1957 הצטרפו אליהם קבוצות עולים ממצרים ורומניה והיישוב החדש שנקרא אז "אשדוד ים" מנה 370 נפש. ביולי 1960 מונתה בידי משרד הפנים המועצה המקומית הראשונה של העיר וב-1968 הוכרזה כעיר.

מתחילת שנות ה-70 ואילך, נשא התכנון העירוני אופי שכונתי, כאשר כל "רובע" משמש כיחידה עצמאית, הכוללת מתנ"ס, בית ספר תיכון, בתי ספר יסודיים, גנים ציבוריים, תחנה לבריאות המשפחה וקופת חולים. העלייה בשנים אלו שינתה את מעמדה של אשדוד מעיירת פיתוח לעיר תעשייה. מ-1990 הואצה התפתחות העיר, כאשר אוכלוסייה גדולה של עולים מברית המועצות לשעבר התיישבה בה (בעיקר ברבעים ט', י' ו"ג). במרוצת שנים אלו נבנה המרכז העירוני הראשי ברובע הקריה ("הסיטי"), ובו משרדי הממשלה, בית קולנוע, בית העירייה, תחנת האוטובוסים המרכזית, היכל הספורט העירוני וקריית התרבות. הגידול במספר התושבים בעיר נמשך ובימים אלה רשומים בעירייה 246,837 תושבים.

שלוש האוכלוסיות העיקריות בעיר הן: צאצאים של עולי צפון אפריקה שעלו בשנות ה-50, עולי ברית המועצות לשעבר שעלו בשנות ה-90 והציבור החרדי על זרמיו השונים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון ראש העיר דר' יחיאל לסרי נכתב, בין היתר, כי "אשדוד עיר לכל תושביה, מבטיחה ומקיימת שיפור מתמיד באיכות החיים הכוללת ובתחושת הביטחון האישי, תוך כדי העמדת התושב במוקד ושיתופו בעשייה". "אשדוד מובילה בחוסנה הקהילתי וחותרת לשוויון הזדמנויות, צמצום פערים, העצמת הפרט, חיזוק ההון החברתי ולכידות הקהילה". קידום איכות החיים והבריאות מופיע בתוכניות העבודה של מחלקות הבריאות, איכות הסביבה, חינוך, הנדסה, תשתיות והתכנון האסטרטגי. קיים בעירייה תקציב ייעודי לקידום עיר בריאה ומקיימת הכולל סעיפי שכר ופעולות. מנהלת מחלקת הבריאות, גב' אילנה שמלה ללום, מועסקת במשרה מלאה ואיתה רכזת פרויקטים במשרה מלאה ומזכירה. מקורות כספיים נוספים הם תקציבי ממשלה, קרנות וכספי תרומות.

לנוכח המדיניות המוצהרת לצמצום פערים ניתנות מלגות לסטודנטים, מסובסדים חוגים לילדים, מתקיימות פעילויות במסגרת מחלקת הרווחה וקיימת השקעה בתשתיות. התוכנית הלאומית לילדים ונוער בסיכון פועלת בעיר (במסגרת פעילות מחלקת הבריאות) ועוסקת באיתור ילדים עם חשד להפרעות קשב וריכוז מגיל גן עד בית ספר ובהקמת מערך טיפול תומך. כמו כן נושא האיכות והרצף של השירות בקופות החולים בעיר, באזורים מוחלשים, נדון בשולחנות עגולים בשיתוף התושבים.

מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות, ספורט, דוברות והתכנון האסטרטגי. שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, האקדמיה, ארגוני מתנדבים, ועדי הורים, הרשות למלחמה בסמים ואלכוהול, "עיר ללא אלימות", מתנ"סים ועמותות בריאות.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בטיחות ילדים בבִּרְכות פרטיות ששותפים בו מחלקת הבריאות, הנדסה, המחלקה המשפטית ומחלקת הגבייה. בצוות העוסק בצמצום השימוש באופנים חשמליים בקרב ילדים, שותפים מחלקת הבריאות, המטה לזהירות בדרכים, מחלקת החינוך, ועד הורים, בעלי עסקים לממכר אופניים, הדוברות והמחלקה המשפטית. בקייטנות הבריאות בקיץ שותפים מחלקת הבריאות והמתנ"סים.

בשנת 2008 הוכן פרופיל בריאות עירוני. לאחר שסוכם המידע שהתקבל ממקורות לאומיים, עירוניים ומסקר תושבים מדגמי, נערך דיון בממצאי הפרופיל במסגרת ועדת ההיגוי העירונית ובהשתתפות נציגי המחלקות השונות ברשות, נציגי ארגונים ותושבים. בעקבותיו ריכזה העירייה מאמץ בשני תחומים: שיפור הניקיון בעיר והעלאת שיעור העוסקים בפעילות גופנית. את תוכנית הפעילות הגופנית אשר מותגה כ"פעילות גופנית - הבחירה הטבעית", מובילה ועדת היגוי רחבה, בראשות ראש העיר. במסגרת התוכנית שודרגו תשתיות התומכות בהליכה ורכיבה על אופניים, נערכות הפעלות (בחינם) לציבור הרחב, נוספו הפעלות במסגרות החינוכיות. התוצאה לא איחרה לבוא - שיעור הפעילים גופנית, לפחות אחת לשבוע, עלה בתוך חמש שנים פי שלושה. בעיר קיימת מדיניות כוללת להפיכת העיר לנקייה מעישון.

קיימת מודעות גבוהה למזון בריא. בכל הישיבות המתקיימות בעירייה מוגש רק כיבוד בריא. נבנה תפריט, בשיתוף תזונאית, המגדיר את המזון המוגש במסגרות החינוכיות השונות. הנחיות אלה שולבו במרכז לבחירת הספק. קיים קמפיין עירוני לעידוד שתית מי ברז.

בעיר מתקיימים קורסים להכשרת נאמני בריאות בקהילה, להכשרת נאמני ניקיון, פעילי סביבה, קורס יזמות עסקית חברתית סביבתית לנשים, סדנאות לגננות בנושא גן בטוח לילדים.

19 בתי ספר יסודיים (מתוך 42 בעיר) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של

יש בעיר למעלה מ-20 ק"מ של מסלולי הליכה מוארים ובטוחים. יש מסלולים לרכיבה על אופניים. יש 30 מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

באשדוד יש תחנות לניטור איכות האוויר, כולל רמת קרינה, ומופעל מנגנון עירוני לאיתור מפגעים כחלק מתוכנית העבודה העירונית. קיימת אכיפה עירונית בנושא פסולת וזיהום אוויר ממפעלים.

בכל המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

פעילויות רבות לקידום הבריאות מתקיימות בעיר בשותפות נרחבת של מחלקת הבריאות עם מחלקות אחרות בעירייה, עם ספקי שירותים בעיר ועם ארגונים. בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות, הן לקהל הרחב והן לקבוצות נבחרות, כמו גננות ומורות ועובדי מפעלים. מתקיימים ימי בריאות במתנס"ם שכונתיים לשם העלאת מודעות תושבי השכונות לאורח חיים בריא. קיימת פעילות בשיתוף עם ארגון "בטרם" לקידום בטיחות ילדים ועם עמותת "מהיום" (הפורום הישראלי לאורח חיים בריא).

פעילות משותפת מתקיימת, על בסיס קבוע, עם לשכת הבריאות, קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, ארגוני מתנדבים, עמותת "מהיום" וארגון "בטרם". שותפויות בפרויקטים קיימות עם מד"א, החברה למתנס"ים ועם המגזר העסקי.

השתתפות תושבים בוועדות העירוניות: בוועדת הבריאות משתתפים חמישה נציגי ציבור, בהתייעצות העירונית שהתקיימה בנושא "תחבורה מקיימת" השתתפו למעלה מ-100 תושבים בכל מפגש, נציגי ועדי השכונות. מתקיימות פעילויות ביוזמת תושבים: תושבת ארגנה הפינג סביבתי בט"ו בשבט בשיתוף מנהלת הרובע. תושבת אחרת, בוגרת קורס פעילים, יזמה אירוע ירוק לילדים בשיתוף מנהלת הרובע. בעלי עסקים פנו אל מחלקת הבריאות כדי להצטרף למיזם הסברתי בנושא רכיבה בטוחה וסכנות האופניים החשמליים.

שיפור הסביבה הפיזית

באשדוד, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום הגינון, מחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות), נאמני ניקיון. בבניין העירייה הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יום בריאות במפעל "אלתא"

כמה תוכניות ראויות לציון:

"לרוץ באומץ" - תוכנית העצמה לתלמידי כיתת "אומץ" במקיף ו'. הרציונל היה להעלות מודעות בקרב התלמידים למסוגלותם הפיזית, תוך כדי ליווי תהליכים רגשיים והתמודדות עם משמעת, באמצעות אימונים גופניים. נבנתה תוכנית שתפעיל את התלמידים, מחוץ למסגרת החינוכית הרגילה, תוך כדי שימוש במאמן רגשי ומאמן כושר, ליווי צמוד של צוות פדגוגי ושיפור תוך כדי תנועה. כמו כן נעשה מאמץ לחבר את ההורים לתהליך. המטרה: העצמת הילדים בהיבטים של אחריות, שותפות וגיבוש כיתתי. היעד לטווח הקרוב: השתתפות תלמידים ותלמידות כיתה י' בתחרות ספורט - מרתון ת"א ומרתון ירושלים. שותפים לקביעת היעדים: מנהלת ביה"ס, מחנכת, רכזת שכבה, יועצת, רכזת כיתות אומץ ומנהלת מחלקת הבריאות, אשר מימנה את התוכנית. להלן קישור

<https://www.youtube.com/watch?v=4JF002ZrAEk>

"אשדוד שותה מים" - מטרת התוכנית לעודד את התושבים לשתות מים ולצמצם את צריכת השתייה המתוקה. הפעילות תוכננה בשיתוף עם עמותת "מהיום" וכללה שלטי חוצות המעודדים שתיית מים, מסרים בגב תלוש הארנונה הכוללים הסברים על חשיבות שתיית מים בהיבט של בריאות, פרסום בעיתונות, מיתוג חופי הים, חוברת לתושב. התוכנית פועלת ברציפות זה ארבע שנים, בחודשים יוני-ספטמבר.

נאמני בריאות בבתי ספר - הכשרת נאמני בריאות בבתי ספר יסודיים ועל-יסודיים בשיתוף עם מנהל החינוך, צוותי בתי הספר ובאמצעות האגודה לבריאות הציבור. המטרה היא להנחיל אורח חיים בריא בעיר באמצעות הקניית ידע לילדים, בהנחה שהם יעבירו אותו להורים ולאחים. רכזי בריאות בית ספריים בשיתוף עם מחלקת הבריאות העירונית מרכזים את התוכנית. דיאטנית מלווה את התוכנית בבית הספר, מעבירה שיעורים והדרכות לתלמידים, הרצאות להורים ולמורים בבית הספר.

הפינוג הלכה עירוני, 2013

מזכירים לכם שחשוב להשכיר...

מיזם חברתי תעסוקתי לנוער - קיץ בריא

מגיעים לחוף ומשכירים מבני הנוער ציוד חופים ויוצאים נשכרים
חשוב לדעת כי כל ההכנסות מיועדות לתעסוקת בני הנוער

המיזם יתקיים בחופים: ט"ו והחוף הנפרד

אשדוד מקבלת
החלטה בריאה

ומנהלת מחלקת נוער וצעירים במנהל לשירותים חברתיים. התוכנית מבוצעת באמצעות חברת המסלול שלך ועובדת סוציאלית מטעם הרשות.

"חוף ללא בדל" - ניקיון החופים מבדלי סיגריות, העלאת המודעות לנזקי עישון בהיבטים של בריאות וקיימות. התוכנית מופעלת בחופי הים בחודשי הקיץ, באחריות מחלקת הבריאות בהשתתפות המחלקה לאיכות הסביבה, מחלקת נוער, חופים והדוברות. במסגרת התוכנית התקיימו הסברה בחופים, פרסום בעיתונות, עמדות בדיקת ריאות, עמדות למאפרות, יצירת פסל סביבתי לריכוז כל הבדלים שיאספו.

הפנינג הליכה עירוני - מדי שנה בשנה מקיימים אירועי הליכה עירונית משותפת וחוייתית לאורך מסלול שנקבע מראש. בסיום המסלול מתקיימת תערוכת מיצגים של בתי הספר, מתחמי פעילות כושר, מתחמים של קופות החולים ועוד. שותפים לפעילות זו מחלקת הבריאות, רשות הספורט, בתי הספר, מפעלים בעיר, קופות חולים, חדרי כושר בעיר.

"המסלול שלך" - תוכנית להעצמת נערות בסיכון. המטרה היא העלאת המודעות לדימוי גוף, העלאת הביטחון העצמי וניהול אורח חיים בריא. את התוכנית יזמו מנהלת מחלקת הבריאות

אשדוד עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1997
מתאמת הבריאות: גב' אילנה שמלה ללום
תואר התפקיד: מנהלת מחלקת הבריאות
כפיפות: לראש מנהל שירותים חברתיים
כתובת: עירייה, ת.ד. 28, אשדוד 77100

טל. 08-8545802, נייד: 053-7506977, דוא"ל: ilanashe@ashdod.muni.il
הממונה על הבריאות - ראש העיר, דר' יחיאל לסרי
יו"ר ועדת בריאות: מר ולדימיר גרשוב, סגן ראש העיר

באקה אל-גרבייה

העיר באקה אל-גרבייה משתרעת על שטח של 9.0 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 3 (מתוך 10). העיר מונה 27,500 תושבים, 4.4% מהם בני 65 ומעלה, 45.3% צעירים מתחת לגיל 20.

גינת מאכל בגן ילדים

כחלק מחזון זה הוקמה מחלקת הבריאות וזו פועלת, בין היתר, להפיכת מוסדות החינוך בעיר לסביבות מקדמות בריאות ולהעלאת נושא אורח החיים הבריא והפעיל לסדר עדיפות גבוה. בימים אלה הסתיים תהליך איסוף המידע לשם בניית פרופיל בריאות עירוני, אשר יהיה בסיס לתכנון אסטרטגי לקידום בריאות וקיימות.

במסגרת ועדת ההיגוי העירונית (ועדת הבריאות) ובהשתתפות נציגי ארגונים ותושבים התקבלו החלטות לשדרוג ושיפור הנגשת שירותי הבריאות – הקמת מכון דיאליזה, שדרוג המרפאה של שירותי בריאות כללית והקמת מוקד מד"א בעיר.

בעיר קיימת מדיניות כוללת להפיכת העיר לנקייה מעישון.

קיימת מודעות גבוהה למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות בעירייה מוגש כיבוד בריא.

שבעה בתי ספר יסודיים, שישה בתי ספר על-יסודיים וחמישה גני ילדים קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

מאפייני העיר

עיר מוסלמית בצפון השרון, בקרבת חדרה, סמוך לקו הירוק. הוכרזה כעיר בשנת 1996.

באקה אל-גרבייה נחשבת למרכז עירוני של הכפרים והיישובים השכנים.

בעיר בתי ספר יסודיים ועל-יסודיים, מכללה ללימודים אקדמיים בחינוך ומכללה להנדסה ומדעים. בבאקה פועל מתנ"ס קהילתי העובד בקשר ישיר עם בתי הספר ונחשב לאחד המתנ"סים המובילים במגזר הערבי. כמו כן פועל בעיר המרכז הקהילתי "נאדי הדאיה" המקיים פעילויות חינוכיות וחברתיות למגוון רחב של אוכלוסיות וכן הרצאות שבועיות במגוון רחב של נושאים שמעניינים את החברה.

בעיר ניתנים שירותי בריאות של קופות החולים השונות, מרכזי טיפת חלב לבריאות האם והתינוק ומרכז רפואי מקומי.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

עיריית באקה אל-גרבייה, בראשות עו"ד מורסי אבו מוך, הפכה את קידום הבריאות והמודעות לסביבה בריאה ומקיימת לחלק מיעדי הליבה של העיר. החזון העירוני קובע כי עיריית באקה אל-גרבייה תבטיח עתיד טוב יותר ותיצור סביבה עירונית בריאה אשר תציע הזדמנויות לשמירה על אורח חיים בריא ופעיל, תוך כדי שילוב פעילויות גופניות תחת הסיסמה "ספורט הוא תרופה טבעית לכל המחלות". תחומי הבריאות והסביבה הם נושאים מרכזיים בתוכניות האסטרטגיות של פיתוח העיר, מתוך אמונה שאדם בריא הוא הון אנושי שיתרום להתפתחות ותנופת העיר.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של מחלקת העירייה: חינוך, איכות הסביבה, תרבות, הנדסה ותחזוקה, ספורט, "עיר ללא אלימות", הספרייה העירונית, תוכנית 360. שותפים מחוץ לעירייה הם: מערכת החינוך, הבריאות, והאקדמיה.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, בשיתוף עם "עיר ללא אלימות", מחלקת התרבות והספורט, הספרייה העירונית ואגף הנוער.

פעילות משותפת מתקיימת, על בסיס קבוע, עם לשכת הבריאות, קופות החולים, ארגוני מתנדבים, החברה למתנ"סים, ארגון הג'וניט בישראל ועם אקדמיית אלקסאמי ומכללת אלקסאמי. מתקיימות שותפויות בפרויקטים של קיימות וקידום אורח חיים בריא, מנהיגות נשים והכשרת נאמני בריאות.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות בתחומי הבריאות, חירום וענייני משפחה ותושבים.

שיפור הסביבה הפיזית

בבאקה אל-גרבייה איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום הגינון, מחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית).

קיימים בעיר מסלולי הליכה מוארים ובטוחים ומתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות וסדנאות במגוון נושאי בריאות: תזונה בריאה, פעילות גופנית, בריאות נפשית, סביבה בריאה וגינה קהילתית. ההרצאות ניתנות להורים לילדים בבית הספר ובגנים, לגנות, לקשישים, גמלאים, לעובדי עירייה.

מתקיימים קורסים לסטודנטים ומטפלות לאורח חיים בריא ומקיים. הקורסים במגוון נושאים כמו תזונה נבונה, פעילות גופנית, ניהול משק בית, קיימות וסביבה בריאה.

בשיתוף פעולה עם כל קופות החולים מקיימים סדנאות ואירועים להעלאת המודעות בכל הקשור למחלות הסוכרת והלב, למחלות מדבקות, מחלות בקרב ילדים, נשים, לשיפור מענה תרופתי לסוכרת ולדלקת מפרקים.

גינת מאכל בגן ילדים

הרצאה לתושבי העיר

כמה תוכניות ראויות לציון:

"עץ לכל ילד" - ניטעו 250 עצי פרי בגנים, בבתי הספר, ובמסגרות קהילה.

"מתבגרים ומתגברים" - תוכניות בבתי ספר תיכונים וחטיבות ביניים, העוסקות בגיל ההתבגרות, תקשורת חיובית, חרדת מבחנים, איידס ומחלות מדבקות.

"נאמני בריאות" בבתי ספר - התלמידים מובילים פרויקטים בעזרת מנחה אישית לצוות בריאות. **מנהיגות נשים למען הבריאות** - הכשרת נשים להובלת שינוי התנהגות בתוך העיר. העצמת האימהות בעזרת סדנאות בכל הקשור להתמודדות עם גידול ילד ומתבגר.

גינות מאכל בגני הילדים - בשנתיים האחרונות הושקו 40 גינות מאכל בגני הילדים, בשיתוף פעולה עם ג'וינט אשלים, משרד החינוך, המשרד להגנת הסביבה, הרשת הירוקה, חברת "נטפים", אקדמיית אלקאסמי, ומכללת אלקאסמי ועם הורי ילדי הגנים. המטרה - שינוי הרגלי תזונה, הכרת מגוון הירקות והפירות ומה אפשר לייצר מהם, רכישת מיומנויות של גידול ירקות. בתהליך משותף עם צוותי הגן וההורים תוכננה והוקמה גינה בכל גן. מתנדבי חברת "נטפים" סייעו בהקמה ובהנחת תשתיות ההשקייה. בתחזוקת הגינות שותפים מועדוני הקשישים בעיר.

באקה אל-גרביה עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: דצמבר 2012
מתאמת הבריאות: ד"ר כעכוש עתאמנה סיהאם
תואר התפקיד: מנהלת מחלקת הבריאות
כפיפות: למנכ"ל העירייה

טל. 052-5639391, דוא"ל: drsiham7@hotmail.com
חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": מר מואסי אחמד, יו"ר ועדת הבריאות

באר שבע, בירת הנגב, משתרעת על שטח של 118 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 5 (מתוך 10). העיר מונה 201,000 תושבים, מהם 13.9% בני 65 ומעלה, 29.2% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

עיר במחוז דרום. העיר השמינית בגודל אוכלוסייתה במדינת ישראל והשנייה בשטחה. הוכרזה כעיר בשנת 1906. העיר שוכנת בצפון הנגב, העיר המרכזית והגדולה ביותר באזור. בעיר נמצאים אוניברסיטת בן-גוריון, בית החולים האוניברסיטאי סורוקה, תיאטרון באר שבע, בית המשפט המחוזי ואגודת הנגב.

ב-2015 נחתם הסכם להפיכת העיר למטרופולין.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

עם הצטרפותה של באר שבע, בשנת 2008, ל"רשת ערים בריאות בישראל", נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין עיריית באר שבע לאוניברסיטת בן גוריון בנגב. על "אמנת העיר הבריאה" חתמו ראש העיר דאז, מר יעקב טרנר ונשיאת האוניברסיטה, פרופ' רבקה כרמי. על פי אמנה זו מתחייבים, בין היתר, לאמץ מדיניות

צמצום פערים בריאותיים, לבחון השלכות בריאותיות של החלטות הרשות, לבצע תוכניות לקידום בריאות ומניעת מחלות והיפגעויות בהתאמה לצורכי התושבים, לפתח ולטפח את השטחים הפתוחים, לאפשר שיתוף פעולה בין-תחומי ובין-מגזרי ולשתף את הקהילה.

לצורך יישום עקרונות "העיר הבריאה" בבאר שבע, ולאחר אישור מועצת העיר נקבע מבנה ארגוני שיתווה תחומי עבודה. בשנת 2009, לאחר הבחירות המקומיות וכניסתו של מר רוביק דנילוביץ' לתפקיד ראש העיר, הוקמה ועדת היגוי עירונית (ועדת בריאות), בראשות פרופ' ראובן אליה, ראש המערך הקרדיולוגי במרכז הרפואי סורוקה. מטרתה להתוות את התפיסה והמדיניות העירונית בנושא בריאות הציבור. לאחר הבחירות ב-2013 חודשה פעילות ועדת הבריאות העירונית בהובלת אנף הרווחה והשירותים החברתיים בראשות הנב' אתי כהן ובניהולה של פרופ' טלי זילברשטיין, רופאת נשים במרכז הרפואי סורוקה וחברת מועצת העיר.

הפסקה פעילה בבית ספר בעיר

שבוע הבריאות בבאר שבע

של אגף הרווחה באמצעות סדנאות למטפלות. נבחרה דיאטנית קלינית ללוות את נושא התזונה בגנים ולבחון המלצות מקצועיות לשינוי תפריט והגשתו לילדים. במסגרת שבוע בריאות עירוני לתושבים ולעובדי הרשות, המתקיים בכל שנה, עסקו בשנה האחרונה במניעת אורח חיים יושבני ועידוד פעילות גופנית למניעת השמנה ולירידה במשקל.

בשנה האחרונה התקיים קורס למובילי בריאות בקהילה, למנהלי ארגונים ולרכזי פרויקטים, בשיתוף עם ג'וינט אשלים ואוניברסיטת בן-גוריון.

20 בתי ספר יסודיים ושני בתי ספר על-יסודיים קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

במקביל, פועלת עיריית באר שבע כעיר מקיימת. ועדת איכות הסביבה מובילה את התהליך ובמסגרת האגף לאיכות הסביבה פועלת מתאמת קיימות עירונית.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות, ספורט ותכנון אסטרטגי, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, הרווחה, האקדמיה, ארגוני מתנדבים ונציגי שכונות.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה.

חברי הוועדה קבעו כי היא אמונה על יצירת חזון שילווה את העיר בשנותיה הבאות: בניית פרופיל בריאות עירוני, בניית תוכנית אסטרטגית ותוכניות עבודה שתיגזרנה מהן באמצעות עבודתן של תתי-ועדות בחלוקה על פי נושאים. כמו כן נקבע צוות מטה וצוות מטה מורחב. הוועדה התכנסה ארבע פעמים בשנת 2014 ובין החלטותיה העיקריות בשנה זו: לפעול לקידום תזונה בריאה בגני ילדים ובבתי ספר, לקדם תחום בריאות העובד, לקדם את נושא מניעת העישון ואת שיפור איכות השירות הרפואי בבאר שבע ובפריפריה בכלל.

מתאם הבריאות, מר מיכאל אוחיון, מועסק בתפקידו זה בהיקף של 80% משרה. יש לרשותו תקציב פעולות וכן תקציב עירוני בלתי רגיל, תקציבים ממשלתיים ומימון מקרנות.

תתי-הוועדות פועלות לקידום הבריאות במישורים שונים כמו: ועדת ספורט בהובלת חברת כיוונים, ועדת הנדסה וסביבה בהובלת אגף ההנדסה, ועדת קהילה ורווחה בהובלת אגף הרווחה והשירותים החברתיים, ועדת הערכה ואסטרטגיה בהובלת ד"ר נדב דוידוביץ מהפקולטה למדעי הבריאות באוניברסיטת בן-גוריון בנגב וכן ועדת מניעת עישון בהובלת אגף הפיקוח בעיריית באר-שבע. ועדת הערכה החלה באיסוף מידע בסיסי לבניית הפרופיל העירוני - בעזרת קבוצת סטודנטים נעשו מיפוי השירותים והתוכניות הקיימות בעיר.

בעיר קיימת מדיניות כוללת להפיכת העיר לנקייה מעישון. ישנה פעילות הסברה ואכיפה באמצעות פקחים עירוניים. 40 (מתוך 70 הפקחים) הוסמכו לאכיפת האיסור על עישון במקומות ציבוריים.

קיימת מודעות גבוהה למזון בריא ומניעת השמנה. בחלק מהשיבות המתקיימות בעירייה מוגש כיבוד בריא. פועלים לשיפור התזונה בגני הילדים העירוניים, במשפחתונים ובמועדוניות הביתיות

תרגילים לקידום בריאות בעבודה

ניקיון בשכונות. בבניין העירייה הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר למעלה מ-20 ק"מ של מסלולי הליכה מוארים ובטוחים. יש מסלולים לרכיבה על אופניים. יש 30 מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות, לשם העלאת המודעות בקרב התושבים לשמירה על אורח חיים בריא ולתושבים פעילים ואנשי מקצוע בנושאי בדיקות סקר, תזונה בריאה, פעילות ספורטיבית. כמו כן מתקיימים קורסים להורים וילדים בנושאים ימי הולדת בריאים, "ממש בריא וספורטיבי", "מאסטר-שף בריא", עזרה ראשונה במצבי חירום (בעזרת סטודנטים מאוניברסיטת בן-גוריון). סטודנטים לרפואה בתוכנית הבינלאומית עוסקים, בליווי ובתמיכה של משפחות נזקקות הסובלות ממחלות שונות, במטרה לספק מידע ותמיכה חברתית לצורך התמודדות עם המחלה ושיפור התפקוד המשפחתי-חברתי.

למשל, ועדה עירונית ששותפים בה אגף הרווחה, מנהל החינוך וחברת כיוונים עוסקת בקידום הבריאות והכושר הגופני במוסדות החינוך. בוועדה לקידום בריאות העובד שותפים אגף הרווחה, משאבי אנוש ומחלקת אירועים. כמו כן מתקיימת פעילות משותפת, על בסיס קבוע, עם לשכת הבריאות, קופות החולים, ארגוני מתנדבים והחברה למתנ"סים. שותפויות בפרויקטים קיימות עם המשרד להגנת הסביבה, מד"א ועם הסקטור העסקי. קיימים צוותי עבודה משותפים עם כל הגורמים.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות: כ-25 תושבים ופעילי ציבור מוועדי השכונות.

מתקיימות פעילויות ביוזמת תושבים: קיימות התארגנויות של הורים לקידום נושא תזונה בריאה בגני הילדים, מועדוניות ובתי הספר.

שיפור הסביבה הפיזית

בבאר שבע, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעות פעילויות בתחומי הגינון, מחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, פסולת רטובה ויבשה), אימוץ אתרים ומבצעי

כמה תוכניות ראויות לציין:

קידום שכונה יא' כ"שכונה בריאה" כמודל עבודה שכונתי - התוכנית נמצאת בשנתה השלישית ומאגדת בתוכה כמה פרויקטים לקידום בריאות בשכונה במסגרת מתחם "מוטב יחדיו" בהנחיית ג'וינט אשלים. בין הפרויקטים: ימי הולדת בריאים, נשים מבשלות, חיזוק נושא הבריאות בתחום המשפחה, קבוצת מנהיגות לאורח חיים בריא בתיכון רבין, "מאסטר שף בריא" להורים וילדים, קורס רפרנטים בשכונה לקידום נושא הבריאות, קידום תחום הבריאות לגיל הרך ועוד.

"ממש בריא וספורטיבי" - תוכנית הפועלת זו השנה השלישית בקרב תלמידי כיתות ז' בשני תיכונים בעיר, ששותפים בה מנהל החינוך, הרשות למלחמה בסמים חב' כוונים, אגף הרווחה והג'וינט ומטרתה היא מניעת שימוש בסמים ואלכוהול והקניית ערכי חיים לתלמידים אשר הצטרפו למעגל הבוגר בתיכון.

הפנינג בריאות עירוני - אירוע שלוקחים בו חלק מרב ארגוני הבריאות החשובים בעיר, קופות החולים, בית חולים סורוקה ומוסדות האקדמיה. תושבי העיר נהנים ממגוון בדיקות, פעילות כושר אקטיבית, מופעים וטיפולים. השנה חובר יום ההפנינג לעשייה כלל-עירונית בשיתוף עם מנהל החינוך ומשרד החינוך בתחום העלאת המודעות לאורח חיים אקטיבי. התקיימו הפסקות פעילות מכוונות ושיעורי מחנך לפני יום ההפנינג וביום עצמו הצטרפו חלק מתלמידי העיר לפעילות אשר השלימה מעגל ראשון של העלאת המודעות

וקיום פעולות בתחום הבריאות. מתווה זה ימשיך להתקיים בחודשים הקרובים באמצעות ועדה משותפת של החינוך והבריאות לצורך חיזוק הממשק רווחה-חינוך ובריאות ויצירת מדיניות עירונית לאורך זמן.

קורס קידום בריאות "מובילי בריאות בקהילה" - בשיתוף אגף הרווחה - משאבי קהילה עם קידום בריאות בג'וינט אשלים. הקורס הקנה ידע, כלים ואסטרטגיות ליצירת סוכני שינוי בתחומי קידום בריאות בקהילה. משתתפי הקורס הם היום שגרירי בריאות בקהילה שעמה הם עובדים. שלב ההמשך יעסוק ביישום הפרויקטים שנבנו במהלך הקורס והטמעתם הלכה למעשה.

קופסת אוכל יפני - תוצר של סדנה לבריאות העובד

באר שבע עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2008

מתאם הבריאות: מר מיכאל אוהיון

תואר התפקיד: מתאם בריאות

כפיפות: למנהלת אגף הרווחה והשירותים החברתיים, גב' אתי כהן

כתובת: זלמן שגאור 10

טל. 08-6840369 נייד: 054-3151669, דוא"ל: MichaelO@br7.org.il

חברת המועצה האחראית ל"עיר בריאה": פרופ' טלי זילברשטיין, יו"ר ועדת הבריאות העירונית

בית שמש, עיר במחוז ירושלים.
משתרעת על שטח של 35 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 3 (מתוך 10).
העיר מונה 98,000 תושבים, 3.7% מהם בני 65 ומעלה, 54.9% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

בית שמש ממוקמת במרכז מפת ארץ ישראל, בין תל אביב לירושלים.

הוקמה בשנת 1950 כמעברת הר-טוב. בימיה הראשונים של בית שמש, גרו בה בעיקר עולים מאירן, עירק, צפון אפריקה ורומניה. במרוצת השנים הגיעו לעיר גם עולים מאתיופיה, רוסיה וארצות הברית. בשנת 1952 עברה המעברה למבני קבע וביוני 1991 קיבלה בית שמש מעמד של עיר. בבית שמש אזורי תעשייה מתפתחים, כולל מרכזי תעסוקה לנשים חרדיות.

כ 45% מאוכלוסיית העיר הם חרדים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בית שמש הצטרפה לרשת ערים בריאות

בשנת 2000 ומינתה את רכזת הבריאות, גב' מוניק לוי, אשר עבדה במסגרת שיקום שכונות, להיות מתאמת הבריאות העירונית. בנוסף, היא מנהלת את מטה הבטיחות העירוני. לא קיים תקציב ייחודי לנושא. תקציבי פעולות ספציפיות מתקבלים מתקציב בלתי רגיל או מימון מקרנות.

בעיר פועלות כמה תוכניות לאומיות - כמו 360 לילדים ונוער בסיכון, עיר ללא אלימות, דלת פתוחה נערים, דלת פתוחה לגיל הרך - אשר יצרו תרבות של עבודה בשותפויות.

ועדת היגוי עירונית (ועדת בריאות) הוקמה רק לאחרונה.

11 בתי ספר יסודיים בחינוך הממלכת והממלכתי דתי (מתוך 13 בעיר) וכן שני בתי ספר בחינוך החרדי ו-30 גני ילדים (מתוך 74 בעיר) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

המשחק ככלי התפתחותי

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

שונים ועמותות עצמאיות, גופים מקדמי בריאות בעיר.

שיפור הסביבה הפיזית

בבית שמש, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק). בבניין העירייה הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר למעלה מ-5 ק"מ של מסלולי הליכה, חלקם מוארים ובטוחים, וכ-5 ק"מ של מסלולים לרכיבה על אופניים. יש שבעה מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

בבית שמש ישנן תחנות לניטור איכות האוויר.

בחלק מהמדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימים קורסים לעזרה ראשונה למגזר החרדי והכללי.

מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות לנשים, כמו סרטן השד, גבולות ילדים, תזונה ופעילות גופנית, סדנאות להורים. מתקיימת תוכנית "פסיעות ראשונות" בטיפות החלב, מיועדת להדרכת הורים לפעוטות בני 0-3.

בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות, ספורט, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, איכות הסביבה, האקדמיה, ארגוני מתנדבים ונציגי השכונות.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות שיקום שכונות ששותפים בו נציגים מכל מחלקה בעירייה. בצוות עיר ללא אלימות שותפים נציגי המחלקות השונות והמוקד העירוני. לצוות התוכנית הלאומית (360) שותפים מחלקות הבריאות, החינוך, הרווחה, מתנ"סים והמוקד העירוני. כמו כן פועלים צוותי רווחה וספורט בשיתוף עם נציגי המחלקות רלוונטיים.

פעילות משותפת מתקיימת, על בסיס קבוע, עם לשכת הבריאות והחברה למתנ"סים. שותפויות בפרויקטים קיימות עם קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, מד"א וארגוני מתנדבים.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות: בוועדת היגוי שיקום שכונות.

מתקיימות פעילויות ביוזמת תושבים: הרחבת שירותי בריאות בעיר כמו קיום ימי בריאות, סדנאות בנושאי בריאות באמצעות ארגונים

בית שמש עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2000 מתאמת הבריאות: גב' לוי מוניק
תואר התפקיד: רכזת בריאות ומנהלת מטה בטיחות בדרכים
כפיפות: לחבר מועצת העיר, ממונה על הבריאות
כתובת: עירייה ת.ד 5 99000
טל. 02-9909836 ניד: 054-2453800, דוא"ל: monik@bshemesh.co.il
חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": מר ישראל סירברסטין, ממונה על הבריאות ויו"ר ועדות הנחה

גבעת שמואל

גבעת שמואל,

משתרעת על שטח של 2.6 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 8 (מתוך 10).
העיר מונה 24,700 תושבים, 10% מהם בני 65 ומעלה, 37.3% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

גבעת שמואל היא עיר במחוז המרכז בישראל הגובלת עם רמת גן, פתח תקווה, בני ברק וקריית אונו. נקראת על שם העסקן הציוני הדתי שמואל פינלס. הוקמה בשנת 1944 הוכרזה כמועצה מקומית בשנת 1949 והוכרזה כעיר ב-2007.

מיקומה האסטרטגי של גבעת שמואל במרכז, בקרבת כל הכבישים המרכזיים, כולל חוצה ישראל ונגישות גבוהה למרכזי המסחר והכלכלה מעניק לה יתרונות בולטים הן עבור משפחות וזוגות צעירים שרוצים לגור במרכז ליד מוקדי המסחר והכלכלה והן ליזמים, למשקיעים ולתעשיינים שמחפשים הזדמנויות עסקיות מבלי להרחיק לקצווי הארץ.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

על פי חזון ראש העיר, מר יוסי ברודני, ממשיכים במשימה לשיפור ושדרוג איכות החיים בכל התחומים, בין היתר הקמתו של אולם תרבות, שיפור תשתיות וסלילת שבילי אופניים.

קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של מחלקות החינוך, הרווחה ואיכות הסביבה.

מתאם הבריאות העירוני, מר סמו יצחק, מועסק במשרה מלאה כמנהל מחלקת ספורט, במתנ"ס ומבצע את תפקיד המתאם נוסף על תפקידו. יחד עם זאת, קיים תקציב ייעודי לפעולות לקידום עיר בריאה ומקיימת. חברות פרטיות משמשות מקור נוסף.

בשנת 2012 הוקמה ועדת היגוי לעיר בריאה.

בעיר פועלים לשמירה על הגבלות העישון בעיקר באמצעות פעילות הסברה.

בית ספר יסודי אחד (מתוך חמישה בעיר) קיבל הכרה של משרד החינוך כמקדם בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת היגוי לעיר בריאה) שותפים נציגים של מחלקות העירייה:

מירון האופניים של גבעת שמואל

הדגמת תזונה בריאה בצהרונים

גבעת שמואל' ו'סובב אופניים'. השותפים בהפעלה הם העירייה, קופות החולים וחברות פרטיות.

תוכנית הראויה לציון:

תזונה בריאה בצהרונים - בצהרונים המתנ"ס גיבשו תוכנית אסטרטגית להנחלת הבריאות כבר מגיל צעיר ביותר מתוך אמונה שהשרשת הרגלי תזונה נכונים ופעילות ספורטיבית עושה את החיים לאיכותיים ומונעת מחלות. בצהרונים גני הילדים שילב המתנ"ס חוג שעוסק באורח חיים בריא כשבסיסו עוסק בהרחבת הידע והעשרה חווייתית לילדים בכל הקשור להרגלי התזונה והספורט. גב' ורד מרום, הדיאטנית של אחת מחברות ההסעדה האחראית על המזון בצהרונים, חברת "מבושלת", פיתחה משחק "סולמות ומגלשות של בריאות", אשר הופך לצהרונים. מדובר במשחק שבו הילדים מטילים את הקוביות ומתקדמים על גבי לוח משובץ בתמונות של פירות וירקות בריאים ומשבצות עם ממתקים. במשחק, בדומה לחיים כאשר מגיעים למשבצת אשר עליה תמונת פרי או ירק, מטפסים מעלה בסולם הבריאות. אך אם מגיעים למשבצת שעליה תמונת ממתק, גולשים מעט מטה במגלשת "ההנאה הרגעית". המשחק מסייע בהקניית הרגלי תזונה נכונים ובריאים וטיפים כיצד ליישם את התובנות. במקביל התקיימה פעילות וטעימות להורים.

חינוך, איכות הסביבה, תרבות וספורט, הנדסה ותחזוקה, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת הבריאות וארגוני מתנדבים.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה בנושא בריאות במערכת החינוך ששותפים בו מנהלי בתי הספר היסודיים.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם קופות החולים וארגוני מתנדבים. פעילות משותפת בפרויקטים מסוימים מתקיימת עם המשרד להגנת הסביבה וארגוני מתנדבים.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות: בוועדת ספורט ובוועדה לקביעת הרכב המזון בצהרונים.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים באמצעות ניזולטר של העירייה.

שיפור הסביבה הפיזית

בגבעת שמואל, איכות הסביבה זוכה לקדימות בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר).

במבני הציבור מוחלפת התאורה לתאורת לד. יש בעיר כ-7 ק"מ של סלולי הליכה מוארים ובטוחים. יש כ-12 ק"מ של מסלולים לרכיבה על אופניים. יש שמונה מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה. בכל המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

במסגרת פעילות המתנ"ס עם קבוצות הספורט מתקיימות הרצאות על תזונה בריאה לפני ואחרי פעילות גופנית, ניתנת פעילות ספורט מודרכת, קבועה, לעובדי העירייה והמתנ"ס ומתקיימות סדנאות של הליכה נורדית ושל יוגה צחוק. אחת לשנה מקיימים פעילות של ספורט עממי - 'מרוץ

גבעת שמואל עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2011

מתאם הבריאות: מר סמו יצחק

תואר התפקיד: מנהל מחלקת ספורט ומקדם בריאות

כפיפות: למנהל המתנ"ס

כתובת: בן גוריון 24 גבעת שמואל 5401788

טל. 03-5323258 נייד: 050-7661997, דוא"ל: semosport@gmail.com

גן יבנה – גן פורח.

משתרעת על שטח של 11 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 6 (מתוך 10). מונה 22,000 תושבים, 5.6% מהם בני 65 ומעלה, 39.6% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני היישוב

מועצה מקומית במחוז המרכז, ממוקמת מזרחית לאשדוד. גן יבנה נוסדה כמושבה בשנת 1931 ובשנת 1950 הוכרזה כמועצה מקומית.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

עם הצטרפותה מחדש של גן יבנה לרשת ערים בריאות, בדצמבר 2013, מונתה גב' אסתר אביר למנהלת תחום הבריאות, בהתנדבות מלאה. היא גם מרכזת את ועדת ההיגוי היישובית (ועדת מועצה מקומית בריאה ומקיימת), בראשות ראש המועצה, מר דרור אהרון. בשנה האחרונה החלטותיה העיקריות היו: מיפוי ראשוני לקבלת תמונת מצב כבסיס פעולה, הבטחת שיתופי הפעולה עם מערכת החינוך הפורמלית והבלתי פורמלית והמשך קידום נושא העיר הבריאה. קיים תקציב ייעודי לצורכי פעילות לקידום עיר בריאה ומקיימת.

קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות

העבודה של מחלקות החינוך, איכות הסביבה והתברואה.

במועצה פועלים לשמירה על הגבלות העישון בעיקר באכיפה באמצעות פקחים עירוניים.

קיימת מודעות למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות במועצה מוגש כיבוד בריא. במועצה מעודדים שתיית מים, הותקנו מתקנים וברזיות מים בכל גני הילדים ובתי הספר, לאורך מסלולי הליכה ומדרכות וכן בגני השעשועים ובקרבת מתקני "כושר בטבע".

בית ספר יסודי אחד (מתוך חמישה ביישוב) קיבל הכרה של משרד החינוך כמקדם בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של מחלקות המועצה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט, הנדסה ותחזוקה, תכנון אסטרטגי וגזברות. שותפים מחוץ למועצה: נציגי כל קופות

רוקדים בגן יבנה

יש ביישוב כ-8 ק"מ של מסלולי הליכה מוארים ובטוחים. יש ארבעה מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

בגן יבנה קיימות תחנות לניטור איכות האוויר.

ברוב המדרכות ביישוב קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בגן יבנה מתקיימות פעילויות במגוון נושאים בתחום הבריאות והקיימות, כמו הדרכה בנושאי רפואה ורפואה מונעת לעולי אתיופיה (בשיתוף עם שירותי בריאות כללית), יריד בריאות לציבור הרחב בשיתוף המתנ"ס וקופות החולים. קורס החייאה להכשרת עוזרות לגננות, נערך בשיתוף עם מד"א ומכבי שירותי בריאות.

פעילויות לשיפור הרגלי תזונה ופעילות גופנית מתקיימות במערכת החינוך, פרויקט בתי ספר ורקדים, הפסקות פעילות בבתי הספר, ימי ספורט בתקצוב המועצה, שומרי משקל למבוגרים ועוד. רכזת הספורט ביישוב בנתה תוכנית יישובית לפעילות גופנית המשולבת עם פעילויות לנוער וכוללת נושאי בריאות שונים ותזונה.

החולים, מנהלי בתי הספר, מפקחת הגנים ונציגי השכונות. כמו כן שותפים לוועדה שני חברי מועצה, מחזיק תיק נוער וספורט ומחזיקת תיק החינוך.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, מד"א, ארגוני מתנדבים והחברה למתנ"סים.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות: בוועדת איכות הסביבה, בוועדת הנצחת נפגעי פעולות טרור ואיבה ובוועדת היגוי בריאות.

מתקיימות ביישוב פעילויות ביוזמת תושבים: מפגש מחנכים והורים בנושא אלרגיות למזון בקרב ילדים, הצגת מיזם גינון מקיים במסגרת פסטיבל מחולות יישובי והקמת אתר גינון קהילתי.

שיפור הסביבה הפיזית

בגן יבנה, איכות הסביבה זוכה לקדימות רבה בפעילות העירונית. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות, סוללות, טקסטיל ואלקטרוניקה).

צוותי חינוך והורים בהרצאה

כמה תוכניות ראויות לציון:

קורס "משפחות ירוקות" - משפחות מקומיות המבקשות לאמץ אורח חיים מקיים ולחסוך באנרגיה ומשאבים כמו צריכת חשמל ומים, גינון מקיים, ייצור תכשירים ביתיים מחומרים טבעיים, מחזור ועוד.

הכנת כריכים בריאים - תוכנית הדרכה לתלמידי כתות ז'-ח' שמטרתה להכשיר את התלמידים להכין לעצמם כריכים בריאים על בסיס יומיומי. הדרכה זו נעשית במסגרת יום ספורט בבית הספר. שותפים לתוכנית המחנכות, ההורים, התלמידים, אחות ותזונאית ממכבי שירותי בריאות והמועצה המקומית.

גן יבנה עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: דצמבר 2013
מתאמת הבריאות: גב' אסתר אביר
תואר התפקיד: מנהלת תחום הבריאות
כתובת: הרצל 1 גן יבנה 70800

טל. נייד: 050-8801641, דוא"ל: abireti01@gmail.com

האחראים ל"עיר בריאה": מר דרור אהרון, ראש מועצה. מר אילן רביבו, מחזיק תיק נוער וספורט

הרצליה מציינת 90 שנות חזון והגשמה, משתרעת על שטח של 21.6 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 8 (מתוך 10). העיר מונה 90,733 תושבים, 17.0% מהם בני 65 ומעלה, 25.5% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

הרצליה היא עיר חוף בשרון הדרומי, כעשרה ק"מ צפונית לתל אביב, נוסדה כמושבה בשנת 1924 ונקראה ע"ש בנימין זאב הרצל, חוזה המדינה. חלק ממייסדיה נמנו עם אנשי "קהילת ציון", קבוצה ציונית מארה"ב. עם קום המדינה מנתה הרצליה 5,300 תושבים ובתוך שנתיים, עם גלי העלייה ההמונית הוכפלה האוכלוסייה והגיעה לכ- 12,000 תושבים. כמחצית התושבים הם ילידי הארץ והשאר עלו ממגוון רחב של גלויות. בשנת 1960 קיבלה מעמד של עיר.

העיר הרצליה משתרעת מחוף הים מזרחה, גובלת ברמת השרון וברעננה ובה אזורים מיוחדים לקיט, חקלאות, תעשייה ואזור עירוני. בהרצליה ישנן נציגויות זרות רבות. מרכז העיר הוא האזור שבו נמצאים המרכז המסחרי של העיר, משרדי העירייה, התחנה המרכזית, בית הכנסת הגדול ועוד.

בלב העיר הוקם "המרכז החדש של הרצליה", בין הרחובות סוקולוב לבן-גוריון, שכולל בין היתר את מדרכות הרחוב הרחבות, שטחים ירוקים וספסלים לנוחות ולרווחת העוברים ושבים. אזור לב העיר תוכנן כך כדי להפחית את נפח התנועה העוברת ברחוב ולהאט את מהירות הנסיעה לכלל התנועה, כך שתתאפשר תנועת הולכי רגל ורוכבי אופניים בטוחה, הן לאורך המדרכות והן במעברי החציה. בנוסף קיימת שדרת עצי דולב קליפורני לשיפור פניה הירוקים של העיר, מתקני רחוב המאפשרים לציבור שימוש נוח ובטוח בספסלים, מתקני קשירת אופניים ומתקני משחקים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון העיר, בראשותו של מר משה פדלון, נכתב כי "עיריית הרצליה תפעל כארגון הרואה את תושביו כלקוח מועדף ואת עובדיו כמשאב האנושי החשוב ביותר. העירייה תשאף ליצירת סביבה עירונית איכותית באמצעות מימוש הערכים של: יושר ואמינות, אחריות ואדיבות, מקצוענות ומצוינות, סבלנות, סובלנות וכבוד הדדי". ראש העירייה מוביל מדיניות ציבורית בריאה ומאמין כי בריאות הציבור היא אבן יסוד בקביעת איכות החיים בעיר.

עם הצטרפותה של הרצליה לרשת ערים בריאות הוקמה יחידת בריאות, בראשותו של מר עדי חמו. בשנתיים האחרונות, נוסף על המתנדבות הקבועות שפועלות ביחידה מאז הקמתה, הצטרפו ליחידה מקדמת בריאות ומזכירה.

גינות בגני ילדים

מוצהרת של צמצום פערים חברתיים בעיר, נדונו הצעות לסדר במליאת מועצת העיר בנושאי סירת בריאות ורווחה בקרב קשישים, סבסוד פעילויות פנאי בקרב ילדים ומבוגרים. תקציבים מיוחדים הוקצו כדי לאפשר לכל ילד בשכונות המוחלשות להצטרף לחוג וכן לסבסוד חוגי ספורט לילדים ומבוגרים. שירותי הבריאות נגישים וזמינים לכול, כולל שירותי רפואה בשגרה ובחירום.

הרצליה היתה העיר הראשונה אשר אימצה את המדיניות הכוללת של "עיר נקייה מעישון". קבוצת עבודה מיוחדת עוסקת בנושא ודואגת להסברה ולאכיפה.

קיימת מודעות גבוהה למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות בעירייה מוגש רק כיבוד בריא. נבנה תפריט, בשיתוף תזונאית, המגדיר את המזון המוגש בצהרונים, אשר שולב במרכז לבחירת הספק ומתקיים על כך פיקוח שוטף בידי יחידת הבריאות. עידוד לשתיית מי ברז נעשה במסגרת תוכניות ההדרכה במוסדות החינוך.

פעילות ענפה ביותר מתקיימת בעיר לשם העלאת מודעות לאורח חיים בריא של כלל האוכלוסייה ושל קבוצות שונות בה. מידע מופץ לציבור באמצעות חוברות הדרכה ועלונים בתחומי בטיחות בבית, מניעת שימוש באלכוהול בקרב צעירים, התנהלות בטוחה בימי הקיץ ועוד ועוד.

קיים תקציב ייעודי לקידום עיר בריאה ומקיימת הכולל סעיפי שכר ופעולות. מקורות כספיים נוספים הם תקציב עירוני בלתי רגיל ותקציבי ממשלה. היחידה אחראית על הסייעות הרפואיות במוסדות החינוך, על הפיקוח הרפואי במוסדות החינוך, על מרפאת המתבגרים, על מועדון צב"ר לבריאות הנפש ועל החינוך לתזונה ובריאות השן במוסדות החינוך, זאת מלבד הפעילויות הרבות שהיא יוזמת. ועדת הבריאות שמתכנסת תדיר מתפקדת כוועדת ההיגוי העירונית. בשנה האחרונה התכנסה אחת לחודש. במסגרת ועדה זו קובעים את תוכניות העבודה בתחום קידום הבריאות ושיפור האיכות והנגישות לשירותי הבריאות. בימים אלה היא נמצאת בעיצומו של תהליך בניית פרופיל הבריאות העירוני.

קידום איכות החיים והבריאות נמצאים בתוכניות העבודה של יחידת הבריאות ושל אגפי החינוך, הרווחה ותרבות נוער וספורט. לנוכח מדיניות

90
תוני המגשם
הרצליה
קיימת תמיד
ועתידה בהווה

**זמן פגאנה
למבגרים**
למי מיועג המרפאה?
לכני נועד תושבי הרצליה
פנייה למרפאה
ניתן לפנות באופן ישיר
או באמצעות צוות
המוסד החינוכי, ההורים
או הרופא המטפל
ישנו מענה קולי 24 שעות
ומומלץ לתאם תור דרכו.

**מתבגרים
איתכם**
למיים בריאים
**במרפאת
המתבגרים
בהרצליה**

הרצליה עיר בריאה
יחידת הבריאות העירונית
אלאול, להגייע
ולטל

09-9555507
סודיות מובטחת

106 מוקד מידע, 24 שעות ביממה
www.herziya.muni.il
1504 אגנני בסיסבוק הליזוני

כחובת המרפאה:
המרכז העירוני לקידום
בריאות, רח' אבן גבירול 49
(פינת תור הזהב) הרצליה

הפעילות בימי שני וחמישי
בין השעות: 16:00-19:00
טלפון: 09-9555507

סודיות מובטחת

מתקיימות הרצאות וסדנאות במגוון תחומים, המיועדות להורים, ילדים, צוותים חינוכיים, לגיל השלישי ולעובדי העירייה. כמו כן מתקיימים קורסים להכשרת מתנדבים (במסגרת תוכנית חי"ל), להכשרת "נאמני בריאות" וכן קורס במסגרת "מכללת שוחרי בריאות לגיל השלישי". מידעון בריאות שנתי מופץ לציבור הרחב ובו מוצגות כל הפעילויות לקידום אורח חיים בריא בכל המסגרות והשירותים העירוניים הקיימים.

13 בתי ספר יסודיים (מתוך 17 בעיר), חמישה בתי ספר על-יסודיים (מתוך 14) ו-18 גני ילדים קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

בעיר הוקם מרכז לקידום בריאות - מרכז עירוני שמתקיימות בו פעילויות שונות, הרצאות מקצועיות, סדנאות, מפגשים וקבוצות תמיכה לכל קבוצות האוכלוסייה. במסגרת מרכז זה פועלת מרפאת מתבגרים - שירות עירוני, ללא תשלום, למתבגרים תושבי הרצליה. במרפאה פועל צוות רב-מקצועי הכולל רופאת מתבגרים, פסיכולוג קליני, דיאטנית, פסיכולוג ופסיכיאטר.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת הבריאות) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, שותפים מחוץ לעירייה: נציגי מערכת הבריאות, האקדמיה וארגוני מתנדבים.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין נציגי העירייה לגורמי חוץ, כדוגמת פורום תזונה בריאה ששותפים בו נציגי אגף החינוך, יחידת הבריאות, לשכת הבריאות, מתנ"סים והורים. פורום מניעת אובדנות (המוביל את יישומה של התוכנית הלאומית בנושא) כולל את נציגי השירות הפסיכולוגי, אגף הרווחה, יחידת הבריאות ונציגי משרד הבריאות.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות החולים ובתי

חולים, המשרד להגנת הסביבה, מד"א, ארגוני מתנדבים, החברה למתנ"סים, מוסדות החינוך בעיר, עמותות ועם הסקטור העסקי.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות ובעלי זכות הצבעה בהן: בוועדת הבריאות, בפורום תזונה בריאה, בפורום מניעת עישון ובפורום מתנדבים. התושבים המשתתפים הם בעלי רקע מקצועי רלוונטי ובעלי רצון לתרום לנעשה בעיר. מתנדבים רבים פעילים לקידום הבריאות בעיר. יש לציין שהטיפול בהזנה בצערונים החל ביוזמת תושבים.

שיפור הסביבה הפיזית

בהרצליה איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה.

מתבצעת פעילות בתחום הגינון והמחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות). בכל בנייני הציבור, בבניין העירייה וברחובות הוחלפה התאורה לתאורת לד. בכל מבני הציבור בעיר קיימים התקני נגישות לנכים, קיים שילוט, הכוונה, וחניה ציבורית בסמוך להם. בכל המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

יש בעיר 26 ק"מ של מסלולי הליכה, שהתושבים מנצלים רבות. יש מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר הרצליה מתקיימות פעילויות במגוון תחומים בשותפות רחבה של יחידת הבריאות העירונית עם מחלקות ואגפים בעירייה, עמותות וארגונים ומתנדבים רבים. הפעילויות נבנות בייעוץ וליווי של אנשי מקצוע מובילים ופתוחות לקהל. הפעילויות כוללות: אירועים, הצגות, הרצאות, סדנאות והדרכות.

כמה תוכניות ראויות לציון:

"טעים כשזה בריא" – שיפור איכות המזון המוגש בצהרונים, הן תזונתית והן תברואית, באמצעות הטמעת המדריך להזנת תלמידים במוסדות חינוך. זוהי פעילות משותפת של לשכת הבריאות המחוזית תל אביב ויחידת הבריאות העירונית ושותפים בה מפעילי הצהרונים בבתי הספר, הורים, תלמידים, צוות הצהרונים וחברות הסעדה. נעשתה התאמת תשתיות להחזקת המזון והגשתו יחד עם שיפור איכותו ובטיחותו של המזון והעלאת המודעות בתחום.

"השיניים הצוחקות" – תוכנית לקידום בריאות השן, ביוזמה משותפת של משרד הבריאות ויחידת הבריאות העירונית, מיועדת לילדי הגנים, בתי הספר היסודיים וחס"ב. כל הילדים מקבלים הדרכה כיצד לצחצח שיניים ומהי חשיבות החצצות, וכיצד בעזרת תזונה נכונה ניתן לשמור על בריאות הפה. חינוך לתזונה נכונה נעשה בעזרת תזונאית, חינוך לבריאות השן בעזרת שיננית ובדיקת גהות הפה בעזרת רופא שיניים.

סדנת תזונה בריאה

חדש הרצליה

היכל בעיר
הכל טוב שזה קרוב

"שישי בריאותי חווייתי"
סדרת אירועים בנושאי בריאות
"היכל בעיר", רחוב בן גוריון 5, הרצליה

**פתרונות חדשים
לבעיות גב מורכבות**
15.5.15, בשעה 10:00

הצגת טכנולוגיות חדשות בתחום
עם: ד"ר יוסף לייסנר
מנהל היחידה לניתוחי עמוד שידרה,
"מרכז רפואי מאיר", כפר סבא

הומור ובריאות
15.6.26, בשעה 10:00

הופעה עם השחקן והקומיקאי **לני רביץ**
כיבוד קל | כרטיסי הומה

"הרצליה עיר בריאה" הפועלת לקידום
אותה חיים בריא / 15 השפעה

לפרטים: יחידת הבריאות העירונית 09-9705206

הגניסה חתופית - הציבור מחמן

106 תוקף יחידת אשכול גניסה
1064 אזורי אשכולות גניסוני

גינות אקולוגיות בריאותיות בבתי הספר -
ביוזמת מחזיקת תיק החינוך בעירייה, גב' איה פרישקולניק, ובשיתוף עם יחידת הבריאות והמחלקה לאיכות הסביבה, החלה למידה מעשית של גידול ירקות אורגניים. מלבד למידה על מחזורי חיים, עבודת אדמה ואפיון הירקות מבחינה בריאותית, עוסקים בבתי ספר בהקמת גינות, שתילת צמחים והכנת סלטים טריים.

ממלכת בריאות הילדים - תוכנית חווייתית לקידום הבריאות לילדים ולהורים, הכוללת סדנאות והצגות בנושאי בריאות מגוונים. הפעילות מתקיימת אחת לחודש בהיכל בעיר, כל השנה, עם כ- 200 משתתפים בכל אירוע.

מכללת שוחרי בריאות לגיל השלישי - מפגשים קבועים בכל יום שני, אחת לשבוע בסינמטק הרצליה, כולל סדנאות בתחומי ידע שונים עם כ-100 משתתפים בכל שבוע.

שישי בריאותי - מפגשי בריאות עם מיטב המרצים והצגות בעלות תוכן בריאותי, מיועד לכלל תושבי העיר, אחת לחודש בהיכל בעיר, עם כ- 250 משתתפים בכל מפגש.

נעים בעיר - מתעמלים ונהנים בגנים ובפארקים בהנחיית מדריכים מקצועיים, מחודש אפריל עד אוקטובר. ההשתתפות אינה כרוכה בתשלום וכוללת כושר גופני, ריצה, יוגה, טאיצ'י, זומבה, ריקודים סלונים, אימון פונקציונלי, כ-1000 משתתפים בכל שבוע.

הרצליה עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1999
מתאם הבריאות: מר עדי חמו
תואר התפקיד: מנהל יחידת הבריאות
כפיפות: לסמנכ"ל לנושאי חינוך

כתובת: עירייה, רח' בן גוריון 14, הרצליה 46787
טל. 09-9705206, נייד: 050-2023754, דוא"ל: adih@herzliya.muni.il
הממונה על הבריאות - ראש העיר, מר משה פדלון
יו"ר ועדת בריאות: גב' רות רזניק

חולון - עיר הילדים, עיר לכל הילדים, עיר גדולה לצד משפחתיות וקהילה. משתרעת על שטח של 18.9 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 5 (מתוך 10). העיר מונה 187,300 תושבים, 15.8% מהם בני 65 ומעלה, 27.5% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

עיר במחוז תל אביב, מדרום מזרח לתל אביב. ראשיתה של חולון ב-1924. רק ב-1940 אוחדו חמש השכונות שקמו זו בצד זו, למועצה מקומית אחת, חולון. ב-1950 הוכרזה כעיר.

חולון מותגה כעיר הילדים - יש בה 43 גני סיפור ובהם פיסול סביבתי בהשראת ספורי ילדים, ישנם מוזיאונים ובתי תרבות, מרכזי ספורט. בשנים האחרונות קיימת פעילות רבה לקידום אזור התעשייה והעסקים של חולון.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון העיר נכתב בין היתר כי "חולון מעמידה במרכז את רווחתו הפיזית והנפשית של התושב, מקפידה על יצירת סביבת חיים איכותית, ירוקה ואסתטית. בחולון, מוסדות העיר, הרחוב והמרחב העירוני משמשים מקומות מפגש, המעודדים את תרבות החוץ והחברותא. חולון משמשת מרכז כלכלי מטרופוליני וארצי ומקדמת את עקרונות הבריאות והקיימות למען הדורות הבאים."

קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של מחלקות החינוך, הקיימות, התברואה ומחלקת גנים ונוף.

קיים תקציב פעולות לקידום עיר בריאה ומקיימת. מתאמת הבריאות העירונית, גב' רותי יצקן, מקיימת את תפקידה מעבר לעיסוקה המלא כמנהלת המחלקה לטיפול בפרט במנהל החינוך. ועדת היגוי עירונית (ועדת עיר בריאה ומקיימת) פועלת משנת 2007, בשנה האחרונה נפגשה פעם אחת.

בשנת 2011 הושלמה הכנתו של פרופיל בריאות עירוני, אשר הוגש לראש הרשות והמנכ"לית ונדון במסגרת פורום ראשי אנפים ומחלקות בעירייה.

קיימת מדיניות מוצהרת של העירייה לצמצום פערים. זו באה לידי ביטוי בהקצאת משאבים מיוחדים לקבוצות מוחלשות, למשל, קבוצת שחייה לאוכלוסיית עולים, סבסוד חוגים לילדי עולים ולבעלי צרכים מיוחדים.

בעיר פועלים בתחום מניעת העישון באמצעות הסברה בלבד ובתחום מניעת השמנה פועלים במסגרות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי.

23 בתי ספר יסודיים (מתוך 30 בעיר) וחמישה בתי ספר על-יסודיים (מתוך עשרה בעיר) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

גן סיפור - שפת הסימנים של נעה

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

באמצעות אתר האינטרנט של העירייה, ובאמצעות תלוש הארנונה. נציגי ועדי הורים שותפים בוועדות העוסקות בעניינם.

קיימת דלת פתוחה אצל ראש העיר ותושבים פונים על פי הצורך. כמו כן מתקיימים מפגשים קבועים בשכונות, בשעות הערב, שתושבים מעלים בהם את הסוגיות העומדות על הפרק ובעלי תפקידים בעירייה משיבים. חולון, כעיר הילדים, רואה בילדי העיר לקוחות ושותפים ועל כן מאפשרת לילדים לקחת חלק בתהליכים, ביוזמות ובפעילויות בעיר במסגרת פרלמנט הילדים ושיתוף בתהליך של "תוכנית אב לילדים".

מתקיימות בעיר פעילויות ביוזמת תושבים. למשל, קבוצת "צמח" - הנהגת הורים של ילדים עם צרכים מיוחדים שהוקמה כמענה של העירייה ליוזמת הורים - עוסקת במענים בריאותיים לילדים עם צרכים מיוחדים. מתוך הקבוצה התפתחה קבוצת מנהיגות, אשר יחד עם נציגות ועד הורים שותפה ליוזמות שונות, למשל, אוכל בריא במזנוני בתי ספר וצהרונים.

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת עיר בריאה ומקיימת) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, איכות הסביבה, תרבות וספורט ותכנון אסטרטגי, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, לשכת הבריאות, קופות חולים, האקדמיה ונציגים מבית חולים וולפסון.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בריאות וקיימות ששותפים בו אגף איכות הסביבה, רישוי עסקים, חינוך סביבתי ומתאמת הבריאות. בצוות אורח חיים פעיל שותפים אנפי הספורט והרווחה, בתחום הקשישים שותפים היחידה לאזרחים ותיקים, אגף הרווחה ומתאמת הבריאות.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות ועם רשת קהילה ופנאי. שותפויות בפרויקטים מסוימים יש גם עם קופות חולים, עמותות וארגוני מתנדבים.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים

פעילות של תלמידי חטיבת ביניים ארן עם קשישים

שבוע הבריאות, יום בריאות הנפש, יום ההליכה.
מתקיימים ימי ספורט עירוניים פעמיים בשנה,
מרוץ וצעדה.

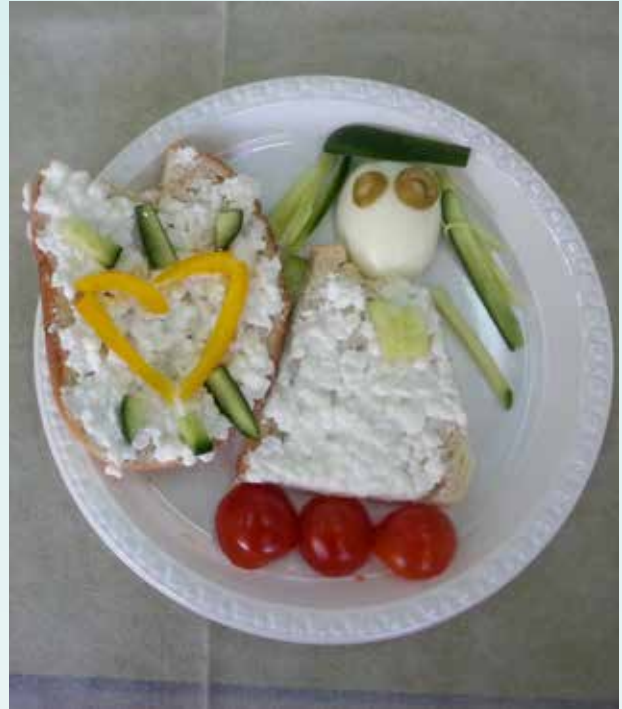
במסגרת פסג"ה מתקיימים קורסים למורים
ומנהלים בתחומי אורח חיים בריא בבית ספר,
קשר בין פעילות גופנית ובריאות. כמו כן ניתנת
הכשרה לסייעות באותם תחומים.

כמה תוכניות ראויות לציון:

חולון מורידה טון – תוכנית חינוכית לשינוי הרגלי
תזונה ופעילות גופנית שמטרתה העלאת שיעור
הילדים הפעילים וירידה באחוזי ההשמנה, יחד
עם שינוי בצריכת ירקות, פירות ושתיית מים.
בתוכנית שותפים נציגי חינוך, נציגות מבית חולים
וולפסון, האגודה לבריאות הציבור וקופות חולים.
התוכנית מתבצעת באמצעות הדרכת הצוותים
החינוכיים בבתי הספר, הכשרת נאמני בריאות
בקרבת התלמידים, פורום הורים והדרכה לילדים.

"בשבילי הבריאות" – תוכנית לילדים בני שלוש
עד שש. זוהי יוזמה משותפת של מתאמת
הבריאות ומנהלת מחלקת גני ילדים בשיתוף עם
מנהל החינוך, מחלקת הספורט, רשת קהילה
ופנאי וטיפות חלב של משרד הבריאות. התוכנית
כוללת השתלמות והכשרה בתזונה ותנועה לגנות
וסייעות ולמפעילות צהרונים. המטרה, אשר
נקבעה בידי ועדה מקצועית הכוללת נציגות גנות,
היא הטמעה ושינוי הרגלי אכילה והרגלי תנועה
של הילדים ויצירת שינוי אצל הצוות של הגן.

בייבי ג'ים – תנועה לאמהות ולתינוקות בני אפס
עד שלוש. התוכנית כוללת הפעלת קבוצות של
אימהות עם תינוקות במרכזי ספורט/טיפות חלב
בבוקר ואחה"צ במטרה להטמיע הרגלים מגיל
צעיר, והקניית כלים לאימהות לחינוך לבריאות.
זוהי יוזמה משותפת של מתאמת הבריאות,
רשת קהילה ופנאי ומחלקת הספורט. נעשית
בה הדרכה לתזונת תינוקות, יש עמדות הנקה

בזמן שהורים היו בהרצאה, הכינו תלמידי כתות ב' כריכים מחופשים, עם
נאמני בריאות מכתות ה'-ו'

שיפור הסביבה הפיזית

בחולון, איכות הסביבה זוכה לקדימות בפעילות
העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר,
פלסטיק, זכוכית), קיימת תחנה לניטור רעש
בעיר. קיימות גינות ציבוריות רבות.

במבני הציבור ובפנסיה הרחובות הוחלפה התאורה
לתאורת לד.

יש בעיר כ-10 ק"מ של מסלולי הליכה, חלקם
מוארים ובטוחים. יש 3 ק"מ של מסלולים לרכיבה
על אופניים, והתושבים עושים בהם שימוש רב.

בחלק מהמדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור
הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות להורים בתחומי
הפרעות קשב, התנהגות ילדים, קשיים רגשיים
והרצאות לקהל הרחב במסגרת אירועים, כמו

שהילדים ירכשו מיומנות ויתקדמו ביכולותיהם הפיזיות והרגשיות. בתוכנית נעשית הדרכת שחיה אינדיוידואלית או קבוצתית מתאמת לצרכים ובבתי הספר מדריכים בתחום התזונה וכישורי חיים ומפעילים בית קפה בעזרת הילדים. בחלק מבתי הספר יש צעדת בוקר בימים מסוימים וכן לימודי אפיה.

והדרכה, וכן הדרכה לפעילות מתאמת לאם ולתינוק.

קידום בריאות ורווחה פיזית ונפשית לאוכלוסייה עם צרכים מיוחדים – יוזמה משותפת של מתאמת הבריאות, מרכז מ.ט.ר.ה בתי הספר לחינוך מיוחד והחברה לבידור ובילוי. המטרה היא

לומדים על כוחו של הצבע בבחירת מוצרי מזון

חולון עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2007
מתאמת הבריאות: גב' רותי יצקן
תואר התפקיד: מתאמת בריאות עירונית / מנהלת המחלקה לטיפול בפרט, אגף החינוך
כפופות: כמתאמת בריאות, למנכ"לית העירייה
כתובת: בנין חינוך, ויצמן 61, חולון
טל. נייד: 052-3287544, דוא"ל: rutyy@holon.muni.il

חיפה, מטרופולין הצפון
משתרעת על שטח של 64.6 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 7 (מתוך 10).
העיר מונה 277,100 תושבים, 19.6% מהם בני 65 ומעלה, 22.6% צעירים בני 17-0.

מאפייני העיר

חיפה היא מרכז כלכלי, אקדמי, תיירותי, תחבורתי, תעשייתי ותרבותי. הטופוגרפיה שלה מגוונת: העיר משתרעת על פני אזורים מישוריים לאורך חוף הים, על שיפוליו הצפוניים והמערביים של הר הכרמל וכן על שטחים נרחבים בפסגות ההר. היא החלה להתגבש במתכונתה הנוכחית בימי השלטון העות'מאני בשנת 1761, במקום שבו מצויה כיום העיר התחתית. במרוצת המאה ה-19 התרחבה העיר, בעיקר בסיוען של שתי קבוצות של מתיישבים נוצריים, הטמפלרים מגרמניה והמסדר הכרמליתי. יהודים התגוררו בחיפה כקהילה מאמצע המאה ה-19 והיו ברובם בני עדות ספרד. האוכלוסייה היהודית צמחה הודות לעליות הראשונה והשנייה. מתחילת המאה ה-20 העיר משמשת כמרכז העולמי של האמונה הבהאית. אוכלוסיית חיפה בשנת 2014 כוללת רוב יהודי (22.8% עלו משנת 1990 ואילך) וכ-11% ערבים, נוצרים, מוסלמים ודרוזים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון העירוני, שגובש בהובלת האגף לתכנון אסטרטגי ומחקר, מוצגים מאפייני העיר בהווה לצד כיווני התפתחות רצויים בעתיד בנושאים של חינוך, תיירות, פיתוח טכנולוגי ואיכות חיים. נוסח זה משקף את חזונו של ראש העיר, מר יונה יהב וחברי מועצת העיר. יעדי הנהלת העירייה, גובשו בתהליך משתף רחב. כחלק מתהליך כולל זה, גובשו יעדי הליכה העירוניים שעל פיהם נבנו תוכניות העבודה השנתיות של כל היחידות העירוניות והתאגידים העירוניים, והם כוללים היבטים של בריאות ואיכות חיים.

חיפה הצטרפה לרשת ערים בריאות ב-1995. כבר מראשית התהליך מונה האגף לתכנון אסטרטגי ומחקר להוביל את התהליך, מונתה מתאמת בריאות עירונית באגף, גב' יולין גולדברג, וכן הוקמה ועדת היגוי רחבה ובראשה חבר מועצת עיר. הוכן פרופיל בריאות עירוני ששימש בסיס לתכנון אסטרטגי לקידום בריאות לכול, אשר התקיים בהליך משתף, ובכלל תהליכים משתפים נהיו חלק מהתרבות הארגונית.

בשנת 2012 בוצע תהליך מחודש של בניית פרופיל בריאות עירוני, שכלל סקר תושבים. הממצאים הוצגו לראש העיר, מר יונה יהב, ולוועדת ההיגוי ושימשו בסיס לחשיבה אסטרטגית מחודשת. בתהליך משתף סוכם על חמש מסגרות פעולה שבהן יקדמו אורח חיים בריא ופעיל:

1. סביבה חינוכית לגילים מאפס עד שלוש
2. סביבה חינוכית בבני ילדים ובבתי ספר
3. קהילות בעלות צרכים מיוחדים (ובכללן הגיל השלישי)
4. הסביבה הפיזית
5. סביבת מקומות העבודה.

בד בבד חודשה פעילות ועדת היגוי והורחב מעגל השותפים לכדי "פורום עירוני לחיים פעילים ובריאים". גב' חדוה אלמוג, סגנית ומ"מ ראש העיר, עומדת בראש הוועדה, וכן בראש הוועדה לאיכות הסביבה וקיימות.

מתאמת הבריאות הנוכחית (מנהלת תוכניות חברתיות-קהילתיות), גב' מירב קובריגרו, באגף לתכנון אסטרטגי בראשותה של דר' גלית רנד, מקדישה את חלק הארי של התפקיד לקידום בריאות ועומד לרשותה תקציב פעולות בתקציב השוטף.

החינוך. שאר המוסדות נמצאים בשלבים שונים בתהליך ההסמכה וההכרה.

עידוד שתיית מי ברז באמצעות תוכניות חינוכיות בבתי הספר, בקרב העובדים במקומות עבודה בכלל ובעיריית חיפה בפרט. לשם כך מופצים חומרי הסברה במוסדות החינוך.

מודעות להגשת מזון בריא במקומות עבודה. כך למשל בישיבות המתקיימות בעירייה מוגש כיבוד בריא והועברה סדנת תזונה לעובדי העירייה.

פעילות לשמירה על הגבלות העישון באמצעות הסברה ואכיפה בעזרת פקחים עירוניים. כל 45 הפקחים הפועלים בעיר הוסמכו לאכיפת איסור העישון ועוסקים בכך בשגרה. גם הפורום למקומות עבודה מקדמי בריאות עוסק במניעה ובהגבלת עישון.

לעירייה מדיניות מוצהרת לצמצום פערים חברתיים בעיר הבאה לידי ביטוי בהקצאת תקציבים. לאגף הרווחה יש יעדים ברורים

נציין כמה תהליכים המשקפים את הפעילות לקידום בריאות בעיר:

בתי ספר מקדמי בריאות - כלל בתי הספר היסודיים וחלק מגני הילדים בעיר פועלים כמקדמי בריאות. בשנת הלימודים תשע"ד/ תשע"ה הופעלו תוכניות חינוכיות שונות לאימוץ הרגלי חיים בריאים בשילוב עם מנהיגות תלמידים צעירה שבמסגרתן עוסקים התלמידים בבריאות גופנית ונפשית; בוצעו פעילויות שונות לקידום בריאות: שבוע בריאות, מנהיגות תלמידים, קיר פעיל בנושא בריאות, מחזור, היגינה אישית ובריאות הגוף, חשיפה לעישון פסיבי ועוד. בשנת הלימודים התשע"ה, פועלים 66 גני ילדים (מתוך 250 בעיר), 52 בתי ספר יסודיים (מתוך 52 בעיר) וכמה בתי ספר על-יסודיים (מתוך 58 בעיר) כמוסדות חינוך מקדמי בריאות. שבעה גני ילדים בחינוך הקדם-יסודי, 26 בתי ספר יסודיים ושלושה בתי"ס על-יסודיים אשר נמצאים בתהליך קיבלו הסמכה של משרד

צועדים בשביל הזהב בחיפה

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

תהליכי קידום הבריאות מתנהלים בעיר בהתאם לתפיסה של יצירת שותפויות בין גורמים וגופים שונים בעיר לשם מימוש המדיניות. לפיכך, בוועדת ההיגוי המרכזית (הפורום העירוני לחיים פעילים ובריאים) שותפים נציגים מאגפים שונים וממחלקות העירייה השונות: חינוך, רווחה, תרבות וספורט, תכנון אסטרטגי ומחקר, יועצת ראש העיר לשוויון מגדרי. כמו כן, לוקחים בה חלק נציגי משרד החינוך, משרד הבריאות, המשרד להגנת הסביבה, מוסדות אקדמיים מקומיים (אוניברסיטת חיפה, טכניון), ארגוני מתנדבים, נציגי השכונות, נציגי מעונות יום בגיל הרך, מומחים מקצועיים עצמאיים, עמותות, ארגונים החברים במועדון מקומות עבודה מקדמי בריאות.

כמו כן מתקיימים שיתופי פעולה בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בנושא

הקשורים להתמודדות האוכלוסיות החיות בעוני ובהדרה. בין היתר, מופעלים: מרכז זכויות, תוכנית "שותפות חיפה" בשיתוף עם אוניברסיטת חיפה להתרת שרשרת העוני, מוקד תעסוקה לאוכלוסיות מתקשות ומסייעים בהשתלבות בתעסוקה. כמו כן, קיימות תוכניות להעצמה ולקידום הבריאות בקרב אוכלוסיות מוחלשות (שותפות חיפה-בוסטון, התוכנית הלאומית לילדים ונוער בסיכון 360 ועוד). מתנהל תהליך מוסדר של איסוף נתונים שנתי להצגת הפערים והגדרת תוכניות עבודה שנתיות לאורם, בין השאר בהתבסס על נתוני השנתון הסטטיסטי חיפה, שמפרסם אחת לשנה האגף לתכנון אסטרטגי ומחקר.

כחלק מהפניית הקשב לצמצום פערים בעיר, דנה מליאת מועצת העיר בשנתיים האחרונות בנושאים כמו: טיפול במפגעים והזנחה בשכונה מוחלשת, תגבור פינות משחק ומגרשי משחקים לילדים בשכונות.

פעילות במסגרת שביל הזהב

נציגי התושבים לגורמים עירוניים בכירים, בכדי לפעול ליישום הממצאים. תוצר מרכזי של הפרויקט הוא כאמור הגדרת מסלולי הליכה בשכונות שונות בעיר וסימונם באבן סימון ייחודית. מסלול ההליכה בשכונת הכרמל נחנך במעמד ראש העיר כאירוע פתיחה לגמליאדה ושאר המסלולים מתוכננים להיחנך השנה.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות המחוזית ומעונות היום ועם הסקטור העסקי. פעילות משותפת בפרויקטים מתקיימת עם קופות החולים, האקדמיה, בתי החולים העירוניים, המשרד להגנת הסביבה, ארגוני מתנדבים והחברה למתנ"סים.

בכל צוותי העבודה לקידום הבריאות משתתפים תושבים, אנשי מקצוע ומתנדבים. תושבים משתתפים בוועדות שכונתיות בתחום הגיל הרך ובוועדת הגיל השלישי.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים באמצעות דף פייסבוק עירוני, מוקד עירוני, אתר עירוני, תקשורת מקומית (רדיו, מקומונים) וכן פליירים.

קידום בריאות העובדים ששותפים בו: האגף לתכנון אסטרטגי ומחקר, מנהלת המשק, נציגי ועדי העובדים (כללי+אקדמאים), האחראית על רווחת העובד ויועצת ראש העיר לשוויון מגדרי.

בצוות העוסק בקידום בריאות במערכת החינוך שותפים האגף לתכנון אסטרטגי, מנהלי מחלקות וראשי תחומים באגף החינוך, התרבות, הרווחה והספורט, רשות הצעירים, המרכז להורים צעירים, יחד עם גורמי מטה ממשרד החינוך.

בצוות העוסק בקידום בריאות בגיל השלישי משתתפים נוסף על נציגי המחלקות שצוינו לעיל גם נציגי המחלקה לאזרחים ותיקים. במסגרת פעילות צוות זה קודם פרויקט למיפוי ולהכשרת מסלולי הליכה המותאמים לגיל השלישי - "מסלולי הזהב", אשר יישומו נמשך בימים אלה. התהליך הוא תוצר של מחקר בנושא סביבות ידידותיות-גיל שבוצע בשיתוף עיריית חיפה, אוניברסיטת חיפה, הג'וינט, עמותת שילה, ובו תושבים ותיקים צוידו בטאבלטים ומיפו מפגעים לאורך מסלולי הליכה שכונתיים. מדובר בתהליך ייחודי של שיתוף תושבים: המחקר הוצג בידי

אחת ההרצאות לעובדים

שיפור הסביבה הפיזית

הנהלת העיר שמה לה למטרה לשפר את איכות האוויר ואיכות הסביבה. לשם כך, הורחבה פעילות העירייה בתחום זה. קיימת מחלקה ייעודית במנהל התפעול, אגף התברואה – המחלקה לניהול פסולת ומיחזור – העוסקת במחזור פסולת לסוגיה השונים (נייר, פלסטיק, זכוכית, טקסטיל), מחזור פסולת אלקטרונית (ציוד אלקטרוני, סוללות) באמצעות חברה המעסיקה אנשים בעלי מוגבלויות. כמו כן, מהנדס העיר בשיתוף אגף התברואה מנהל פרויקט לקידום תוכנית להקמת תחנת מיון והפרדה אזורית לפסולת בשטח קרקעות הצפון. גם תחום התאורה מטופל – פנסי רחוב ופנסי רמזורים הוחלפו לתאורת לד, כחלק מתהליך התייעלות אנרגטית וכלכלית.

בחיפה מתנהלת בקרה רציפה של איכות האוויר והרעש באמצעות תחנות ניטור. כמו כן, המשרד להגנת הסביבה, עיריית חיפה ואיגוד ערים להגנת הסביבה גיבשו תוכנית להפחתת זיהום אוויר בחיפה שנובע מתחבורה והחלה היערכות לקראת יישומה.

הסביבה הפיזית עוברת כל העת התאמה לרווחת התושבים ולצרכיהם: קיים תהליך סדור המעוגן בתוכנית העבודה העירונית להקמה ושדרוג של גנים ציבוריים ושצ"פים; טיפוח לגינון בשטחים ירוקים; הקמה, שיקום והצללות של מתקני משחקים, מגרשי ספורט ומתקני כושר; הנמכת המדרכות בעיר להנגשת המרחב הציבורי ושיפור הנגישות הפיזית.

קיימים בעיר 12.1 ק"מ של מסלולי הליכה (מחציתם הותקנו בשנתיים האחרונות), 15 ק"מ של מסלולי רכיבה על אופנים (כולם הותקנו בשנתיים האחרונות) ושמונה מתחמים של מתקני "כושר בטבע". כל המתחמים והמסלולים מוארים ובטוחים והתושבים עושים בהם שימוש רב.

בשנתיים האחרונות מתנהל פרויקט "שביל חיפה" למיפוי וסימון כלל שבילי ההליכה בעיר ברמות קושי שונות, הנגשת השבילים בשיתוף אגף שפ"ע ופיתוח מערכת מידע עירונית שתספק מידע לתושב על המסלולים השונים.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות והקיימות בעיקר במסגרת המועדון למקומות עבודה מקדמי בריאות או לגיל השלישי. התקיימה תוכנית לקידום בריאות, אורחות חיים בריאים לעובדי עיריית חיפה שבמסגרתה נערכו סדנאות לעובדי העירייה. במסגרת תוכנית 10,000 הצעדים לשיפור אורחות חיים, שכללה פגישות אישיות עם יועצת תזונה, חלוקת מד צעדים לעידוד הליכה, שיפור התזונה, ארגונומיה, הרפיה ככלי להתמודדות עם לחץ ושחיקה. התקיים מפגש הדרכה לפקחי העירייה בנושא אכיפת איסור עישון במקומות ציבור. מתקיימים קורסים למחנכים בגיל הרך בנושא שינוי אורחות חיים ברמה האישית וברמת המעון, כולל היבטי תברואה במעון וקורס למנהיגות נשים מהמגזר החרדי, בשיתוף קופות החולים, לאימוץ אורח חיים בריא במעגל המשפחתי.

כמה תוכניות אחרות ראויות לציון:

המועדון החיפאי למקומות עבודה מקדמי בריאות: מדובר ביוזמה ייחודית וחדשנית שנולדה

"צאו לרוץ" – מרוץ לעובדי מקומות העבודה מקדמי הבריאות

לתכנון אסטרטגי ומחקר, נציגי הארגונים ומומחי קידום בריאות. המועדון מתכנס כמה פעמים בשנה לצורך הפריה הדדית ולמידה ומשמש אף כוח כלכלי ליצירת התקשרויות עם מומחים וספקי ציוד בריאות וספורט.

קידום בריאות בגיל הרך - תו תקן למעון מקדם

בריאות: במסגרת ועדת ההיגוי העירונית זוהה הצורך לתת מענה לקבוצת גיל זו אשר מערכת החינוך אינה מנחה כיום והיא דורשת מענה מיוחד בשל המשמעות הקריטית ביישום עקרונות נכונים לאורח חיים בריא מלידה ועד גיל שלוש. לשם כך הוקמה ועדה רב-תחומית שכללה את מקדמת הבריאות העירונית, לשכת הבריאות המחוזית (מקדמת בריאות, תזונאית מחוזית, טיפות החלב), נציגי המעונות לגיל הרך ברשתות השונות (ויצ"ו, נעמ"ת, אמונה, נאות מרגלית, קהילת ויזניץ), נציגת המגזר הפרטי - בעלת גן פרטי, הפיקוח על המשפחתונים בעיריית חיפה, משרד הכלכלה, מומחים מקצועיים, אקדמיה, קופות החולים. ההישג המרכזי של הוועדה הוא פיתוח והגדרה של תו תקן למעון מקדם בריאות ויישום בכל המסגרות לגיל הרך. תו התקן עוסק בתזונה נכונה, תברואה, פעילות גופנית מותאמת גיל, קשר עם הורים ועוד. כדי להטמיע את תו התקן התקיימה הכשרה לצוותים והופקו חומרי הסברה. בשנת 2015 הכיר משרד הכלכלה בתו התקן ובשנת 2016 ההכשרה תתרחב ותעמיק את הידע בתחומים אלה כדי לתמוך בהטמעת תו התקן במסגרות החינוכיות השונות.

בחיפה, בהובלת האגף לתכנון אסטרטגי ומחקר בעירייה והיא חלק מתוכנית כוללת "חיפה עיר פעילה ובריאה" לשיפור אורחות חיים של התושבים, מהגיל הרך ועד זקנה בכל אחת מהמסגרות הארגוניות בעיר (במעונות, גנים, בתי ספר, מקומות עבודה ועוד). שותפים לתהליך: הגורמים העירוניים, תושבים, מומחים ונציגי המגזר הציבורי והעסקי. המועדון מונה גופים רבים ומגוונים כגון חברת חשמל, אגד, בנקים, מפעלי הייטק, משרדי ממשלה, אוניברסיטת חיפה ועוד.

המיזם הוא תולדה של "חשיבת רחב" בין אנשי מקצוע לנציגי ציבור אשר עסקו בשאלה כיצד להגיע לכלל התושבים לשם הטמעת הרגלי חיים בריאים. לדוגמה, לציבור ההורים הטרודים בשגרת היומיום ואינם מתפנים לתוכניות הדרכה בשעות הערב. הנחת היסוד היא שהתמקדות בקידום בריאות בקרב הילדים אינה יעילה אם לא מערבים את ההורים ואת נותני השירותים.

סקטור נוסף הוא העובדים במקומות עבודה עירוניים, בכדי לרתום אותם לתהליך קידום בריאות בסביבה התעסוקתית ובכך להרחיב את מעגל התושבים בעיר הלוקחים בכך חלק.

גם המגזר העסקי וחברות היי טק היו קהל יעד, מתוקף ניסיונם והידע המקצועי שלהם בתחום קידום בריאות העובד, והם גויסו לחיזוק מערכות ציבוריות לשם העלאת מודעות ועניין בנושא.

בראש המועדון פועל צוות היגוי המורכב מהאגף

חיפה עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1995

מתאמת הבריאות: גב' מירב קובריגרו

תואר התפקיד: מנהלת תוכניות חברתיות-קהילתיות

כפיפות: למנהלת האגף לתכנון אסטרטגי ומחקר, דר' גלית רנד

כתובת: עירייה, ת.ד. 4811, חיפה 31047

טל. 04-8356906 נייד: 052-5153340, דוא"ל meravc@haifa.muni.il

חברת המועצה האחראי ל"עיר בריאה": גב' חדוה אלמוג, סגנית ומ"מ ראש העיר

יקנעם - כשהטבע פוגש קדמה, משתרעת על שטח של 7.4 קמ"ר, משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 6 (מתוך 10). העיר מונה 21,000 תושבים, 8.6% מהם בני 65 ומעלה, 36.5% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

עיר במחוז צפון, במערב עמק יזרעאל. הוקמה כמעברה, ב-1950, בצמוד למושבה יקנעם, במעלה ההר. עד לשנת 1967 נכללה במועצה מקומית אחת עם המושבה. כאשר קיבלה הכרה כמועצה מקומית נפרדת, ב-1967, ניתן לה השם יקנעם עילית. ב-2006 הוכרזה כעיר. יקנעם נמצאת בתנופת פיתוח מאז שנות ה-90, הישוב גדל מאז בכ-500%, היום מתגוררים בה 23,000 תושבים. לעיר תוכנית מתאר עד לשנת 2030.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

יקנעם אימצה חזון של עיר ירוקה, מובילה

בקימות, תוך כדי אימוץ אסטרטגיה כוללת לאיכות הסביבה ואיכות החיים. זאת באמצעות שמירה על ניקיון, טיפוח גינות קהילתיות, שטחים פתוחים, תכנון סביבתי, פעילות במערכת החינוך ופיקוח ואכיפה. נושא קידום איכות החיים והבריאות נמצא בתוכניות העבודה של כל מחלקות העירייה.

בנובמבר 2014 הצטרפה יקנעם לרשת ערים בריאות ובלי שהיות הוקמה ועדת היגוי (ועדת ערים בריאות), בראשות ראש העיר, מר סימון אלפסי. לאחרונה מונתה מתאמת בריאות עירונית, גב' אבישג כהן, בהיקף של חצי משרה, נוסף על תפקידה במרכז לפיתוח והעצמה של הקהילה כרכזת קידום בריאות בתוכנית "מוטב יחדיו" של ג'וינט אשלים.

צעדת יקנעם

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בנושא העירייה כארגון מקדם בריאות. מתאמת הבריאות מרכזת צוות של נציגי מחלקות רווחה, חינוך, גזברות, הנדסה, תפעול, שפ"ח ומשאבי אנוש. נושאים אלה מצויים כעת בתהליך תכנון.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, החברה למתנ"סים וארגוני מתנדבים.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות: בוועדת רווחה וקהילה, רישוי עסקים ובריאות. נציגי ציבור נוכחים בישיבות ואתר העירייה מציע לתושבים להשתתף כמשקיפים.

שיפור הסביבה הפיזית

ביקנעם, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, קרטון ואשפה רטובה).

בפנסי הרחובות הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר 10 ק"מ של מסלולי הליכה ו-10 ק"מ של מסלולים לרכיבה על אופניים, בחלקם מוארים. שישה מתחמים עם מתקני "כושר בטבע".

ביקנעם קיימות תחנות לניטור איכות האוויר והרעש.

בכל המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

עיקר העיסוק בקידום בריאות הוא במערכת החינוך. המטרה היא להוביל את כל בתי הספר לאמץ את הגישה של בתי ספר מקדמי בריאות.

קיים תקציב ייעודי לקידום עיר בריאה ומקיימת הכולל סעיפי שכר ופעולות. כמו כן נעזרים בתקציב עירוני בלתי רגיל, תקציבים ממשלתיים ומימון מקרנות וחסויות.

קיימת בעירייה מדיניות מוצהרת לצמצום פערים ומוקצים לכך תקציבים מיוחדים, בתוכניות ייחודיות. למשל, בתוכנית "פותחים עתיד", הפועלת בשכבת כיתות ד' - ו' ומטרתה לטעת בלב כל נער ונערה את האמונה בעצמם וביכולותיהם. את התלמידים מוביל צוות נאמנים (כמו אחים בוגרים) שמזהים את נקודות החוזק של הנערים ופועלים להעצמתם. לתוכנית שותפים רבים שעובדים עם התלמידים, וביניהם: "סיירת הורים", "הצופים", "מחלקת הנוער", "מחלקת הספורט" קיבוץ משמר העמק ועוד. התוכנית היא במימון עיריית יקנעם, הפדרציות היהודיות באטלנטה וסנט לואיס, והסוכנות היהודית.

קיימת מודעות למזון בריא. במרבית הישיבות המתקיימות בעירייה מוגש רק כיבוד בריא. קיים פיקוח על המזון שהתלמידים מביאים לבתי הספר היסודיים ומתקיימות פעולות הסברה בנושא. המזון בגנים ובצהרונים ניתן לפי הסטנדרטים של משרד הבריאות.

שלושה בתי ספר יסודיים (מתוך חמישה בעיר), בית הספר העל-יסודי ושני גנים (מתוך 45), קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת ערים בריאות) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט, הנדסה תחזוקה וגזברות. שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות (לשכת הבריאות הנפתית וקופות החולים), האקדמיה, ארגוני מתנדבים, קהילה תומכת ומתנ"סים.

הצגה לילדים במסגרת שבוע הספורט

העיר להוביל שינוי בעיר הוחלט שכל עובדי העירייה ידברו בשפה משותפת ויוכלו לייצג את העירייה בתחום. המטרה היא לקדם אורח חיים בריא בקרב עובדי העירייה כדי שיוכלו לשמש סוכני שינוי. בתוכנית סדנאות לעובדים ואבזור המטבחונים ליצירת תשתית המאפשרת תזונה בריאה.

תוכנית אחת ראוייה לציון:

ארגון מדנים – זו תוכנית בתהליך התהוות, ביוזמה משותפת של מנהלת אגף החינוך, דר' סימה ניסלבאום וממלאת מקום מתאמת הבריאות העירונית, גב' איריס סלע, ובשיתוף עם מנהלת משאבי אנוש ומנכ"ל העירייה. לנוכח אימוץ המדיניות של עיר בריאה ומקיימת, והחלטת ראש

יקנעם עילית עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2014
מתאמת הבריאות: גב' אבישג כהן
תואר התפקיד: מתאמת בריאות
כפיפות: מנהלת אגף החינוך, דר' סימה ניסלבאום
כתובת: המרכז לפיתוח והעצמת הקהילה, החרצית 22, יקנעם עילית
כתובת הרשות: צאלים 1 ת.ד. 20692 יקנעם עילית
טל. 04-9592664 נייד: 052-5832791, דוא"ל: avishag@yoqneam.org.il
יו"ר ועדת בריאות, חבר מועצת העיר מר צחי דקל

ירוחם

ירוחם - "נווה ועתידי במדבר".
שטח השיפוט שלה 38.6 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 4 (מתוך 10).
היישוב מונה 9,000 תושבים, 8.8% מהם בני 65 ומעלה, 38.8% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני היישוב

ירוחם הוא יישוב קהילתי בלב המדבר, אשר החל את צעדיו הראשונים ב-1951 כמעברת עולים מרומניה. בשנותיו הראשונות הצטרפו עולים ממרוקו פרס והודו. ב-1959 הוקם יישוב הקבע והוכר כמועצה מקומית. היום כמחצית מהתושבים הם יוצאי צפון אפריקה, כרבע הם יוצאי חבר המדינות, 14% יוצאי הודו והשאר ממערב אירופה ומארצות הברית.

היום ירוחם בתנופת בנייה ומצפה לאכלס את אנשי הביטחון שירדו עם בסיסיהם דרומה.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

מתאמת הבריאות העירונית, גב' מירה זהבי,

מועסקת בידי המועצה בהיקף של רבע משרה, אך מקדישה שעות רבות, בהתנדבות, הן כמנהלת המרפאה לבריאות השן והן כמתאמת עיר בריאה. למועצה אין תקציב פעולות אולם כל הפעילויות ממומנות מקרנות ומחסויות. ועדת היגוי עירונית (ועדת היגוי שיקום שכונות חברתי/בריאותי), מתכנסת אחת לשנה.

קיימת מדיניות מוצהרת של המועצה לצמצום פערים. ביישוב פועלים בתחום מניעת העישון באמצעות הסברה בלבד ובתחום מניעת השמנה במסגרות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי. כיבוד בריא מוגש בחלק משיבות המועצה.

בית ספר יסודי אחד קיבל הכרה של משרד החינוך כמקדם בריאות וכל גני הילדים פועלים כמקדמי בריאות.

ששי באופניים בירוחם

מתקיימות בעיר פעילויות ביוזמת תושבים. למשל, סוגיית הפעלת מוקד חירום לילה, תזונה בריאה בקייטנות. תושבים רבים פועלים בהתנדבות בסיוע לחולים ומרותקים. למשל, ביקור חולים מאושפזים, ביקור בבתי תושבים מרותקים לשם הדלקת נרות חנוכה או משלוחי מנות בפורים. מתאמת הבריאות מרכזת פעילות זו.

שיפור הסביבה הפיזית

בירוחם מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר ופלסטיק).

יש ביישוב כ-3 ק"מ של מסלולי הליכה, חלקם מוארים ובטוחים. כמו כן יש מסלולים לרכיבה על אופניים באזור אגם ירוחם.

בכל המדרכות ביישוב קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בירוחם מתקיימות הרצאות לתלמידי בתי ספר בתחום ההתבגרות וההתנהגות המינית,

מוקד לילה, המאויש ברופא חובש ומתנדב, נותן מענה כל השנה. ניידת ממוגרפיה מספקת שירותי גילוי מוקדם לנשים.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת היגוי שיקום שכונות) שותפים נציגים של מחלקות: חינוך, רווחה, תרבות וספורט והגזברות, שותפים מחוץ ליישוב: מערכת החינוך, הבריאות, הרווחה ותושבים נציגי שכונות.

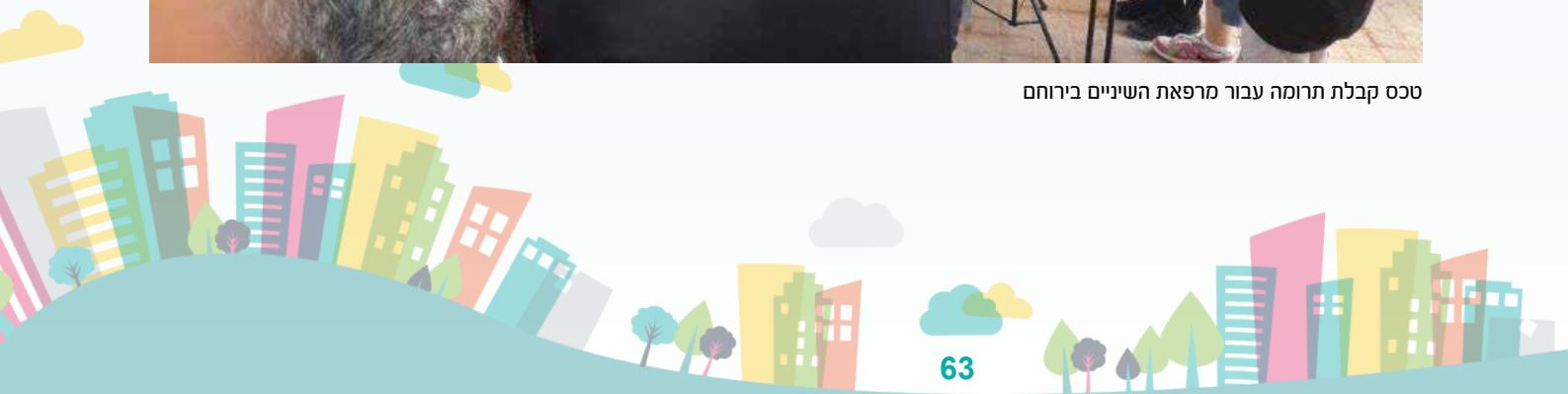
פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות חולים, החברה למתנ"סים וארגוני מתנדבים. שותפות בפרויקטים מסוימים יש גם עם הסקטור העסקי.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות: בוועדת איכות הסביבה ובוועדת שמות יישובית.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים באמצעות מידעון, אחת לשנה.

טכס קבלת תרומה עבור מרפאת השיניים בירוחם

מפעל "פריגו" בעיר פועל כמפעל מקדם בריאות וזכה לתוכנית של הביטוח הלאומי באמצעות האגודה לבריאות הציבור.

לאחרונה החלו להטמיע בירוחם את התוכנית האנגלית "הורות ובריאות - הנרי". התוכנית משותפת לג'וינט אשלים, משרד הבריאות והתוכנית הלאומית לילדים ונוער בסיכון 360 ומיועדת לגילאי אפס עד שלוש והוריהם. כל מנהלות הפעוטונים בירוחם עברו סדרה של השתלמויות בליווי הצוות המוביל.

תוכנית ראויה לציין:

בריאות השן - בירוחם פועלת מרפאת שיניים ציבורית המטפלת, במחיר שווה לכל נפש, בילדים ובהוריהם. המרפאה מספקת שירותים ליישובי הסביבה - דימונה, ערד, מצפה רמון, מ.א רמת נגב ולכלל הפזורה הבדואית. משתתפים במימון הקרן לידידות, קרן רש"י ואגפי הרווחה בכל אותם יישובים.

חינוך דנטלי ניתן לילדי הגן החל מגיל שלוש, לילדי בתי הספר עד גיל 16 וכן לדיירי "גיל הזהב".

לדיירי מרכז יום לקשיש להכרת מחלות החורף ולהעלאת המודעות להתחסנות נגד שפעת, סדנאות לילדי כתות א-ב בנושא "הכנת כריכים בריאים" ובתחומי המעבר הבטוח לבית הספר.

לאחר תהליך משותף עם ההורים והגננות, מקיימים ארוחת בוקר בריאה, ימי הולדת עם כיבוד בריא ונהנים מהצגות העוסקות באורח חיים בריא. כלל תלמידי בתי הספר קיבלו, במסגרת התוכנית "אורח חיים בריא ופעיל", 150 שעות של דיאטנית, 60 שעות נוספות של חינוך גופני וסדרת הרצאות להורים. מתקיימים קורסי החייאה לתלמידי תיכון, החייאת תינוקות למנהלות הגנים הפרטיים, עיסוי תינוקות לאימהות חד-הוריות ולאימהות לילד בכור, קורס ליצני רפואה לבני נוער. לנשים מתקיימת פעילות ייחודית עם רופאת נשים, דיאטנית ושפית, לקראת חגי תשרי.

בבית ספר המאוחד, המוכר כמקדם בריאות, נהנים תלמידי כתות א' משימוש במתקני ספורט לפני הכניסה לשיעורים, לפי השיטה הנוירו-התפתחותית-תפקודית של רמי כץ.

ירוחם עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2001
מתאמת הבריאות: גב' מירה זהבי
תואר התפקיד: מתאמת בריאות / מנהלת המרפאה לבריאות השן
כפיפות: כמתאמת בריאות, למנכ"ל העירייה
כתובת: ת.ד. 18, ירוחם 80500
נייד: 052-3290578, דוא"ל: Miraz2@bezeqint.net
האחראי ל"עיר בריאה": מר מיכאל ביטון, ראש המועצה

ירושלים, בירת ישראל והעיר הגדולה ביותר בארץ משתרעת על שטח של 125.2 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 4 (מתוך 10). העיר מונה 849,800 תושבים, 8.7% מהם בני 65 ומעלה, 43.5% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

הגדולה והחשובה בערי ישראל, מורכבת מהעיר החדשה, השוכנת לצד העיר העתיקה. שכונות, שבהן חיים זה לצד זה יהודים ולא יהודים, דתיים ולא דתיים, בתים חדשים לצד מבנים עתיקים. העיר מקודשת ליהדות, לנצרות ולאסלאם ושימשה מרכז לחיי העם היהודי בימי קדם ומושא געגועיו בזמן שהייתו בגלות. משום מרכזיותה בעולמם של המאמינים, היתה העיר מוקד למלחמות וסכסוכים הנמשכים עד עצם היום הזה.

עיריית ירושלים הוקמה ב-1867 כחלק מיוזמת השלטון העות'מאני להקים מערכת שלטונית ארצית מודרנית על פי הדגם הצרפתי, עם חלוקה מנהלית ברורה של היררכיית שלטון

מקומי. שלטון המנדט הבריטי פיזר את מועצת העיר העות'מאנית והקים מועצה משלו, תוך כדי הנחלת סטנדרטים אירופיים של ניהול מערכות שלטון בעיר. עם הקמת מדינת ישראל חולקה העיר לשתיים, וכך נתפצלה גם עיריית ירושלים לשתי רשויות מוניציפליות נפרדות לחלוטין - ישראלית וירדנית. עם איחוד העיר, בעקבות מלחמת ששת הימים, ב-1967, חזרה ירושלים להיות רשות מוניציפאלית אחת.

עיריית ירושלים עוסקת בעניינים מוניציפאליים, ככל עירייה אחרת, אך בנוסף, בשל מעמדה המיוחד כבירת מדינת ישראל ומושב מוסדות השלטון, כעיר מקודשת לדתות אחדות וככך בעל הרכב דמוגרפי סבוך ומפולג במיוחד, עומדים בפני עיריית ירושלים אתגרים נוספים שאין דומה להם כמעט בערים אחרות.

מרוץ ירושלים

תזונה בריאה בצהרונים

בשנה האחרונה הקצתה עיריית ירושלים, לראשונה, משרה מלאה למתאמת בריאות עירונית. גב' מירי רייס מונתה (במכרז) לתפקיד, במסגרת המחלקה לתכנון בר קיימא, בניהולו של מר עמירם רותם (אשר שימש עד כה מתאם הבריאות העירוני, נוסף על תפקידיו האחרים). יש תקציב לשכר ואילו הפעולות ממומנות מתקציב עירוני בלתי רגיל ומתקציבים ממשלתיים.

בחזון ראש העיר, מר ניר ברקת, מצוין בין היתר כי "ירושלים תקדם איכות חיים לרווחת תושביה, ותגדיל את האטרקטיביות שלה לצעירים, משקיעים ותיירים". ליבת המדיניות היא חיזוק החינוך, הפיתוח הכלכלי ומשיכת צעירים לעיר. דגשים מרכזיים נוספים הם צמצום פערים מגזריים וחיזוק הקהילה ושיתוף הציבור. התקיימו דיונים עם תושבים, בשולחנות עגולים בשכונות, בנושא חילוך מעוני / "אפיקי הצלחה".

קידום איכות החיים והבריאות כלולים בתוכניות העבודה של אגפי העירייה: רווחה, חינוך, ספורט, שירותי בריאות הציבור ותכנון בר קיימא.

ישנה בעיר אכיפת עישון באמצעות פקחי העירייה. בקרוב תורחב הפעילות באמצעות מחלקה לשיטור עירוני אשר עומדת לקום. העיסוק בתזונה בריאה, החל רק לאחרונה, כחלק מתוכנית לקידום בריאות עובדי העירייה בהובלת מחלקת משאבי אנוש, במסגרת בקרת המזון המוגש בצהרונים ובמסגרת תוכנית "אפשריבריא".

שלוש האוכלוסיות העיקריות בעיר: יהודים כ-61% מאוכלוסיית העיר, מוסלמים כ-34% ונוצרים כ-5%.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

ירושלים היתה החלוצה ביישום התפיסה של עיר בריאה. ב-1988 הצטרפה לפרויקט האירופי של הערים הבריאות המנוהל עד עצם היום הזה בידי ארגון הבריאות העולמי. בשנה האחרונה אישר ראש העיר, מר ניר ברקת, את המשך פעילותה של ירושלים כעיר פרויקט ברשת האירופית וחתם על הצטרפותה לשלב השישי של עיר הפרויקט האירופי. בשנת 1990 היתה נציגת עיריית ירושלים, גב' בתיה ושיף ז"ל, בין מייסדי הרשת הישראלית של הערים הבריאות (עם נתניה, תל אביב ורמת השרון).

בתחילת שנות ה-90, לאחר שסוכם המידע שהתקבל ממקורות לאומיים ועירוניים, הוכן בירושלים פרופיל בריאות עירוני, על פי דרישת ארגון הבריאות העולמי. דיון בנושא ממצאי הפרופיל נערך במסגרת ועדת ההיגוי העירונית ובעקבותיו התבצע תכנון אסטרטגי לקידום הבריאות בעיר, בשיתוף נציגי מחלקות העירייה. במקביל, בתוכניות העבודה העירוניות, שולבו נושאי בריאות דוגמת חיזוק החינוך לבריאות בבתי הספר ובתחנות לבריאות המשפחה (לאם ולילד) ברחבי העיר. לאחרונה הושלם איסוף המידע לצורך הכנת פרופיל בריאות מעודכן, הכולל סקר תושבים רחב היקף.

בשנת 2011, בהובלתה של סגנית ראש העיר דאז, גב' נעמי צור, התקיימה תוכנית לפיתוח מנהלים בנושא "ירושלים עיר בריאה ומקיימת" - מנהלים מובילים שינוי". התוכנית, אשר כללה 10 מפגשים של יום שלם, הוכנה בשיתוף עם המחלקה לאיכות הסביבה ומפע"ם ירושלים והשתתפו בה כ-30 מנהלים במחלקות שונות בעירייה. המטרה היתה יצירת תשתית ארגונית תומכת בתהליכי שינוי.

תכנון בר קיימא עם אגף חברה ומנהל החינוך, פורום "אייטק" - אתרים ירושלמיים בטיפוח הקהילה - פורום משותף לאגף חברה, תכנון בר קיימא, תכנון עירוני, החברה להגנת הטבע וקק"ל. צוות חינוך לבריאות וקיימות כולל את מתאמת הבריאות ורפרנטית ממנהל החינוך עם שותפים שונים בהתאם לתחומי התוכן, צוות התחדשות עירונית - משותף למנהל קהילה, תכנון ואגף איכות הסביבה, צוות העוסק בהפחתת השימוש ברכב ועידוד הליכה - כחלק מתוכנית אב לתחבורה.

עבודת צוות על בסיס קבוע קיימת בין מתאמת הבריאות לשכת הבריאות המחוזית והחברה למתנ"סים, שותפות על בסיס קבוע עם המשרד להגנת הסביבה.

העירייה יוזמת העברת מידע לתושבים, על בסיס קבוע, בתחומי הגיל הרך. כמו כן יש תהליכי העברת מידע בסוגיות אד הוק, כמו למשל בנושא התגוננות מפני לישמניה - נשלחו עלוני הסברה לכל בתי התושבים באזורים הנגועים, קיומו מפגשי הסברה באמצעות המנהלים הקהילתיים.

בעיר יש 16 בתי ספר יסודיים במערב העיר ו-19 בתי ספר במזרח העיר שהוכרו בידי משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בירושלים קיימים מנהלים קהילתיים בכל השכונות. נציגי תושבים נבחרים להנהלת כל מנהל קהילתי. אותם נציגים משמשים גם יושבי ראש של ועדות: ועדה פיזית, חינוך ואיכות הסביבה.

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת ירושלים עיר בריאה ומקיימת) שותפים נציגים של מנהלים ואגפים בעירייה: חינוך, מנהל קהילה, איכות הסביבה, הנדסה, תכנון אסטרטגי, מנהל תכנון ומנהל חברה. שותפים מחוץ לעירייה: נציגי משרד החינוך, לשכת הבריאות המחוזית, אקדמיה, ארגוני מתנדבים, החברה להגנת הטבע, ארגונים לא ממשלתיים ונציגי שכונות.

קיימים צוותי עבודה משותפים לאגפי עירייה שונים: צוות "טבע עירוני" - בהובלת מחלקת

כמה תוכניות ראויות לציון:

תוכנית חילוק מעוני – שולחנות עגולים בשיתוף אנשי מקצוע ותושבים, במטרה לצמצם את הפערים החברתיים-כלכליים וליצור מענה למניעת עוני או חילוק ממנו. התוכנית היא ביוזמת ראש העיר, בשיתוף עם אגפי הרווחה, התעסוקה, קליטת עליה ובריאות הציבור.

”בריאוטף” – הקניית ערכי תזונה בריאה ופעילות גופנית לילדי הגנים באמצעות ניידת של האגף לבריאות הציבור, העוברת בין הגנים ומפעילה את הילדים.

”קהילת נן” – לימודי גינון וקיימות לגיל השלישי בגן הבוטני, בשיתוף עם אגף חברה.

פורום ”אייטק” – אתרים ירוקים ירושלמיים בטיפוח הקהילה, מורכב מנציגי ארגונים בירושלים שהם בעלי ידע ו/או משאבים בנושא אתרים ירוקים בטיפוח הקהילה. הפורום קם במטרה לתאם ולאגם את הידע והמשאבים הקיימים לטובת קידום אתרים ירוקים בטיפוח הקהילה בירושלים. בעיר ירושלים פועלות כיום כ-34 גינות קהילתיות, הפרוסות בכ-14 שכונות, שבהן מעורבים תושבים בטיפוח גינות ואתרי טבע, במסגרת פעילות קהילתית. המטרה: בניית ”רשת עירונית של קהילות ירוקות” ופיתוח תרבות המעודדת מעורבות תושבים בטיפוח הסביבה, בפעילות למען איכות הסביבה ובעשייה קהילתית.

ישנן יוזמות רבות של תושבים בעיקר בתחומי הקיימות ובהקשר של גינות קהילתיות.

שיפור הסביבה הפיזית

בירושלים, איכות הסביבה זוכה לקדימות בפעילות העירייה. הפעילות בתחום המחזור נעשית באמצעות תחנת מעבר להפרדת פסולת לסוגיה. בנוסף, מתבצעת הפרדה במקור של נייר ובקבוקי פלסטיק.

בפנסי הרחובות בעיר הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר מסלולי הליכה רבים, בחלקם מוארים. יש 28.7 ק”מ של מסלולים לרכיבה על אופניים. יש מתקני ”כושר בטבע” בגינות שכונתיות ובפארקים, בחלקם קיימת הצללה.

בירושלים קיימות תחנות לניטור איכות האוויר ורעש.

בחלק מהמדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות ואיכות הסביבה. הרצאות להורים בתחנות טיפת חלב בנושאי בריאות, בטיחות והתפתחות בגיל הרך, קורסים לעזרה ראשונה לילדים, הרצאות להורים בנושא הורות צעירה, הגיל הרך והתמכרויות. סדנאות לשיפור הרגלי תזונה, פעילות גופנית ושמירת משקל לעובדי העירייה.

ירושלים עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1990

מתאמת הבריאות: גב' מירי רייס

תואר התפקיד: מתאמת עיר בריאה

כפיפות: למנהל המחלקה לתכנון בר קיימא

כתובת: כיכר ספרא 1, ירושלים

טל. 02-6296482, נייד: 052-8618026, דוא"ל: RSMIRI@jerusalem.muni.il

חבר המועצה האחראי ל”עיר בריאה”: הרב חיים אפשטיין, סגן ראש העיר

כפר סבא

כפר סבא - העיר הירוקה
משתרעת על שטח של 14.2 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 8 (מתוך 10).
העיר מונה 94,200 תושבים, 15.2% מהם בני 65 ומעלה, 28.4% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

עיר במחוז מרכז. הוקמה בשנת 1903, בשנת 1937 הוכרזה כמועצה מקומית וב-1962 הוכרזה כעיר. בתוכנית המתאר הראשונה, ב-1976, הושם דגש על שמירת צביונה של עיר קטנה טובלת בירק, השומרת על הפרדה בין הולכי הרגל לכלי הרכב באמצעות רשת של גנים. במרוצת השנים התפתחה העיר ונבנה מרכז עירוני חדש בין הרחובות ארבבל לכצנלסון שכלל את היכל התרבות ומרכז עסקים וכיכר העיר מחברת ביניהם. מרכז שני שנבנה ויועד לחינוך וספורט, הוקם לאורך רחוב בן יהודה וכולל את קריית החינוך, אולמות ספורט, מגרשי אתלטיקה ואת האצטדיון העירוני. את כפר סבא אפשר כיום לחצות בהליכה מצפון לדרום וממזרח למערב בכמה מסלולים שבהם עוברים בגנים, בפינות חמד ובמגרשי שעשועים, כשמפעם לפעם יש לחצות רחובות לרוחבם בלבד. בשנים האחרונות גדל קצב גידול האוכלוסייה בעיר (2.7% בשנה), היום מתגוררים בכפר סבא 106,406 תושבים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

חזון העיר נוסח במהלך הכנת תוכנית אב אסטרטגית ב-2009: "כפר סבא היא עיר איכותית, ישראלית ובריאה, מובילה בשרון במחויבות של קיימות, בחיזוק ערכי קהילה, חברה, תרבות, חינוך ואיכות הסביבה, תוך כדי הקניית חוסן כלכלי". משפטי החזון מפרטים את הכוונה של עיר ירוקה, קהילתית, כלכלית ובריאה. "כפר סבא היא עיר בריאה המקדמת התחדשות עירונית ואת חיזוקו של רחוב ויצמן כעמוד השדרה העירוני. משמרת את מורשת הנוף,

התרבות והבינוי המקומי, מובילה בתכנון מתחשב באנשים עם מוגבלויות, משפרת ומפתחת את מערך התחבורה העירוני תוך כדי עידוד הולכי רגל ורכיבה על אופניים". עם הצטרפותה של כפר סבא לרשת ערים בריאות חתם ראש העיר, מר יהודה בן חמו, על אמנת העיר הבריאה. קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של מחלקות הקיימות והספורט.

מתאמת הבריאות העירונית, גב' שרון ג'ורגי, אשר מונתה השנה, ממלאת את תפקידה כמנהלת היחידה לקידום בריאות נוסף על ניהול "עיר ללא אלימות" של המשרד לביטחון פנים. היחידה לקידום בריאות מציינת בתוכנית העבודה לשנת 2016 כי "כפר סבא פועלת לצמצום הפערים הבריאותיים, יצירת סביבה עירונית בריאה והעצמת הקהילה לקידום הבריאות".

למחזר זה פשוט!

**ממש ליד ביתכם
עומד מתקן מחזור
אנא השתמשו בו יותר**

לפרטים נוספים: אתר כפר-סבא
www.kfar-saba.muni.il
עיר ירוקה

פעילות במסגרת שבוע הבריאות

הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות. חינוך לבריאות מתקיים בגני ילדים, גנים בריאים. דיאטנית קלינית ותזונאית מלוות את הצוות החינוכי בגן הילדים.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת הבריאות או פורום הבריאות העירוני) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת הבריאות והאקדמיה.

עיריית כפר סבא הקימה לאחרונה פורום שירות עירוני שמטרתו לרכז ולשפר את נושאי השירות לתושבים תוך כדי תיאום מקסימלי בין האגפים למחלקות של העירייה. לוקחים בו חלק נציגים מכל אגפי העירייה – רווחה, חינוך, איכות הסביבה, הנהלה, מוקד עירוני ועוד. המטרה היא להתניע מהלך של סנכרון, שיתוף פעולה וקידום שפה שירותית אחידה בכל אגפי העירייה תוך כדי הצבת הלקוח במרכז העשייה.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים באמצעות אתר האינטרנט של העירייה.

ועדת ההיגוי העירונית, אשר הוקמה עם ההצטרפות לרשת, פועלת כוועדה מייעצת למחזיק תיק הבריאות העירוני.

עיריית כפר סבא פועלת בתחום מניעת העישון, מתקיימות פעולות הסברה ואכיפה בעזרת פקחים עירוניים ופעילות של "עיר ללא בדל" בשיתוף עם ארגוני מתנדבים בעיר.

בישיבות המתקיימות בעירייה מוגש רק כיבוד בריא. בבתי תלמיד ובמועדוניות מקפידים על תזונה בריאה. בשנה האחרונה נבנה, בעזרת דיאטנית קלינית, תפריט המחייב את הספקים הניגשים למכרז להפעלת מזנוני חטיבות הביניים והתיכונים להגיש מזון בריא. כל חוגי הספורט המתקיימים בבתי הנוער מסובסדים ומאפשרים השתתפות לכולם. קבוצות ריצה ומשחקי פטאנק לאוכלוסיה המבוגרת, הם ללא תשלום. יוזמה חדשה היא אימוני כושר בחינם במסלול ה"פארקור" – מסלול מיוחד לפיתוח כושר גופני אשר הקימה העירייה בפארק של השכונה הירוקה. כיתות ה' בבתי הספר היסודיים משתתפים בפרויקט "זוזו" שמקנה שעת ספורט נוספת לשיעורי החינוך הגופני.

ארבעה בתי ספר יסודיים נמצאים בתהליך

שיפור הסביבה הפיזית

בכפר סבא, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות, טקסטיל, סוללות, אלקטרוניקה, קרטוניות ופסולת אורגנית). בחלק ממבני הציבור ובכל פנסי הרחוב הוחלפה התאורה לתאורת לד.

בכפר סבא יש מסלולי הליכה מוארים ובטוחים המסומנים על מפה שהועלתה לאתר האינטרנט לידיעת הציבור הרחב. קיימים 11 מתחמי "כושר בטבע" שפזורים לאורך מסלולי ההליכה בעיר וגם מיקומם הועלה לאתר האינטרנט לידיעת הציבור. מתחם כושר נוסף שהוקם לפני כשנתיים בטבע נקרא פארקור (הרעיון הובא משוויץ, שם הוא נפוץ מאוד).

בעיר יש כ-17 ק"מ של שבילי אופניים ומתוכננים עוד כ-25 ק"מ שיהפכו לרשת שמחברת את כל רחבי העיר, כולל מקומות עבודה, בתי ספר

ותחנות רכבת. בנוסף, הוקם בפארק העירוני מתחם פמפטראק - מסלולים מעגליים מיוחדים לרכיבה על אופניים. בכל המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשם שיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות וסדנאות לסייעות גני הילדים בתחום התזונה הבריאה. בימים אלה, במסגרת התוכנית הלאומית של משרד הבריאות למניעת אובדנות, מתקיימים קורסים ל"שומרי סף". מחלקת הקיימות מקדמת ומפתחת את תחום הגינות הקהילתיות בעיר, החל באיתור שטח לקבוצת תושבים שמעוניינת להקים גינה קהילתית באחת השכונות, דרך הענקת ערכת "סטרטר" של ציוד להתחלת העבודה והמשך ליווי והדרכה מקצועית בגינה וכלה בעזרה ביצירת תוכנית קהילתית וחיבור לגורמים עירוניים בכל הנדרש. יש היום שבע גינות קהילתיות בעיר.

פעילות במסגרת שבוע הבריאות

משותפת, ארוחה משפחתית וחולקו תפריטים בריאים לבישול יחד.

תוכנית אחת ראויה לציון:

"ממש בריא" - ביוזמת "עיר מתנדבת נוער" בשיתוף עם אגפי החינוך והתרבות וקידום הבריאות בעירייה, פועלת תוכנית שבה 70 בני נוער מתנדבים, בזוגות (משני בתי ספר תיכוניים ואולפנה), בגני ילדים. לתוכנית כמה מטרות: העלאת המודעות של בני הנוער לבריאות הציבור, העצמתם כמדריכים בנושא והעלאת מודעותם של ילדי הגן לתזונה בריאה. בני הנוער המתנדבים עוברים הכשרה ולאחר מכן פועלים, אחת לשבוע, בגן ילדים באמצעות סיפורים והפעלות.

לראשונה בעיר התקיים שבוע הבריאות העירוני בכפר סבא בסימן בריאות הילדים. שבוע הבריאות העירוני, הוא פרי יוזמתם של סגן ומ"מ ראש העיר ומחזיק תיק הספורט, מר צביקה צרפתי ומקדמת הבריאות העירונית הגב' שרון ג'ורג'. מטרתו היתה הנחלת הרגלי היגינה ואכילה נכונה ועידוד פעילות גופנית לילדים ליצירת שגרת חיים בריאה. שותפים להפקתו של שבוע ייחודי זה הם: מחלקת הספריות העירוניות, מרכזי בתי הנוער והקהילה ומרכז הצעירים בכפר סבא. כמו כן התקיים לראשונה בעיר פסטיבל "משפחתי בריא" בחודשי הקיץ, לעידוד הקשר המשפתי והשפעת המעגל המרכזי בחיי הילדים לאורח חיים בריא. התקיימו פעילות לחיזוק הקשר בין הורה לילד, פעילות גופנית

כפר סבא עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2006

מתאמת הבריאות: גב' שרון ג'ורג'

תואר התפקיד: מנהלת היחידה העירונית לבריאות ומנהלת "עיר ללא אלימות"

כפיפות: לסמנכ"ל שירות וקהילה ולסגן ומ"מ ראש העיר

כתובת: רח' בן גוריון 19, כפר סבא

טל. נייד: 050-6820333, דוא"ל: sharong@ksaba.co.il

חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": מר צביקה צרפתי, סגן ומ"מ ראש העיר.

מבשרת ציון

מבשרת ציון, יישוב פרברי במחוז ירושלים, משתרעת על שטח של 6.4 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 8 (מתוך 10). מונה 24,300 תושבים, 11.7% מהם בני 65 ומעלה, 31.1% צעירים מתחת לגיל 20.

שלוש, הקמת מרכז לסיוע במיצוי זכויות, קידום פעילות גופנית למבוגרים וקיום כלל אירועי היישוב באוריינטציה בריאה. כמו כן, מבשרת ציון יוצאת לדרך יחד עם עמותת "עמדא" בתוכנית שפותחה באנגליה הנקראת "ידידי דמנציה" ומטרתה להעלות את מודעות התושבים לחולי הדמנציה.

למועצת מבשרת ציון מדיניות מוצהרת של צמצום פערים. פעילות ענפה בהקשר זה נעשית במסגרת הלשכה לשירותים חברתיים. לאחרונה הצטרפה מבשרת ציון ל"עיר ללא אלימות" ולתוכנית הלאומית למניעת אובדנות. בתחום מניעת עישון פועלים בעיקר באמצעות הסברה.

קיימת מודעות למזון בריא. בכל הישיבות המתקיימות במועצה מוגש רק כיבוד בריא.

שני בתי ספר יסודיים (מתוך תשעה בישוב) ועשרה גני ילדים (מתוך 34) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות. שישה בתי ספר נוספים הגישו השנה מועמדות.

מאפייני היישוב

מבשרת ציון ממוקמת משני הצדדים של כביש מס' 1 הראשי לירושלים, כ-6 ק"מ מערבית לכניסה לירושלים. המועצה המקומית מבשרת ציון הוקמה ב-1964 מאיחוד היישובים מבשרת-ירושלים, מעוז-ציון א' ומעוז-ציון ב'. בשנת 1951 הוקם היישוב מעוז-ציון א' באזור הקסטל מדרום לכביש ירושלים-תל-אביב, בתחילה כמעברת עולים יוצאי כורדיסטן ועיראק ואחר כך כיישוב בעל אופי כפרי המשלב משקי עזר. בשנת 1954 הוקם מעוז-ציון ב' ממזרח למעוז-ציון א' ואף הוא אוכלס בעולים מכורדיסטן. שני היישובים נקראו שנים רבות גם בשם "קסטל". בשנת 1956 הוקם היישוב מבשרת-ירושלים מעברו הצפוני של כביש ירושלים-תל אביב ואוכלס בידי עולים יוצאי צפון אפריקה. האוכלוסייה החדשה שהגיעה ליישוב החל משנת 1978 היא ברובה אוכלוסייה חילונית שיצאה מירושלים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

מבשרת ציון הצטרפה לרשת ערים בריאות באפריל 2015 ומיד החלה לפעול. מונתה ועדת היגוי יישובית (ועדת היגוי 'ערים בריאות'), אשר התכנסה פעמיים במהלך השנה ומתאמת בריאות יישובית, גב' מיכל דורון, שהועסקה תחילה בהיקף של שמונה שעות שבועיות ולאחרונה בהיקף של חצי משרה. בישיבתה הראשונה של ועדת ההיגוי חתם ראש המועצה, מר יורם שמעון, על אמנת העיר הבריאה, וגובשו צוותי משימה, הפועלות מאז ביישוב. תושבים, אנשי מקצוע ומתנדבים מרכזים את צוותי המשימה בנושאים הבאים: קידום בריאות במערכת החינוך, מרכז "הורים ביחד" להורים צעירים משלב ההיריון ועד גיל

שבשנת הלימודים הבאה יהיו בתוכנית בתי ספר וגני ילדים רבים יותר. גם קבוצות המשימה האחרות החלו בפעילותן.

כמה תוכניות ראויות לציון:

קיום כלל אירועי הישוב באוריינטציה בריאה - הוא חלק אינטגרלי מהמסר האחד שמעוניינים לשדר לתושבי מבשרת ציון בנושא קידום בריאותם. צוות של נשות מקצוע מקרב ועדת ההיגוי של "ערים בריאות" הכולל דיאטניות ובעלות מקצוע מתחום קידום הבריאות כבר החל לעבוד בשיתוף פעולה עם האחראי על אירועי היישוב, בחשיבה ובעשייה משותפת שתוביל לאירועים בריאים יותר מבחינת המזון המוגש ונמכר בהם ומבחינת שמירה על איכות הסביבה. בעקבות החשיבה המשותפת בנה הצוות מסמך המספק קווים מנחים למזון בריא שיימכר/יוגש באירועים ישוביים לקהל הרחב. המסמך נמצא בשלבי עריכה סופיים.

מרכז "הורים ביחד" - מיזם המיועד לפתח ולהרחיב את קשת המענים הניתנים לקהל ההורים הצעירים במבשרת ציון. הפעלת המרכז היא פרי של שיתוף פעולה בין מרכז הצעירים "מבשרים 20+", תוכנית "ערים בריאות", "הורים מובילים קהילה" (פורום הורים צעירים), טיפת חלב, המחלקה לשירותים חברתיים, מחלקת

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת היגוי ערים בריאות) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, האקדמיה ותושבים מעוניינים.

יזמות רבות של תושבים מתקיימות בישוב בתחומי איכות הסביבה, שימוש באיזורי היער שסביב הישוב, קידום ספורט למבוגרים, נגישות. כל בעלי היוזמה שולבו בוועדת ההיגוי היישובית.

שיפור הסביבה הפיזית

במבשרת ציון מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, ארגזים). יש מתקני "כושר בטבע", ללא הצללה.

בחלק מהמדרכות קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

קבוצת עבודה שהוקמה לצורך קידום הבריאות במערכת החינוך גיבשה תוכנית פעולה לכניסה לבתי הספר והגנים והכנתם לקראת הגשת טפסים והרשמה לתוכנית קידום בריאות, כך

ומפעילות גופנית. התוכנית תפעל פעמיים בשבוע, בשעות הבוקר.

ידידי דמנציה - תוכנית ייחודית שפותחה באנגליה וזהו לה פיילוט ראשון בארץ. מטרת התוכנית היא העלאת מודעות ציבור התושבים לדמנציה ויצירת שינוי שמובילים ליצירת קהילה ידידותית. סטיגמה וחוסר הבנה של מהי דמנציה גורמים לאנשים רבים עם דמנציה בדידות וניתוק חברתי. התוכנית מכוונת להתמודד עם הבעיות האלו באמצעות יצירת קהילות ידידותיות ותומכות באנשים עם דמנציה. בתוכנית ייקחו חלק נציגים מהמועצה, אנשי מקצוע, תושבים בעלי עניין ועמותת "עמדא". התוכנית נמצאת בהליך גיבוש.

החינוך היישובית ותוכנית "עיר ללא אלימות". המרכז יקיים הרצאות וסדנאות אשר יעסקו בתחומים רבים ומגוונים כגון: פעילויות לקידום בריאות הורים וילדים, פעילויות פנאי משותפות, העשרה בנושאי הורות ועוד. ידאג להנגשה ושיתוף ידע ומידע שימושי לרווחת ההורים כגון: רשימת גנים ומשפחתונים, מאגר שמרטפים, מסירת ציוד לתינוקות וטף, מאגר לעזרה קהילתית כמו עזרה בבית לאימהות לאחר לידה.

בחדש ינואר 2016 תצא לדרך תוכנית המיועדת לאימהות בחופשת לידה. מטרת התוכנית היא לספק לאם הנמצאת בחופשת לידה מקום נעים למפגש עם אימהות אחרות, ליצירת קשרים חברתיים תומכים ולהנאה מפעילות העשרה

מבשרת ציון עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2015
מתאמת הבריאות: גב' מיכל דורון
תואר התפקיד: מתאמת בריאות
כפיפות: למנהלת הלשכה לשירותים חברתיים
כתובת: מועצה מקומית, רחוב החוצבים 1, מבשרת ציון
טל. נייד: 054-6648115, דוא"ל: michald2@m-zion.org.il
חברת המועצה האחראית ל"עיר בריאה": גב' חדזה אלחנני, מחזיקת תיק בריאות.

בעיר מודיעין-מכבים-רעות, אנשים בונים עיר. משתרעת על שטח של 50 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 8 (מתוך 10). העיר מונה 87,000 תושבים, 5.1% מהם בני 65 ומעלה, 42.3% צעירים מתחת לגיל 20.

רבים מתושבי העיר הגיעו מירושלים ומתל אביב. משפחות רבות אחרות הגיעו מערים באזור המרכז.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

מודיעין הצטרפה לרשת ערים בריאות בשנת 1999, בתחילת דרכה כעיר. בשנים האחרונות אימצה העירייה תוכניות נוספות אשר משלימות את העשייה למען הבריאות והקיימות. במסגרת תוכנית "קהילה נגישה" פועלים לשיפור איכות החיים של בעלי כל סוגי המוגבלויות. במסגרת "עיר ללא אלימות" עוסקים בהגברת המעורבות ההורית, חיזוק תחושת הביטחון האישי של התושבים ושיפור איכות החיים. הרשות העירונית למלחמה בסמים ובאלכוהול, הפועלת במסגרת האגף לשירותים חברתיים, מובילה בעיר את המאבק בשימוש לרעה בסמים ובאלכוהול.

מאפייני העיר

עיר במחוז מרכז, ממוקמת בין ירושלים לתל אביב. בשנת 1993 הונחה אבן הפינה לעיר מודיעין. בשנת 1994 החלה בניית העיר, וביולי 1996 - אכלוסה. בשנת 2003 אוחדה המועצה המקומית מכבים-רעות עם העיר מודיעין. שם העיר החדשה נקבע למודיעין-מכבים-רעות.

מודיעין משתרעת על פני מארג גבעות וואדיות. הכבישים סלולים לאורך הוואדיות ולצדם השטחים הציבוריים והירוקים. בשולי העיר ממוקמים אזורי תעשייה ומסחר גדולים. בין יתר השירותים הפועלים בעיר פועל המרכז הרב-תחומי המשמש כמרכז לימודים להשכלה גבוהה (האוניברסיטה הפתוחה) ולהשכלת מבוגרים, מתנ"ס הפועל בשילוב עם בית אקי"ם לילדים בעלי צרכים מיוחדים. יש ספורטק עירוני, פארק אקסטרים לבני נוער ומתקני ספורט אחרים.

יונה צחוק במודיעין-מכבים-רעות

תפריט והוגדרה איכות המזון המסופק בצהרונים, בידי חברת הקייטרינג. קיימת מודעות לספורט - הרשות המקומית מסבסדת חוגי ספורט לילדים ולמבוגרים עד 90% מעלותם.

תוכנית קידום בריאות לעובדי הרשות התקיימה בעזרת האגודה לבריאות הציבור, במימון קרן מנף של הביטוח הלאומי.

15 בתי ספר יסודיים (מתוך 26 בעיר), שני בתי ספר על-יסודיים (מתוך תשעה בעיר) ו-35 גני ילדים (מתוך 180 בעיר) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת הבריאות) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט וגזברות. שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, איכות הסביבה, אקדמיה, ארגוני מתנדבים ונציגי השכונות.

מתאמת הבריאות העירונית (רכזת קידום בריאות), גב' מיכל אלימלך, מועסקת במשרה מלאה במסגרת האגף לשירותים חברתיים. לרשותה קיים תקציב ייעודי הכולל סעיפי שכר ופעולות. כמו כן נעשה שימוש בתקציב עירוני בלתי רגיל. ועדת היגוי עירונית (ועדת בריאות) נפגשה בשנה האחרונה פעם אחת ובין החלטותיה העיקריות: קידום בריאות בבתי הספר, איסוף וריכוז נתונים לבניית פרופיל בריאות ומידע מבוסס נתונים של העיר, בניית תוכנית להזדקנות פעילה.

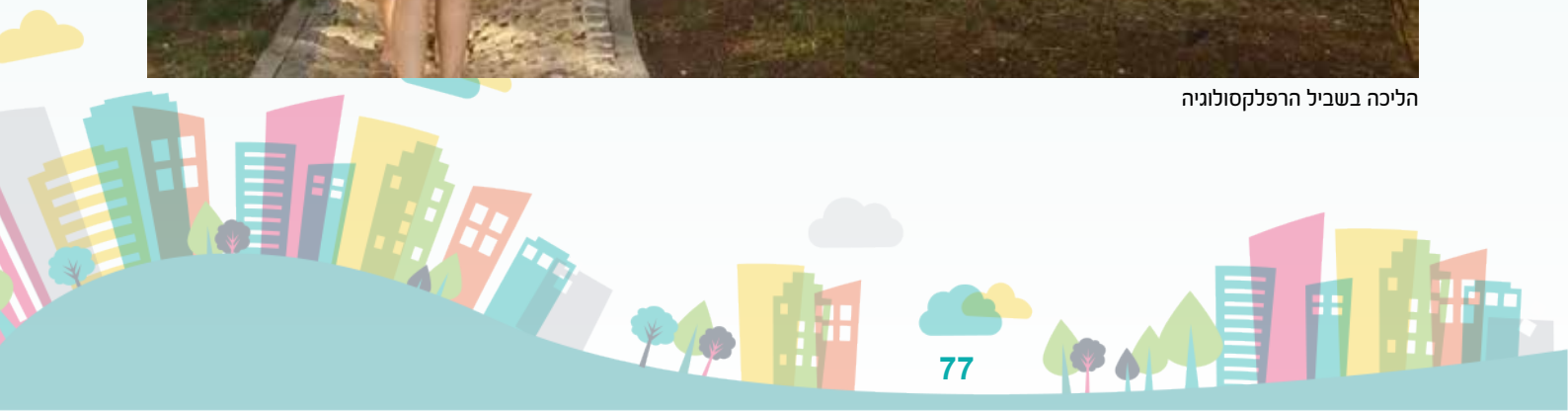
בעיר פועלים לשמירה על הגבלות העישון בעיקר באמצעות הסברה ואכיפה בעזרת פקחים עירוניים. שלושה מתוך עשרת הפקחים בעיר הוסמכו לאכיפת איסור העישון.

בעיר מעודדים שתיית מים באמצעות שיעורים בבתי הספר וחלוקת בקבוקי מים לכל כיתות א', בידי תאגיד מי מודיעין.

קיימת מודעות למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות בעירייה מוגש כיבוד בריא. נבנה

הליכה בשביל הרפלקסולוגיה

בסיום התחרות המחוזית לטניס שולחן

באמצעות אתר האינטרנט של העירייה, דף הפייסבוק, ניוזלטר אינטרנטי וכן פליירים ומידע בעיתונות המקומית.

מתקיימות בעיר פעילויות ביוזמת תושבים: בנושא הגברת המחזור ובמניעת מפגעי בריאות בסביבת אתרי הבנייה החדשה בעיר.

שיפור הסביבה הפיזית

במודיעין-מכבים-רעות, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה מאד בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, טקסטיל, סוללות, פסולת אורגנית) פועלים נאמני ניקיון.

ברחובות העיר הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר 52.4 ק"מ של מסלולי הליכה בצד מסלולים לרכיבה על אופנים. 48 ק"מ נסללו בשלוש השנים האחרונות. כל המסלולים מוארים ובטוחים והתושבים עושים בהם שימוש רב. יש עשרה מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

במודיעין קיימות תחנות לניטור איכות האוויר.

בכל המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בנושא "מתחמים ותיקים" ששותפים בו: מחלקת תשתיות, גנים ונוף, פיתוח עירוני, בינוי ושפ"ע. בצוות העוסק בקהילה נגישה שותפים: מחלקת התרבות, הביטחון, ממונה נגישות ופניות הציבור. בצוות העוסק במניעת אובדנות שותפים מחלקת החינוך, שירותים חברתיים ושפ"ח.

פעילות משותפת מתקיימת, על בסיס קבוע, עם לשכת הבריאות, קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, מד"א וארגוני מתנדבים. פעילות משותפת בפרוייקטים מתקיימת עם המתנ"ס ועם הסקטור העסקי.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות: בוועדת הבריאות, בוועדת התחבורה ובוועדה לאיכות הסביבה. בוועדות השונות משתתפים תושבים כנציגי סניפי המפלגות בעיר וכן תושבים פעילים שביקשו להיות חברים בוועדות. כמו כן קיימים פורומים משותפים לתושבים ואנשי מקצוע כמו פורום "אקדם" הפועל לפיתוח וקידום שירותים וזכויות לילדים ובוגרים על הספקטרום האוטיסטי ובני משפחותיהם בעיר, פורום קהילה גאה והוריהם.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים

טאיי צ'י בפארק עמק אילון עם ליאת קסירר

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות והקיימות לקהל הרחב, כמו בריאות אופטימית ובריאות לב האישה. סדנאות לעובדים סוציאליים ונימלאים של התוכנית הלאומית למניעת אובדנות. כמו כן קיימות סדנאות יוגה צחוק ו"חיים בתנועה חושבים בגוף" לגמלאים.

מתקיימות פעילויות ספורט לקהל הרחב וכן סדנאות ותוכניות שונות במסגרת קופות החולים.

כמה תוכניות ראויות לציון:

"אם לאם בקהילת מודיעין" – תוכנית תמיכה של נשים מתנדבות בנשים לאחר לידה. המתנדבות מקבלות הכשרה ומצוותות לנשים לאחר לידה, מבקרות אותן בביתן אחת לשבוע במהלך שנה על מנת לתת מענה של אוזן קשבת, תמיכה ותיווך לשירותים בקהילה. בתוכנית שותפים מתנ"ס סחלבים, מכבי שירותי בריאות, טיפת חלב של משרד הבריאות ורכזת קידום בריאות.

מיניות וקידום בריאות לנוער – ביוזמת מכבי שירותי בריאות ובשיתוף רכזת קידום בריאות עירונית ומרכזת שכבה ט' בשני בתי ספר תיכוניים בעיר. התוכנית מבוססת על מתן ידע לנערים ונערות במטרה לקדם מיניות בטוחה ובריאה.

"שכנותא" – בית חם – תוכנית שמטרתה לתת מענה לצורך של הקשישים בעיר, שהגיעו אליה בעקבות ילדיהם מערים אחרות שבהן הכירו חברים ושכנים. את התוכנית יזמה מתאמת הבריאות העירונית בשיתוף עם העמותה למען הקשיש, האגף לשירותים חברתיים. יצרו קבוצות חברתיות של קשישים, לפי אזור מגורים, שנפגשים אחת לשבוע, ביום ושעה קבועים, למפגש חברתי ומעשיר בתכנים של קידום בריאות – הרצאות וסדנאות בנושאים שונים. שני מתנדבים מרכזים כל פעילות בבית חם. אלה הם גמלאים צעירים יותר שלוקחים על עצמם את התפקיד. את הבתים הראשונים ריכזה מתאמת הבריאות. כיום לקחה העמותה למען הקשיש את הפעילות תחת כנפיה ומונתה רכזת ייעודית לתחום הבתים החמים.

מודיעין-מכבים-רעות עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1999
מתאמת הבריאות: גב' מיכל אלימלך
תואר התפקיד: רכזת קידום בריאות
כפיפות: למנהל האגף לשירותים חברתיים

כתובת: תלתן 1 ת.ד. 71700

טל. 073-2326431 ניויד: 054-6409070, דוא"ל: michal_e@modiin.muni.il
חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": מר גבי אדרי, מחזיק תיק הבריאות

מודיעין עילית

מודיעין עילית היא עיר חרדית בתהליך פיתוח מואץ. משתרעת על שטח של 4.75 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 1 (מתוך 10). העיר מונה 63,187 תושבים, 0.7% מהם בני 65 ומעלה, 65.8% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

מודיעין עילית ממוקמת בהרי בנימין, סמוך לקו הירוק, כשישה ק"מ צפונית מזרחית לעיר מודיעין-מכבים-רעות. מוגדרת כ"עיר העתיד החרדית". היא נוסדה ב-1990, הוכרזה כמועצה מקומית ב-1996 וכעיר ב-2008. אוכלוסיית העיר כולה חרדית, ברובם צעירים שבאו מירושלים, מבני ברק ומיישובים דתיים אחרים בישראל. האוכלוסייה מורכבת מכמה קבוצות: כ-40% משתייכים לזרם הליטאי, כ-30% לזרם החסידי ועוד אחוז דומה לבני עדות המזרח.

מודיעין עילית היא עיר צעירה עם שיעור גידול חסר תקדים, הודות לריבוי טבעי ולהגירה פנימית חיובית. למרות היותה במדרג 1 במצב סוציו-אקונומי, מודיעין עילית זוכה מדי שנה בשנה בפרס ניהול תקין מטעם שר הפנים. כן זכתה העירייה בתחרות כוכבי היופי מטעם "המועצה לארץ ישראל יפה" ובפרסים בתחום איכות הסביבה.

בעיר מוסדות חינוך, החל ממעונות יום ומשפחתונים, גני הילדים, תלמודי התורה, בתי

הספר לבנות, סמינרים, ישיבות קטנות וישיבות גדולות, מרכז לילדים עם צרכים מיוחדים "טף לטף", "מרכז ללקויי למידה - נעלה", נותנים פתרון מלא לכל הגילים ולכל הצרכים. בעיר גם בתי כנסת ובתי מדרש רבים לקהילות השונות.

במקום מרכזי תעסוקה, בתי תוכנה, סניפי בנקים, סניף ביטוח לאומי, רשתות שיווק ועוד. ראש העיר, הרב יעקב גוטרמן, רואה במציאת מקורות פרנסה זמינים, קרובים ומגוונים לנשות העיר יעד חשוב ביותר.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

במודיעין עילית קיים מרקם קהילתי מוצלח, שכן כל החוגים והקהילות חיים בעיר בהרמוניה מופלאה. הנעימות הקהילתית וההסכמה ההדדית, יוצרת בעיר אווירה נעימה של שלוה, מתוך כבוד הדדי בין התושבים ועזרה הדדית.

בעיר מתקיימות הרצאות בתחומי תזונה בריאה, בריאות האשה בכלל ובריאות האשה בעבודה בפרט. כמו כן מתקיימות סדנאות בתחומי

קידום בריאות בגני ילדים

שיפור הסביבה הפיזית

במודיעין עילית מקדישים תשומת לב מיוחדת לפעילות ניקיון ותחזוקה. קיימת מערכת למחזור פלסטיק, זכוכית ואריזות. יש נגישות לכל מבני הציבור – חניה ציבורית ליד כל מבנה ציבור וכן הנמכת מדרכות בקדמת כל מעברי החציה.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימת פעילות רבה לקידום הבריאות בשיתוף עם גורמים בעירייה ומחוצה לה. בין היתר ניתנות הרצאות וסדנאות במגוון נושאים בתחום הבריאות. ניתנת הכשרה לגננות (בסיוע ג'וינט אשלים), מופץ חומר פרסומי בתחומי תוכן שונים, למשל, פרסומי ארגון "בטרם" למניעת היפגעות ילדים, פרסומים במקומונים ובפעילות תרבות.

כמה תוכניות ראויות לציון:

מוגנות – תוכנית קהילתית חינוכית להגברת ביטחונם האישי של ילדים – במסגרת הפעילות של תוכנית 360 לילדים ונוער בסיכון, בשיתוף מחלקות הרווחה, החינוך, השירות הפסיכולוגי החינוכי (שפ"ח), רבנים ומנהיגי הקהילה, בסיוע הקרן למפעלים מיוחדים של הביטוח הלאומי. מטרת התוכנית – ילדי מודיעין עילית ידעו להגן על עצמם במצבים שבהם עלולים להיפגע מינית, ילדים שנפגעו – יאותרו ויטופלו. במסגרת התוכנית ניתנת הכשרה לצוותי החינוך כיצד להכיר בסימני מצוקה, הכשרה לתלמידים להבחין בין "סוד טוב" ל"סוד לא טוב" וכיצד לדווח למבוגר משמעותי. כמו כן הוכשרו "נאמני מוגנות" במוסדות החינוך ונעשתה עבודה עם הורים להעלות את המודעות שלהם לקיומה של התופעה.

פעילות גופנית ותזונה. גננות עברו הכשרה בתחום התזונה והפעילות הגופנית. מתקיימת פעילות התנדבותית ענפה.

קיימת מודעות גבוהה למזון בריא. נעשתה פעילות, עם תזונאית, לאישור ההרכב התזונתי של המזון המוגש במוסדות החינוך. הנחיות אלה הוכנסו למכרז לבחירת ספק המזון. נעשתה פעולת הסברה לעידוד שתיית מים. בחלק מהישיבות המתקיימות בעירייה מוגש כיבוד בריא. הרשות המקומית מסבסדת חוגי ספורט במתנ"ס המקומי, הן לילדים והן למבוגרים.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

במודיעין עילית קיימים צוותי עבודה משותפים למחלקות שונות בעירייה הפועלים על פי נוהלי תוכנית 360 לילדים ונוער בסיכון, בחלוקה לקבוצות גיל. את צוות הגיל הרך מרכז מנהל המתנ"ס ושותפים בו אנשי מחלקת חינוך, שירות פסיכולוגי, רווחה, בריאות וקהילה. את צוות הילדים מרכזת מנהלת אגף החינוך ושותפים בו נציגי חינוך, רווחה, שירות פסיכולוגי ונציגי מוסדות חינוך. את צוות הנוער מרכזת מנהלת אגף הרווחה ושותפים בו נציגי אגף החינוך, רווחה, קידום נוער ושיטור ואת צוות הקהילה מרכזת רכזת תוכניות הג'וינט בעיר. שותפים לצוות הקהילה נציגי הקהילות השונות בעיר, המתנ"ס, הספרייה ומחלקת תרבות. ישנן שותפויות של העירייה עם גורמים מחוצה לה כמו לשכת הבריאות, קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, ארגוני מתנדבים, החברה למתנ"סים והסקטור העסקי.

התושבים שותפים לעשייה באמצעות מפגשים של נציגי העירייה עם תושבים. אחת הדוגמאות המוצלחות היא הקמת גינה קהילתית ביוזמת תושבים.

גינון במועדונית

והיכרות עם פעילויות מקדמות בריאות שניתן להפעיל בגני הילדים. בעקבות הצלחת התוכנית מתוכננת בשנה זו השתלמות לכלל הגנות והסייעות העובדות בתוכנית צהרונים ציל"ה בעיר (כ-250 משתתפות!).

בריא וכלכלי - סדרת מפגשי הנחייה לאימהות בנושא תזונה וכלכלה נבונה. התוכנית נבנתה בשיתוף עם המחלקה לעבודה קהילתית וארגון מסילה לכלכלה נבונה לאור הבנת הקשר וזיהוי עקרונות משותפים בין שני התחומים. במסגרת המפגשים נבחרו כמה עקרונות יסוד משותפים, כאשר המפגשים פעלו לסירוגין סביב אותו עיקרון.

בר בריא - תוכנית מיוחדת לקידום בריאות בקרב בני נוער. התוכנית פעלה בתוך התיכונים לבנות בעיר, כאשר בכל חודש נבחר נושא תזונתי אחר שפורסם בלוח קיר מרכזי בתיכון ובעקבותיו ניתנו משימות להגשת מתכונים בריאות המותאמים לנושא זה. המשימה לוותה בדף משוב למשפחה ובפרסים ותגמולים שונים לנערות ה"מנצחות".

צחצוח שיניים בגני ילדים - פעולה משותפת של אגף החינוך ומתאמת הבריאות העירונית בהשתתפות משרדי הבריאות והחינוך. המטרה - ללמד את התלמידים לצחצוח שיניים על בסיס יומי. הביצוע בנן נעשה בעזרת הגנת.

גינות בגני הילדים - תוכנית רחבת היקף הפועלת במסגרות גני הילדים בעיר, ביניהם גנים רגילים וכן גני חינוך מיוחד, להקמת גינות גידול לירקות, צמחי תבלין ופרחי נוי. התוכנית כוללת הכשרה, הנחייה וליווי לצוותי החינוך ופעילות הילדים בגינה וסביב נושאי הגינה, עם דגש נוסף על תחום התזונה הבריאה "מהגינה לצלחת". התוכנית הוכיחה את עצמה כתורמת רבות להיבטים רבים בהתפתחות הילדים ובקידום אורח חיים בריא ומקיים.

השתלמויות קידום בריאות לגנות - סדרת השתלמות בת 10-12 מפגשים לגנות וסייעות בגני ילדים בעיר לקידום נושא קידום הבריאות בנן. ההשתלמות כללה הרצאות וסדנאות להקניית ידע, מתן כלים לשינוי, רכישת מיומנויות

מטבח לימודי - הקמת מטבח לימודי שיהיה מוקד לפעילות קידום בריאות בעיר וישלב סדנאות והכשרות בתחומים של אורח חיים בריא לכלל הקהילה: גנים וכיתות בי"ס, בני נוער, קשישות, נשים, צרכים מיוחדים ועוד. המטבח מוקם בימים אלו בשיתוף עם תוכנית קידום בריאות של ג'וינט-אשלים.

בפורים התקיימה תחרות קבוצתית בין הכיתות להכנת משלוחי מנות בריאים ומקוריים. הכיתה המנצחת זכתה בסדנה שהעבירה שפית בריאותית ידועה להכנת פטיפורים בריאים.

סדנאות עזרה ראשונה להורים וצוותי הינוך - פעילות משותפת לעירייה ולארגון "הצלה". המטרה היא להקנות ידע וכלים להצלת חיים עד להגעת אנשי הצלה לשטח.

הליכה בריאה - תוכנית לעידוד הליכה בגיל הזהב. פעם בשבוע בשעות הבוקר נשים בגיל השלישי צועדות ונפגשות להרצאה וארוחת בוקר בריאה.

חורף בריא ובטוח - תוכנית משותפת עם הספרייה העירונית שהשתתפו בה הורים וילדים לכתיבת סיפור בנושאי בריאות, נבחרו סיפורים מנצחים הודפסו והופצו בספרייה ולמשפחות הזוכים.

מרכזי למידה - מרכזי פעילות לילדים בנושא אורח חיים בריא סביב מעגל השנה. המרכזים בשלבי פיתוח מתקדמים.

מודיעין עילית עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2006

מתאמת הבריאות: גב' שני שור

תואר התפקיד: מתאמת בריאות עירונית

כפיפות: לראש העיר, הרב יעקב

כתובת: עירייה, רח' שער המלך 4, מודיעין עילית 71919

טל. 052-7656130, דוא"ל: shanys@mmm-ilit.org.il

חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": מר משה מוטרפרל, מחזיק תיק בריאות בעירייה

מעלה אדומים

מעלה אדומים, עיר של הצלחות, משתרעת על שטח של 49.18 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 5 (מתוך 10). העיר מונה 40,100 תושבים, 8.5% מהם בני 65 ומעלה, 38.5% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

הישגי ציוני הבגרות גבוהים, אגף הנוער זכה בפרס יחידת נוער מצטיינת, אחוזי הגיוס לצה"ל וליחידות הקרביות הם מן הגבוהים בארץ, העיר זכתה בפרס ניהול סביבתי על פי תקן בינלאומי iso 14001 והיא ממשיכה לזכות בחמישה כוכבי יופי מדי שנה בשנה.

לאחר שמעלה אדומים השיקה את אמנת השירות הראשונה והיתה החלוצה בתחום, בשנת 2013 הושקה האמנה המחודשת, ובה מחויבות של כלל אגפי העירייה ויחידות הסמך למתן שירות מהיר, יעיל ואיכותי לתושבי העיר, תוך כדי שקיפות ושיתוף התושבים בכל תחומי החיים.

מבחינת שירותים העיר מציעה לתושביה כמעט את כל הדרוש: מערכת חינוך מהמצוינות בארץ (21 בתי ספר ו-78 גני ילדים), ספרייה ציבורית, קניון, מרכזים מסחריים, אזור תעשייה, שלוחות של משרד הפנים, ביטוח לאומי, דואר, בנקים ועוד, היכל תרבות מפואר ומשוכלל, שביל אופניים סובב העיר, בתי כנסת ומקוואות, מתחמי בילוי ופנאי, מתקנים ומגרשי ספורט רבים ברחבי העיר, פארקים ציבוריים מטופחים ובהם: מתחמי כושר, מתחמים לכלבים, מתקני שעשועים, הצללות ועוד.

מעלה אדומים היא עיר צעירה ומתפתחת, חיים בה בהרמוניה חילונים ודתיים, מבוגרים וצעירים, עולים וותיקים. העיר שוכנת שבעה ק"מ מזרחית לירושלים, בדרך לים המלח, בצומת דרכים אסטרטגי ומרכזי המחבר בין בקעת הירדן, מדבר יהודה וירושלים, ונחשבת לפנינה בوهקת בלב המדבר. בשנת 1975, נר שביעי של חנוכה, החלה ההתיישבות הראשונה ביישוב, בשנת 1977 החליטה הממשלה על הקמת היישוב, ב-1979 קיבלה מעלה אדומים מעמד של מועצה מקומית ובשנת 1991 הוכרזה כעיר ואם במדינת ישראל.

מעלה אדומים היא עיר של איכות חיים, הישגים חינוכיים, מסחר מתפתח ותושבים איכותיים המעורבים בחיי הקהילה. ראש העיר, מר בני כשריאל, מכהן בתפקיד מאז שנת 1992 ומוביל תפיסה של איכות חיים, איכות השירות לתושב ושיתוף התושבים בעשייה העירונית. בשנים האחרונות ניכרת התפתחות גדולה בעיר, כאשר הישגים ניכרים היטב גם ברמה הארצית: העיר זכתה בפרס החינוך הארצי-יישובי (פעמיים בעשור האחרון), אחוז הזכאים לבגרות גבוה,

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

תפיסת העיר הבריאה מוטמעת בתרבות הארגונית ומתקיימת מהגיל הרך (בגני הילדים), דרך בתי הספר ועד לכל אחת ואחד מתושבי העיר. את תחום הבריאות מובילות מעין מור, חברת מועצת העיר ומחזיקת תיק הבריאות, וחנה קראוס, מתאמת הבריאות העירונית, המשמשת גם כמנהלת מחלקת פרויקטים חינוכיים באגף החינוך.

מעלה אדומים היתה העיר הראשונה שביצעה אומדן צרכים בריאותיים של תושביה – פרופיל בריאות עירוני, כבסיס לתכנון הפעילות, בידי גברת גבי בר זכאי מחזיקת תיק הבריאות דאז ומאז ועד היום ממשיכה תנופת העשייה.

ועדת קידום בריאות פועלת בעיר כוועדת היגוי, ובה חברים נציגי ארגונים ותושבים. הוועדה מתכנסת כמה פעמים בשנה (בשנה האחרונה התכנסה הוועדה ארבע פעמים) ומתמקדת בתחומים שונים, ובהם: העלאת המודעות ומתן כלים לחשיבות הארוחה המשפחתית, העלאת המודעות והתמודדות עם נגע הלישמניה וקידום ושדרוג התזונה בצהרונים.

בנוסף, בעיר קיימת מדיניות כוללת להפיכתה לעיר נקייה מעישון, כאשר העירייה אוכפת את החוק במקומות ציבוריים, כולל בבניין העירייה, ואף עוסקת בהסברה ובגיוס מתנדבים לשמירה על התקנות בנושא מניעת עישון ומפגעים סביבתיים.

כמו כן, בעיר קיימת מודעות גבוהה למזון בריא, החל בחינוך הילדים בבתי הספר לשמירה על אורח חיים בריא, דרך עידוד קיומה של ארוחה משפחתית בריאה וכלה בכיבוד בריא המוגש ברוב הישיבות המתקיימות בעירייה.

בעיר מתקיימות הרצאות לנשים בנושא בריאות האישה (לב, בדיקות סקר מוקדמות, חיזוק רצפת האגן) ועידוד פעילות גופנית וכן סדנאות להורים בנושא מיניות וארוחה משפחתית בריאה.

חשוב לציין כי חמישה בתי ספר יסודיים ושני בתי ספר על-יסודיים קיבלו הכרה של משרד החינוך כבתי ספר מקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של אגפי העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות, ספורט, הנדסה ואחזקה, הפועלים יחד לצד שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, האקדמיה ונציגי שכונות.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, שלוקחים בה חלק: נציגים מאגף החינוך, קידום נוער, אגף הרווחה, משטרת ישראל, ביטחון וצוותי חינוך, העוסקים בנושאי מניעת התנהגויות סיכוניות, ועדת היגוי נוער וועדת עיר ללא אלימות. התושבים משתתפים בוועדות בהתאם לנושא וליכולת לתרום מקצועית, כאשר המתנדבים פועלים במסגרת תוכניות קידום הבריאות באחריות נציגי ועד ההורים העירוני.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות החולים, בית חולים הדסה ומשרד החינוך, לצד צוותי עבודה משותפים שמתקיימים עם המשרד להגנת הסביבה, מד"א, החברה למתנס"ים וארגוני מתנדבים.

כמו כן, מתקיימות פעילויות ביוזמת תושבים בתחומים: מתקני ספורט, הצללה, קבוצות לירידה במשקל, קבוצות להפסקת עישון ותזונה בריאה.

שיפור הסביבה הפיזית

איכות הסביבה והקיימות זוכות לקדימות גבוהה בעיר.

עיריית מעלה אדומים תכננה, הכשירה ויישמה מערכת כוללת של שבילי אופניים בעיר ומסביבה, המאפשרת תנועת אופניים תוך כדי הפרדה מוחלטת מצירי התנועה של כלי הרכב בעיר. בנוסף, בעיר הוצבו מתקני שתייה בפארקים ובמסלולי ההליכה המוארים והבטוחים.

החינוכיים, ניתנה הכשרה מקצועית ליועצות בתי הספר, ואלה בונות תוכניות בית ספריות.

"נשנושי מאמץ" - מחלקת הבריאות בעירייה, בשיתוף עם המחלקה לרפואת ספורט של הדסה (פיזיולוג מאמץ), בנתה תוכנית להעלאת המודעות לנזקי היושבנות. ניתנות הרצאות בנושא לסייעות, למורים ולצוותים מקצועיים שונים. בבתי הספר מונו תלמידים כנאמני נשנושי מאמץ, אלה מובילים פעילות גופנית לתלמידים בבתי הספר. המטרה - לנשנש פעילות גופנית במקום הנשנושים המקובלים.

"ארוחה משפחתית" - המטרה היא להעלות למודעות את חשיבותה של הארוחה המשפחתית. לשם כך מתקיימים מפגשי הורים וילדים, חולקו מאמרים להורים, הופק וחולק משחק לעידוד שיח משמעותי במשפחה במהלך הארוחה, התקיימה ארוחה משפחתית עירונית בפארק המרכזי בשיתוף מלא עם ועדי ההורים העירוניים, הרכזים החברתיים, יועצות בתי הספר ומועצות התלמידים הבית-ספריות, וכן קיים שילוט בעיר המעודד לנושא.

בעיר קיימים מתקני "כושר בטבע" בעשרה אתרים שונים, בכולם קיים שילוט הדרכה, כאשר כל מגרשי הספורט פתוחים ומוארים גם הם לרווחת הציבור (בתקופת החופש הגדול המגרשים מוארים עד לשעות מאוחרות יותר לטובת בני הנוער).

בעיר קיים מערך להפרדת אשפה - מתקנים למחזור נייר, פלסטיק, זכוכית ומתכות. תאורת הרחובות הוחלפה בתאורת לד ובכ-40% ממבני הציבור יש התקני נגישות.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות, ובהן: סדנאות לשומרי משקל בקופות החולים לילדים ומבוגרים, תוכניות לשיפור הרגלי תזונה ופעילות גופנית בבתי הספר והגנים, הרצאות על בריאות האישה לנשות העיר במסגרת פורום הנשים, עידוד בדיקות לגילוי וליתור מוקדם של מחלות הסרטן ועוד.

כמה תוכניות ראויות לציון:

"מיניות בריאה" - מנהלת מחלקת הבריאות יזמה את התוכנית בשיתוף הפיקוח הכולל של בתי הספר, הפיקוח הייעוצי, השירות הפסיכולוגי במשרד החינוך ומנהלת השירות הפסיכולוגי-חינוכי בעירייה. זאת לנוכח אירועים שהתרחשו בין ילדים ואשר "הדליקו נורה אדומה" וכן לנוכח העובדה שלמבוגרים המשמעותיים קשה לשוחח בנושא עם הילדים, דבר שמוביל לידע שגוי, לתפיסות מוטעות ולהתנהגויות סיכוניות. המטרה - לקיים שיח משמעותי עם ילדים בנושא מיניות בריאה ומיניות פוגענית. נערכו ימי עיון לצוותים

מעלה אדומים עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1991
מתאמת הבריאות: גב' חנה קראוס
תואר התפקיד: מנהלת מחלקת הבריאות
כפיפות: מנהל אגף החינוך

כתובת: ת.ד. 20 מעלה אדומים 90610

טל. 02-5418813 נייד: 050-8296424, דוא"ל: khana@mam.org.il
חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": גב' מעין מור, מחזיקת תיק הבריאות

מעלות-תרשיחא

מעלות-תרשיחא, המקום שבו אמנות וסביבה נפגשים, משתרעת על שטח של 7 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 5 (מתוך 10). העיר מונה 21,200 תושבים, 11.7% מהם בני 65 ומעלה, 31.1% צעירים מתחת לגיל 20.

כתברואנית וסגנית ראש מנהל שפ"ע עם תאום פעולות העיר הבריאה, פועלת בשיתוף פעולה מלא עם רכזת הקיימות העירונית.

ועדת היגוי עירונית (ועדת עיר בריאה ומקיימת) פועלת ברציפות, בראשות מתאמת הבריאות. בשנה האחרונה התמקדה בתהליך שיפור וקביעת מדיניות עיר בריאה. תקציב הפעולות מבוסס בעיקרו על תקציב עירוני בלתי רגיל.

בשנת 2010 הושלמה הכנתו של פרופיל בריאות עירוני, אשר הוגש לראש הרשות ונדון במסגרת מועצת העיר וועדת ההיגוי.

בעיר פועלים לשמירה על הגבלות העישון באמצעות פעולות הסברה ואכיפה באמצעות פקחים עירוניים. שני הפקחים העירוניים הוסמכו לאכיפת עישון במקומות ציבור.

קיימת מודעות גבוהה למזון בריא. בעירייה נקבעו כללים לגבי הכיבוד המוגש בשיבות, מוגש רק כיבוד בריא. כל השתייה הממותקת בעירייה הוחלפה במים. בכל קומה בבנין העירייה הותקנו מתקני שתייה למים חמים וקרים. חל איסור על הכנסת שתייה ממותקת לבתי הספר וכן נעשית בקרה על איכות ובטיחות המזון המוגש במוסדות החינוך בעיר.

שבעה בתי ספר יסודיים (מתוך 11 בעיר) ארבעה בתי ספר על-יסודיים (מתוך 11) וכן 32 (מתוך 39) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת עיר בריאה ומקיימת) שותפים נציגים של מחלקות העירייה:

מאפייני העיר

עיר במחוז צפון, בקרבת גבול ישראל-לבנון. בשנת 1963 הוקמה מועצה משותפת לשני היישובים מעלות ותרשיחא. היישוב מעלות הוקם ב-1957, מזרחית לכפר תרשיחא, כעיירה לעולים ממרוקו ורומניה. בתרשיחא, המוזכרת כיישוב עוד מתקופת הצלבנים, אוכלוסייה ערבית מעורבת, ברובה מוסלמית. בשנת 1990 הוכפלה אוכלוסיית העיר עם קליטתם של עולי חבר המדינות. מעלות-תרשיחא הוכרזה כעיר בשנת 1995. מעלות-תרשיחא מצטיינת בחזותה הנאה, רחובות רחבים ונקיים, גנים מטופחים ואגם מלאכותי עם שפע אטרקציות. הודות לסימפוזיון בינלאומי לפיסול "אבן בגליל", המתקיים מדי שנה בשנה, מוצבים ברחבי העיר מאות פסלים, בגינות ולאורך הרחובות.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

עיריית מעלות-תרשיחא "נושאת את דגל שיתוף תושבים בקבלת החלטות, באמצעות מנהלות רובעים, מועצות ציבוריות והנהלת המתנ"סים, מתוך חתירה לבניית קהילה רב-תרבותית עם מחויבות וערבות הדדית". העירייה, בראשותו של מר שלמה בוחבוט, המכהן כראש העיר משנת 1976, אימצה את העקרונות והאסטרטגיות לפיתוח הבריאות והקיימות והצטרפה לרשת ערים בריאות בשנת 2001. קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של מחלקות החינוך, הרווחה, קהילה וקליטה, תברואה ואיכות הסביבה.

מתאמת הבריאות העירונית, גב' גלינה אמדור, משלבת בתפקידה בעירייה את עיסוקה

בחלק מהמדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית וב-80% ממבני הציבור קיימים התקני נגישות לנכים. פרויקט מיוחד נעשה להנגשת תחנות האוטובוס לבעלי צרכים מיוחדים.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחומי הבריאות והקיימות לקהל הרחב וכן לקבוצות נבחרות כמו קבוצות נוער, קשישים, אימהות צעירות, תלמידי בתי ספר. עוסקים בתזונה, נזקי עישון, "ביטחון תרופתי", זהירות בדרכים לגיל הזהב, נזקי שמש, חשיבות גילוי מוקדם של סרטן עור וסרטן השד. סדנאות מתקיימות בתחומי אורח חיים בריא, גמילה מעישון וכן בעניין חשיבות ההנקה. בבתי ספר יסודיים מתקיימת תוכנית "כל אחד יכול כל אחד מצליח", באמצעות האגודה לבריאות הציבור ובשיתוף מחלקת החינוך, מחלקת קהילה וקליטה ודוברות העירייה. קורס עזרה ראשונה בן 60 שעות ניתן לפעילים ברובע ג', באמצעות מד"א, אליו הוצמדה סדנה בת שני מפגשים על אורח חיים בריא.

כמה תוכניות ראויות לציון:

חינוך, רווחה, איכות הסביבה ותכנון אסטרטגי, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת הבריאות, איכות הביבה, ארגוני מתנדבים, רכזי הרבעים ונציגי השכונות.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות החולים והמשרד להגנת הסביבה ושותפות בפרויקטים מסוימים קיימת עם הסקטור העסקי.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים באמצעות אתר האינטרנט של העירייה.

שיפור הסביבה הפיזית

במעלות-תרשיחא, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות, גזם, טכסטיל ושמן משומש).

בבנין העירייה, במבני הציבור ובכל פנסי הרחובות הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר למעלה מ-10 ק"מ של מסלולי הליכה ו-15 ק"מ של מסלולים לרכיבה על אופניים, כולם מוארים ובטוחים. יש שישה אתרים עם מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

בסיום פעילות לציון חודש הדקן הבינלאומי. צילם מר שלמה שרביט

הולכים עם ראש העיר. צילם מר שלמה שרביט

הכושר בעיר. במסגרת מסלול ההליכה מפעילות קופות החולים דוכני הסברה בנושאי תזונה בריאה וחשיבות השתיה המרובה.

תחרות הבית המשותף - פעילי מנהלת רובע ג' יזמו את התוכנית שמיועדת לכל המתגוררים בבתי משותפים ברובע זה. מטרת התוכנית - העלאת המודעות לטיפול ושמירה על סביבה ירוקה ומטופחת, יצירת ועדי בתים, קידום אורח חיים בריא בסביבה ירוקה. מחלקת קהילה וקליטה ומתאמת הבריאות (ותברואנית העירייה) שותפים לתוכנית יחד עם מיזם משעול של עמידר, תרבות הדיור ופעילי הרובע. במסגרת התוכנית התקיימו סדנאות לתושבים, ניתן להם ציוד מתאים לטיפול הגינות והנוי, הוקם צוות שיפוט מקומי ונערכו ביקורים בשטח. עשרה בתים משותפים (בלוקים) לקחו חלק בתוכנית.

נאמני בריאות וקיימות בבתי הספר - תוכנית שבאה לשלב בין בריאות לקיימות במערכת החינוך בעיר. מטרתה - העלאת המודעות והטמעת ערכי קיימות ובריאות, פיתוח קהילה בריאה ומקיימת סביב בית הספר בשיתוף ההורים, שינוי התנהגות אחת בתחום הבריאות ואחת בתחום הקיימות וכן שיתוף התלמידים בתהליכים כלל-עירוניים. בתוכנית ההכשרה של תלמידים נבחרים מכל בית ספר יסודי, פעלו להקניית ידע תיאורטי ומתן כלים לתכנון וביצוע פרויקט ירוק ובריא בבית הספר.

"עמק השווה" - הקמת יער קהילתי באמצעות מתנדבים, נאמני היער. זוהי יוזמה משותפת של עיריית מעלות תרשיחא, המשרד להגנת הסביבה ומל"ש (מרכז ללימודי שדה) גליל מערבי. גוייסו מתנדבים מרובעי העיר השונים אשר קיבלו הכשרה במהלך 12 מפגשים בני שעתיים. לאחר פעולת ניקוי השטח התקינו מערכת השקיה בסיוע מחלקת הגינון ושתלו. בכל יום שישי מתקיימת פעילות במקום בהנחיית המל"ש.

הולכים עם ראש העיר - הליכה משותפת של תושבים עם ראש העיר אחת לשבוע, במסלול של חמישה ק"מ סביב אגם מונפורט. זוהי יוזמה של ראש העיר בשיתוף עם מחלקת הספורט, מתאמת הבריאות, מחלקת הדוברות ומכוני

מעלות תרשיחא עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2001
מתאמת הבריאות: גב' גלינה אמדור
תואר התפקיד: מתאמת בריאות, סגנית ראש מנהל שפ"ע
כפיפות: לראש מנהל שפ"ע
כתובת: עירייה, בן גוריון 1, מעלות
טל. 04-9578948 ניויד: 050-4076291, דוא"ל: tashti-7@maltar.co.il

נתניה, הריבירה של ישראל, משתרעת על שטח של 31 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 5 (מתוך 10). העיר מונה 202,600 תושבים, 15.7% מהם בני 65 ומעלה, 29.8% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

עיר במחוז מרכז - המטרופולין של השרון, ממוקמת לאורך חוף הים התיכון, ברשימת הערים המובילות והמשגשגות בארץ. נתניה נוסדה בשנת 1929 כיישוב והוכרזה כעיר בשנת 1948. העיר משתרעת משני צדי כביש החוף והתברכה ברצועת חוף מרהיבה המושכת אליה תיירים מהארץ ומחו"ל וכן בטיילות קסומות לאורך רצועת החוף. העיר זוכה בשנים האחרונות להגירה חיובית. היום יש בה למעלה מ-230,000 תושבים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון ראש העיר נכתב בין היתר, "עיר מבטיחה ומקיימת המובילה בתחום החברתי, חינוכי, תרבותי וכלכלי", "אבן שואבת ליוזמות עסקיות ולחדשנות טכנולוגית".

קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של מחלקות העירייה: איכות הסביבה, ספורט, חינוך ורווחה.

נתניה היתה בין ארבעת הערים שהקימו את רשת ערים בריאות, בשנת 1990. לפני כשנתיים חידשה פעילותה ברשת ומינתה את מר איב אופל למתאם הבריאות העירוני, נוסף על תפקידו כמנהל המחלקה לבטיחות וגהות בעירייה.

בעיר פועלים לשמירה על הגבלות העישון בעיקר באמצעות אכיפה בעזרת פקחים עירוניים.

קיימת מודעות למזון בריא.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית, המתגבשת בימים אלה, שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, אקדמיה וארגוני מתנדבים.

העברת מידע לתושבים בנושאי סביבה ובריאות נעשית באמצעות אתר העירייה, עלוני מידע. פרסומים באמצעי התקשורת ובפייסבוק העירוני.

טיילת פסלי פסיפס של האמן רוסלן סרניב

עיר ימים, נתניה

תוכנית ראוייה לציון:

"עץ ילדי הגן הבוגרים" - בגינה הציבורית ברחוב המורן קיים עץ יחיד ומיוחד - "עץ ילדי גן הבוגרים", שם יכולים הילדים הבוגרים להיפרד מהמוצק. במסגרת השקת "עץ ילדי גן הבוגרים" נערכה שעת סיפור עם ראש העיר, מרים פיירברג-איכר, והילדים תלו את המוצקים שלהם על עץ שהוקדש לכך.

טריאתלון נתניה

שיפור הסביבה הפיזית

בנתניה, איכות הסביבה זוכה לקדימות בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות, בגדים, מכשירים אלקטרוניים, קרטונים ואשפה ביתית).

ברחובות העיר הוחלפה התאורה לתאורת לד.

נתניה היתה העיר הראשונה שהוקם בה פארק אופניים ייעודי לרכיבה, כמו כן יש בעיר כמה ק"מ של מסלולים מוארים ובטוחים לרכיבה על אופניים. יש מספר גדול של מתקני "כושר בטבע", הפזורים ברחבי העיר לרווחת התושבים ולשיפור וקידום אורח חיים בריא, בכולם קיימת הצללה.

ברוב המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

פעילויות רבות מתקיימות בעיר לקידום איכות הסביבה ולקידום הספורט. מקיימים סיורים מודרכים, ללא תשלום, למשפחות להכרת הטבע העירוני, היער. מעודדים את הספורט העממי והתחרותי. מתקיימת פעילות שוטפת של צעידה משותפת למוגבלי ראייה ולאנשים רואים, ניתנות מלגות לספורטאים מצטיינים, מתקיימות תחרויות ספורט ארציות ובינלאומיות (למשל, מרוץ חופים לאורך חופי נתניה, אליפות אירופה בשחייה, אליפות העולם בגלישת גלים, גלישת גלים לנוער, התעמלות אמנותית, תחרויות טניס בינלאומיות), בבתי הספר מתקיימת תוכנית "פרחי ספורט".

נתניה עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1990

מתאם הבריאות: מר איב אופל

תואר התפקיד: מנהל מחלקת בטיחות וגהות

כפיפות: למנכ"ל העירייה

כתובת: הצורן 6 נתניה 42506

טל. 073-2525166 נייד: 057-7740750, דוא"ל: yves@netanya.muni.il

חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": טרם מונה

העיר פתח תקוה, אם המושבות, משתרעת על שטח של 36 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 6 (מתוך 10). העיר מונה 225,400 תושבים, 14.1% מהם בני 65 ומעלה, 31.1% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

קיים תקציב ייעודי לקידום עיר בריאה ומקימת הכולל סעיפי שכר ופעולות. מקדמת הבריאות העירונית (מנהלת מחלקת קידום בריאות), גב' שולי ריינהרץ, מועסקת במשרה מלאה במסגרת אגף איכות הסביבה. ועדת בריאות עירונית פועלת ברציפות משנת 2005.

בראשות הוועדה עומד ראש העיר, עו"ד איציק ברוורמן, וד"ר דרור דיקר, מנהל מחלקת פנימית ד' במרכז רפואי רבין-השרון בפ"ת, משמש היו"ר המקצועי של הוועדה.

הוועדה נפגשה פעמיים בשנה האחרונה והחלטותיה העיקריות שהתקבלו, בין היתר: קידום בריאות ובטיחות בגיל השלישי, קידום בריאות במערכת החינוך: גני הילדים, בתי הספר היסודיים והעל-יסודיים, וכן בממות ציבוריות לקהל הרחב.

בשנת 2010 הושלמה הכנתו של פרופיל בריאות עירוני, אשר הוגש לראש הרשות ונדון במסגרת ועדת הבריאות בהשתתפות תושבים כנציגי שכונות.

עיר במחוז מרכז. נוסדה כמושבה בשנת 1878 והוכרזה כעיר בשנת 1937. מייסדי היישוב בחרו את השם כביטוי לתקווה שאפשר להפוך מקום עכור ליישוב פורח.

העיר היא צומת תחבורה ראשי, יש בה אזור תעשייה הגדול בארץ, מרכזי מסחר גדולים, כמה בתי חולים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקימת

בחזון העיר נכתב, בין היתר, "קידום פתח תקוה כעיר ירוקה בעלת חזות נקייה ואסטטית", "פיתוח פתח תקוה כעיר מקיימת המתנהלת על בסיס עקרונות תכנון בר קיימא", מיצוב העיר כמרכז בריאותי", "פיתוח ממשל עירוני על בסיס איכות השירות, שקיפות ושיתוף הציבור", "שמירה וקידום גאווה וזהות מקומית". קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של מחלקות החינוך, קידום בריאות, רווחה ובריאות, איכות הסביבה, ספורט.

הרצאה במסגרת "במה לרפואה ומשפט". צילם גידי ליתן

עם המשרד להגנת הסביבה, ארגוני מתנדבים והחברה למתנ"סים.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות הרשומות להלן: ועדת הנגישות, ועדת בריאות עירונית, ועדת איכות הסביבה וועדי שכונות. בוועדות השונות משתתפים תושבים כנציגים של ועדי השכונות, נציגים של סניפי המפלגות בעיר וכן אנשי סביבה שעברו השתלמויות של אגף איכות הסביבה.

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים באמצעות אתר האינטרנט של העירייה, קמפיילים עירוניים, הרצאות בכל העיר בנושא בריאות ובטיחות, חוברת מידע (אגף גמלאים) ובמות ציבוריות.

מתקיימות בעיר פעילויות ביוזמת תושבים בנושאים: קיימות, קומפוסטרים, יום ניקיון, התנדבות בקהילה וגינה קהילתית.

שיפור הסביבה הפיזית

בפתח תקוה, איכות הסביבה זוכה לקדימות בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות), פועלים נאמני ניקיון.

בבניין העירייה ובמבני הציבור הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר למעלה מ-45 ק"מ של מסלולי הליכה מוארים ובטוחים. יש למעלה מ-36 ק"מ של מסלולים לרכיבה על אופניים. יש עשרה מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

בפתח תקוה קיימות תחנות לניטור איכות האוויר. ברוב המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות והקיימות לקהל הרחב, כמו תזונה

פעילות עם ילדי הגן בנושא הגינה

בעיר פועלים לשמירה על הגבלות העישון בעיקר באמצעות אכיפה בעזרת פקחים עירוניים.

קיימת מודעות למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות בעירייה מוגש רק כיבוד בריא. נבנה תפריט לצהרונים להכנת אוכל ביתי מבושל בשיתוף האחראים מאגף החינוך ואגף הספורט.

שלושה בתי ספר יסודיים (מתוך 34 בעיר) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת הבריאות) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: אסטרטגיה, חינוך, נוער, רווחה, איכות הסביבה, גמלאים, סמים ואלכוהול, ספורט, משאבי אנוש ועוד. שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, עמותת עזר מציון, ארגוני מתנדבים ונציגי השכונות.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בנושא שבילי האופניים שבו שותפים: אגף תכנון ורישוי, אגף הכבישים, מבני ציבור ואיכות הסביבה. בצוות העוסק בתכנון שותפים: מחלקת איכות הסביבה ומחלקת ההנדסה.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע

תזונה, פעילות גופנית, רווחה נפשית וארגונומיה. התוכנית מתבצעת בשיתוף מקדמת בריאות של האגודה לבריאות הציבור, מקדמת הבריאות העירונית, אגף החינוך ומנהלי בית הספר.

ובריאות, ביטחון תזונתי, בריאות ובטיחות, רפואה מונעת, התנהלות אקולוגית, תרבות צריכה ועוד.

הרצאות לגננות, סייעות ולמטפלות ופעילות חוויתית לקידום הבריאות בגני הילדים, בצהרונים ובבתי ספר יסודיים. מתקיימים סיורים לימודיים לדוגמא במוזיאון האדם והסביבה, פעילויות בשכונות והקמת גינה קהילתית.

כמה תוכניות ראויות לציון:

תוכנית בריאות ובטיחות בגיל השלישי - הגברת הידע הבריאותי למניעת נפילות, תרופות, תזונה נכונה ובטיחות בדרכים. התוכנית פועלת במטרה לצמצם נפילות ואשפוזים. במסגרתה ניתנות הרצאות לגמלאים במועדונים ובמתנ"סים, מפי אחיות, דיאטניות, רוקחות ופיזיותרפיסטיות, בשיתוף עם בי"ח השרון.

תוכנית משולבת של "חכם בשמש" ו"נתיב האור" - הגברת המודעות להתנהגות בטיחותית בסביבה צורכת חשמל ושימוש מושכל וחיסכון בחשמל, הגברת המודעות לחשיפה לשמש והסכנות הכרוכות בזה, לתלמידי כיתות ד-ו. מטרת התוכנית לעשות את הילדים סוכני שינוי בקהילה ובבתי הספר. התוכנית מתבצעת בשיתוף חברת החשמל והאגודה למלחמה בסרטן.

נאמני בריאות "כל אחד יכול, כל אחד מצליח" - הכשרת נאמני בריאות והקניית ידע מעמיק בבתי ספר יסודיים בעיר בארבעה נושאים עיקריים:

פתח תקוה עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2004
מקדמת הבריאות העירונית: גב' שולי ריינהרץ
תואר התפקיד: מנהלת מחלקת קידום בריאות ורכזת ועדת הבריאות העירונית
כפופות: למנהל אגף איכות הסביבה
כתובת: אחד העם 81, פתח תקוה
טל. 03-9348621 נייד: 054-6442680, דוא"ל: sml@013.net.il
האחראי ל"עיר בריאה": עו"ד איציק ברורמן, ראש העיר.

קריית גת, בירת חבל לכיש. משתרעת על שטח של 16.3 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 4 (מתוך 10). העיר מונה 50,600 תושבים, 11.8% מהם בני 65 ומעלה, 32.5% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

עיר במחוז דרום. הוקמה ב-1954 כמעברה, בשנת 1958 הוכרזה קריית גת כמועצה מקומית וב-1972 הוכרה כעיר.

מתיישביה הראשונים היו עולים ממרוקו, בהמשך התיישבו עולים ממזרח אירופה ובגל העלייה של שנות ה-90 התיישבו בה עולי חבר המדינות. קריית גת עתידה להכפיל את מספר תושביה בעשור הקרוב, בד בבד עם הרחבת פארק הטכנולוגיה והתעשייה של העיר, הממוקם בדרום מזרחה.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקימת

קריית גת נמצאת בהליך פיתוח ובד בבד עם הרחבת פארק הטכנולוגיה והתעשייה נעשית הרחבה של הבנייה למגורים. לדברי ראש העיר, מר אבירם דהרי, מקפידה העירייה כי "הפיתוח, הבנייה וההתרחבות ידורו בכפיפה אחת עם מחויבות לשמירה על הסביבה, טיפוח והקמה של שטחים פתוחים, ירוקים, שימור אנרגיה ומשאבים טבעיים... ואימוץ מדיניות של צדק סביבתי - חברתי".

קידום איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של אגף שפ"ע, איכות הסביבה, נגישות, רווחה ובריאות. קיים תקציב ייעודי לקידום עיר בריאה ומקיימת הכולל סעיפי שכר ופעולות. כמו כן קיים תקציב עירוני בלתי רגיל, תקציבים ממשלתיים, מימון מקרנות (הקרן לידידות, קרן מנוף) וחסינות (אינטל). מתאמת הבריאות העירונית (מנהלת מחלקת בריאות), גב' מזל שניר, מועסקת במשרה מלאה במסגרת האגף לצרכים מיוחדים ונגישות. בנוסף, היא משמשת גם כיועצת ראש העיר למעמד האישה. במסגרת

כיבוד בריא בישיבות בקריית גת

תפקידה כמנהלת מחלקת הבריאות, אחראית מזל שניר על מרכז יום לתשושי נפש, על מרפאת השיניים, על המרכז לשירותי רפואה דחופה וכן פועלות במחלקת אחות ומגשרת לקהילת יוצאי אתיופיה.

קיימת בעיר מדיניות מוצהרת של צמצום פערים. במסגרת מדיניות זו, התקיים בשנה האחרונה דיון בדירקטוריון תאגיד המים על שיפור תשתיות מים וביוב בבניינים המאוכלסים בידי אוכלוסייה מוחלשת. העירייה הקצתה לכך תקציב מיוחד.

ועדת היגוי עירונית (ועדת בריאות) פועלת ברציפות משנת 1993, התכנסה שלוש פעמים בשנה האחרונה. בין החלטותיה העיקריות: הקמת חדר מיון קדמי וקידום עיר פעילה ובריאה. פרופיל הבריאות העירוני מצוי בתהליך תכנון, טרם בוצע.

בעיר קיימת מדיניות כוללת להפיכת העיר לנקייה מעישון, פועלים באמצעות הסברה ובאמצעות אכיפה בעזרת פקחים עירוניים, אשר נותנים אזהרות לבתי עסק. חמישה מתוך 30 הפקחים העירוניים הוסמכו לאכיפת עישון ועוסקים בכך כל יום.

פעילות בגן ילדים

במבני הציבור ובפנסי הרחובות הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש בעיר 6 ק"מ של מסלולי הליכה (2.5 ק"מ נוספו בשנתיים האחרונות) כולם מוארים ובטוחים ו-2 ק"מ של מסלול רכיבה על אופניים. יש 15 מתחמים של מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה. מחלקת הספורט מקיימת פעילות הדרכה במתחמים אלה לקבוצות מוגדרות.

בקריית גת קיימות תחנות לניטור רעש.

בכל מבני הציבור בעיר קיימים התקני נגישות לנכים ובחלק מהמדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות וסדנאות בתחומי התזונה והפעילות הגופנית במסגרות שונות - גני ילדים, בתי ספר, מועדוני קשישים. קורסים בתחומי הבטיחות והבריאות מתקיימים לעסקים הקטנים בעיר ולעובדי העירייה.

כמה תוכניות ראויות לציון:

קריית גת נקייה מעישון - מדובר במדיניות ברורה לשמירה על סביבות נקיות מעישון, סביבה שאין בה חשיפה לעשן טבק, יחד עם מחויבות לצמצום ממדי העישון. מחלקת הבריאות וועדת ההיגוי העירונית יזמו את המהלך ושותפים לו האגף לביטחון וסדר ציבורי, אגף שפ"ע וכן קופות

קיימת מודעות למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות בעירייה מוגש רק כיבוד בריא. נעשתה פעילות להגדרת ההרכב התזונתי של המזון המוגש במוסדות החינוך ועל פיה נבחר הספק המתאים. בגני הילדים ובבתי הספר נעשית פעילות לעידוד שתיית מים.

כל 11 בתי הספר היסודיים, הממלכתיים וממלכתיים דתיים, הוכרו בידי משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת הבריאות) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת הבריאות, ארגוני מתנדבים, ועדי הורים ונציגי השכונות.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בנושא נגישות. האגף לצרכים מיוחדים פועל בשיתוף עם כל מנהלי האגפים כדי שנושא הנגישות יידון וייטמע בכל יחידה עירונית. קיים צוות שעוסק ב"עיר ללא אלימות".

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, מד"א, ארגוני מתנדבים, המתנ"ס והסקטור העסקי.

מתקיימות בעיר פעילויות ביוזמת תושבים בעיקר בתחומי הניקיון, שיפור פני שבילים וגינות. מתנדבים מצלמים אתרים בעיר הצורכים טיפול ומציגים זאת לראש העיר.

שיפור הסביבה הפיזית

בקריית גת איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות).

בית הספר הרוקד בפעולה

שמרכזים אותה מחלקת הבריאות והחברה הכלכלית. זוהי תוכנית מובנית שיש בה סקר סיכונים, הדרכה, בדיקות שמיעה לעובדים, קורס נאמני בטיחות, עזרה ראשונה. 70 עסקים קטנים (כימי ורעש) נכנסו לתוכנית.

מרכז רפואה דחופה – לנוכח היעדר מענה רפואי בעיר וסביבותיה בשעות הערב והלילה, בשבתות וחגים ולנוכח אלפי הפניות לחדרי המיון של סורוקה וברזילי, הוחלט על הקמת מרכז זה. זו היתה יוזמה משותפת של מחלקת הבריאות, ראש העיר ומנהלי המחוזות בקופות החולים. שותפים בביצוע: משרד הבריאות, קופות החולים ועיריית קרית גת. המרכז פועל במתכונת של חדר מיון באמצעות "טרם". בעקבות הפעלת השירות הזה ירד מספר הפניות לחדרי המיון של סורוקה וברזילי ב- 50%.

החולים. מטרת העל – לדאוג לזכותו של כל אדם לאוויר נקי באמצעות צמצום ממדי העישון. אוכלוסיית היעד ליישום מדיניות זו: מוסדות החינוך, מוסדות העירייה, מקומות ציבוריים, מקומות בילוי ומסעדות. נשלחו מכתבי הסבר לבתי הספר, הוכן שילוט לכל מוסדות העירייה, הוסמכו פקחים עירוניים לאכיפת עישון והוכנו פנקסי דוחות מיוחדים. כל קופת חולים התחייבה לקיים שני קורסי גמילה בשנה, לפחות. כשלב ראשון לפני יישום התוכנית ביצעו הפקחים סקר במקומות בילוי וממצאיו הוצגו לוועדת ההיגוי.

קהילה בטוחה ובריאה בעסקים קטנים – תוכנית משותפת לקרן מנוף של הביטוח הלאומי, המוסד לבטיחות וגהות ועיריית קרית גת, שנועדה להקנות כלים לעסקים שמשתתפים בתוכנית לשמירה על בטיחותם ובריאותם של העובדים. לצורך ההפעלה הוקמה ועדת היגוי מיוחדת

קרית גת עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1993
מתאמת הבריאות: גב' מזל שניר
תואר התפקיד: מנהלת מחלקת הבריאות
כפיפות: למנהל אגף לצרכים מיוחדים ונגישות
כתובת: עירייה, ת.ד. 1, קרית גת
טל. 08-6810669 נייד: 053-7447005, דוא"ל: mazals@qiryat-gat.muni.il
חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": מר ארתור נייאזוב.

קרית שמונה

קרית שמונה - בירת אצבע הגליל, משתרעת על שטח של 14.2 קמ"ר, משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 5 (מתוך 10). העיר מונה 23,100 תושבים, מהם 10.3% בני 65 ומעלה, 29.4% צעירים מתחת לגיל 20.

הקהילה העסקית והתעשייה החכמה והנקייה... מכבדת את תושביה, מספקת מקורות תעסוקה לכל רובדי האוכלוסייה, מחויבת לאוכלוסיות מיוחדות ולשירות איכותי. יוצרת סביבה ירוקה לרווחת האזרח".

קיימת מדיניות מוצהרת של צמצום פערים, אשר באה לידי ביטוי בהשקעה של כ-18% מתקציב העירייה בשירותי רווחה שונים שנועדו להיטיב עם אוכלוסיות מוחלשות בעיר. תוכניות אלו מכילות גם התייחסות לקידום אורח חיים בריא. תוקצב תב"ר לתכנון והקמה של מבנה לנערות בסיכון (בית חם לנערה) כחלק ממדיניות הרחבת שירותי הרווחה והקהילה בעיר. התקיימו כמה דיונים במועצת העיר סביב סוגיית רפואת החירום בעיר. נושא הקיימות נדון כחלק מהעבודה של היחידה הסביבתית וקידום תחום הטבע העירוני ברשות.

בשנת 2003 הוכן פרופיל בריאות עירוני, בעזרת מכללת תל חי, לאחר שסוכם המידע שהתקבל ממקורות לאומיים, עירוניים ומסקר תושבים מדגמי. בתהליך התכנון האסטרטגי של העירייה התייחסו לעקרונות העיר הבריאה.

מתאמת הבריאות העירונית (מקדמת בריאות עירונית), גב' נירית פישר, פועלת באמצעות המתנ"ס העירוני ומועסקת בידי ארגון "בטרם" בחצי משרה בתקציב של ג'וינט אשלים, המממן שכר ופעולות (אין כרגע תקצוב של העירייה לנושא).

קיימת מודעות למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות בעירייה מוגש כיבוד בריא. ההרכב התזונתי של המזון המוגש במערכת החינוך הותאם לדרישות משרד הבריאות, מופיע במרכז לספק.

מאפייני העיר

העיר ממוקמת למרגלות החרמון, בסביבה של קיבוצים, מושבים ומושבות ומשמשת עבורם מרכז עירוני. הוקמה ב-1949 כמעברה, ב-1953 הוכרה כמועצה מקומית וב-1974 הוכרזה כעיר. מתיישביה הראשונים היו עולים מתימן ורומניה ומאוחר יותר הצטרפו עולים מצפון אפריקה. העיר קולטת עלייה. אנשיה מתפרנסים מתיירות, תעשייה ומסחר. העולים השתלבו יפה בעיר והאוכלוסייה אוהבת את המקום. השקט בגבול הצפון מסייע לפיתוח ולחיזוקה של העיר הצפונית. בחופשות ובחגים מטיילים רבים פוקדים את סביבות העיר ונהנים מבילוי בחיק הטבע, בסביבה עשירה במים זורמים ובנוף ירוק.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון העיר נכתב בין היתר כי קריית שמונה "משמשת מרכז לחינוך, השכלה גבוהה, תרבות, ספורט, בריאות ושירותים אזוריים תוך כדי שיתוף פעולה מלא עם תושבי הסביבה. מצמיחה יזמות בתחומי החברה, התרבות והפנאי, התיירות,

פעילות בגן ילדים לקידום בריאות

שיפור הסביבה הפיזית

בעיר קיים מערך מחזור לנייר ובקבוקי פלסטיק. קיימים מסלולי הליכה ורכיבה על אופניים, חלקם מוארים ובטוחים. יש שלושה מתקני 'כושר בטבע'.

נושא הנגישות למבני ציבור זוכה לעדיפות, כך שליד כל אחד מהם יש חניה ושילוט הכוונה. בקדמת מעברי החצייה והמדרכות קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות לקהל הרחב כמו סוכרת ויתר לחץ-דם. כמו כן מתקיימות סדנאות לקבוצת מובילי הבריאות העירוניים בנושא תזונה ובישול.

בבתי הספר ובגני הילדים קיימת תוכנית "אורח חיים בריא" של משרד החינוך. תוכנית לבריאות השן מתקיימת לגילאי טרום חובה ועד כיתה ט'.

במסגרת מעונות היום מתקיימת הכשרה שניתנים בה כלים מקצועיים וידע בנושא קידום בריאות - תזונה ופעילות גופנית, לצוות מטפלות המעונות בעיר. המטרה - יצירת צוות חינוכי מקדם בריאות שיוביל כקבוצה את נושא קידום הבריאות במוסדות החינוכיים בעיר, כולל העברת ידע להורי ילדי המעונות, בנושאי בריאות.

העירייה מסייעת לקבוצות/עמותות ספורט באמצעים שונים כדי לעודד ספורט ואורח חיים בריא בעיר, עיקר הסיוע בא לידי ביטוי בהנגשת מתקני ספורט עירוניים ללא עלות וכן באמצעות מתן הקלות בתשלום לחוגים.

שלושה בתי ספר יסודיים (מתוך שבעה בעיר) וארבעה גני ילדים (מתוך 36 בעיר) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם החברה למתנ"סים. שותפויות בפרויקטים קיימות עם קופות החולים וארגוני המתנדבים.

תחום הנוער בעיר הוא מודל לעבודה משותפת, מתכללת. יחידת הנוער העירונית פועלת ליצירת חברה בריאה שבה ילדים ובני נוער נמצאים במרכז ההווה, תוך כדי שילובם במסגרות פעילות מגוונות המעוררות בהם חשיבה, יוזמה, לקיחת אחריות, שינוי ופיתוח תחושת שייכות לעיר ולמדינה. שותפים לפעילות יחידה זו כל מחלקות העירייה וכל גורמי החינוך הפורמלי ובלתי פורמלי, עמותות וארגונים שפועלים בעיר.

"הולכים על זה" בקרית שמונה

כמה תוכניות ראויות לציון:

"פינה בריאה" - פעילות משותפת למקדמת הבריאות העירונית, המרכז לגיל הרך וג'וינט אשלים, מיועדת להורים וילדים בגיל הרך. מטרתה להעלות את הידע הבריאותי באמצעות הקראת ספרי ילדים המעבירים מסרים כאלה.

"גינה אכילה" - הוא פרויקט משותף של תוכנית קידום בריאות של ג'וינט אשלים, משרד הבריאות ופרויקט "מוטב יחדיו". ארבעה גני פיילוט השתתפו בהקמת גינות מאכל בשטח הגנים, שמשמשים מקור ללמידה משותפת, חיבור לקרקע ולסביבה ולהרחבת הידע בנושא פירות וירקות והעלאת צריכתם בידי הילדים. סטודנטים מהחוג לתזונה (מכללה אקדמית תל חי) השתלבו בפרויקט וריכזו שמונה מפגשי הורים בנושאי תזונה נבונה בשילוב עם תכני תוכנית הגינה.

קייטנה בריאה - תוכנית הבריאות משולבת בקייטנות המתנ"ס, בחופשת הפסח ובחופשת הקיץ. זו מתחילה עם הכשרה מקדימה לצוותי הקייטנה (מדריכים) בנושאים: בריאות, תזונה ובטיחות. במהלך הקייטנה פועלים להטמעת התנהגויות בריאות באמצעות הכנת "קודים בריאותיים" בתחילת הקייטנה שהולכים לפיהם, הפסקות פעילות, הקפדה על שתיית מים וקיום ימי שיא.

מטבחאן - מפגשי בישול חווייתיים להעברת מסרי בריאות ומתן כלים מעשיים. זוהי פעילות משותפת למקדמת הבריאות, המתנ"ס ו"מוטב יחדיו" ומיועדת להורים וילדים. המשתתפים יהיו שגרירי ידע בקידום בריאות ושינוי בתחום הבישול הבריאי. נעשה חיבור בין הורים לילדים, נערות ואמהות, לחיזוק הקשר דרך סדרת מפגשים העוסקים בבישול ובתזונה בעזרת העבודה והיצירה המשותפת.

קרית שמונה עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2002

מתאמת הבריאות: גב' נירית פישר

תואר התפקיד: מקדמת בריאות עירונית

כפיפות: למנהל רשת המתנ"סים

כתובת: מתנ"ס ארתור פוקס, רח' רזיאל 8, קרית שמונה

דוא"ל: nirit.briut@gmail.com

חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": ד"ר בוריס סידלקובסקי, סגן ראש העיר

ראשון לציון

ראשון לציון - עיר של חיבור בין העבר לעתיד באמצעות הווה השם דגש על החינוך, איכות החיים והסביבה, הביטחון, התעסוקה והתחבורה.
משתרעת על שטח של 58.6 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 6 (מתוך 10).
מונה 240,700 תושבים, 13.4% מהם בני 65 ומעלה, 27.3% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני הישוב

ראשון לציון היא העיר הרביעית בגודל אוכלוסייתה בישראל. היא הוקמה ב-1882 כמושבה החקלאית הראשונה שהקימו אנשי העלייה הראשונה. בשנת 1950 הוכרזה כעיר.

החל משנות ה-70 של המאה ה-20 החל פיתוח גדול בעיר וראשון לציון התרחבה לצד מערב. בשנים האחרונות החלה העירייה, בראשותו של מר דב צור, בתהליך התחדשות עירונית נרחב בראשון הוותיקה ובמזרח ראשון, שכללו: שיפוץ כבישים ומדרכות, שיפוץ חזות בתים משותפים, הקמת גינות ומזרקות ברחבי העיר, שיפוץ המדרחוב, שימור מבנים עתיקים, הקמת גן בעברית וכן שיפוץ הכניסה הצפונית לראשון והקמת טיילת המכבים לצדה, זאת במקביל להתהליך הרחבת העיר במסגרת "הסכם גג" עם המדינה אשר עתידה להרחיב בצורה משמעותית את העיר. היום מתגוררים בעיר 259,903 תושבים ב-88,103 בתי אב.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

ראשון לציון שמה דגש מיוחד בפעילותה על קידום תחום הקיימות והבריאות העירונית הן למען שיפור איכות החיים של תושבי העיר בהווה והן למען הדורות הבאים. העיר הוכרזה שלוש פעמים כ"עיר ירוקה" במסגרת תחרות ארצית בשל פעילותה בתחום הפעילות העירונית.

הפעילות העירונית נמצאת תחת חברת מועצת העיר ומחזיקת תיק איכות הסביבה והבריאות, גב' יפעת מאירוביץ יפת, יועצת סביבתית במקצועה, אשר הובילה מהלך ייחודי בארץ - חיבור כל הפעילות העירונית בתחום הבריאות ואיכות

הסביבה תחת אגף אחד ופעילות משותפת אחת.

הפעילות העירונית מתאפיינת במודל מעגלי שעיקרו תוכניות ארוכות טווח בעלות רצף רב-שנתי, הכולל את כל אוכלוסיית העיר.

העיר מתאפיינת בפעילות ייחודית לטיפול באשפה בשטחה של העיר, קידום בנייה ירוקה, תחבורה ציבורית, שימור מי נגר עילי והשקיית השטחים הציבוריים ממי האגמים, קידום חינוך לבריאות ואיכות סביבה בכלל גני הילדים ובתי הספר בעיר והעלאת מספר מקומות העבודה העירונית במטרה להעלות את היוממות של התושבים וצמצום נסיעות מחוץ לעיר.

בשנת 2004 הצטרפה לרשת ערים בריאות ומיד הקימה ועדת היגוי לבריאות עירונית. הוועדה עסקה בשנה האחרונה בנושא התזונה בצהרונים ובלווי כל הפרויקטים שמבוצעים בעיר. מתאמת הבריאות (מנהלת קידום בריאות עירונית), גב' כוכי נדב, מועסקת במשרה מלאה במסגרת האגף לאיכות הסביבה. לרשותה תקציב עירוני לשכר ופעולות.

ראשון לציון מסיימת בימים אלה את הכנת פרופיל הבריאות העירוני, לאחר שהסתיים סקר התושבים.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

כלל הפעילויות העירוניות בתחום הבריאות ואיכות הסביבה מתאפיין בשותפויות רבות מחוץ למערכת העירונית ובתוכה.

לפעילות העירונית בתחום שותפים מנהלים רבים בעירייה וביניהם: החינוך, ההנדסה, שפ"ע, ביטחון, החברה העירונית לתרבות נופש וספורט, הרווחה, מעמד האישה, עיר ללא אלימות, הרשות למלחמה בסמים ועוד. העירייה מאמינה באיגום משאבים לקידום נושא חשוב זה. כל אלה פועלים בשיתוף גורמי חוץ רבים ובראש ובראשונה תושבי העיר, אשר פעילים ושותפים לכלל הפעילות, לא רק כמאזינים וצופים אלא כשותפים מעורבים הלוקחים חלק בהחלטות וביישום.

בין גורמי החוץ השותפים דרך קבע לפעילות העירונית בתחום הבריאות והקיימות: ביה"ח אסף הרופא, ביה"ח אסותא, המכללה למנהל, מכבי שירותי בריאות, שירותי בריאות כללית, האגודה לבריאות הציבור, אגודת אייל, המשרד

להגנת הסביבה, משרד הבריאות, עמותת מלר"ז, ארגון חיים וסביבה ורבים אחרים.

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת היגוי לבריאות עירונית) שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות וספורט, הנדסה ותחזוקה, תכנון אסטרטגי, המלחמה בסמים ו"עיר ללא אלימות" וכן שותפים מחוץ לעירייה: נציגי לשכת הבריאות, קופות חולים, בתי חולים, עמותות, נציגי שכונות, מתנדבים ועוד.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות החולים, ארגוני מתנדבים, החברה למתנ"סים והסקטור העיסקי.

מתקיימות בעיר פעילויות ביוזמת תושבים: מפגש מחנכים והורים בנושא אלרגיות למזון בקרב ילדים, הצגת מיזם גינון מקיים במסגרת פסטיבל מחולות יישובי והקמת אתר גינון קהילתי.

שיפור הסביבה הפיזית

כאמור, בראשון לציון, שמים דגש על איכות הסביבה ואיכות החיים בפעילות העירונית ובפיתוח העירוני.

זומבה לתושבי העיר על חוף הים

הרצאות וסדנאות בתחומי התזונה, יום עיון שנתי בנושא מניעה והתמודדות עם מחלת הסוכרת בשיתוף ביה"ח אסף הרופא, סדנאות קבועות בנושא גילוי מוקדם של סרטן בשיתוף ביה"ח אסותא, יום בדיקות בחוף הים - סרטן העור בשיתוף ביה"ח אסף הרופא, פעולות הסברה שוטפות בנושא הגנה משמש ועוד.

פעילות שוטפת בנושאים ספורט ואיכות סביבה: פעילויות זומבה קבועות בחינם בחוף הים בקיץ, הליכה נורדית מודרכת לתושבים, מתקני כושר פרוסים בכל רחבי העיר, בגני הילדים עוסקים בתזונה בריאה בעזרת תזונאית, עוסקים בפעילות גופנית, מתנדבים מלמדים היגינה אישית. בבתי הספר פועלת התוכנית "כל אחד יכול כל אחד מצליח" בשיתוף עם האגודה לבריאות הציבור, בנוסף, בכל בתי הספר בעיר קיימת ועדת בריאות משותפת לתלמידים והורים, "צעדת השלושה" בכל שנה בפסח, יום בריאות באגמים, פעילות שנתית בגבעת האירוסים בחודש פברואר.

בשנים האחרונות נסללו בעיר 84 ק"מ של מסלולי הליכה ולמעלה מ-15 ק"מ של מסלולי רכיבה על אופניים, כולם מוארים ובטוחים. כל השכונות החדשות בעיר נבנות בבנייה ירוקה, שבילי האופניים ושבילי ההליכה הם תנאי סף לקידום תוכנית בנייה חדשה בעיר.

בעיר, הנמצאת תחת מסלול ההמראה הראשי במדינת ישראל, קיימות תחנות לניטור איכות האוויר והרעש.

בכל המדרכות בעיר ותחנות האוטובוס קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

העיר נמצאת בתהליך משמעותי של התייעלות אנרגטית בשלוש השנים האחרונות ובשנה האחרונה זכתה העיר בתהליך תחרותי לנושא של משרד המים והאנרגיה.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות פעילויות במגוון נושאים בתחום הבריאות והקיימות המיועדות לכלל התושבים:

מתנדבים מלמדים על פירמידת המזון

כמה תוכניות ראויות לציון:

ראשון לציון. כל קורס נמשך שלושה חודשים ובו רוכשים המשתתפים ידע בתחומי קידום בריאות, איכות סביבה, שינוי התנהגות בריאותית, איכות אוויר, קרינה, מחזור, הרגלי תזונה בריאים, פעילות גופנית, חשיבות השינה, מניעת עישון ועוד. בסיום הקורס המשתתפים מתנדבים בגני ילדים, במועדוני קשישים ועוד.

"גוונים של בריאות" - פעילות המתקיימת בכלל גני הילדים בעיר באמצעות קבוצת תושבים מתנדבים, בוגרי קורס מקדמי בריאות וסביבה. המתנדבים המציאו את הבובה "ניקי" - בובת גרב משעשעת שבאמצעותה מטמיעים המתנדבים הרגלי היגינה בשישה מפגשים חווייתיים לגיל הרך בסיועה הנדיב של הבובה "ניקי".

"עושים סדר בצלחת" - תוכנית שפועלת במסגרת המעונות, הצהרונים והמשפחתונים בעיר באמצעות האגף לאיכות הסביבה, החברה העירונית והאגף לגיל הרך בעירייה. מטרת המהלך היא אספקת מזון בריא, מגוון וטעים לילדי המעונות, הצהרונים והמשפחתונים בעיר. המהלך נעשה בליווי דיאטנית קלינית מהאגודה לבריאות הציבור ופונה אל הצוותים החינוכיים והמטפלים, ההורים והילדים במסגרות אלו.

פעילים מקדמי בריאות וסביבה בקהילה - קורסים לתושבים שמעוניינים להיות שגרירי בריאות וסביבה ולהתנדב בקהילה. בקורסים משתתפים אנשים שנענו ל"קול קורא" שפרסמה עיריית

הבובה ניקי

ראשון לציון עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: דצמבר 2004
מתאמת הבריאות: גב' כוכי נדב
תואר התפקיד: מנהלת קידום בריאות עירונית
כפיפות: מנהל איכות הסביבה
כתובת: רח' הרצל 82, ראשון לציון
טל. 03-9547751 נייד: 052-8777380, דוא"ל: cochin@rishonlezion.muni.il
האחראים ל"עיר בריאה": גב' יפעת יפת-מאירובין, מחזיקת תיק בריאות, איכות סביבה והתחבורה הציבורית
yifatmy@gmail.com

רמלה - קרובה ללב שלך, משתרעת על שטח של 11,8 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 4 (מתוך 10). העיר מונה 72,300 תושבים, 10.3% מהם בני 65 ומעלה, 33.5% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

רמלה היא עיר מעורבת, השוכנת במזרח מישור החוף למרגלות שפלת יהודה, יש בה 71.1% יהודים, 23.7% ערבים מוסלמים וכ-5.2% ערבים נוצרים. העיר נוסדה בראשית המאה השמינית ורק עם קום המדינה החלה לקלוט עליה, מ-55 מדינות מוצא. במרוצת השנים האחרונות נבנו שכונות חדשות ובתוכנית בניית שכונות נוספות, בסטנדרט גבוה ובמחירים נמוכים יחסית ליישובי מרכז הארץ. רמלה משמשת עיר מחוז, הוקמה בה קריית ממשלה שמרכזים בה נציגויותיהם של מרבית משרדי הממשלה המאפשרים קבלת שירותים נגישים ומהירים. השוק העירוני הססגוני, העשיר והזול וכן שפע חנויות ומרכזי קניות עשה את העיר למרכז מסחרי המושך קונים רבים מהיישובים שמסביב. המבקרים בעיר יכולים ליהנות מהאתרים הארכיאולוגיים הייחודיים והמעניינים ומהמוזיאון העירוני, שהם מוקד משיכה לתיירים. בתקופה האחרונה חל גידול מואץ בגודל האוכלוסייה. היום מונה העיר 78,617 תושבים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

על פי תוכנית החומש 2013-2018 מכוונת עיריית רמלה את מאמציה למענה על צורכי דור, תעסוקה, שדרוג תשתיות, שיפור התחזוקה והתייעלות כלכלית.

בשנת 1994 החליטה מועצת העירייה, בראשות ראש העיר מר יואל לביא, על הצטרפות רמלה לרשת הערים הבריאות בישראל. מאז החלה להתבצע ברמלה עשייה נרחבת בתחום קידום הבריאות, ביוזמת דר' רודריג, הוטרנר העירוני דאז, אשר מונה לשמש כמתאם הבריאות, נוסף על תפקידו. בשנים הראשונות התמקדה העשייה בעיקר בהקמת תשתיות בריאותיות שהיו חסרות לעיר כדוגמת מרפאת השיניים העירונית, המרפאה הקהילתית לבריאות הנפש שהוקמה בשותפות עם מרכז בריאות הנפש בבאר יעקב ועוד. בשנת 2012, הודות לתקציב מיוחד שהקצה משרד הבריאות לרשת ערים בריאות לתמיכה בשכר מתאמי הבריאות העירוניים, הוקצתה

נטיעת עץ בגינה עם ראש העיר וי"ר קק"ל

פעילות בגן של שירין

ופעילות גופנית במערכת החינוך, תוכנית זוזו ופרחי ספורט, תוכנית בשיתוף עם אוניברסיטת אריאל לאורח חיים בריא ותוכניות במסגרת פרויקט ג'וינט אשלים.

בעיר פועלים לשמירה על הגבלות העישון, מתקיימות פעילות הסברה ופעילות אכיפה בעזרת פקחים עירוניים שעברו הכשרה מיוחדת.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של מחלקות העירייה: חינוך, רווחה, איכות הסביבה, תרבות, ספורט ותכנון אסטרטגי, שותפים מחוץ לעירייה: מערכת החינוך, הבריאות, ארגוני מתנדבים, נציגי השכונות ונציגי תוכניות הג'וינט.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות חינוך לגיל הרך ששותפים בו מתאמת הבריאות, מפקחות ומפעילי התוכניות בגנים. בצוות העוסק בגינות קהילתיות שותפים איכות הסביבה, החינוך, הרווחה וגורמים מחוץ לעירייה. בצוות בנושא

משרה מלאה למתאמת בריאות עירונית. גב' יעל ניסימאן-פאי נבחרה לתפקיד באמצעות מכרז. הפעולה הראשונה שנעשתה היתה הקמת ועדת היגוי רחבה ("רמלה עיר בריאה ומקימת"), בראשות מנכ"ל העירייה, אשר ממנה נגזרו קבוצות משימה נושאות: "בריאות הילד והנוער", "עיר ללא עישון", "בריאות העובד והמבוגר" ו"פרופיל הבריאות העירוני". בשנת 2014 החליטה הוועדה, בין היתר על: קידום הנושא של "עיר נקייה מעישון" עם דגש על אכיפה וגמילה מעישון, קידום מערך הגינות הקהילתיות, הפעלת תוכניות "קהילה בטוחה" ותוכנית למניעת אובדנות. תהליך איסוף המידע להכנת פרופיל הבריאות העירוני נמצא לקראת סיום.

יש בעירייה תקציב ייעודי לשכר ופעולות, וכן נעזרים בתקציבים ממשלתיים ותקציב של ג'וינט אשלים. יש לציין שמאז הפסקת המימון ב-2014 מועסקת מתאמת הבריאות בהיקף של חצי משרה.

בעיר הושם דגש על "קידום בריאות ילדים ונוער". קיימות תוכניות לשיפור הרגלי תזונה

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום הבריאות כמו מניעת סרטן מעי הגס וגילוי מוקדם לאוכלוסייה מבוגרת ולעובדי העירייה. כמו כן מתקיימות סדנאות בריאות לאוכלוסייה המבוגרת לשיפור הזיכרון, יוגה צחוק.

כמה תוכניות ראויות לציון:

מערך גינות קהילתיות ברמלה - לנוכח יוזמות מקבילות שהתקיימו בעיר להקמת גינות קהילתיות, החליטה ועדת ההיגוי "רמלה עיר בריאה ומקיימת" על הקמת קבוצת משימה "גינות קהילתיות" בשיתוף כל הגורמים בעירייה (מחלקת בריאות הציבור, היחידה לאיכות הסביבה, אגף החינוך, מחלקת קליטה, מחלקת תחזוקה, מחלקת ספורט ואירועים) ומחוצה לה (נציגי תוכניות הג'וינט-אשלים (קידום בריאות+מוטב יחדיו) ואשל, קק"ל, קרן קר"ב, הרשת הירוקה, משתלות, תנועות נוער, שיקום שכונות, לשכת הבריאות (טיפות חלב), רשת המתנ"סים. המטרות: א. לתאם ולאגם את הידע והמשאבים הקיימים לטובת קידום גינות קהילתיות בטיפוח הקהילה. ב. הקמת מערך תומך לפיתוח וריכוז הפעילויות בגינות, הכולל אספקת שתילים, ציוד, הפצת ידע, ריכוז מתנדבים ועוד. המערך התומך כולל: רתימת

מניעת אובדנות שותפים אגף הרווחה, שפ"ח, חינוך ובריאות הנפש. בצוות בנושא קהילה בטוחה שותפים מנהל בטיחות ורישוי עסקים.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות, קופות החולים, ארגוני מתנדבים והחברה למתנ"סים. שותפויות בפרויקטים ספציפיים קיימות עם המשרד להגנת הסביבה ועם הסקטור העסקי.

מידע לציבור בנושאי בריאות או שירותי בריאות מועבר לציבור באמצעות אתר האינטרנט של העירייה, מקומונים וחוברת שנתית שמופצת לכלל התושבים.

שיפור הסביבה הפיזית

ברמלה, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. רמלה אימצה את התפיסה של "עיר ירוקה". מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, קרטונים, זכוכית ופסולת אורגנית). יש בעיר תחנות ניטור של איכות האוויר, רמת קרינה ורעש. התוצאות מתפרסמות באתר העירייה. יש מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

בכל המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

וכן נותנת כלים כיצד לשמור על אורח החיים הבריא וליישמו. התוכנית יועדה לתלמידי כיתות ד' עד ו' באחד מבתי הספר בעיר ולהוריהם.

"חינוכים" - התוכנית מעודדת הרגלי צחצוח נכונים ומדגישה את חשיבות צחצוח השיניים. מתקיימת ב- 31 גני טרום-חובה בעיר (10 ממלכתיים, 10 ממלכתיים דתיים, 11 ערבים), ביוזמה משותפת של ג'וינט אשלים, מתאמת הבריאות העירונית, "הדסה סמייל", משרד החינוך- קידום בריאות ובהשתתפות מחלקת הגנים בעירייה ומפקחות הגנים ממשרד החינוך. התוכנית כוללת שלושה מפגשים עם שיננית בכל גן, שבהם למדו לצחצח שיניים נכון ותרגלו יחד איתה. במפגש השלישי המשותף להורים ולילדים בגן הסבירה השיננית להורים את חשיבות צחצוח השיניים ומהו צחצוח נכון.

"קהילה בטוחה" - תוכנית מובנית של קרן מנף המוסד לביטוח לאומי אשר יושמה בעיר בפעילות משותפת של מתאמת בריאות עירונית, מחלקת רישוי עסקים וממונה בטיחות עירוני. התוכנית עסקה בקידום בטיחות ומניעת תאונות עבודה בקרב 70 עסקים קטנים שאין בהם ממונה בטיחות. התקיימו סקרי סיכונים בכל אחד מהעסקים בתוכנית וניתנו המלצות לשיפור הבטיחות. התקיימה פעילות של ניידת הדרכה של המוסד לבטיחות וגהות וכן הגיעה ניידת בדיקות שמיעה לעסקים. כמו כן התקיימו שני מחזורים של קורס נאמני בטיחות.

שותפים, הקמת גינות בשיתוף קהילה וקהל היעד, יצירת מערך של פעולות לטיפול, שימוש ומפגש בגינה במהלך השנה. במקרים מסוימים הכשרת קהל היעד לטיפול והטמעת הפעילות בגינה בפעילות המסגרת שלהם (כגון: גני ילדים ובתי ספר).

ג. עידוד מעורבות תושבים וצוותים מקצועיים (חינוכיים ועוד) בטיפול הסביבה, בפעילות למען איכות הסביבה, בקידום הבריאות ובעשייה קהילתית. התקיימו השתלמויות בנושא גינון לגנות ולמטפלות בשלושה ממעונות נעמ"ת, שלושה ממעונות המתנ"ס ושלושה ממעונות המרכז לגיל הרך. במסגרת ההשתלמויות הוקמו גינות מאכל לימודיות בכל המעונות, בארבעה בתי ספר וב-20 גנים בעיר.

שגרירי בריאות בעיר - התוכנית כללה הכשרה בת שלושה מפגשים בנושא תזונה לתלמידי כיתות ה' או ח' שלאחריה העבירו התלמידים את התכנים לכיתות א' או לילדי הגנים. בנוסף, בחטיבה התקיימו מפגשים לכיתות ז' בנושא פעילות גופנית אשר תכניהם מועברים אף הם לילדי הגנים. התוכנית התקיימה בחמישה בתי ספר יסודיים בעיר ובחטיבת ביניים אחת, ביוזמה משותפת של רכזת פעילויות הספורט בבתי הספר ומתאמת הבריאות, בשיתוף עם אגף החינוך.

קורס "הורים וילדים לאורח חיים בריא" - התוכנית מעודדת שמירה על אורח חיים בריא, מדגישה את חשיבות הפעילות הגופנית והתזונה הנכונה

רמלה עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 1996
מתאמת הבריאות: גב' יעל נסימאן-פאי
תואר התפקיד: מתאמת בריאות
כפופות: לוטרנר העירוני

כתובת: עירייה ת.ד. 1 72100

טל. 08-9771405 נייד: 052-3825325, דוא"ל: yaelnf@ramla.muni.il

רמת גן – עיר הגנים
משתרעת על שטח של 13.3 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 7 (מתוך 10).
העיר מונה 150,900 תושבים, 17.9% מהם בני 65 ומעלה, 23.9% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני העיר

אחת מהערים המרכזיות במחוז תל אביב בישראל. בשטחה נמצאים האצטדיון הלאומי, הפארק הלאומי, הספארי, מתחם הבורסה, המרכז הרפואי שיבא (תל השומר), אוניברסיטת בר אילן, מכללת שנקר ועוד. היא הוקמה ב-1921 כמושבה חקלאית, הוכרה כמועצה מקומית ב-1926 והוכרזה כעיר בשנת 1950.

רמת גן היא "עיר הגנים" והירוקה שבערי ישראל. בשנים האחרונות הקימה העירייה עשרות גנים ופינות ירק ברחבי העיר, זאת נוסף על גנים אחרים אשר שופצו ושוקמו.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזונה מתחייבת רמת גן לפעול לצמצום הפערים הבריאותיים באוכלוסייה המקומית, לשפר ולהעצים את הגורמים התורמים לבריאות התושבים בתחומי הסביבה, החינוך, החברה והכלכלה. רמת גן הצטרפה בשנה האחרונה לרשת ערים בריאות ומיד הקימה ועדת היגוי (ועדת בריאות) רחבה. את ישיבתה הראשונה פתח ראש העיר, מר ישראל זינגר, והכריז כי "בריאות הציבור היא אחד מהנושאים המרכזיים שעל סדר יומה של העירייה והיא נר לרגלינו בכל היבטי העשייה העירונית".

מתאמת הבריאות העירונית (מנהלת מחלקת הבריאות), גב' אתי כרמלי, מועסקת במשרה מלאה, במסגרת האגף לשירותים חברתיים, כאחראית על טיפות החלב בעיר ועל בריאות בחירום.

בימים אלה החל תהליך תכנון הכנתו של פרופיל בריאות עירוני.

בעיר פועלים לשמירה על הגבלות העישון בעיקר באמצעות פעולות הסברה. קיימת תוכנית לשיפור הרגלי התזונה בגני הילדים כ"גן בריא" ובתי ספר כמקדמי בריאות.

בתי ספר קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות. גן אחד קיבל הסמכה ובשנה זו נכנסו לתהליך עוד שבעה גנים. כ-60 גני ילדים הוסמכו לגנים ירוקים.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בוועדת ההיגוי המרכזית (ועדת הבריאות) שותפים נציגים של אגפים ומחלקות העירייה: חינוך, משאבי אנוש, רווחה, שפ"ע, איכות הסביבה, תרבות וספורט, הנדסה, קשרי קהילה, ביטחון, מפעלי בית עמנואל וגזברות. שותפים מחוץ לעירייה: מערכת הבריאות וארגוני מתנדבים.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה, כדוגמת צוות בנושא ארגון בריא, ילדים עם צרכים מיוחדים. פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות.

יום ההליכה העולמי

ראש העיר פותח את ההצגה "טליה בממלכת הבריאות"

ברוב המוחלט של המדרכות בעיר קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

מתקני כושר שונים הותקנו בנינות ציבוריות ובפארקים לרווחת התושב.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות במגוון נושאים בתחום איכות חיים וסביבה. בחופשת הקיץ התקיימה ההצגה "טליה בממלכת הבריאות" בארבעה מוקדים בעיר, לקראת חג החנוכה התקיימה פעילות בשיתוף גני ילדים וכיתות א-ב, עם ההורים, ביוזמת מתאמת הבריאות העירונית ובשיתוף אגף החינוך והמדיה. המטרה - הטמעת תזונה נכונה בדרך חינוכית של מיצג בריאות והצגה שבמהלכה עשו הכירות עם ירקות ופירות. המיצג היה חנוכייה בריאה, כל החנוכיות הבריאות הוצגו בתערוכה.

העירייה מקדמת קורסים הקשורים בקידום סביבה ירוקה בשיתוף התושבים, ומקדמת את פעילות הגינות הקהילתיות, המערבות את הסביבה בטיפוח ושמירה על פינות ירק בעיר. התושבים הם חלק גם ממפגשי ציבור הנעשים בנושאים שונים, דוגמת קידום ופיתוח תוכנית אב לסלילת שבילי אופניים בעיר, קידום פעילויות תרבות ופנאי ועוד. בפארק הלאומי ובאזורים נוספים בעיר נערכים מדי שבוע בשבוע הרקדות, סיורים רגליים, תחרויות ספורט, מרוצים, אימוני ספורט שונים ועוד, הפתוחים לציבור הרחב ללא תשלום.

שיפור הסביבה הפיזית

ברמת גן, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות העירייה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית). בבניין העירייה, בשטחים ציבוריים ובמבני הציבור הוחלפה התאורה לתאורת לד.

רמת גן עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2015
מתאמת הבריאות: גבי אתי כרמלי
תואר התפקיד: מנהלת מחלקת הבריאות
כפיפות: למנהל אגף לשירותים חברתיים
כתובת: ביאליק 35 רמת גן

טל. 054-477292, דוא"ל: eti-k2@ramat-gan.muni.il
חבר המועצה האחראי ל"עיר בריאה": מר גבי נחמיאס, חבר מועצת העיר

מועצה מקומית, משתרעת על שטח של 13.5 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 8 (מתוך 10). העיר מונה 20,000 תושבים, 4.4% מהם בני 65 ומעלה, 39.5% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני היישוב

שוהם היא מועצה מקומית במחוז המרכז בישראל. היישוב הוקם בשנת 1993 והוכרז כמועצה מקומית. היישוב נמצא בתנופת בנייה בלתי פוסקת. מעצם היותו ממוקם במרכז הארץ בין ירושלים לת"א ובקרבת נמל התעופה הגדול ועל ציר כבישים חשוב כמו כביש מס' 1 וכביש חוצה ישראל, יש לשהם פוטנציאל מסחרי ותעסוקתי עצום.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

"שהם חרתה על דגלה את סמל איכות החיים העובר כחוט השני בכל תחומי פעילותה של המועצה". בכל שנה נקבעים יעדים למועצה, בראשותו של מר גיל ליבנה, ואלה באים למקד את הפעילות. למשל, בשנת 2012 העמידו את השאיפה לאורח חיים בריא בראש סדר העדיפויות הציבורי, כיעד מרכזי של המועצה

המקומית והתאגידים העירוניים. במרכז תוכניות העבודה של המועצה היו אירועים ופעילויות שמטרתם הטמעת ידע, כלים ומודעות בנושאים כגון: בריאות, תזונה נבונה, פעילות גופנית, רפואה מונעת וסביבה בריאה. בשנת 2015 היעד המרכזי היה בריאות וספורט תחת הכותרת של "פעילים בשביל הבריאות". המטרה - טיפוח אורח חיים בריא מהגיל הרך ועד שיבה והעצמת פעילויות הספורט והבריאות בקהילה, לשם כך, ומתוך תפיסת הספורט והבריאות כשירות לאזרח, פעלו להפקת תוכניות לפעילות ספורטיבית ברמה העממית, להקמת תשתיות ספורט מתקדמות, ולפיתוח ענפי הספורט התחרותיים ואגודות הספורט המקומיות.

שהם הצטרפה לרשת ערים בריאות בשנת 2005. בראש ועדת ההיגוי המרכזית (ועדת ספורט ואורח חיים בריא) עומדים דר' אבנר רשף, ראש ועדת עיר בריאה ומר שימי אלבאז, משנה לראש המועצה ויו"ר ועדת הספורט.

מירוץ סובב שהם

מירון סובב שהם

או באמצעות עלונים. באתר המועצה אפשר למצוא דוחות שנתיים של פעילות המועצה וכן מידע בתחומי איכות הסביבה ובריאות, כמו למשל, "מדריך לצרכנות נכונה העוסק בבטיחות מזון מן החי.

מתקיימות פעילויות ביוזמת תושבים, למשל "אוטובוס מהלך" בבתי הספר, ספורט חגים.

שיפור הסביבה הפיזית

בשהם, איכות הסביבה זוכה לקדימות רבה בפעילות המועצה, מתבצעת פעילות בתחום המחזור והפרדת הפסולת (נייר, פלסטיק, זכוכית, ואלקטרוניקה).

יש בשהם 10 ק"מ של מסלולי הליכה מסביב ליישוב ועשרות ק"מ של מסלולי רכיבה על אופניים.

בימים אלו מתחילים לעבוד על שביל הליכה/אופניים בנתיב המרכזי ביישוב - שדרות עמק איילון, שיחצה את היישוב מצפון לדרום ויחבר את המרכז עם השבילים ההיקפיים.

בין החלטותיה העיקריות ב-2014 - להגדיל את הפעילות לתושבים מגיל 40 ומעלה באמצעות פעילויות ספורט ללא תשלום וכן לפרסם מדור קבוע בעיתון בנושאי בריאות. מתאם הבריאות העירוני, מר אמיר בן עזר, מועסק במשרה מלאה כמנהל ספורט ועיר בריאה ויש לרשותו תקציב פעולות.

ישנה מודעות גבוהה לתזונה בריאה. בכל הישיבות במועצה מוגש רק כיבוד בריא. נעשתה פעילות לשינוי הרכב המזון בצהרונים ובמעונות היום. הופך מידע לציבור בדבר החשיבות של שתיית מים.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

בימים אלה מתקיים בשהם תהליך משתף של הכנת תוכנית מתאר ליישוב, בשיתוף הציבור. בוועדת ההיגוי המרכזית שותפים נציגים של אנפי המועצה: חינוך, תרבות וספורט, חברי מועצה, נציגי ציבור ונציגי בתי ספר. מידע לציבור מועבר בעיקר באמצעות אתר האינטרנט של המועצה,

סובב שהם ומרוץ שהם מתקיימים מדי שנה בשנה כאירועים עממיים לעידוד הרכיבה והריצה ומשתתפים בהם מאות רצים לצד תלמידי בתי הספר כחלק מהתפיסה לעידוד ספורט עממי.

יש 12 מתחמים של "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה, ומפוזרים עשרות מתקני כושר וכוח לטובת פעילות עממית ללא תשלום. את פנסי הרחובות החליפו לתאורת לד. בכל המדרכות ביישוב קיימת הנמכה לשיפור הנגישות הפיזית.

שהם זכתה בקול קורא להקמת מרכז הדרכה ארצי לנגישות בשיתוף הביטוח הלאומי.

פעילויות לקידום בריאות

בעיר מתקיימות הרצאות ופעילות גופנית לכלל האוכלוסייה ובמערכת החינוך. מתקיימים אירועים רבים הפתוחים לקהל הרחב.

דוגמאות לפעילויות שנעשו בשנת 2012 אפשר למצוא בקישור שלהלן

http://issuu.com/roei1/docs/health_year?e=4269847/2889069

שהם עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2005
מתאם הבריאות: מר אמיר בן עזר
תואר התפקיד: מנהל הספורט ורכז עיר בריאה
כתובת: רחוב האודם 63, שהם 60850
טל. 03-9794003, נייד: 054-2800309, דוא"ל: amirspo@netvision.net.il

משתרעת על שטח של 1,000 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 6 (מתוך 10). מונה 14,500 תושבים, 10.1% מהם בני 65 ומעלה, 35.4% צעירים מתחת לגיל 20.

שני בתי ספר יסודיים ובית ספר על-יסודי אחד קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים במועצה לקידום נושאי חוסן וכן לביצוע אירועי בריאות. שותפות על בסיס קבוע מתקיימת בין מנהלת מחלקת הבריאות לרכזת הקיימות. בוועדת ההיגוי שותפים נציגי מחלקות החינוך, הרווחה, איכות הסביבה, התכנון האסטרטגי והגזברות וכן נציגים של מערכות החינוך, הבריאות, הגנת הסביבה, רווחה, ארגוני מתנדבים, נציגי יישובים וקק"ל. שותפויות מתקיימות על בסיס קבוע עם קופות החולים, המשרד להגנת הסביבה, מד"א, וארגוני מתנדבים. בפרויקטים מסוימים מקיימים פעילות משותפת עם לשכת הבריאות. תושבים שותפים לוועדות המועצה, במליאה, "מועצה ללא אלימות" בוועדת איכות הסביבה, כמו כן מתקיימים מפגשים של נציגי המועצה עם תושבים. מידע לתושבים בנושאי בריאות וקיימות מופץ באמצעות עיתון המועצה או באמצעות איגרת ראש המועצה המופצים בדוא"ל.

שיפור הסביבה הפיזית

במועצה האזורית אשכול, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה. יש 200 ק"מ של מסלולי הליכה, בחלקם מוארים ו-100 ק"מ של מסלולי רכיבה על אופניים בחיק הטבע, בכולם התושבים עושים שימוש רב. בכל יישוב יש מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה. לכל מבני המועצה יש התקני נגישות לנכים.

מאפייני המועצה

מועצה אזורית אשכול שוכנת בצפון מערב הנגב, משתרעת מקיבוץ בארי בצפון ועד חולות עגור בדרום, מנחל הבשור במזרח ועד רצועת עזה והגבול הבינלאומי עם מצרים במערב. המועצה נכללת בין המועצות המוגדרות "עוטף עזה". הוקמה בשנת 1951 ונקראת על שמו של ראש הממשלה השלישי לוי אשכול. במועצה 32 יישובים: 15 מושבים, 14 קיבוצים, יישוב כפרי אחד ושני יישובים קהילתיים. אשכול היא המועצה החקלאית הגדולה ביותר בארץ ומספקת 60% מהתוצרת החקלאית של מדינת ישראל. במועצה יש גם תיירות חקלאית מפותחת.

זה עשר שנים נמצאת המועצה בשגרת חירום ותושביה התמודדו עם שלוש מלחמות בתקופה זו.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

תפיסת העבודה של המועצה היא חיזוק והעצמה של היישובים והנהגותיהם, בתחומי עשייה שונים. המועצה הצטרפה לרשת ערים בריאות בשנת 2011, הקימה ועדת היגוי (ועדת עיר בריאה ומקיימת) ומינתה את גב' ענת תבורי, מנהלת מחלקת הבריאות, להוביל את העשייה. ענת מועסקת היום ב-80% משרה. קיים במועצה תקציב ייעודי לפעילויות וכן תקציב בלתי רגיל לקידום הנושא. ועדת ההיגוי בישיבתה בשנה האחרונה סקרה את הפעילויות שנעשו עד כה.

קיימת מדיניות מוצהרת לצמצום פערים, היא באה לידי ביטוי בעיקר בחינוך.

קיימת פעילות הסברה בתחום מניעה והגבלת עישון ופעילויות למניעת השמנה ולשיפור הרגלי תזונה בבתי הספר וגני הילדים. התקיימה פעילות להגדרת ההרכב התזונתי בגני הילדים. בחלק מהישיבות במועצה מוגש כיבוד בריא.

דרום אדום

כמה תוכניות ראויות לציין:

פיתוח החוסן האישי והקהילתי – המועצה האזורית אשכול, מועצה חקלאית שמרבדי כלניות מכסות את שטחיה בתקופת החורף, הפכה בשנים האחרונות למועצה ב"שגרת חירום".

המצב הביטחוני המתערער ותקופות החירום חייב את המועצה על אגפיה השונים לעסוק בפיתוח החוסן הקהילתי של היישובים, אתגר לא פשוט.

הניסיון המצטבר הוכיח כי יכולתו של יישוב להתמודד עם משברים ומצבי חירום חד-פעמיים או מתמשכים תלויה בחוסנה של הקהילה.

אחת ההגדרות של חוסן קהילתי היא יכולתה של קהילה לנקוט פעולות מכוונות לשיפור היכולת האישית והמשותפת של תושביה ומוסדותיה, להגיב על שינוי ביטחוני, כלכלי או חברתי ולהשפיע

פעילויות לקידום בריאות

מאז ההצטרפות לרשת ערים בריאות יש רמה גבוהה של תכלול ושיתוף פעולה בין הגורמים השונים הפועלים לקידום איכות החיים.

במועצה מתקיימות הרצאות וסדנאות לכלל התושבים ולקבוצות נבחרות (קשישים, ילדים) בתחומי התזונה וחיזוק החוסן הנפשי. ב-2015 התקיים קורס נהגי אמבולנס למתנדבים, 24 נהגים חדשים הצטרפו למערך הנהגים המתנדבים הקיים. נערכו שני קורסי חובשים בכירים בשיתוף עם איחוד הצלה, נערכו קורסי רענון לצוותים מקצועיים וקורסי עזרה ראשונה ביישובים. מתקיימת פעילות לקידום בריאות בבתי הספר, במסגרת שבוע ספורט, שבוע בריאות ובמסגרת חודש הקשיש.

בשגרה ובחירום, בנייה מחומרי גלם מקומיים.

צעדה - בשנת 2011 התקיימה צעדה ובמסגרתה מתנדבים הפעילו תחנות. ב-2015 התקיימה הצעדה השנייה, ועכשיו הצעדה נעשית למסורת. גם השנה מתוכננת צעדה וזו תוקדש לזכרם של התושבים שנפלו בצוק איתן.

"באריבריא" - במסגרת השקעתה של המועצה בהעצמת היישובים, נערך בקיבוץ בארי תהליך משתף לקביעת תוכנית יישובית כוללת לקידום בריאות. פועל צוות היגוי ומספר צוותי עבודה: פעילות גופנית, תזונה, בריאות, מודעות, שיווק. מתכוונים לפעול בכיוון זה בכל יישוב ויישוב.

על מהלכו ועל השלכותיו העתידיות על הקהילה. במשך השנה מתקיימות סדנאות לתושבים ולאנשי מקצוע לחיזוק החוסן.

קורס טעימות בבריאות וקיימות - תושבים שהבריאות והסביבה שאנו חיים בה חשובים להם ורוצים לפעול בתחומים אלה בעצמם, הוזמנו לקורס. בנינו תוכנית מאתגרת ומלמדת בנושאים אלו. המטרה: תושבים בעלי ידע ויכולת בתחום הבריאות והקיימות, פועלים ומשנים, כל אחת ואחד על פי רצונו, במעגל המשפחה, היישוב והאזור. הקורס כלל נושאים כמו עבודה עם קהילה, בנייה וניהול גינה קהילתית, "המשחקים של פעם", "עושים סדר בצלחת", חוסן נפשי

מ.א. אשכול עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2011
מתאמת הבריאות: גב' ענת תבורי
תואר התפקיד: מנהלת מחלקת בריאות
כפיפות: למנהלת האגף לשירותים חברתיים
כתובת: קיבוץ בארי ד.ג. נגב, 85135
טל. 08-9929107 נייד: 054-7918058, דוא"ל: anat.tavori@gmail.com

מ.א בני שמעון

מועצה אזורית בני שמעון – קהילה של קהילות.
משתרעת על שטח של 440 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 7 (מתוך 10).
המועצה מונה 9,300 תושבים, 9.7% מהם בני 65 ומעלה, 41% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני המועצה

מועצה אזורית בני שמעון נמצאת בצפון הנגב ומאגדת 13 יישובים, בהם שמונה קיבוצים, ארבעה מושבים ויישוב קהילתי אחד. נוסדה בשנת 1951.

במועצה פועלים חמישה בתי ספר יסודיים, בית ספר תיכון (כולל חטיבת ביניים), ושתי מכינות קדם-צבאיות.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בתהליך של תכנון אסטרטגי שהתקיים ב 2010, בראשות ראש המועצה, גב' סיגל מורן, נוסח חזון המועצה המציין כי: "המועצה האזורית בני שמעון היא "קהילה של קהילות", המקיימת שותפות ושיח עם כלל תושביה, יישוביה וסביבתה.

המועצה היא קהילה רבגונית ערכית, המעודדת ומקדמת קשרי גומלין ושיתופי פעולה בין ובתוך קהילות המועצה, תוך כדי הקפדה על ערכים של כבוד לאדם ולסביבה, חתירה למצינות, מעורבות בחברה וחיזוק החוסן הקהילתי".

בשנת 2013 הצטרפה בני שמעון לרשת ערים בריאות, זמן קצר לאחר שמונתה גב' רונה פוירינג לרכזת הבריאות במועצה. תחום הבריאות פועל במסגרת המחלקה לשרותים חברתיים.

קידום איכות החיים והבריאות מופיע בתוכניות העבודה של המחלקה לשירותים חברתיים, חינוך, ספורט, תרבות, איכות הסביבה והעמותה למען הקשיש. טרם מונתה ועדת היגוי וטרם הוחל בהכנתו של פרופיל בריאות עירוני. קיים תקציב ייעודי לקידום עיר בריאה ומקיימת הכולל סעיפי שכר ופעולות.

העובד בו שותפים מחלקת הספורט, התרבות, בטיחות, מוניציפאלי ומש"א. בצוות העוסק בחוסן יישובי בחירום שותפים האגף לשירותים חברתיים, הבריאות והביטחון. בצוות העוסק ב"פעילים ובריאים" בבני שמעון שותפים מחלקת הספורט, התרבות והבריאות. בצוות העוסק בקידום בריאות לקשישים שותפים מחלקת הבריאות, העמותה למען הקשיש והאגף לשירותים חברתיים.

תפקיד רכזת הבריאות של המועצה כולל שלושה עולמות תוכן: בריאות בחירום, קשר בין ספקי שירותי הבריאות למרפאות היישובים, קידום בריאות.

בכל גני הילדים של מועצה קיימת תוכנית תזונה נבונה בשיתוף עם תזונאית קלינית, בהתאמה להמלצות משרד החינוך והבריאות. בכל בתי הספר היסודיים קיימת תוכנית לקידום בריאות בשיתוף עם מקדמת בריאות חיצונית.

שלושה בתי ספר יסודיים (מתוך חמישה במועצה) קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות, עשרה גני ילדים (מתוך 27 במועצה) הם גנים ירוקים.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

תפיסת העבודה של המועצה היא העצמת מנהיגות מקומית ביישובים. במסגרת פעילות המחלקה לשירותים חברתיים, מתקיימים בה שני פורומים ששותפים בהם נציגי היישובים: בינו קהילתי ורווחה ובריאות. רכזת הבריאות שותפה לצוות הראשון ומרכזת את השני.

לפורום רווחה ובריאות משתייכים כל בעלי התפקידים מיישובי המועצה: רכזים, חברים ומנהלים של רווחה, סיעוד, בריאות, גיל שלישי. הפורום נפגש כשמונה פעמים בשנה במועדים ידועים מראש לכל שנת הפעילות. נושאי העומק נבחרים בהתאם לרצונם של חברי הפורום וההחלטה על כך מתקבלת בשותפות מלאה איתם. מנהלות הפורום אחראיות להתאים את המנחים לתוכן שהוחלט עליו. בנוסף, מתקיימת בפורום למידת עמיתים וייעוץ.

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים במועצה, כדוגמת צוות בנושא בריאות

מידע בנושאי בריאות וקיימות מועבר לתושבים באמצעות אתר האינטרנט של המועצה, פייסבוק המועצה, רכזי הבריאות בכל יישוב ועלון המועצה.

שיפור הסביבה הפיזית

במועצה האזורית בני שמעון, איכות הסביבה זוכה לקדימות בפעילות המועצה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות).

בבניין המועצה, במבני הציבור וברחובות הוחלפה התאורה לתאורת לד.

יש במועצה כמה מסלולי רכיבה על אופנים, חלקם מוארים ובטוחים. ביער להב קיים "סינגל" של 14 ק"מ ובשנה הקרובה יסללו עוד 11 ק"מ. ביישובים עצמם יש מסלולי הליכה. יש עשרה מתקני "כושר בטבע", בחלקם קיימת הצללה.

במועצה קיימות תחנות לניטור איכות האוויר.

פעילויות לקידום בריאות

במסגרת פורום רווחה ובריאות נבחרים נושאים בתחומים שונים של בריאות הגוף והנפש ונושאים המאפיינים עבודה קהילתית כמו גישור ועוד, ההרצאות והסדנאות מכוונות לנושאים אלה. כמו כן מתקיימות הרצאות בתחום הבריאות והקיימות לצוות החינוכי, כמו תזונה, סדנאות לקשישים בנושא מניעת נפילות ותזונה נבונה.

כמה תוכניות ראויות לציון:

קידום בריאות במערכת החינוך – הטמעת תוכנית תזונה בריאה, במטרה לעשות את הילדים לסוכני שינוי. בבני ילדים מתקיימים מפגשים של תזונאית עם צוות הגן והילדים לרכישת כלים לתזונה נבונה בדרך חווייתית לילדים. בבתי הספר מקיימים את תוכנית "נאמני בריאות – כל אחד יכול". נעשה תהליך העצמה לקבוצות תלמידים לערוך שינוי באורח החיים בבתי הספר, בליווי מקדמת בריאות חיצונית. לתוכנית שותפים רכזות חינוך ביישובים, מח' חינוך, רכזת בריאות מועצתית, צוות בית הספר, ועד ההורים המרכזי.

פעילות משותפת מתקיימת על בסיס קבוע עם לשכת הבריאות וקופות החולים. פעילות משותפת בפרויקטים מסוימים מתקיימת עם המשרד להגנת הסביבה, מד"א, ארגוני מתנדבים והסקטור העסקי.

תושבים משתתפים בוועדות העירוניות: בפורום רווחה ובריאות משתתפים 15 נציגי יישובים בעלי תפקידים בתחומים אלו. אחת לשנה מתקיים מפגש של צוות מטה מועצתי עם כל צוות מטה יישובי.

צריכות להיות ממושכות, רב-דוריות ועם תכנים של פעילות, תזונה ועוד. הומלץ להשתמש ככל האפשר בכוחות מקומיים (מתנדבים) בכל יישוב. רוב היישובים הציגו פעילויות - חלקן לתקופה ארוכה (לכל השנה) וחלקן פרויקטים קצרים יותר (שניים עד שלושה חודשים). התוכנית תוכננה בכל יישוב בעזרת התושבים והפעילו אותה בעיקר כוחות מקומיים בכל יישוב.

קידום בריאות בעמותה למען הקשיש - לכל יישוב במועצה הגיעה תזונאית קלינית להרצאה חוויתית - ההרצאה ניתנה ללא תשלום והוזמנו אליה כל ותיקי היישוב, גם אם אינם משתתפים באופן פעיל בחוגים ובפעילויות של העמותה למען הקשיש. המטרה היתה להכיר לבני 60+ מושגים בסיסיים בתזונה עם דגש על הגיל המבוגר, כדי שיוכלו לבחור בצורה מושכלת את המזון המוגש בחדר האוכל.

באותה מתכונת נערכה סדרת הרצאות שהעביר פיזיותרפיסט בנושא עידוד פעילות ומניעת נפילות בגיל המבוגר.

פעילים ובריאים בבני שמעון - יצא קול קורא משותף, של מחלקת הספורט ורכזת הבריאות, לכל היישובים, לתכנן תוכנית לכל השנה בתחום פעילות ובריאות. כל יישוב התבקש לשלוח את התוכנית שלו ולאחר אישורה של רכזת הבריאות, קיבל כל יישוב תקציב בהתאם לגודלו, בחלוקה של 25% ע"ח היישוב, ו75% ע"ח המועצה. הקריטריונים למתן המענק היו: הפעילויות

בני שמעון עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2013
מתאמת הבריאות: גב' רונה פויירינג
תואר התפקיד: רכזת בריאות
כפיפות: למנהלת המחלקה לשירותים חברתיים
כתובת: מועצה אזורית בני שמעון ד.ג. הנגב 85300
טל. 08-9911746 נייד: 052-3387386, דוא"ל: rona@bns.org.il

משתרעת על שטח של 1,100 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 6 (מתוך 10). מונה 16,000 תושבים, 3.7% מהם בני 65 ומעלה, 42% צעירים מתחת לגיל 20.

בבתי הספר, בגנים ובפעוטונים ובמסגרת החינוך הלא פורמאלי, הפעלת קייטנות בריאות, הכשרת צוותי חינוך בגיל הרך לאורח חיים בריא, הפעלת תוכניות של מועצה בריאה ועידוד קהילות לקיים פעילויות של אורח חיים בריא.

קיימת מדיניות מוצהרת לצמצום פערים. הוקמה קרן לעזרה כלכלית התומכת במשפחות מוחלשות ובקשישים.

מתקיימת פעילות לשיפור הרגלי תזונה, עידוד שתיית מים ופעילות גופנית בבתי הספר, גני ילדים וקייטנות ותוכנית ייעודית לבני נוער. את התפריטים במעונות מאשרת תזונאית, ומתקיים מעקב רציף וצמוד של מפקחת מטעם המועצה. במסגרות חינוך שבהם פועל מפעל הזנה קיים פיקוח של משרד החינוך הכולל מעקב של דיאטנית. לעובדי המועצה יש תוכנית של תזונה נכונה, פעילות גופנית ובישיבות המועצה מוגש כיבוד בריא ברובו.

בית ספר יסודי אחד וגן ילדים אחד קיבלו הכרה של משרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים במועצה. נציגי מחלקות החינוך

תוצר של קייטנת הבריאות

מאפייני המועצה

מועצה אזורית גולן ממוקמת בצפון מזרח המדינה, ברמת הגולן. המועצה קיבלה מעמד מוניציפאלי בשנת 1979. שטח השיפוט שלה משתרע מהחרמון בצפון ועד חמת גדר בדרום. בתחום המועצה ישנם 32 יישובים, מתוכם תשעה קיבוצים, 13 מושבים, חמישה מושבים שיתופיים וחמישה יישובים קהילתיים. בתחומי המועצה פועלים חמישה בתי ספר יסודיים, שלשה תיכוניים, 27 פעוטונים ו-48 גני ילדים.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון המועצה כתוב "הגולן הוא חבל ארץ ייחודי, שבו יכול אדם לבנות את ביתו ולממש את עצמו בקהילה רבגונית, שוחרת איכות ומסבירה פנים. קהילה שמקיימת חיים המושתתים על חירות, אחריות, יוזמה, צדק חברתי, זיקה למורשת ואהבת האדם, העם והארץ. ליצור תנופת עשייה, פיתוח וקידום יזמויות תוך כדי שמירה על ערכי הטבע והנוף, ויצירת סביבה שופעת אנושיות, פשטות ושלווה למען התושבים, המטיילים והדורות הבאים".

קידום איכות החיים והבריאות הם חלק מתוכניות העבודה של מחלקות הבריאות, החינוך והקהילה. המועצה, בראשותו של מר אלי מלכה, הצטרפה לרשת ערים בריאות בשנת 2004, הקימה ועדת היגוי (שולחן בריאות) ומינתה את גב' מיכל נאור לתפקיד רכזת בריאות, במסגרת המחלקה לייעוץ וטיפול (מיט"ר), בחצי משרה. במועצה קיים תקציב ייעודי לקידום הנושא, הן תקציב שכר והן תקציב פעילות, כמו כן מסתייעים בתקציבים ממשלתיים.

החלטות מרכזיות של שולחן הבריאות: קידום תחום אורח חיים בריא בדגש על תזונה בריאה

הגולן בשלג, צילם איתמר גרינברג

בשמש, פעילות גופנית, בישול בריא, תזונה ושתייה מותאמת לתקופת הקיץ.

מט"ן - מערך טיפולי נייד - איתור ילדים בסיכון בידי צוות מקצועי שמגיע אל ילדים בפעוטונים, אל המסגרת הביתית ואל גני הילדים. מקיימים הדרכה לצוותים ולהורים. הילדים המאותרים מופנים לגורמים מטפלים. שותפים לתוכנית המחלקה לשירותים חברתיים, היחידה להתפתחות הילד, מחלקת בריאות, טיפות חלב ומחלקת חינוך.

קול קורא לבריאות בקהילה - בתהליך בניית אמנת השותפות בין תושב-יישוב-מועצה עלה צורך לייצר ערוץ נוסף בין היישובים למועצה. ערוץ זה מסייע ביישום מדיניות המועצה והיישובים ובתיעול משאבים בצורה נכונה לפרויקטים שבחרים להתמקד בהם. הוחלט שהדבר יתבצע דרך קולות קוראים, כנדבך נוסף שנבנה על מודל העבודה. תקציבי פעילות יהיו בתחומים: קהילה, נוער, ספורט וחוגים, סביבת היישוב, תירות, תרבות ועוד. מתוך רצון לייצר פעילות בריאות ביוזמה ובכוחות פנימיים של היישובים, יזמה רכזת הבריאות בשיתוף מנהלי הקהילות קול קורא בתחום הבריאות במטרה לקדם את איכות החיים בקהילה. כל יישוב הכין תוכנית על פי היעדים שקבע, כמו פעילות ספורטיבית קהילתית, סדנאות תזונה וכד'.

והרווחה, מנכ"ל המועצה, מנהל אגף חברה וקהילה, מנהל אגף החינוך, מנהל המתנ"ס ומנהל החברה הכלכלית שותפים לשולחן הבריאות. שותפויות מתקיימות על בסיס קבוע עם המתנסיים ושותפויות בפרויקטים מסוימים עם לשכת הבריאות, קופות החולים וארגוני מתנדבים.

שיפור הסביבה הפיזית

במועצה האזורית גולן, איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה. מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות והפרדת פסולת רטובה ויבשה). יש 35 ק"מ של מסלולי הליכה ומסלולי רכיבה על אופניים. בחלקם מוארים. יש חמישה מתחמי "כושר בטבע".

פעילויות לקידום בריאות

במועצה מתקיימות הרצאות לתושבים ולצוותי חינוך בנושאי החיאה וסדנאות לאורח חיים בריא.

כמה תוכניות ראויות לציון:

אורח חיים בריא ופעיל בבתי הספר - ביוזמת רכזת הבריאות ובשיתוף עם בתי הספר, ואגף החינוך הוכנה תוכנית לכיתות א-ח, שיעדה הוא יצירת שינוי במשפחה, חיזוק עמדות בריאות והעצמה של הילד במשפחה ובמסגרת הכיתה. בתוכנית יש הקניית ידע בתחומי אורחות חיים, תזונה, דימוי גוף, חשיבות השינה ופעילות גופנית. מתקיימת פעילות משותפת להורים וילדים וכן ימי בריאות.

מעונות בריאים - המטרה: שיפור הבריאות של הפעוטות ומניעת השמנה. ביוזמת רכזת הבריאות ובשיתוף הצוות החינוכי של המעונות, מחלקת חינוך, רכזי החינוך ביישובים ומשרד הכלכלה, מפעילים הדרכה לצוותי החינוך והמבשלות במעונות, מפגשים עם הורים, אישור תפריטים בידי דיאטנית ופיקוח.

מחנות קיץ וקייטנות בריאות - המטרה: יצירת חוויות ופעילות עם שמירה על עקרונות של "חכם

מ.א גולן עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2004

מתאמת הבריאות: גב' מיכל נאור

תואר התפקיד: רכזת בריאות

כפיפות: למנהלת מחלקת מיט"ר

כתובת: מיט"ר, מ.א.ת. 13 קצרין, 12900

טל. 04-6969746 / 797 נייד: 050-5341738, דוא"ל: michaln@golan.org.il

מ.א גליל עליון

מועצה אזורית גליל עליון, משתרעת על שטח של 300 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 6 (מתוך 10). מונה 16,900 תושבים, 15.4% מהם בני 65 ומעלה, 30.1% צעירים מתחת לגיל 20.

מאפייני המועצה

מועצה אזורית גליל עליון היא מועצה אזורית במחוז הצפון. בתחומי המועצה 29 קיבוצים, בית ספר שדה חרמון וחוות ורד הגליל. 22 מהיישובים הם יישובי קו העימות (מתוכם שבעה יישובי גדר).

מבחינה כלכלית חברתית סובל הגליל העליון מבעיות שמאפיינות אזורי פריפריה, כמו מיעוט תעסוקה לעובדים בעלי השכלה אקדמית, הגירה שלילית של צעירים, תשתיות לא מספקות, מחסור בצירי תנועה מרכזיים ונגישות נמוכה למרכז הארץ.

למרות זאת, המועצה ידועה כרשות מתקדמת מאוד בתחום החינוך, התרבות והתקשורת ונחשבת לרשות שמשקיעה רבות בתחום החינוך.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון המועצה מצוין בין היתר "צמיחה אורגנית ובת קיימא בגליל העליון תוך כדי העצמת הפרט והקהילות הקיבוציות". חמשת העוגנים לפיהם פועלת המועצה: קהילות פעילות ועצמאיות ביישובים, קהילות צומחות המקיימות ערכות הדדית וחזון משותף לנושאי אורחות החיים, תוך כדי שמירה על האופי הכפרי, החקלאי וההתיישבותי של האזור, קהילה אזורית פעילה, פיתוח כלכלי, חינוך כנכס אסטרטגי ומועצה גדולה יותר.

המועצה חרטה על דגלה את איכות הסביבה כערך שלאורו היא פועלת. היחידה הסביבתית פועלת לקידום החינוך לשמירת סביבת האדם והטבע, תכנון סביבתי, הכוונה וטיפול במפגעי איכות הסביבה בתעשייה, חומרים מסוכנים, קרקע ומים, מפגעי איכות סביבה בחקלאות ומנהלת פרויקט לשימור נחלי מקורות הירדן. איכות החיים והבריאות מופיעים בתוכניות העבודה של האגף לאיכות הסביבה.

מתאמת הבריאות העירונית (מנהלת מדור בריאות), גב' אורית תמיר, מועסקת בחצי משרה באגף לשירותים חברתיים. בין יתר תפקידיה היא ממונה על ליווי המרפאות בקיבוצים. טרם הוקמה ועדת היגוי לבריאות וקיימות. תקציב הפעולות לקידום הבריאות נשען על תקציבים ממשלתיים.

קיימת מודעות למזון בריא. בחלק מהשיבות המתקיימות במועצה מוגש כיבוד בריא.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים במועצה בעיקר סביב תכנון וביצוע אירועים אזוריים. שותפויות מתקיימות בפרויקטים מסוימים עם לשכת הבריאות, קופות החולים ומד"א.

תושבים משתתפים בכל 28 הוועדות הפעילות. נציגי הציבור שנענו לקול קורא נבחרו בידי צוות מקצועי ובאישור מליאת המועצה. מתקיימות פעילויות ביוזמת תושבים: בשנים האחרונות יש פרויקט גינה לכל קיבוץ. הפרויקט צמח מהציבור, המועצה גייסה תקציב מהמשרד להגנת הסביבה.

ילדים והפח הכתום למחזור

צעדה רב דורית בגליל עליון

הממשלתית לתירות, קק"ל, משרד התחבורה ורשות הניקוז. התושבים עושים בהם שימוש רב.

במכללת תל-חי היתה תחנה זמנית לניטור איכות האוויר, רק למשך חודש.

פעילויות לקידום בריאות

במועצה מתקיימות סדנאות תזונה/בישול בריא לילדים ומבוגרים, באחריות מדור הבריאות.

פועלות תוכניות לשיפור הרגלי תזונה, בשיתוף משרד החינוך בתוכנית "תפור עלי", סדנת הכנת כריכים בריאים לבתי ספר יסודיים במהלך הקיץ.

יזמות נוספות: מחזור והפרדת פסולת, מניעת ריסוסים, קרינה בלתי מייננת ועוד.

המועצה יזמה העברת מידע לתושבים בתחום התזונה הבריאה (חוברת) מידע על מטפלים ופרסומים הקשורים לימי בריאות.

שיפור הסביבה הפיזית

איכות הסביבה זוכה לקדימות גבוהה בפעילות המועצה. מתבצעת פעילות בתחום הגינון, מחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, מתכות).

יש במועצה מסלולי הליכה ורכיבה על אופניים, חלקם מוארים ובטוחים. אלה מומנו בידי החברה

מ.א גליל עליון עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2008
מתאמת הבריאות: גב' אורית תמיר
תואר התפקיד: מנהלת מדור בריאות
כפיפות: למנהל אגף שירותים חברתיים
כתובת: ת.ד. 90000 ראש פינה, 12100

טל. נייד: 050-6315826, דוא"ל: oritt@galil-elion.org.il

מ.א נחל שורק

משתרעת על שטח של 28 קמ"ר. משתייכת לאשכול חברתי-כלכלי 4 (מתוך 10). מונה 9,000 תושבים, 3.4% מהם בני 65 ומעלה, 54.7% צעירים מתחת לגיל 20.

קיימת מדיניות מוצהרת לצמצום פערים.

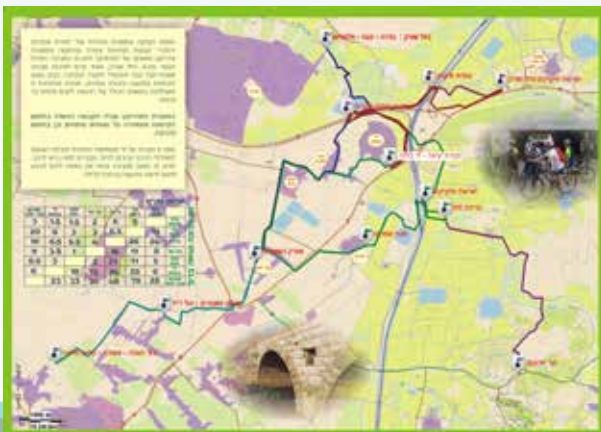
קיימת פעילות הסברה למניעת עישון, וקיימת פעילות לשיפור הרגלי תזונה ופעילות גופנית בבתי הספר וגני הילדים. בחלק מהישיבות במועצה מוגש כיבוד בריא. בבניין המועצה שותים רק מים.

שמונה גני ילדים (מתוך 28 שבמועצה) קיבלו הכרה ממשרד החינוך כמקדמי בריאות.

על שותפויות ועל השתתפות התושבים

פעילות משותפת מתקיימת בצוותי עבודה בין-מחלקתיים בעירייה בעיקר סביב אורח חיים מקיים ובריא. שותפויות מתקיימות על בסיס קבוע עם המשרד להגנת הסביבה וחברת המתנ"סים ושותפויות בפרויקטים מסוימים עם קופות החולים, מד"א, ארגוני מתנדבים והסקטור העיסקי.

תושבים משתתפים בוועדת איכות הסביבה ובוועדת החינוך כנציגי היישובים או שנבחרו בידי ראש המועצה. מידע בנושאי בריאות וסביבה מועבר לציבור באמצעות אתר האינטרנט ובאמצעות מקומונים ("דפי שורק").

מסלולי רכיבה קרובים לבית נחל שורק

מאפייני המועצה

נחל שורק היא מועצה אזורית באזור השפלה. בתחומי המועצה שבעה יישובים, בהם קיבוץ אחד, יישוב עירוני אחד, יישוב קהילתי וארבעה מושבים. כל היישובים בעלי אופי דתי או חרדי. שניים מיישוביה הוקמו אחרי פינוי גוש קטיף, בשביל תושבי היישובים שפנו. גני טל ונצר חזני שמרו על שם היישוב שממנו פונו. בתחומי המועצה פועלים שישה בתי ספר, ישיבה תיכונית, אולפנא לבנות, 34 גני ילדים, 23 בתי כנסת, שבע ישיבות, 13 מקוואות. פרנסת התושבים מורכבת מחקלאות, תעשייה, תירות ועבודות חוץ.

יישום עקרונות עיר בריאה ומקיימת

בחזון המועצה מצוין בין היתר כי המועצה שואפת להיות גורם מוביל, אחראי, מעצב ותורם לפיתוח האזור מבחינה חברתית, תירותית, קהילתית, תרבותית, בריאות ואיכות הסביבה ורווחת הפרט באמצעות צימצום פערים בין האוכלוסיות.

המועצה מעניקה הזדמנות לכל תושב להשתלב בתוכניות השונות באופן אישי או קבוצתי לפיתוח הידע האישי, להשתלבות בקהילה, להנאה ולתמיכה. התושב המרוצה הוא ההוכחה כי היעד להגשמת החזון מתקיים.

קידום איכות החיים והבריאות הם חלק מתוכניות העבודה של מחלקות החינוך, התחזוקה ואיכות הסביבה. המועצה, בראשותו של מר אלי אסקוזידו, הצטרפה לרשת ערים בריאות בשנת 2010, הקימה ועדת היגוי (ועדת בריאות) ומינתה את גב' שרית שרף לתפקיד מקדמת בריאות ואיכות סביבה, בחצי משרה. קיים תקציב ייעודי לקידום הנושא, הן תקציב שכר והן תקציב פעולות.

סירת אופניים ירוקה בנחל שורק

שיפור הסביבה הפיזית

במועצה האזורית נחל שורק פועלים כדי לשמר ולטפח סביבה מקיימת ודואגים שהפעילות היצרנית, החקלאית והמוניציפאלית תתקיים בהרמוניה עם הטבע.

המועצה מתמודדת עם תחומים רבים הנוגעים לשיפור איכות החיים והסביבה ופועלת להגברת המודעות הסביבתית בקהילות ובמוסדות החינוך.

מתבצעת פעילות בתחום המחזור (נייר, פלסטיק, זכוכית, קרטון) וכן נעשים תהליכים במערכת החינוך הרחבה. בכל יישובי המועצה מגרשי ספורט לפעילויות השונות, אולמות ספורט, פארק אופניים אתגרי, מגרש גלגיליות והוקי ומתחמי "כושר בטבע" שלחלקם הגדול יש הצללה.

יש במועצה מסלולי הליכה ורכיבה על אופניים, מוארים ובטוחים והתושבים עושים בהם שימוש רב. השנה נוספו שני מסלולי הליכה חדשים. במועצה קיימות תחנות ניטור לאיכות אויר, פנסי הרחובות הוחלפו לתאורת לד. קיימת הנמכה של המדרכות כדי לשפר נגישות.

פעילויות לקידום בריאות

במועצה מתקיימות הרצאות וסדנאות בתזונה/ בישול בריא לילדים, במסגרות גני ילדים, בתי ספר ומבוגרים. בשיתוף עם קופות החולים והמתנ"ס נעשים פרויקטים לאוכלוסיות ספציפיות בהתאם לצורך.

מ.א נחל שורק עיר בריאה

הצטרפות לרשת ערים בריאות: 2010
מתאמת הבריאות: גב' שרית שרף
תואר התפקיד: מקדמת בריאות ואיכות הסביבה
כפיפות: למנהל אגף שירותים מוניציפאליים
כתובת: מ.א. יד בנימין, ד"נ עמק שורק, 76812
טל. 08-8634221 נייד: 050-7955041, דוא"ל: sarit@sorek.matnasim.co.il

משרדי ממשלה וארגונים

ייעוד השירות ומאפייניו

הרשויות המקומיות מול הממשלה והכנסת, לשפר את תדמית השלטון המקומי וראשי הרשויות בישראל, לטפל בסוגיות הליבה ובבעיות המרכזיות של הרשויות המקומיות ולהעניק להן מענה מקצועי, שירותי ויעיל.

מאפייניו: מרכז השלטון המקומי עוסק בהליכי החקיקה המוניציפאליים בכנסת ובוועדותיה, בריכוז התחומים הפיננסיים, הכלכליים והתקציביים הקשורים ובפעילות הרשויות המקומיות בישראל וייצוגם אל מול השלטון המרכזי.

ריכוז תחומי ליבה הנוגעים בכלל תחומי החיים החברתיים, התרבותיים, החינוכיים והקהילתיים של התושבים ברשויות המקומיות: חינוך, תרבות, וספורט, קליטת עלייה, בריאות, תעסוקה, נגישות, אזרחים ותיקים, מעמד האישה ושוויון מגדרי, בטיחות בטחון ושעת חירום.

מרכז השלטון המקומי, עוסק בהכשרה מקצועית של עובדי הרשויות באמצעות ימי עיון, קורסים מקצועיים, כנסים והשתלמויות ועוד ועוד.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

במרכז השלטון המקומי פועלת ועדת בריאות לקידום בריאות הציבור ואיכות חיי התושבים ברשויות. בראש הוועדה עומד מר משה פדלון, ראש עיריית הרצליה.

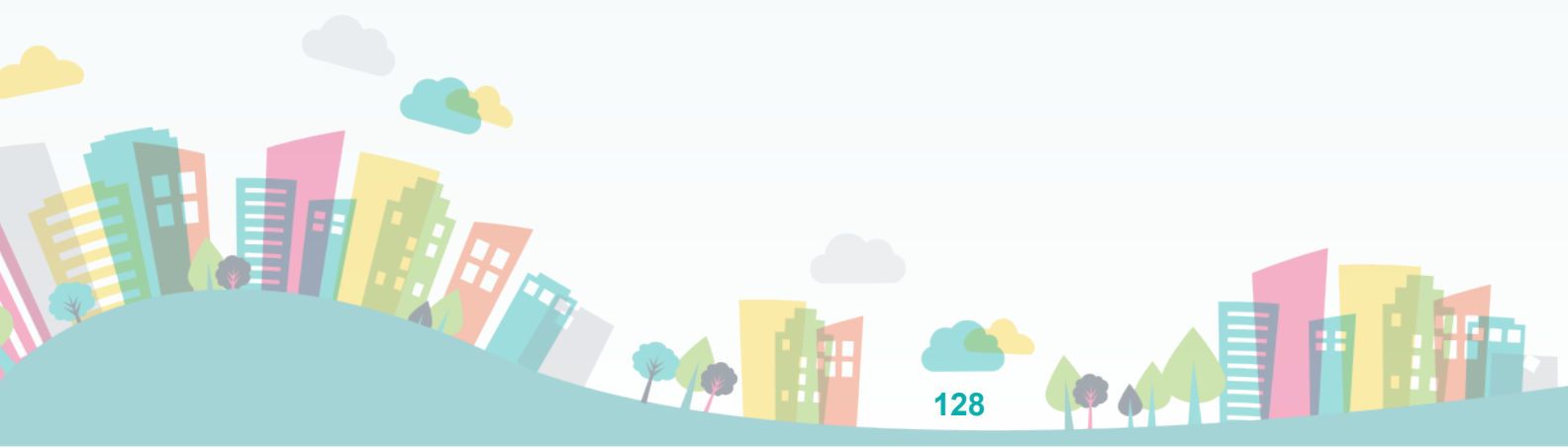
הוועדה עוסקת במגוון רחב של סוגיות בתחום

מרכז השלטון המקומי הוא גוף שמאגדות בו כל העיריות והמועצות המקומיות בישראל. תפקידו העיקרי הוא לייצג את הרשויות המקומיות ולקדם את ענייניהן מול הכנסת ומול גורמי הממשלה השונים. בנוסף משמש מרכז השלטון המקומי גוף מנחה ומייעץ מקצועי לרשויות המקומיות בתחומי פעילותן השונים.

המרכז הוקם בשנת 1938 בשם "חבר המועצות המקומיות", נרשם רשמית כאגודה עות'מאנית והממשלה המנדטורית הכירה בו כגוף המייצג את השלטון המקומי העברי בארץ. עם הקמתו הצטרפו אליו כל המועצות המקומיות העבריות שהיו קיימות בעת ההיא, בסה"כ 24 במספר, למעט הערים הגדולות. בשנת 1953 הצטרפו אליו שלוש הערים הגדולות: ירושלים, תל אביב וחיפה ולארגון ניתן שם חדש "מרכז השלטון המקומי".

כיום חברות במרכז השלטון המקומי כל 203 הרשויות המקומיות העירוניות, 75 ערים ועוד 128 מועצות מקומיות על כל גוניהן: יהודיות, ערביות, דרוזיות וצ'רקסיות, חילוניות, וחרדיות, ערים במרכז הארץ וערי פיתוח בפריפריה. כיום עומד בראש המרכז ראש עיריית מודיעין-מכבים-רעות, מר חיים ביבס.

הייעוד: להיות בית וגוף מייצג לכלל הרשויות המקומיות בישראל, לשמש גורם משפיע בייצוג

אמנת פרום ה-15 להפחתת זיהום אוויר ולהגנת אקלים - נחתמה בידי פרום הערים העצמאיות. האמנה היא גרסה ישראלית לאמנה הבינלאומית של ארגון ICLEI להגנת האקלים. במסגרת האמנה התחייבו העיריות להציב כיעד הפחתה כמותית ברורה של פליטת גזי חממה וזיהום האוויר בעיר, והכנת תוכנית פעולה עירונית שתוביל להגשמת יעד זה.

תרומה לעשייה בערים בריאות

מרכז השלטון המקומי משמש בית לרשת ערים בריאות בישראל. הרשת היא יחידה במסגרת המרכז ומקבלת את שירותיו. כל הישיבות וההשתלמויות של הרשת מתבצעות במרכז השלטון המקומי. מרכז השלטון המקומי פעל להסדרת תפקיד מנהל/מתאם בריאות ברשויות בשיתוף משרד הפנים ורשת ערים בריאות.

פרטי הנציגה ברשת

עו"ד רות דין מדר, מנהלת מחלקת חברה, ממונה בריאות, מנהל חינוך וחברה, מרכז שלטון מקומי. טלפון: 036844219, נייד: 0547760770, דוא"ל: ruthd@masham.org.il

בריאות הציבור, שהרשויות המקומיות מתמודדות עמן. סוגיות אלה נדונות במסגרת של מטה מול מטה, עם מנכ"ל משרד הבריאות ובוועדות הכנסת.

להלן סוגיות עיקריות שעל סדר היום: בריאות השן בגני הילדים ובבתי הספר, שירותי בריאות התלמיד, הזנה במעונות יום, בגנים ובבתי הספר, הפלרת מים, הסכם מד"א, סייעות רפואיות, צמצום פערי בריאות בפריפריה, העברת האחריות לבדיקות מזון מן החי ממשרד החקלאות למשרד הבריאות, מדיניות משרד הבריאות לשימוש במי קולחין ובמים אפורים ברשויות המקומיות, הכשרת מתאמי בריאות ברשויות, הכשרת ממונה אכיפת מניעת עישון במקומות ציבוריים, הכשרת תברואנים ברשויות, הרפורמה ברישוי עסקים, מימון נסיעות לטיפולים אונקולוגיים ודיאליזה, נגישות מוסדות בריאות, בטיחות ילדים, הקמת מרכזי רפואה דחופה, הטמעת תוכניות לאומיות ומיצוי זכויות.

מרכז השלטון המקומי שותף בתוכניות לאומיות שמשרד הבריאות מוביל: אפשרי בריא - לקידום אורח חיים בריא ופעיל. מניעת היפגעות ילדים, מניעת אובדנות, צמצום פערי בריאות בפריפריה.

« שיתוף הציבור והפרט - טיפוח ציבור מעורב ואורייני בתחום הבריאות ויצירת אווירה המאפשרת שיתופו בקביעה וביישום של מדיניות בריאות.

« שינויים מבניים - העצמת תפקודו של המשרד כמיניסטרונין האחראי על כלל מערכת הבריאות, הפרדת המשרד מתפקידו כספק שירותים.

« בריאות הנפש - שילוב בריאות הנפש בתפיסת בריאות כוללת.

« גריאטריה - קידום שירותי הבריאות לגיל הזקנה תוך כדי שימת דגש על טיפול ביתי וקהילתי.

תרומה לעשייה בערים בריאות

הנגשת מומחיות: משרד הבריאות תומך ברשת ערים בריאות בישראל באופן מקצועי בהנגשת מומחיות ואנשי מקצוע לועדות השונות, שיתופי פעולה רחבי היקף הן ברמת אגפי המטה ומחלקותיו והן בלשכות הבריאות המחוזיות והנפתיות ברחבי ישראל. המחלקה לקידום בריאות בשירותי בריאות הציבור מתאמת את השותפות מצד משרד הבריאות.

פיתוח ויישום הכשרה: המשרד שותף לפיתוח ויישום הכשרה בסיסית ומתקדמת של אנשי מקצוע בקידום בריאות אשר חלקם מועסקים כמתאמים ברשת ערים בריאות.

פיתוח ויישום מדיניות בריאות: ברמה העקרונית-ערכית, ברמה התכנון וברמת היישום.

סנגור, אפשרות ותיווך: המשרד משמש גורם מתווך ומאפשר בשותפויות עם הרשת.

מימון פעולות הרשת: משרד הבריאות מממן את פעילות הרשת מאז הקמתה.

פרטי הנציג ברשת

המחלקה לחינוך וקידום בריאות, שירותי בריאות הציבור, משרד הבריאות, רח' ירמיהו 39 ירושלים, כתובת דואר: ת.ד. 1176 ירושלים 91010, דוא"ל: H.promotion@moh.gov.il

ייעוד השירות ומאפייניו

משרד הבריאות נושא באחריות הממלכתית להבטחת הבריאות לתושבי המדינה. המשרד קובע את המדיניות בתחום שירותי הבריאות והרפואה, ומופקד על תכנון, פיקוח בקרה, רישוי ותיאום השירותים של מערכת הבריאות.

חזון משרד הבריאות¹ - מימוש הזכות הבסיסית לבריאות ולקידום בריאות של כלל אוכלוסיית ישראל, באמצעות מערכת בריאות השואפת לאיכות ושוויוניות מרביים, תוך כדי כיבוד ערכי כבוד האדם והחברה.

משרד הבריאות עוסק בארגון, בהפעלה ובאספקת שירותי מניעה, אבחון, טיפול, שיקום ומחקר באופן ישיר או באמצעות מוסדות רפואיים המיועדים לכל אזרחי מדינת ישראל ותושביה. המשרד מפעיל באופן ישיר באמצעות עובדיו או ספקי שירות אחרים את כלל שירותי הרפואה המונעת בקרב תינוקות, פעוטות וילדים, בטיפות החלב ובבתי הספר. כמו כן, למשרד אחריות ביטוחית בתחומי הגריאטריה, ומכשירי שיקום וניידות והוא מספק את כלל שירותי בריאות הציבור.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

« איכות - שיפור השירות הרפואי, האבחנתי, הטיפולי, השיקומי והמניעתי, באמצעות קביעת מדדי איכות ויישומם בהיעזרות בתמריצים, פיקוח ואכיפה.

« צמצום פערים - הקטנת פערי הבריאות בין קבוצות שונות באוכלוסייה.

« הכוונה לקהילה - חיזוק מערכי שירות הבריאות בקהילה, תוך כדי העדפה ודגש על שירותי מניעה, קידום בריאות ושיקום בקהילה.

« יעילות - הבטחת רמת שירותי רפואה ובריאות מיטביים, תוך כדי קביעת עדיפויות בהתאם למגבלת המשאבים.

« מחקר - קידום המחקר הרפואי.

« קידום בריאות ומניעה - עידוד אורחות חיים מקדמי בריאות, תוך כדי שימת דגש על אחריות אישית וקהילתית.

¹מקור: אתר משרד הבריאות, זמין 20 דצמבר 2015 - http://www.health.gov.il/About/Pages/about_us.aspx

הגברת המודעות להמלצות ואפשרו הפעילות, כך שכל אדם ימצא את הדרך לעמוד במשימות ויותר אנשים יעמדו בהמלצות.

בסקר האחרון שנערך ב-2012 נמצא כי 32.4% מהאוכלוסייה עומדים בהמלצות. כך שהעבודה עדיין רבה. נדרשים שיתופי פעולה רב-תחומיים בשילוב עם תחומי חינוך, בריאות, רווחה, ספורט וסביבה אשר יובילו להישגים טובים יותר.

תרומה לעשייה בערים בריאות

מטבע הדברים הרשויות אשר השתלבו ברשת ערים בריאות פועלות במודל עבודה רב-תחומי, מחויבות בבניית תוכנית מערכתית הכוללת מיפוי מוקדם הן פיזי והן של מגוון הפעילויות. מנהל מחלקת הספורט שותף ברוב המקרים הן בתכנון והן בביצוע ומרגיש מחוייב להגדיל את מספר העוסקים בפעילות גופנית קבועה בכל הגילאים מילדות ועד זקנה.

תפקידה של מחלקת הספורט היא באפשרו גדול יותר, חשיפה למגוון הפעילויות והמסגרות ובעידוד האוכלוסייה לפעילות גופנית וספורט.

בשנים הבאות יותר ויותר רשויות יצטרפו לתוכנית "אפשריבריאות", יקבלו מנהלי מחלקות הספורט ושותפים נוספים הכשרה בקידום בריאות וחיים פעילים ובריאים באמצעות רשת ערים בריאות.

פרטי הנציג ברשת

מנהלת המחלקה לקידום פעילות גופנית וספורט עממי - גב' שלומית ניר טור

טל. 03-7239004, נייד: 050-6283781, דוא"ל: shlomitni@most.gov.il

ייעוד השירות ומאפייניו

מנהל הספורט פועל זה שנים רבות, בכל הרשויות המקומיות, לקידום פעילות גופנית וספורט בקרב אזרחי ישראל בכל הגילים. המנהל מפעיל תוכניות התערבות באמצעות מנהלי מחלקות הספורט ברשויות. בשנים האחרונות תוגברה הפעילות לחיים פעילים ובריאים ברשויות באמצעות התוכנית "אפשריבריאות" ברשות המקומית. הפעולה נעשית במערכת החינוך, במרכזים קהילתיים, במועדוני ספורט וכן במקומות עבודה.

כמו כן נעשית פעילות ספורטיבית ייחודית לבעלי צרכים מיוחדים.

מנהל הספורט מתקצב את הרשויות המקומיות דרך "סל הספורט". התקציב נועד לפעולות ספורט ופעילות גופנית (חוגים). כמו כן מארגנים אירועי ספורט להגברת המודעות לחשיבות הפעילות הגופנית כאורח חיים, באמצעות צעדות, מרוצים, ימי ספורט ועוד. משרד הספורט מוביל עם המועצה להסדר הימורים, תוכנית בשם "ווינר לקהילה". התוכנית מעודדת את הרשויות להכשיר מסלולי הליכה ורכיבה וכן מתקני כושר בטבע לכולם, אולמות ספורט וחדרי כושר.

פעילות לקידום בריאות

תרומתה של הפעילות הגופנית לבריאותו של האדם ידועה זה שנים רבות, ארגון הבריאות העולמי קבע מדדים לנושא. ההמלצה למבוגרים היא פעילות גופנית מתונה לפחות 150 דקות בשבוע או 75 דקות פעילות בעצימות גבוהה וההמלצה לילדים היא לפחות 180 דקות בשבוע.

המשרד משתדל לקדם את הנושא באמצעות

משרד החינוך

משרד החינוך הפיקוח על הבריאות

ייעוד השירות ומאפייניו

משרד החינוך נושא באחריות הממלכתית לחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, בכל שכבות הגיל ובכל המגזרים. המשרד קובע את המדיניות בתחום החינוך, את נושאי הלימוד ותחומי הדעת.

מדיניות משרד החינוך בתחום הבריאות מבוססת על העיקרון כי הבריאות היא משאב המאפשר איכות חיים, פיתוח יכולות והשתלבות בחיי החברה והכלכלה. לקיומה בקרב ילדים ונוער עלולות לפגוע ביכולות למידתם, בהשתתפותם במסגרת הלימודים ובהפקת המיטב ממנה לתועלתם הם ולתועלת החברה. כמו כן עלולות לגרום לליקויים בהתפתחותם במהלך החיים. מכאן חשיבותם הרבה של הטמעת תחום הבריאות וקידום הבריאות במערכת החינוך.

ההתנהגות הבריאה שמקנה מערכת החינוך מקטינה את הסיכון לתחלואה במחלות שונות ותורמת לשיפור בריאותו של האדם. ההתנהגות מעוצבת כבר בגיל הרך ומשום כך חשוב להטמיע התנהגויות בריאות בקרב ילדים כבר מגיל הגן ובית הספר.

חזון משרד החינוך: עיצוב דמות הבוגר, שאורח חיים בריא הוא מהות שגרת חייו בהווה ובעתיד, תוך כדי הקניית ידע, כלים ומיומנויות ולקיימת אחריות בזיקה לקהילה וכערך תרבותי. כמו כן לטפח את המוסד החינוכי כמסגרת מקדמת בריאות תוך כדי הטמעת המודעות והטמעת התנהגות התורמת לבריאות גופנית, רגשית וסביבתית כחלק בלתי נפרד מהקהילה, צרכיה ומאפייניה.

פעילות לקידום בריאות

• **להטמיע** את תחום הבריאות כחלק מתרבות החיים במוסד החינוכי;

• **לאפשר** אימוץ התנהגויות מקדמות בריאות;

• **להקנות** ידע, לפתח מודעות לאורח חיים בריא, לטפח ולאמץ התנהגות מקדמת בריאות;

• **לפתח** אחריות לבריאות ברמה האישית, המשפחתית והקהילתית;

• **להקנות ידע** בנושאים השונים בחינוך לבריאות מגן הילדים ועד סיום הלימודים בבית הספר העל-יסודי תוך כדי שילובם במקצועות הלימוד ובתחומי הדעת;

• **לייצר** סביבה תומכת בריאות במוסד החינוכי;

• **לבצע מדידה והערכת** השינוי בהתנהגות ברמת הפרט וברמת המוסד החינוכי לאורך זמן.

תרומה לעשייה בערים בריאות

שיתופי פעולה: משרד החינוך שותף ברשת ערים בריאות בישראל באופן מקצועי בהיותו שותף בוועד המתאם של ערים בריאות ובתמיכה וחיוזוק הפעילות בערים באמצעות הרפרנטיים המחוזיים וצוות ההדרכה בבתי הספר וגני הילדים.

פיתוח ויישום מדיניות בריאות: ברמה העקרונית- ערכית: בתי ספר וגני ילדים מקדמי בריאות, ברמת התכנון וברמת היישום.

המשרד הוא גורם מתווך ומאפשר בשותפויות עם הרשת.

פרטי הנציג ברשת

עיריית ליבנה, מפמ"ר בריאות, משרד החינוך, דבורה הנביאה 2 ירושלים

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Briut/odot/MiAnahnu.htm

בית הספר לבריאות הציבור ורפואה קהילתית ע"ש בראון של האוניברסיטה העברית והדסה

הציבור ומעביר באופן שוטף סדנאות בנושאי בריאות הציבור ברחבי העולם. בית הספר הוכר (בשנים 2007-2014) כמרכז של ארגון הבריאות העולמי לבניית יכולות בבריאות הציבור.

WHO Center for Capacity Building in)
(Public Health).

פעילות לקידום בריאות וקיימות

חזון בית הספר לבריאות הציבור ורפואה קהילתית ע"ש בראון הוא לשפר את הרווחה הפיזית, הנפשית והחברתית של אוכלוסיית ישראל, ואוכלוסיות אחרות, עם מחויבות ל:

◀◀ מצוינות בפעילות אקדמית רב-תחומית

◀◀ מעורבות בקביעת מדיניות המשפיעה על בריאות

◀◀ פיתוח מנהיגות מקצועית איכותית

נוסף על תחומי ההוראה והמחקר המצוינים לעיל, סגל בית הספר מאייש ועדות לאומיות העוסקות בבריאות הציבור ושותף בתוכניות, בארץ ובעולם.

תרומה לעשייה בערים בריאות

בית הספר שותף בפעילות הרשת, באמצעות נציגותו אשר מתפקדת כיו"ר הרשת. כמו כן נציגי ביה"ס שותפים לוועדת ההיגוי של ירושלים, של מעלה אדומים ושל מברשת ציון.

פרטי הנציג ברשת

דר' מילכה דונחין, יו"ר הוועד המתאם של רשת ערים בריאות, נייד: 050-7874077,

דוא"ל: milka@hadassah.org.il

ייעוד השירות ומאפייניו

בית הספר לבריאות הציבור עוסק בהוראה ומחקר בתחום בריאות הציבור. בית הספר מציע כמה תוכניות לתואר מוסמך: מוסמך בבריאות הציבור (MPH) עם מסלול בקידום בריאות, מסלול במנהל, כלכלה ומדיניות בריאות, מסלול באפידמיולוגיה וביוסטטיסטיקה, והחל מתשע"ז גם התמחות בבריאות וסביבה, מוסמך בניהול מערכות בריאות (MHA) מוסמך באפידמיולוגיה קלינית (MSc), מוסמך בבריאות הציבור וטרינארית (MVPH), PhD, וכן תואר בבריאות הציבור המשולב בלימודי הרפואה (MD-MPH ו-MD-PhD). את מגוון התוכניות בעברית סיימו כ-1200 סטודנטים מאז היווסדו של ביה"ס. כמו כן, לבית הספר תוכנית חד-שנתית ל-MPH באנגלית המיועדת לתלמידים מחו"ל ובמיוחד ממדינות מתפתחות. עד כה סיימו את לימודיהם בתוכנית הבינלאומית למעלה מ-800 תלמידים שהגיעו מ-90 מדינות. בוגרי ביה"ס מאיישים עמדות מפתח במערכות בריאות בארץ ובעולם. לאחרונה, בית הספר זכה בהכרה רשמית של הארגון האירופי (APHEA) Agency for Public Health Education Accreditation.

לבית הספר פעילות מחקרית ענפה במגוון תחומי בריאות הציבור הבוחנת את האורגניזם הביולוגי בכל הרמות, מהרמה הגבוהה של החברה (חקר פערים בבריאות, שירותי בריאות, ניהול, מדיניות וכלכלת בריאות) דרך מחקרים קליניים ואפידמיולוגיים ועד לרמה המולקולארית (מחקרים גנטיים ואפיגנטיים).

לבית הספר פעילות בינלאומית נרחבת, הוא מסייע בהקמת תוכניות הכשרה חדשות בבריאות

פעילות לקידום בריאות וקיימות

מהות עיסוקו של הארגון הוא בבריאות וברפואה. תחום נוסף שכללית מקדמת ומקדישה לו תשומת לב מיוחדת הוא השמירה על איכות הסביבה וקיימות תחת הכותרת "כללית ירוקה". כללית פועלת לצמצום טביעת הרגל האקולוגית של הארגון ויוזמת מהלכים הסברתיים שעיקרם הגברת המודעות לקשר שבין בריאות הציבור לסביבה שאנו חיים ופועלים בה. כללית פועלת להרחבת מעגלי ההשפעה והמודעות הסביבתית בקהילה, מקדמת חינוך סביבתי ומקיימת שיתוף פעולה קהילתי אזורי. במסגרת מחוייבותה לקידום חיים בריאים בישראל, פועלת כללית במרץ לשמירה על סביבה ירוקה ונטולת מפגעים בריאותיים, כמו לדוגמה, הצבת מכלים לאיסוף תרופות שאינן בשימוש כדי לפנותם להטמנה מסודרת, שילוב בבניית אלמנטים של בנייה ירוקה ועוד.

תרומה לעשייה בערים בריאות

הכללית שותפה לרשת ערים בריאות מיום הקמתה, לפני 25 שנה, ופעילה בוועד הרשת, פועלת בשיתוף פעולה עם רשויות מקומיות לקידום בריאותם של התושבים, בפעולות השונות הנערכות בקהילה, בשיתוף אנשי מקצוע של הכללית, וכן באירועים ארציים, ובתכנון והכנה של כלים ליישום התורה של רשת ערים בריאות ברשויות המקומיות.

פרטי הנציגות ברשת

גב' שוש גן-נוי, המחלקה לחינוך וקידום בריאות, טל. 03-6923595,

דוא"ל: shoshga@clalit.org.il

ד"ר דיאן לוי, מנהלת המחלקה לחינוך וקידום בריאות, טל. 03-6923049,

דוא"ל: diane@clalit.org.il

ייעוד השירות ומאפייניו

חזון כללית הוא לפעול לטובת חיים בריאים בישראל, לקדם את בריאות לקוחותינו, לשמור ולשפר את בריאותם, במצבי בריאות וחולי, לעודד אותם לאמץ אורח חיים בריא ולעשות אותם שותפים מלאים בשמירה על בריאותם. להוביל בתחום האיכות הרפואית, להעניק את הטיפול הרפואי המיטבי באמצעות אנשי מקצוע מהשורה הראשונה, בפריסה רחבה של שירותים בכל רחבי הארץ ולהוביל בתחום שירותי האון-ליין.

כללית מעניקה שירותים רפואיים ל-4.3 מיליון לקוחות בקירוב, בפריסה ארצית של כ-1,400 מרפאות, 14 בתי חולים (כולל שני מרכזים לבריאות הנפש ושני מרכזים שיקומיים-סיעודיים), כ-420 בתי מרקחת, מאות מכונים ומעבדות, כ-11 אלף רופאים, כ-10,500 אחיות, ועוד אלפי אנשי מקצועות הבריאות, כמו רוקחים, עובדים פרא-רפואיים ועובדי מנהל, וכן שירותי חינוך וקידום בריאות. כללית מציעה גם מערך ייחודי של מרכזים ייעודיים - בהם מרפאות לרפואת המשפחה ומרכזי רפואה יועצת - שבהם ניתנים כל שירותי הבריאות תחת קורת גג אחת בידי רופאים מומחים, אחיות וצוותים רב-מקצועיים: כ-40 מרכזים לבריאות הילד, כ-40 מרכזים לבריאות האישה, מרפאות ייחודיות לספורט, למטיילים ולנוער, 54 מרפאות לרפואה משלימה, יותר מ-90 מרפאות שיניים של כללית סמייל, 12 מרפאות של כללית אסתטיקה; כללית מפעילה מוקד שירות לקוחות 24 שעות ביממה, מגוון שירותים דיגיטליים והתייעצות עם רופאים און-ליין ועוד.

ייעוד השירות ומאפייניו

חזון מכבי: מכבי ארגון שירותי בריאות, תקדם את הבריאות השלמה של חבריה, תעניק רפואה אינטגרטיבית ומותאמת אישית לכל חבר ותטפח מצוינות באיכות הרפואה, בידע ובשירות.

ייעוד: מתן מכלול שירותי בריאות לחברים במכבי במסגרת חוק בריאות ממלכתי.

מכבי שירותי בריאות מספקת שירותי בריאות בקהילה מהלידה עד זקנה כולל רפואה ראשונית, רפואה שניונית, רפואה דחופה בקהילה, שירותי סיעוד ומקצועות הבריאות, שירותי רווחה סביב מצב הבריאות, תמיכה מנהלית למתן השירות הרפואי בתוך מכבי ומחוץ. השירות בפריסה ארצית, במרכזים רפואיים ובמכונים של מכבי שירותי בריאות, במרפאות של רופאים עצמאים של מכבי, במוקדים הרפואיים, בבתי רופאים ובבתי חולים וספקים פרטיים בהסכם עם מכבי.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

המחלקה לקידום בריאות במכבי שותפה ונותנת מענה לנושאים הנגזרים מחזון מכבי, מהאסטרטגיה ומהיעדים של הארגון. קידום בריאות נותן מענה על כל רצף החיים ברמת המנע השונות, במבחר דרכי פעולה ובהתאמה לצרכים של הקבוצות והמגזרים במכבי. קידום בריאות מעניק פעילות מניעתית כחלק ממתן רפואה איכותית. נבנות תשתיות ותוכניות התערבות רב-מקצועיות בהתאם לצורכי אוכלוסיית החברים והמגזרים השונים. מתקיימות פעולות הטמעה בקרב כלל המטפלים ונותני השירות. הפעילות מתקיימת ברמה קבוצתית, פרטנית, פרונטלית ומקוונת, בהתאמה תרבותית.

קידום בריאות בונה ומטפח שיתופי פעולה עם משרד הבריאות, עם עמותות, ארגונים ומוסדות קידום בריאות הקיימים מחוץ למכבי כדי להנגיש ולאפשר לכל חבר את מרב האפשרויות לקדם את בריאותו בכל סביבה.

תרומה לעשייה בערים בריאות

שיתוף הפעולה של מכבי בא לידי ביטוי ברמת הרשת עצמה וברמת הערים החברות ברשת. נציג של מכבי יושב בוועד המנהל של הרשת ופעיל בוועד המנהל. מכבי כארגון נותן חסות לפעילויות ארציות של הרשת דוגמת הכנס השנתי ואף מפרסם את פעילות הערים הבריאות לחבריה ברמה הארצית והמקומית.

ברמת הערים החברות, מנהלי קידום בריאות במכבי משתתפים פעילים בוועדות היגוי עירוניות, שותפים בהוצאה לפועל של תוכניות קידום בריאות בערים וברשויות ומסייעים לחיבור בין מכבי וחברות הבת שלה לפעילות בשטח.

פרטי הנציגה ברשת

איריס דגן מנהלת קידום בריאות מכבי שירותי בריאות טלפון: 03-5143804

יום בריאות על שפת הים בראשל"צ

ייעוד השירות ומאפייניו

קופת חולים מאוחדת, בראשותו של המנכ"ל זאב וורמברנד, מעניקה שירותי רפואה איכותיים ומקצועיים בפריסה ארצית לכמיליון ומאה אלף לקוחות. מאוחדת היא הקופה השלישית בגודלה בישראל ובכל שנה מתרחב מעגל לקוחותיה, המזכה את הארגון בציונים גבוהים בסקרי דעת קהל הנערכים לגבי שביעות הרצון הלקוחות.

קופת חולים מאוחדת נחלקת לארבעה מחוזות ולה למעלה כ-300 מרפאות הפזורות בכל רחבי הארץ. מאוחדת מעסיקה למעלה מ-3,500 רופאים ברחבי הארץ. ללקוחות מאוחדת אפשרות בחירה חופשית של הרופא המטפל. מאוחדת מפעילה גם שירותי בריאות נוספים (שב"ן) ברבדים: מאוחדת עדיף, מאוחדת שיא, מאוחדת זהב.

לקופת חולים מאוחדת מגוון שירותים:

בתי מרקחת - לרשות לקוחות מאוחדת עומדים עשרות בתי מרקחת פנימיים של מאוחדת ועוד מאות בתי מרקחת חיצוניים, פרטיים בכל רחבי הארץ, לרבות רשתות "ניופארם" ו"סופרפארם".

מעבדות - במרבית מרפאות מאוחדת מעבדה ללקיחת דמים וכמה מעבדות מרכזיות.

מרפאות שיניים - מאוחדת מפעילה רשת של מרפאות שיניים ברחבי הארץ המציעות מגוון רחב של טיפולים כגון: רפואת שיניים מונעת, אורתודנטיה וטיפול פה ולסת, טיפולי שיניים מורכבים למטופלים בסיכון גבוה, הרדמה וטיפולים לילדים, טיפולים כגון סתימות, עקירות, כתרים ועוד.

מכונים - מכוני מאוחדת מציעים שירותים בתחומים שונים כגון: הדמיה (רנטגן, אולטרסאונד, ממוגרפיה ועוד), התפתחות הילד, פיזיותרפיה, בריאות האישה, סוכרת, לב ועוד.

רפואה משלימה ומרפאות כאב - למאוחדת כמה מרפאות ברחבי הארץ המתמחות ברפואה משלימה וברפואת כאב בשיטות טיפול שונות ובפיקוח רפואי. היצע ממבחר עצום של סדנאות וטיפולים ממסורות עתיקות וטיפולים חדשניים כגון: טיפולי שיאצו, רפלקסולוגיה, טיוונג, הומיאופתיה, כירופרקטיקה, עיסויים, שיטת פאולה, פלנדקריז ביו-פידבק ועוד.

דיוור מוגן לגיל הזהב - למאוחדת רשת מגורי איכות לגיל השלישי - רשת "נווה עמית". הרשת אשר מאמינה באיכות חיים גבוהה דווקא בגיל הזהב, מציעה ל"מבוגרים שאוהבים את החיים" דיוור מוגן, בית אבות, בית חולים סיעודי, שיקום וטיפול בחולים במצב סיעודי רפואי-מורכב. הרשת מפעילה שישה מרכזי דיוור הפרוסים ברחבי בארץ.

בתי מלון - מאוחדת מנהלת שני בתי מלון: מלון באלי טבריה ומלון ספא כנען בצפת.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

תוכנית הביקור הבריא הבריא היא שירות ייחודי של מאוחדת שבמסגרתו מוזמנים באופן יזום ילדים מגיל שנתיים עד שש להגיע לרופא ל"ביקור בריא", ביקור מקיף המתבצע פעם בשנה כאשר הילד בריא. מטרת הביקור ביצוע מעקב רפואי אחר גדילה והתפתחות הילד. הביקור הבריא כולל ביצוע בדיקה גופנית, מעקב גדילה והתפתחות, הדרכה לבטיחות בבית ומחוץ לבית, הדרכה בנושא פעילות גופנית ותזונה נכונה, הרגלי שינה, והדרכה בנושאי הורות ותקשורת במשפחה.

תרומה לעשייה בערים בריאות

מאוחדת משתפת פעולה עם רשת ערים בריאות ברחבי הארץ, להלן כמה דוגמאות מתוך שיתופי פעולה שהתקיימו: בחיפה - שותפות בפרויט חיפה עיר בריאה, התקיימה בעזרת צוות רב-מקצועי של מאוחדת סדרת הרצאות לנשים מובילות בקהילת ויזניץ בנושא תזונה במעגלי החיים. בהרצאות השתתפו: גננות, מורות, מטפלות סיעודיות, בעלת בית מרקחת שכונתי ורבנית. שותפות בפורום מקומות עבודה בצפון, ובפעילות עיריית מעלות-תרשיחא כעיר בריאה. באשדוד התקיימו שותפויות בכמה ימי בריאות, בראשון לציון שותפות בוועדת בטיחות לילדים, במודיעין שותפות בימי בריאות, במעלה אדומים שותפות בשבילי הליכת ילדים לבית הספר, בירושלים שותפות בפגישות לשיפור פני העיר בשיתוף עם הרשת. שיתוף פעולה עם פעילות הרשת בבני ברק בפיתוח תהליכים למען קשישי העיר.

פרטי הנציגה ברשת

שוש קרני, מנהלת המחלקה לקידום בריאות,
טל: 03-5207859 נייד: 050-6617265, דוא"ל:
shosh_c@meuhedet.co.il

במטרה לקדם את בריאות הלקוחות פועלת המחלקה לקידום בריאות בכמה מישורים:

א - הכנת חוברות מידע שמטרתן לאפשר ללקוחות מידע על אורח חיים בריא, הגברת המודעות למניעת מחלות וכן ליווי במעגלי חיים: פעילות גופנית מותאמת לכל גיל, תזונה נכונה, מניעה וגמילה מעישון, מניעת סרטן העור, גילוי מוקדם של סרטן השד וסרטן המעי, ליווי לניהול הסוכרת, ליווי היריון, הנקה, ייעוץ הנקה, עיסוי תינוקות וכו'.

ב - מאוחדת מקיימת מגוון סדנאות ללקוחותיה: קבוצות הרזיה לכל הגילים, קבוצות לניהול הסוכרת, קבוצות לגמילה מעישון, סדנאות לליווי הורות צעירה: שובבנים, מובילים בהורות, עידוד הדיבור, "לישון בריא", מגוון סוגים של חוגי התעמלות. בשנה משתתפים בחוגים ובסדנאות יותר מ-44,000 לקוחות בכל הגילים.

ג - פיתוח תוכניות התערבות במרפאות, בהמשך לאיסוף נתוני האוכלוסיות ממערכות המידע של מאוחדת וזיהוי צרכים ייחודיים. התוכניות נערכות תוך כדי ביצוע הערכה לפני ואחרי התוכנית ומותאמות תרבותית ולשונית לאוכלוסיות השונות.

ד - מתקיימים ימי בריאות עולמיים במרפאות מאוחדת ובקהילה בשיתוף עם הרשויות, מוסדות חינוך, מעונות לקשישים ומתנסי"ם, במטרה להגביר את מודעות המשתתפים לאורח חיים בריא, לאתר תחלואה ולגייס לקוחות להשתתפות בסדנאות הבריאות.

רק בלאומית - יחס אישי וקרוב ביותר לכל לקוח!

בלאומית, זמינות גבוהה של שירותי הבריאות ללקוחות בכלל, וזמן ההמתנה הקצר ביותר לרופא ילדים, בפרט.

בלאומית, ללקוח זכות לבחור את בית החולים, המומחה או המנתח, ואפשרות לחוות דעת שנייה עם כל מומחה (מעל חמש שנים). בלאומית הסכמים עם כל בתי החולים הממשלתיים ועם מרבית בתי החולים הפרטיים.

תרומה לעשייה בערים בריאות

לאומית שירותי בריאות פועלת להעצמת השירות בנושא רפואה מונעת, תזונה נבונה, פעילות ספורטיבית מתאימה ועוד; חלקם משיקים לקידום סביבה בריאה.

לאור זאת, לאומית מקיימת שתופי פעולה עם עיריות, מועצות ומתנסים לצורך קידום בריאות התושב/המטופל. קידום נושאים חשובים אלו תורמים לאורח חיים בריא ולמניעת מחלות. הקופה מפעילה מערך פעילויות להפגמת חשיבות הנושא ומתן מסגרות תומכות ומלוות להפעלתו. בלאומית מגון רחב של פעילויות הנעשות בשיתוף פעולה עם סביבתו של המטופל: סדנאות גמילה מעישון, אורח חיים בריא, סוכרת, החיאה, עידוד הליכה, פעילות גופנית, סדנאות הורים, מתן הרצאות בקהילה של צוות רפואי (גני ילדים, בתי ספר, בתי אבות, מתנסים וכו')

לאומית שותפה בוועדות היגוי בחלק מהערים הבריאות.

פרטי הנציגה ברשת

מרגלית שילה - מנהלת מערך קידום בריאות וצמצום פערים, טלפון 03-6949628, דוא"ל: mshilo@leumit.co.il

ייעוד השירות ומאפייניו

לאומית עוסקת בקידום שירותי הבריאות, החינוך לבריאות ומתן שירותי רפואה מתקדמים לחבריה.

מתן שירותי רפואה מתקדמים ומובילים, לצד יחס אישי כחלק מהקהילה. דלתות לאומית פתוחות לפני כל תושבי ארץ ישראל: העיר, הקיבוץ וההתיישבות, עולים חדשים, תושבים דתיים, חרדים, חילוניים ובני מיעוטים.

עוד בשנות ה-30 קבעו מייסדיה, כי ייחודה של קופת חולים לאומית יהיה במתן זכות הבחירה: הבחירה בקופה, הבחירה ברופא והבחירה בשירותים הרפואיים. ייחודיות זו נשמרת עד היום.

ללאומית למעלה מ-730,000 לקוחות מקבילים שירותי בריאות מקצועיים ומובילים, כ-320 מרכזים רפואיים בפריסה ארצית מלאה ללקוחות בכל רחבי ישראל, כ-150 בתי מרקחת של לאומית - רק עבור לקוחותיה - רשת הפארם השלישית בגודלה בישראל, כ-1,000,000 בדיקות שמנותחות במעבדות לאומית מדי חודש בחודשו.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

לאומית מחויבת לרמה הגבוהה ביותר של שירותים רפואיים, הכוללים מערך רפואה ראשוני של רופאי משפחה וילדים לצד מגוון נרחב של רופאים מומחים, אחיות וציוד רפואי חדשני.

לאומית שמה למטרה את השירות בעדיפות ראשונה ובתוך כך הובילה שינוי במערכות הבריאות בישראל. בלאומית צוות אדמינסטרטיבי שכולו מחויב לשיפור איכות השירות, באמצעות מעקב שוטף, הערכות, אנליזה וסקרים על שירות.

בלאומית מיטב הרופאים בישראל, עם ניסיון נרחב בכל תחומי ההתמחות, לרבות רופאים מבתי חולים מובילים.

הר"י מאגדת בתוכה איגודים, חברות וחוגים מכל תחומי ההתמחות הרפואית. האיגודים והחברות הם הבסיס המדעי והמקצועי לקהילייה הרפואית ולפעילות הר"י בתחום המקצועי. הר"י תומכת ומגבה את פעולות האיגודים, החברות והחוגים.

בתחום האתי: הלשכה לאתיקה מגבשת את הקוד האתי של הרופאים ודואגת לשינוי הכללים ולעדכון במידת הצורך. הוועדות האתיות והלשכה מטפלות בכל העניינים הנוגעים לתחום האתיקה הרפואית, בתלונות בין עמיתים וכן בתלונות הציבור כלפי הרופאים.

בתחום המשפטי: הר"י פעילה ומעורבת בהליכי חקיקה הנוגעים לציבור הרופאים ולמערכת הבריאות בישראל. באמצעות המחלקה המשפטית שלה, הר"י מטפלת בהיבטים המשפטיים הנוגעים לציבור הרופאים ולעבודתם.

המחלקה המשפטית מלווה את פעילות הר"י, מייעצת לגופים השונים של הר"י בבעיות משפטיות ועוסקת בכל ההיבטים המשפטיים הקשורים לעבודתם.

בתחום שיפור האיכות: הר"י שוקדת על שיפור איכות הטיפול הרפואי ובטיחותו.

הר"י מרכזת את הפעילות של הקהילייה הרפואית בתחום הבטחת האיכות ברפואה וניהול סיכונים, לרבות טופסי הסכמה מדעת, פעילות מדעית בתחום ההנחיות הקליניות ומעקב אחרי סקרים ומבדקים.

בתחום הרווחה: הר"י מציעה מגוון פעילויות ושירותים לרופאים בתחום הרווחה, לרבות ביטוח רפואי, הפעלת מועדון צרכנים, הכנה לפרישה לגמלאות ופעילות לגמלאים, מתן סיוע כספי מיוחד לנזקקים, הקמת בית אבות, קרנות שונות וכד'.

ייעוד השירות ומאפייניו

ההסתדרות הרפואית בישראל (הר"י) היא ארגון העובדים היציג של רופאי ישראל. הארגון מייצג כ-95% מכלל הרופאים במדינה. הארגון פועל באופן מקצועי, עצמאי, בלתי תלוי ובלתי מפלגתי לקידום הרופאים והרפואה בישראל. מיום הקמתה (1912) חרתה הר"י על דגלה את הדאגה לציבור הרופאים, לרפואה ולמערכת הבריאות, מתוך הבנה כי רק הבראתם וטיפולם של שלושת הרכיבים הללו יאפשרו רפואה ציבורית במיטבה.

פועלה של הר"י הקנה לה מעמד מיוחד והמוסדות הממלכתיים של המדינה מכירים באיכותה, מקצועיותה ומחויבותה למדינה ללא שיקולים זרים ומתוך שכך, מטילים על הר"י משימות לאומיות, כמו אחריות מלאה לתהליכי התמחות הרופאים, מעורבות בגיבוש דוח מבקר המדינה וכדומה.

מטרתיה של הר"י הן לקדם את העניינים המקצועיים, המדעיים והכלכליים של חבריה, לשמור על רמה מקצועית ואתית נאותה של מקצוע הרפואה ולדאוג למעמד הרופא ולמעמדה של הרפואה הציבורית בארץ, בין היתר:

בתחום המקצועי-פרופסיונלי: הר"י היא ארגון הרופאים היציג היחיד במדינת ישראל.

בהיותה ארגון עובדים יציג, מנהלת הר"י משא ומתן עם המעסיקים וחותרת על הסדרים והסכמים קיבוציים, המסדירים את תנאי עבודתם, את שכרם ורווחתם של הרופאים.

בתחום המדעי-מקצועי: באמצעות המועצה המדעית, קובעת הר"י את רמת מקצוע הרפואה, דואגת לסדרי ההתמחות ולבקרת המקצוע, מפתחת את לימודי ההמשך ברפואה, על צורותיהם השונות, ופועלת לקידומם.

הכלכלה והאתיקה הרפואית בישראל. כמו כן, נותן כתב-העת פומבי למדיניותה, עמדותיה ויעדיה של הר"י ומביא מידע עדכני בתחומים שונים. בנוסף, מפיקה הר"י עלוני מידע לרופאים ולאיגודים, המופצים כמה פעמים בשנה.

הר"י יוזמת ושותפה למיזמים שונים, שמטרתם הגברת המודעות הציבורית לענייני בריאות ורפואה. בהם, עריכתה של האנציקלופדיה הישראלית לרפואה, הוצאת מוספי בריאות בשיתוף העיתונים היומיים וקיום ימי שידורים מיוחדים בשיתוף פעולה עם אמצעי התקשורת האלקטרונית.

להר"י אתר אינטרנט, המיועד לציבור הרופאים בארץ ובחו"ל ולציבור הרחב. האתר הראשי כולל אתרי משנה מגוונים, ובהם מידע בדבר כתבי העת של הר"י, מועדון הצרכנות, ועוד. האתר מפרסם בקביעות מידע על אודות פעילות הר"י והאיגודים בשפות שונות, מידע בנושא בחינות ועדכונים שוטפים בדבר עמדותיה של הר"י.

תרומה לעשייה בערים בריאות

להר"י נציג בוועד המנהל של הרשת. רופאים רבים פעילים באמצעות הר"י בוועדות העירוניות השונות. בשנת 2014 יזמה הר"י בשיתוף הרשת תוכנית הכשרה לשילוב רופאים בקידום הבריאות ברשויות מקומיות.

פרטי הנציג ברשת

עו"ד חן שמילו, ראש תחום מדיניות ציבורית, דוא"ל: chen@ima.org.il

בתחום הבינלאומי: הר"י חברה בארגונים בינלאומיים ומקיימת קשרי גומלין הדוקים עם ההסתדרויות הרפואיות השונות בעולם. הר"י רשאית להצטרף כסניף, כמחלקה או כיחידת ארגונים אחרת לכל ארגון מקצועי בינלאומי בתחומי המחקר, הרפואה והמנהל הרפואי.

הר"י מקדמת את הקשר והזיקה בין מדינת ישראל ובין רופאים בתפוצות, בין היתר, באמצעות עריכת כינוסים בינלאומיים של רופאים יהודים, צירופם כחברי חוג להר"י ופעילויות נוספות.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

בתחום הציבורי: הר"י פועלת להבטחת זכויות הציבור בכל הקשור לטיפול רפואי, לקידום החינוך וההסברה הרפואיים ולשמירת זכויות המטופלים.

הר"י מקיימת ימי עיון ומפגשים בנושאים שונים, המיועדים לרופאים ולקהל הרחב.

פעולותיה של הר"י לטובת הציבור נעשות, בין היתר, באמצעות מסעי הסברה ציבוריים, מעורבות ופעילות עם גופים שונים, כגון ארגוני חולים, קופות חולים, הכנסת, מוסדות הממשלה וכד'.

הר"י מפרסמת ניירות עמדה בנושאים העומדים על סדר היום, שעניינם מקצוע הרפואה, הרופאים ובריאות הציבור.

בתחום המידע: הר"י מוציאה לאור עיתונות מקצועית בעברית ובלועזית, העוסקת בתחום המחקר והמדע הרפואי. הר"י מוציאה לאור כתב-עת המשמש במה לשיח ציבורי בנושאים מרכזיים העומדים על סדר היום של המדיניות,

מחלות הסרטן ומערכת הסברה לציבור הרחב ולאנשי המקצוע.

◀ סיוע בשדרוג שירותים רפואיים ושיקומיים במרכזים אונקולוגיים, בבית ובקהילה לחולי הסרטן, למחלימים ולבני משפחותיהם.

◀ סיוע בהקמה ובהפעלת של מרכזי טיפול, אשפוז ורווחה.

◀ קידום זכויות החולים ושיפור איכות חייהם.

◀ ימי עיון לחולי סרטן ובני משפחה.

◀ הפצת מידע אמין לבריאים, לחולים ולמחלימים: בעברית, בערבית וברוסית.

◀ הדרכה מקצועית לצוותים הרפואיים הרב-מקצועיים ועדכונם השוטף.

◀ הפעלת תוכניות שיקום ארציות, בסיוע מתנדבים, רובם חולים שהחלימו, כגון:

• "יד להחלמה" לנשים חולות סרטן שד.

• שיקום הדיבור לחולי סרטן ראש-צוואר.

• ארגון בעלי סטומה לחולי סרטן מערכת העיכול. מחלקת שיקום ורווחה מסייעת לחולים וכן מוגש סיוע בייעוץ לרכישת אביזרי העזר הנחוצים לחולים ובהתאמתם.

• מרכזי "חזקים ביחד" - מרכזי פעילות ותמיכה לחולים, למחלימים ולבני משפחותיהם פועלים בתמיכת האגודה ברחבי הארץ. המרכזים מציעים תוכנית מגוונת ומזמינים כל משתתף לקחת חלק בפעילויות השונות על פי צרכיו: קבוצות תמיכה, הרצאות וסדנאות בתחומים שונים וכן פעילות לרווחת הגוף והנפש.

• קבוצות תמיכה לחולים, למחלימים ולבני משפחה - האגודה מפעילה קבוצות תמיכה לחולי סרטן ולבני משפחותיהם ברחבי הארץ

ייעוד השירות ומאפייניו

ייעוד: הפחתת התחלואה והתמותה ממחלת הסרטן בישראל ושיפור איכות חיי החולים.

האגודה למלחמה בסרטן בישראל (ע"ר) נוסדה בשנת 1952 במטרה להקטין את התחלואה והתמותה ממחלת הסרטן ולשפר את איכות חיי החולים. האגודה היא מוסד ללא כוונות רווח הפועלת הודות לתרומות הציבור וללא כל מימון מתקציב של משרד ממשלתי כלשהו. הסיוע שמספקת האגודה נקבע באמצעות ועדות מקצועיות שחברים בהן בהתנדבות נציגים ממיטב אנשי הרפואה והמחקר ברחבי הארץ. הפרויקטים הנתמכים נבחרים בקפידה, לאחר שיקול דעת מקצועי וענייני לטובת הנושא ברמה הלאומית.

שנות פעילותה בארץ ומגוון התחומים שקידמה, הקנו לאגודה למלחמה בסרטן הכרה ציבורית, לאומית ובינלאומית רחבה. לאגודה קבוצות יידידים בכמה ארצות בחו"ל וייצוג בפורומים חשובים בישראל ובעולם. לאגודה ועד מנהל מצומצם המורכב מאנשי ציבור, רפואה, מחקר וחבר נאמנים. באגודה פעילים כ-3,500 מתנדבים הפועלים ב-70 סניפיה ברחבי הארץ. המתנדבים עוסקים במגוון פעילויות בתחומי הרווחה למען חולי הסרטן ובתחומי ההסברה השונים, במטרה להביא להעלאת המודעות למחלות הסרטן, לדרכי מניעתן ולחשיבות הגילוי המוקדם.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

פעילויות האגודה למימוש היעד של הפחתת התחלואה והתמותה מסרטן ושיפור חיי החולים:

◀ תמיכה במימון וקידום חקר הסרטן.

◀ הפעלת תוכניות למניעה וגילוי מוקדם של

• נייודות ממוגרפיה - כחלק ממאמצי האגודה להעלות את שיעורי הגילוי המוקדם של סרטן השד ולהפחית את הפערים באוכלוסייה, מופעל פרויקט הממוגרפיה הארצי שיזמה האגודה למלחמה בסרטן. במסגרת זו פועלת בין השאר ניידת ממוגרפיה ברחבי הארץ, בדגש על אזורי פריפריות חברתיות וגיאוגרפיות, המנגישה את הבדיקה לאוכלוסייה. פעילות הניידת סייעה בביטול הפערים בהיענות לבדיקה בין יהודיות לערביות וצמצמה פערים בין מגזרים אחרים.

תרומה לעשייה בערים בריאות

האגודה למלחמה בסרטן חברה ברשת ערים בריאות, ופועלת בכל רחבי הארץ בכדי להעלות את מודעות הציבור בכל הקשור למחלות הסרטן ובמיוחד לדרכים להפחתת הסיכון לחלות ולאבחון המוקדם של מחלות סרטן. במסגרת זו מקיימת האגודה מדי שנה בשנה מגוון פעילויות, כגון: שבוע המודעות למניעת סרטן עור וגילוי המוקדם, חודש מודעות לסרטן המעי הגס, יום ללא עישון, חודש המודעות לסרטן השד ועוד. מדריכי האגודה מקיימים אלפי הרצאות בנושא מניעת עישון, נזקי שמש, ואורח חיים בריא. במסגרת הפעילות מתקיימות תוכניות למניעת עישון בבתי ספר, הדרכות מורים ויועצים, חוגי גמילה מעישון, המלצות לתזונה נכונה, שמירה על משקל גוף תקין ופעילות גופנית סדירה, וכן קבוצות הדרכה והסברה בנושא סרטן השד. הפעילות ההסברתית כוללת שימוש רחב באמצעי התקשורת, תוך כדי שימת דגש על מגזרים מיוחדים באוכלוסייה, הפקת חומרי הסברה בשפות עברית, ערבית ורוסית, ארגון ימי עיון, סדנאות, הרצאות והכשרות מקצועיות בבתי ספר, מתנ"סים, מקומות עבודה, קופ"ח, צה"ל ועוד.

פרטי הנציגה ברשת

ד"ר אביטל פאטו בן ארי, טל. 03-5721605
דוא"ל: avitalpb@cancer.org.il

בהתאם לביקוש ולצורך, כגון קבוצת תמיכה לנשים בסיכון לחלות בסרטן שד או שחלה, קבוצת תמיכה לנשים צעירות המתמודדות עם סרטן שד, קבוצת תמיכה לזוגות ועוד.

• ייעוץ בנושאי מיניות ודימוי הגוף לחולי סרטן ומשפחותיהם.

• "להיראות טוב - להרגיש טוב יותר" - במסגרת הפרויקט, אנשי מקצוע מתחום היופי והטיפוח מנחים בהתנדבות סדנאות לחולים ולחולות ומאפשרים להם לחוש שניתן להיראות טוב ובעקבות כך להרגיש טוב יותר.

• "צעדים לאיכות חיים" - תוכנית פעילות גופנית מותאמת לחולי סרטן, המתקיימת במרכזים הרפואיים ברחבי הארץ במכונים האונקולוגיים. התוכנית, מופעלת בידי פיזיותרפיסטים, במימון האגודה, במטרה לשמור על אורח חיים פעיל במהלך הטיפול, השיקום וההחלמה הם חלק חשוב בהתמודדות הפיזית והנפשית עם המחלה.

• "מחלימים לחיים בריאים" - סדנה שמטרתה לשפר את איכות החיים של מחלימים מסרטן, להדריכם לחיים בריאים ולעודד אותם לחזור לחיים אישיים וקהילתיים פעילים.

• סיוע ישיר לחולה - סיוע כלכלי ראשוני מוענק לחולים על פי קריטריונים מקצועיים סוציאליים עם גילוי מחלתם, לתקופה מוגבלת, עד לקבלת העזרה משירותי הרווחה הממסדיים והקהילתיים.

• פרויקט אימפקט, "הישג" ושח"ק - פרויקטים מיוחדים בשיתוף מחלקות שיקום ורווחה של האגודה שבמסגרתם ניתנת מלגה לסטודנטים המבצעים פעילות התנדבותית קהילתית במערך התמיכה לחולי הסרטן. הסטודנטים מלאים בהדרכה אישית וקבוצתית בידי העובדות הסוציאליות המחוזיות של האגודה למלחמה בסרטן.

• נופש משפחות - מדי קיץ מקיימת האגודה למלחמה בסרטן נופש משפחות שמשתתפות בו עשרות משפחות מכל מגזרי האוכלוסייה שלהן ילד חולה בסרטן.

ייעוד השירות ומאפייניו

ייעודו של "בטרם": הובלת שינוי בכל הנוגע לתרבות השמירה על חיי הילדים בישראל.

בישראל, בדומה למדינות מפותחות אחרות, תאונות ילדים הן הגורם העיקרי להיפגעות, נכות ולתמותה של ילדים מלידה עד גיל 18. בכל יום מפונים כ-500 ילדים לחדרי מיון בישראל עקב תאונות כגון: נפילות, כוויות, הרעלות, טביעות, חנק, תאונות דרכים ואופניים. בממוצע, כל יומיים וחצי מת ילד או ילדה מתאונה, וסה"כ בישראל מתים כ-120 ילדים בשנה מתאונות. ארגון הבריאות העולמי אף הכריז על היפגעות ילדים כמגפה של האלף השלישי. מניסיון עולמי ידוע לנו ש-95% מתאונות אלה ניתנות למניעה.

בשנת 2003 הכירה ממשלת ישראל בארגון כמוביל מקצועי בנושא בטיחות ילדים. "בטרם" הוא הנציג הרשמי מטעם משרד הבריאות ב-European Child Safety Alliance - Safe Kids והנציג הישראלי בארגון הבינלאומי Safe Kids Worldwide.

ארגון "בטרם" מוביל תוכניות ומהלכים רב-מערכתיים בתחומי התמחותו בשילוב המגזרים הממשלתי-ציבורי והעסקי, וארגונים ללא מטרת רווח. בעבודתו עם משרדי ממשלה ורשויות לאומיות הארגון פועל על בסיס פטור בשל ייחודיות כמזמחה בתחומו. במסגרת החלטת ממשלת ישראל - מס' 4289 - מיום 19/2/2012 מונה ארגון "בטרם" להיות הגוף המקצועי שיבצע מיפוי ויעניק תמיכה וייעוץ מקצועי למשרדי הממשלה בגיבוש ובתכנון תוכנית רב-שנתית לקידום בטיחות ילדים בישראל. המהלך נעשה בשיתוף 15 משרדי ממשלה וגורמי ממשל שונים.

ארגון "בטרם" יוזם ומקדם חקיקה ורגולציה בנושא בטיחות הילדים, נוטל חלק בפורומים

ציבוריים ובוועדות לאומיות במגוון היבטי בטיחות (חקיקה, תקינה, פיתוח סטנדרטים ותוכניות ועוד), מפתח ומפעיל תוכניות התערבות מותאמות תרבותית, אחראי לכתיבה ופרסום של דו-שנתון "דוח לאומה - היפגעות ילדים בישראל", ולפרסום מגוון מחקרים וניירות עמדה מקצועיים בתחום.

"בטרם" פועל באמצעות שלושה מרחבים - צפון, מרכז ודרום, מפעיל שלוחות בבתי חולים ומקיים בהן פעילויות ייעוץ לבטיחות. כמו כן תומך הארגון בקידום בטיחות הילדים בעשרות רשויות מקומיות באמצעות תוכנית "בטרם בעיר". בנוסף, הארגון מפעיל מערך לאומי לאיסוף נתוני היפגעות ילדים בישראל (NAPIS).

ארגון מידות בדק ומצא ש"בטרם" עומד בתנאים לקבלת תו מידות ליעילות בהצטיינות בציון משוקלל ראוי לשבח. בנוסף, בשנת 2012 קיבל הארגון את אות היעילות לעשייה חברתית.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

ייעודו של "בטרם" בבטיחות ילדים הוא ירידה בהיפגעויות. זהו אחד מיעדי הבריאות שהגדיר האזור האירופי של הרשת הבינ"ל.

תרומה לעשייה בערים בריאות

ארגון "בטרם" מציע לחברי הרשת ידע מקצועי, כלים ותוכניות לקידום בטיחות ילדים כחלק בלתי נפרד מהעשייה השוטפת לשיפור איכות החיים והבריאות ברמה המקומית.

פרטי הנציגה ברשת

אורלי לביד-ברזל, מנהלת מרחב מרכז, נייד: 052-4368922, דוא"ל: orlylb@beterem.org

השפעת המדיה על עיצוב התנהגות, טביעת רגל אקולוגית, חיסכון אנרגטי, צרכנות נבונה ונושאים רבים אחרים.

האגף מעניק לרשויות שירותי בריאות התלמיד בחטיבה העליונה. במסגרת השירות מבוצעות בדיקות סקר, ניתן ייעוץ מקצועי לתלמידים בעלי ליקוי בריאותי, מועברות תוכניות לקידום בריאות ומניעה ראשונית וניתן ייעוץ מקצועי לצוותי הוראה.

במסגרת קולות קוראים של המשרד לאיכות הסביבה ניתן שירות מקיף לרשויות בתחום החינוך להטמעת ערכי הקיימות ושמירה על איכות הסביבה במערכת החינוך, הובלת מועצות ירוקות בבתי הספר והסמכתם לבתי ספר ירוקים/ ירוקי עד, השתלמויות מקצועיות לצוות המורים והגננות ופעולות חינוך והסברה בקהילה בשיתוף מתנדבים, פעילים שכונתיים, ועדי הורים, קבוצות נשים ועוד.

ארגונים/עסקים מקדמי בריאות: רתימה וליווי עסקים לפיתוח ויישום מדיניות ארגונית בריאה, ירוקה ומקיימת.

תוכנית הדגל – **”עובד בריא בארגון מצליח ומקיים”**. במסגרת התוכנית מוצע ביצוע סקר צרכים, ראיונות למנהלים ותוכנית שירותים המותאמת אישית לצורכי הארגון. קבוצת עובדים ונציגי הנהלה עוברים הכשרה כ”נאמני בריאות וסביבה בתעסוקה” ותורמים לאורך זמן להובלת שינוי ארגוני והצלחתו. ניתן ייעוץ ושירות בתחומים, כגון: תזונה בריאה ומקיימת, קבוצות לירידה מאוזנת במשקל, אימוני כושר גופני, סדנאות צרכנות נבונה, ייעוץ ארגונומי, סדנאות להתמודדות עם לחץ נפשי, קבוצות גמילה מעישון, סדנאות לשימוש חוזר, הפרדת פסולת ועוד. התוכנית מלווה בתמיכה ובהשתתפות פעילה של הנהלת הארגון ובתוכנית הערכה מובנית. העובדים מקבלים ייעוץ אישי, קבוצתי ומשפחתי, לפי הצורך. הארגון מקבל חומרי הדרכה מגוונים.

ייעוד השירות ומאפייניו

האגודה לבריאות הציבור היא עמותה ללא מטרת רווח (מלכ”ר), הוקמה ב-1972 ופועלת להגשמת חזונה: קידום איכות חיים וסביבה, בריאות הגוף והנפש של האוכלוסייה בישראל על פי עקרונות של שוויון, איכות ויעילות תוכניות ושירותים חדשניים, פורצי דרך בתחומי בריאות, סביבה, רווחה ושיקום www.aguda.co.il

אגף קידום בריאות וסביבה של האגודה לבריאות הציבור מעניק ייעוץ אסטרטגי לרשויות, לחברות ולעסקים בתחומי בריאות וסביבה ויישום מדיניות של אחריות תאגידית הלכה למעשה. מסייע בהכנת תוכניות עבודה ארוכות טווח לטיפול האנשים בארגון ויצירת סביבת עבודה הוגנת, במחויבות לעקרונות של קיימות, בפיתוח מדיניות של מעורבות ובתרומה לקהילה.

האגף מעניק שורה של שירותים מקצועיים בתחום בריאות, סביבה חברה ורווחה מהגיל הרך ועד לגיל הזהב.

פעילות מקצועית לקידום בריאות וקיימות

תוכניות למערכת החינוך: השירות ניתן באמצעות תוכניות קידום בריאות וסביבה במערכת החינוך ובחינוך הבלתי פורמלי: מעונות, גני ילדים, בתי ספר, תנועות נוער, צהרונים, חוגים ועוד, תהליך הסמכה לבתי ספר ירוקים ו/או בתי ספר מקדמי בריאות.

תוכנית הדגל – **”נאמני בריאות וסביבה - כל אחד יכול כל אחד מצליח”**. במסגרת התוכנית צוות מקצועי של האגודה לבריאות הציבור מלווה את בית הספר כל השנה, מכשיר קבוצה של תלמידים כמובילי שינוי קהילתי, נותן תמיכה וליווי מקצועי למורה המלווה את הקבוצה ומעביר הרצאות/סדנאות למורים והורים. התוכנית עוסקת בחיזוק דימוי עצמי חיובי, תרגול הרפיה, הרגלי תזונה בריאים, פעילות גופנית, ארגונומיה,

תרומה לעשייה בערים בריאות

האגודה לבריאות הציבור פועלת בפריסה ארצית להטמעת תרבות ארגונית המאפשרת אורח חיים בריא במוסדות חינוך, בחינוך הבלתי פורמלי, במקומות עבודה ובקהילה, בחברה היהודית ובחברה הערבית כאחד. צוות האגף לקידום בריאות וסביבה שותף לוועדות בריאות עירוניות ברשויות רבות ופועל לקידום חקיקה מקדמת בריאות, איכות הסביבה וצרכנות נבונה.

התוכנית השנתית לבתי ספר "נאמני בריאות - כל אחד יכול כל אחד מצליח" פעלה במרוצת השנים בהצלחה רבה ברשויות רבות ברחבי הארץ. התוכנית לקידום בריאות בתעסוקה "עובד בריא בארגון מצליח ומקיים" תרמה לקידום הבריאות של עובדי הרשות בעיר מודיעין-מכבים-רעות, מועצת הגולן, עיריית עכו, עיריית באקה אל גרבייה, מעלות תרשיחא, כפר קרע, כפר סבא, באר שבע ועוד. כמו כן ניתן השירות לעסקים, מפעלים וארגונים בירושלים, תל אביב, ירוחם, אשקלון גבעת שמואל ועוד.

קורסים להכשרת מתנדבים "נאמני בריאות וסביבה בקהילה" - הכשרנו מתנדבים התורמים להטמעת אורח חיים בריא ומקיים בקהילה של רשויות שונות. הקורסים מועברים לגמלאים, נוער, הורים, עובדים.

הרצאות, סדנאות וקורסים לגמלאים הועברו בעשרות מועדונים בירושלים, נתניה, טירת הכרמל, הרצליה, ראשון לציון, רחובות, כרמיאל, מעלות תרשיחא, מועצת גזר, יבנה, מעלה יוסף, תל אביב, אשדוד ועוד.

פרטי הנציג ברשת

גב' מרינה מאיר, RN, Bsc, MPH. מנהלת ארצית תחום בריאות וסביבה, טל: 073-2101614

נייד: 050-6265008, פקס: 073-2101631
דוא"ל: Marina.meir@aguda.co.il

במסגרת קולות קוראים באיכות הסביבה ניתן שירות מקצועי מקיף לרשויות להסמכת עסקים ירוקים, הפיכת הרשות לרשות מקיימת, עריכת ימי שיא וימי פעילות קהילתיים, הקמת גינות קהילתיות, יער קהילתי ועוד.

השירות לקהילה: ליווי ארגונים, מוסדות חינוך, עסקים ביישום מדיניות של תרומה לקהילה.

הכשרת מתנדבים: האגודה לבריאות הציבור פיתחה תוכנית ייחודית ומעצימה המכשירה קבוצה נבחרת של מתנדבים, מכל קצווי הקשת החברתית, לפעול במסגרות שונות ובדרך ממוקדת ומשמעותית לקידום בריאות התושבים ופיתוח בר קיימא בקהילה. התוכנית מותאמת לצורכי הקבוצה ומאפייניה, כגון: גיל, מגדר ומגזר. קבוצות מתנדבים עוברות הכשרה לתפקיד "נאמני בריאות וסביבה בקהילה", רוכשים ידע, כלים ומיומנויות, מתגבשים כקבוצה פעילה ומתנסים בהובלת תהליכי שינוי קהילתיים. הקורס עוסק באורח חיים בריא ומקיים, דרכי העצמת הקהילה וחיבור התושבים אל הטבע, צרכנות נבונה ומקיימת, הפחתת טביעת רגל אקולוגית, היגינה, הרפיה ודמיון מודרך, חשיבות הפעילות הגופנית לבריאות ולסביבה, תהליכי שינוי התנהגות ועוד. עם סיום הקורס, בתיאום מוקדם עם הרשות, ניתן ליווי מקצועי של צוות האגף לפעילות מקדמת בריאות וסביבה של המתנדבים בקהילות יעד עירוניות שונות, ליישום מוצלח של פרויקטים שנבנו על ידם במסגרת ההכשרה.

השירות לגיל הזהב (גמלאים) - פותחו תוכניות ייחודיות ומגוונות לקידום בריאות וסביבה לגיל הזהב, המותאמות אישית למועדוני גמלאים, דויר מוגן ועוד. במסגרת התוכניות מועברות הרצאות, סדנאות, ייעוץ אישי, אימוני כושר לגמלאים ופעילות חברתית מגוונת לקידום אורח חיים בריא ומקיים בגיל המבוגר, תוכניות המשלבות עשייה קהילתית של נוער ואוכלוסייה מבוגרת בישוב, כגון: הקמת גינות קהילתיות, פינות ירק, סדנאות מסטר-שף בין-דוריות ועוד.

קורסים לגמול השתלמות לאנשי מקצוע: צוות רב מקצועי של האגף עוסק כמה שנים בהכשרת מגוון אנשי מקצוע בתחום בריאות וסביבה, העברת קורסים לגמול השתלמות לאנשי חינוך, ועדי עובדים, איגודים מקצועיים ועוד.

ייעוד השירות ומאפייניו

עמותת אנוש חותרת לשינוי חברתי בתחום בריאות הנפש בישראל וליצירת חברה שוויונית, מכילה ומכבדת. אנוש פועלת לשינוי דעת הקהל ויחס הציבור והתקשורת לאנשים המתמודדים עם מגבלות נפשיות ובני משפחותיהם ולקידום רווחתם וזכויותיהם תוך כדי יצירת הזדמנויות בכל תחומי החיים. אנוש מחויבת לקידום חיים עצמאיים של המתמודדים, תוך כדי שימוש במגוון גישות וכלים מקצועיים שיסייעו להם לפעול למען עצמם, לאפשר להם הזדמנויות שוות בכל תחומי החיים, ולהשיג מחדש תחושת משמעות ושליטה בחייהם. אנוש מעניקה מגוון שירותים מקצועיים בתחום בריאות הנפש למתמודדים ולבני משפחות. שירותי השיקום למתמודדים מבטיחים שיקום ושילוב מיטבי בקהילה. שירותי הייעוץ והטיפול מסייעים לבני משפחות של מתמודדים ולבני משפחות שחוו אובדנות של אחד מיקיריהן. מרכזי הסיוע לצעירים שחווים בעיות רגשיות מקדמים מהלכי מניעה וחיזוק אישי באמצעות התערבות מוקדמת.

עמותת אנוש פועלת באופן רציף מ-1978 ומעניקה שירות לכ-7,000 אנשים המתמודדים עם פגיעה נפשית ולבני משפחות, בכ-70 מרכזי שירות בכל רחבי הארץ. לעמותה כ-700 עובדים מקצועיים ומאות מתנדבים הפועלים בתחומים: דיור, תעסוקה, חברה ופנאי וייעוץ למשפחות.

במרוצת שנות פעילותה סייעה העמותה לעשרות אלפי מתמודדים ובני משפחותיהם.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

העמותה מפעילה מרכז לקידום אורח חיים בריא בעיר תל אביב. המרכז, MIND & FITNESS הוקם כדי לתת מענה מקצועי ייחודי למצב

שבו תוחלת החיים של אנשים המתמודדים עם מחלות נפש נמוכה ב-10-20 שנה מהמוצע. מצב מטריד זה נובע מגורמים רבים וביניהם: עישון מוגבר, חוסר מודעות לתזונה נכונה, חוסר בפעילות גופנית, תופעות לוואי בגין נטילת תרופות פסיכיאטריות, הזנחת בריאות הפה, השמנת יתר ועוד. התוכנית פועלת בתוך מרכז דניאל להתירה ומשלבת פעילויות גוף ונפש במסגרת חוגים, קבוצות, השתתפות בתחרויות במגוון ענפים (כדורסל, חתירה).

העמותה מפעילה גינות קהילתיות טיפוליות בכמה מרכזים בארץ: בגבעתיים פועל מרכז "סודות ירוקים" - מרכז לימודי אקולוגי לילדים מבתי ספר יסודיים. בבת ים פועלת גינה קהילתית על גג המבנה, בשדרות פועלת גינה קהילתית ומופעלת חממה שיקומית, בכרמיאל מופעלת חממה שיקומית.

תרומה לעשייה בערים בריאות

עמותת אנוש פועלת להרחבת שיתופי הפעולה והחיבורים עם ארגונים, מוסדות, משרדי ממשלה, רשויות מקומיות ועוד. העמותה רואה בחיבורים אלו כלי מרכזי להובלת שינוי חברתי בכל הנוגע להתייחסות החברה לאנשים עם מגבלות נפשיות. התוכנית שמפעילה העמותה מבוססת על שיתופי פעולה מיטביים התורמים לכל השותפים ובכלל זה: שילוב מתנדבים, משרדי ממשלה, גורמים עסקיים, מערכות חינוך עירוניות, ארגונים חברתיים ועוד.

פרטי הנציגה ברשת

גב' מיכל וירון, מקדמת בריאות וספורט בעמותה,
נייד: 054-9299637,

דוא"ל: michalw@enosh.org.il

תרומה לעשייה בערים בריאות

תכנון, הובלה, פיתוח ותחזוקה של שטחים פתוחים, שטחי פנאי ונופש בדגש על יערות ופארקים עירוניים לטובת תושבי מדינת ישראל.

פרטי הנציג ברשת

ענת גולד - מנהלת אגף התכנון,

נייד: 050-748985

דוא"ל: Anatg@kkl.org.il

ייעוד השירות ומאפייניו

קק"ל - ארגון ציוני שהוקם בשנת 1901 לשם רכישת קרקעות לטובת העם וההתיישבות בארץ. כיום מתמקדים בפיתוח קרקעות להתיישבות ולחקלאות בדגש על הנגב והגליל.

קק"ל היא שירות הייעור הישראלי וככזאת היא אחראית על תכנון, הקמה, פיתוח וניהול שטחי יער, מתוקף האמנה עם המדינה ומתוקף תמ"א 22 - תוכנית מתאר ארצית ליער ולייעור.

קק"ל עוסקת בהקמה, ניהול פיתוח ואחזקה של כל שטחי היער בישראל, ניהול שטחים פתוחים ופארקים עירוניים לרווחת התושבים, ללא תשלום.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

פיתוח השטחים הפתוחים ושטחי היער לטובת הציבור ובכלל זה אזורי ספורט ונופש, שבילי הליכה, שביל אופניים וטיילות. פיתוח פארקים עירוניים ללא תשלום בדגש על הנגב והגליל.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

כחלק מהפעילות הרפואית באסותא מתקיימים פרויקטים מגוונים וחדשניים, ללא עלות, בתחום קידום בריאות ושיפור איכות חייהם של המטופלים, עידוד אורח חיים בריא ופעיל בקרב סגל בית החולים, יצירת סביבה מקדמת בריאות בכל מרכזי אסותא ופעילות קידום בריאות בקהילה. במסגרת היוזמות החלוציות יש לציין את **דיאליזה פעילה** - שילוב של אימון גופני מותאם אישית למטופלים תוך כדי ביצוע דיאליזה; **הצרכנייה - טעמים של בריאות** - בניית מכונות אוטומטיות חכמות לממכר מזון בריא ומזלזל לטובת קהל המבקרים והעובדים; **שיניים קטנים בהרגלים - שיפורים גדולים בבריאות** - תוכנית הדרכה למניעה משנית של מחלות לב וכלי דם בקרב מנותחי לב; **נפגשים בטרקלין** - שיעורי פילאטיס וייעוץ תזונתי לחולים אונקולוגיים; **מחכים להסידה** - קבוצות תמיכה והרצאות מומחים למטופלות IVF; **אסות"א אקטיב** - הנגשת פעילות גופנית לעובדים במקום העבודה. **פרוייקט האורסט** - עידוד שימוש במדרגות באמצעות טכנולוגית ניטור מתקדמת, משחק וירטואלי ועיצוב קריאטיבי של הסביבה. בתחום הקיימות אסותא פועלת לחיסכון במקורות אנרגיה וצמצום של זיהום הסביבה באמצעות חימום מים במשאבות חום במקום בחשמל; החלפת נורות ניאון לנורות לד; מחזור מסיבי של נייר וקרטונים, שימוש בטכנולוגיית אוסמוזה הפוכה במקום פעולת ריכוך המים במטרה למנוע שפיכה מוגברת של מי רכז לביוב והחלפת צי רכבי החברה לרכבים היברדים.

ייעוד השירות ומאפייניו

חזון: אסותא חרטה על דגלה הענקת חווית בריאות אחרת למטופליה והצבת סטנדרט גבוה של בריאות. אנו שואפים לקדם את הבריאות ואיכות החיים בישראל בהענקת טיפול רפואי וחויית בריאות איכותיים. העמדת האדם על כבודו, צרכיו, תקוותיו וחופש הבחירה שלו בראש מעינינו. בחזון זה אנו מתחייבים להיות מודל מצוינות לקידום בריאות וחויית הטיפול בישראל ולהיות ראויים לאמון ולתקווה שהמטופלים ומשפחותיהם מפקידים בידינו.

אסותא מרכזים רפואיים מעניקה שירותים רפואיים מתקדמים ליותר ממיליון מטופלים בשנה מכלל אזרחי ישראל, באמצעות פריסה ארצית של ארבעה בתי חולים (חיפה, תל אביב, ראשון לציון ובאר שבע). וכן בשלושה מרכזים רפואיים לאבחון וטיפול אמבולטורי באשדוד, בהשולם (תל אביב), ורעננה, שבהם מבוצעת פעילות כירורגית ענפה, מחלקות אשפוז, טיפול נמרץ, מכוני דיאליזה, מכון אונקולוגי כולל רדיותרפיה מתקדמת, מרפאות חוץ ויחידות נוספות. זאת לצד הפעלה של ניידת MRI באזור הדרום וניידת ממוגרפיה בכל רחבי הארץ.

במרכזים של אסותא מבוצעים כ-98,000 פעולות כירורגיות, כ-150,000 בדיקות ממוגרפיה, כ-630,000 פעולות אמבולטוריות ומעל 16,000 טיפולי הפריה חוץ-גופית בשנה. בית החולים אסותא רמת החיל ואסותא השלום קיבלו את אישור ההכרה הרשמי האמריקאי (JCI) לכתב ההסמכה הבינלאומי היוקרתי להכרה באיכות הרפואית של אסותא בעולם.

על לחץ דם תקין" - תוכנית התערבות ארצית להעלאת המודעות ליתר לחץ דם, "באסותא חושבים ורוד" - פעילויות הסברה קריאטיביות לרגל חודש המודעות לסרטן השד.

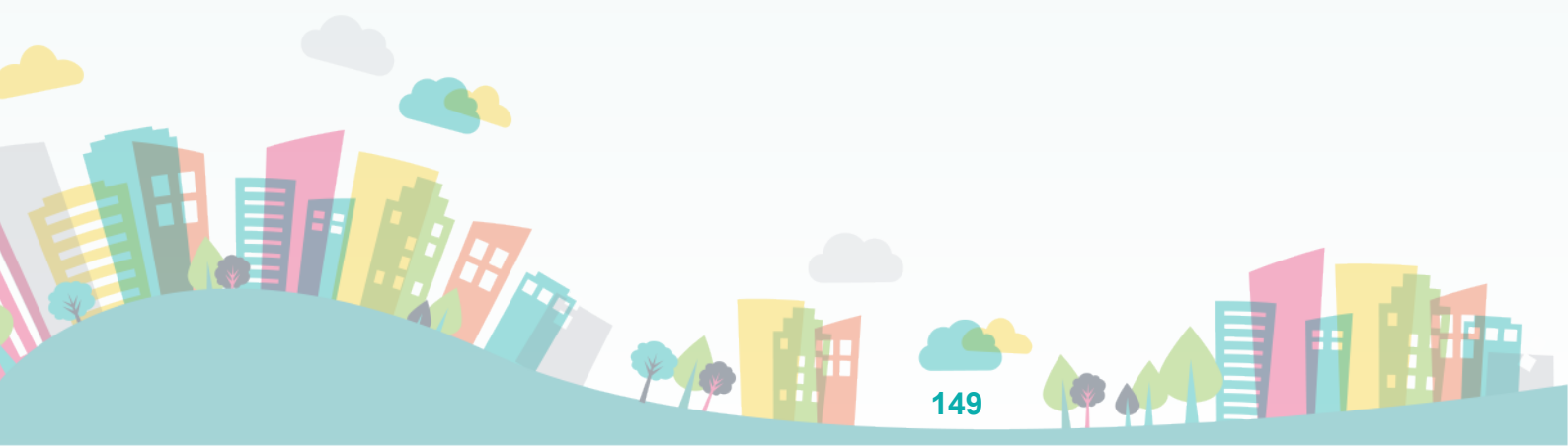
פרטי הנציגה ברשת

קארן ברונר, M.Sc HPE, מנהלת המחלקה לקידום בריאות, אגף הרפואה

טלפון: 03-7644782, פקס: 03-7645931, דוא"ל: karenb@assuta.co.il

תרומה לעשייה בערים בריאות

אסותא היא גוף מקצועי יועץ, יוזם, תומך, תורם ושותף לפעילויות המקדמות אורח חיים בריא בקרב ערים החברות ברשת. בין המיזמים שהתקיימו לאחרונה יש לציין את "באשדוד תופסים גל בריא בחוף נקי" - פעילות ייעודית לשמירה על הבריאות בחופי אשדוד, "אסותא מאמץ - מבדק הכושר של אסותא" - ביתן הסברה חווייתי אודות חשיבותה של הפעילות הגופנית לשמירה על בריאות האדם, "מורידים לחץ - שינויים קטנים בהרגלים יסייעו לך לשמור

עמותת נאמן מספקת הסברה והנגשת מידע, הדרכה, הכוונה והסברה למימוש זכויות, ולקידום בריאות. בעלת השפעה על מקבלי החלטות בגיבוש ובמימוש תוכנית לאומית למניעה וטיפול בשבץ, שיקום חברתי בקהילה ושיפור איכות חיי הנפגעים ובני משפחותיהם באמצעות הפעלת 18 מועדונים חברתיים ברחבי הארץ, ניהול קבוצות תמיכה ומתן כלים להתמודדות עם השלכות השבץ על הנפגעים.

פעילות לקידום בריאות וקיימות

נאמן עוסקת בהעלאת מודעות הציבור הרחב לגורמי הסיכון ולסימנים המוקדמים לשבץ ולצורך בהגעה לבית החולים באמבולנס. קידום אורח חיים בריא למניעת שבץ ולאחריו, עידוד פעילות גופנית לנפגעי שבץ בקהילה.

תרומה לעשייה בערים בריאות

שיתופי פעולה בכנסים למניעת שבץ מוחי ובדיקות מקדימות לגורמי הסיכון לשבץ.

פרטי הנציגה ברשת

נועה בן יעקב, עו"ס, נייד: 050-6556884, דוא"ל: Noaby20@gmail.com

ייעוד השירות ומאפייניו

עמותת נאמן היא העמותה היחידה בישראל הפועלת לרווחתם של נפגעי שבץ מוחי ובני משפחותיהם ולהעלאת מודעות הציבור למחלה ולמניעתה.

החזון שלנו: להפחית את נטל השבץ מוחי מהנפגעים, בני משפחותיהם והציבור כולו, באמצעות מניעה, רפוי והמשך טיפול לטווח ארוך ע"י:

◀ הגברת המודעות לשבץ המוחי, לגורמי הסיכון ולסימנים המוקדמים בקרב הציבור ובקרב אנשי מקצועות הבריאות והרווחה.

◀ מניעת מחלות כלי דם במוח שגורמות לקיפוח נוירולוגי הגורם לנכות פיזית, קוגניטיבית ולשינויים התנהגותיים.

◀ השפעה על מדיניות מקבלי החלטות למניעה, טיפול בשבץ מוחי ושיפור שירותי הבריאות והשיקום.

◀ טיפוח הסטנדרטים הטובים ביותר של פרקטיקה רפואית.

◀ טיפוח ופיתוח מערכות וארגונים לתמיכה בטווח ארוך בנפגעי שבץ ובני משפחותיהם.